ISAACI NEWTONI, EQ. AUR. AD DANIELIS PROFETAE VATICINIA, NEC NON SANCTI JOANNIS...

Isaac Newton, Wilhelm sec. 18 Suderman

ISAACI NEWTONI
AD
DANIELIS PROFETAE
VATICINIA,
NEC NON
SANCTI JOANNIS
APOCALYPSIN,
OBSERVATIONES.

ISAACI NEWTONI, EQ. AUR.

A D

DANIELIS PROFETAE VATICINIA, NEC NON SANCTI JOANNIS APOCALYPSIN, OBSERVATIONES.

OPUS POSTUMUM.

Ex Anglicâ Linguâ in Latinam convertit, & Annotationibus quibusdam & Indicibus auxit,

GUILIELMUS SUDERMAN.

AMSTELODAMI,
Apud MARTINUM SCHAGEN, 1737.

PRAEFATIO.

INTERPRES LECTORI S. D.

Quas tibi offerimus, Lector, Illustrissimi NEWTONI lucubrationes, non commentarium (quem vocant) ad Danielem & Apocalypsin, continent *Observationum* illis, quod adtendas, nomen est. Non singula hic explicantur verba, minùs, etiam, minutias sectatur Noster: nec ulla, tamen, in his vaticiniis exstat res memorabilior, quae, quò referenda sit, ipsius judicio, non, in genere saltem, innuat. Ex ipsis rerum eventibus vaticinia interpretatur, & hos, quidem, limites praetergredi, summo jure, ipsi stultum ac ridiculum videtur. Non Mathematicas proferre, in hoc studiorum genere, demonstrationes praetendit. Mathematicorum licet ipse esset Princeps, *non dari* illas in hoc argumento probè noverat: quo patet, non officere, ut multi censent, his studiis, Geometriam, nisi fortè hominum aliquan-

do vitio. Caeterùm, absque ambagibus suam sententiam exponit, rerumque gestarum historiâ illustrat.

Haud dubium tamen est quin futuri sint, nec pauci illi, qui, simulac quasdam ex NEWTONI explicationibus, Apocalypticis praesertim, vel levi oculo percurrerint, superciliose eas rejicient, quippe suis hypothesibus, & Theologiae, quae sibi formârunt, Propheticae systematibus, adversas. Verùm, haud minùs certum mihi videtur, alios, qui, missis, quantùm poterunt, praejudiciis, candidè haec examinârint, quamplurima maximi ad horum, immo & aliorum vaticiniorum intellectum, momenti, cum gaudio reperturos. Non autem defuturos reor Theologos, queis omnino, vel maximam partem, displiceat, NEWTONUM falcem in alienam messem, ut loquuntur, injecisse, *nec* (quod ipsum in summo Viro HUGONE GROTIO culpare videtur ANDRAEAS RIVETUS) *sese continuisse intra limites, quos ei videbatur praefixisse vitae genus, quod ab initio elegerat.* Quasi verò nulli harum rerum, quas pro virili expendere unumquemque decet, scientiam largitus esse possit DEUS, praeterquam illis, quos parentes, saepius nullâ ingenii vel animi dotum habitâ ratione, Theologicis studiis consecrâ-

crârunt, hominesque ad munus aliquod Ecclesiasticum elegerunt. Fateor, si quis rectè Sacras Literas, majus omni pretio donum SUMMI NUMINIS, exponere velit, non illotis (quod ajunt) manibus, non nisi probe instructum necessariis, illud adgredi oportere, ac longe probabilius esse, viros, qui hisce, & quae his conducunt studiis, ab adolescentiâ sese totos devoverunt, siquidem & judicio valeant, nec prorsus in animum induxerint suum, in verba Magistrorum jurare, meliùs illud praestituros, aliis, qui per otium, & subsicivas, ab alterius generis, vel negotiis, vel studiis, horas, tantùm illud agunt. Attamen & nonnumquam ejusmodi capacia DEUS excitat ingenia, quae multis ac variis simul sufficiant. Et his, licet aliis distractis rebus, aliquando plus, quod Sacrarum Literarum studio impendant, temporis restat, quàm ipsis, qui in scholis docent, Theologis, cum non manibus argutiis, nec logomachiarum salebris, ut alteri, obtundantur. Neque etiam, ut Sacra Oracula interpreteris, necesse est Dogmaticum esse & Scholasticum: quin potiùs summo jure quod conqueratur habet Ecclesia Christiana, de infinitis παρερμηνείαις, quarum nullum fuisset periculum, si liberiores fuissent Interpretum mentes. Interea haud rarò accidit, ut quibus maximè displicet;

alios,

alios, praeter Theologos, Theologica tractare, majoris ii culpae notam incurrant, dum Copernici de Systemate mundi sententiam, ex S. Scripturâ, *non hos quaesito munere in usus*, refellere tendunt. Optimo jure, *non eorum hanc messem esse*, Philosophi dixerint.

Unum, itaque, ut explicandae S. Scripturae omnino par censeri quis possit, spectandum, scilicet, num necessariis animi, ingenii, & judicii, ac doctrinae dotibus sit instructus. Haec omnia, verò, etiam prae mille aliis, in NEWTONO conspicua fuerunt. De prioribus nemo, cui ullatenus is notus est, dubitaverit. Quod ad doctrinam, verò, Sacram, quanto opere etiam illi incubuerit, quàm vastus ipsi ejus fuerit thesaurus, vel hae lucubrationes eximio argumento sunt. Miraberis, Lector, animadvertens Virum, cui SUMMI adpellationem omnes, & summo quidem jure, Philosophi concessere, quem in eo studiorum genere, aliis, maximi suo jure nominis, palmam eripientem, immo, tamquam novum aliquod & eximium Astrum, novam undequaque lucem spargens, orbis suspiciebat, eumdem Interpretem S. Scripturae, in Patrum, aliorumque etiam ex recentioribus, scriptis longe versatissimum, & longe plurimis quorum Hermeneutica Sacra

prae-

praecipuum fuit studium, doctrinâ, & dexteritate, & exercitato in sacris ingenio, praecellentem; etiamsi nec ipse, quod nemini mortalium datum, erroris omnis immunis sit. Harmoniam Evangelicam expendi dignam, hic reperies mirabundus. In Antiquitatibus Judaicis eumdem versatum videbis. Criticus adparet acerrimus; Historicus omnino summus, cujus memoriae (si alterum, quod reliquit, huic opus addas, sc. *de Veterum Chronologiâ*) omnium ab orbe condito rerum gestarum, tam sacra, quàm profana, historia observata esse liquet. Et hic, quod memoratu dignum, multis praestat, etiam in difficilioribus, adeo ut & eodem modo de Francorum, quae hodie viget, Monarchiae ortu, & quomodo illud regnum conditum fuerit, loquatur, ac Clarissimus Abbas *du Bos*, qui summam illi Historiae lucem addidit, cujus, tamen, praestantissimum opus, Noster numquam novisse potest. Atqui haec omnia tantùm quasi animi causâ, excoluit atque tractavit, quo magis capacissimi ingenii dotes suspicere, & rarissimè editisse Naturam aliud ejusmodi, pronunciare licet. Nec minori fuit pietate; habemusque nobis quod gratulemur, eum Virum, quem dilucidâ rationis quâ Universum hoc constat, ac legum quibus adstricti sunt motus corporum, scientiâ, prae pri-

nis conspicuum fatentur omnes; non solùm omnia ad MENTIS Universi CREATORIS & RECTORIS gloriam retulisse, sed & Christianae religionis professorem fuisse sincerissimum, nec minùs de Divinae Providentiae in rerum eventibus ordinandis sapienti consilio, nos persuadere sollicitum, quam potentiae ac sapientiae NUMINIS, in rerum fabricâ demonstrandis, incubuerat.

Superest, ut quid, hac in versione & editione, ego praestiterim, paucis exponam. Quantùm potui Latinè loquutus sum; nec tamen, in rebus plerumque Ecclesiasticis, omnino vocibus Barbaris abstinere licuit, quibus ipsis, tamen, vix, nisi quum vel prorsus, vel eâdem notione, Latinae deërant, usus sum. Caeterùm, multum abest ut stylus sit, qualem vel ipse cupiebam, vel reddere eum potuisse mihi videor. In alienis vertendis, ipsius Auctoris stylo, quantum possit, inhaerendum esse Interpreti censeo. Simplicissimus, verò, est stylus NEWTONI. Aliis, nihilominus, phrasibus & vocibus hic illic uti licuisset. Scias, autem, Lector, me, post quàm integram hanc versionem adornassem, adeo majorum negotiorum majori copiâ fuisse prohibitum quantum decreveram temporis illi limandae impendere,

re, ut vèl ipsa ejusdem editio hac de causâ numquam fortasse fuisset prodiitura, nisi illam fermè qualis esset emittere, in eorum gratiam qui Anglica non intelligunt, quàm premere, melius duxissem. Porro Sacrae Scripturae loca, Nostro citata, simpliciter, prout Hic ea vel ipse vertit, vel ex Anglicâ versione desumsit, Latinè reddidi, nullam ex Latinis quae exstant versionibus sequutus, eò quod saepiùs ipsa Anglicana versio ab aliis, saepiùs etiam NEWTONUS ab illâ differt Eodem modo egi in locis, Nostro ex veteribus & Ecclesiae Patribus citatis. Ubicumque Anglicè ea promebat, Latinè ea verti; ubicumque ipse Latinè, sive ex suâ, sive ex aliorum interpretatione, ea dabat, verbotenus descripsi Saepissimè aliter facere omnino non licuit, multis eorum, quos citat NEWTONUS, Auctorum, non instructo, atque hoc ipsum in causâ fuit, quòd non semper, ubi suos ille Auctores adscribit, & loca distinctè adnotat, num id rectè fecerit, consulere potuerim Saepius, itaque, hoc factum, saepiùs etiam citationes indè emendatae saepiùs notata Auctorum, quos nomine tenus dumtaxat Noster adpellabat, loca. Saepius, autem, fieri non potuit, quum nec ipsos Auctores aliquando Noster innueret Vitia, insuper, Typographica sustuli, e g

 p. 129.

p. 129. bis legebatur *Philometor*, tùm pro *Epiphane*, tùm pro *Seleuco Philopatore*. Aliquando tamen Lectores vitii monendos esse censui, ut pp. 46. & 124. Aliquando, etiam, bis eadem occurrebant, ubi semel omittenda duxi, scilicet non tantùm pagg. 86 & 133, ubi illud monui, verùm etiam pagg. 78 & 79. Nomina propria, cum plurima occurrerent, primâ tantùm vice Italicis litteris exprimenda curavi, nec ubique tamen id satis accuratè observatum est. Praeter animadversiones quasdam, & summaria rerum in margine, tres indices ad calcem adjeci.

De Notis, autem, pauca monenda sunt. Meas, ab illis quae Auctori debentur, unciculis, quibus illae includuntur, distinctas videbis. Longe autem plura adnotare erat animus, sed eadem, cujus mentionem feci, negotiorum majorum, & quae minimè negligi fas est, copia, obstitit quô minùs variis rebus penitiùs investigandis otium suppeteret: quo si majori gavisus fuissem, de fundamentis expositionum NEWTONI & aliorum, praesertim quod ad vaticinium *de septuaginta hebdomadibus*, egissem distinctiùs. Eadem mihi otii penuria in causâ fuit, quare non examinaverim, num rectè, numve perperam Noster historias, (siqua de iis sit inter Viros Doctos controversia)

refe-

referat, quod tamen aliquatenus feci ad initium Cap IX. Et ad illud quidem caput, quid ad singula praestare intenderam, specimen exhibui. Non, itaque, credendum, me, ubicumque nihil notavi, vel ejusdem cum Nostro esse sententiae, vel nihil notandum duxisse. Multa erant prae manibus, verùm ulterius expendenda, aliique ad illa consulendi scriptores, priùs quàm par esset ex emittere: atque haec omittenda potiùs, quàm non cocta satis tibi offerenda, videbantur. Uno loco, paginâ, scilicet, 151, ad hanc meam Praefationem te remitto, quòd, variis de causis, melius videbatur, hic, quam illic, quae necesse erat, monere. Docet ibi Noster, in variorum, quae memoraverat, superstitionum propagatione antesignanos fuisse Monachos, atque hisce ducem *Antonium*. Egerat, autem, praecipuè de invocatione Sanctorum, atque hanc in Ecclesiam introductam dixerat honoribus, Sanctorum reliquiis exhibitis, eò maxime, quòd Aegyptii Martyrum cadavera inhumata, in lectulis, privatim in aedibus suis, servabant. Fuit, autem, in Angliâ, qui NEWTONUM postremae oscitantiae accusavit, eo quòd harum superstitionum non tantùm eximium promotorem faciat Antonium, verùm etiam, & hoc praesertim, ex *Athanasii* loco citato id probare conetur:

tur integer, enim Athanasii locus, cujus partem Noster citat, alienissimum ab iis superstitionibus fuisse Antonium, judice hoc Anonymo, testatur. Haec cum accusatio, fortè fortunâ, mihi innotuisset, Athanasium consulendum, atque omnia quò respicit, hic describenda censui Ita, ergo, Episcopus Alexandrinus, *in Vitâ Antonii*, versus finem, *Operum Vol II pagg* 501 *&c. Editionis Parisiensis*, *anni* 1627. *Quis, verò, vitae finis ipsi fuerit, aequum est & me commemorare, & vos cupidè audire, cum & hoc aemulationem mereatur. Monaches, more suo, in monte exteriore visebat: divinâque providentiâ de vitae suae exitu certior factus, postremum vos jam viso, inquit fratribus, &c. —— Ad haec cum fratres ipsum, ut maneret secum, vel invitum, adigere conarentur, ibidemque vitâ fungi, refragatus est, cùm alias ob multas causas, quod ipse silentio ostendit, tùm ob hanc potissimum: Amant Aegyptii piè defunctorum, atque in primis sanctorum Martyrum corpora funerare quidem & linteis involvere; non autem mandare terrae, sed, lectulo imposita, intra privatos parietes retinere, mortuos ea ratione honore se afficere existimantes Antonius idcirco saepius Episcopos rogavit ut populum erudirent; similiter etiam laicis pudorem injecit, & mulieres objur-*

jurgavit; hoc neque legitimum, neque omnino sanctum esse adserens. Nam & Patriarcharum & Profetarum corpora, ad hunc usque diem sepulcris servari, ipsum etiam Domini corpus in monumentum positum fuisse, saxum quoque obvolutum, quo tegeretur, donec die tertio resurgeret. Quibus verbis peccare demonstravit eum, qui, post mortem, defunctorum corpora non humaret, quamvis sancta essent: quid, enim, majus sanctiusve corpore Domini? Multi, ergo, hoc audito, postea sub terram condiderunt cadavera, gratiasque Deo egerunt, quod tam probè instituti essent. Antonius, autem, hujus moris gnarus, metuensque ne & suo ita cadaveri facerent, post quam Monachis, qui in exteriore erant monte, mandata dedisset, sese inde abstulit, montemque interiorem ingressus, ubi commorari solebat, post menses paucos in morbum incidit. Tum vocatis iis, qui cum ipso erant (duo erant hi, qui & intus manebant, quindecim annos ἀσκούμενοι, eique, propter senectutem, ministrantes) ipsis dixit: Equidem, ut scriptum est, viam patrum proficiscor, me, quippe, à Domino vocari video: vos, autem, sobrii estote, nec diuturnam vestram ἄσκησιν perdite, sed, tamquam primordio jam capto, alacritatem animi vestri ut retineatis incumbite. Nostis insidiatores Daemones, nostis quàm sint immanes quidem,

at

at viribus imbecilles. Ne, igitur, istos timentis, verùm potiùs semper Christum spirate, eique credite, ac vivite tamquam indies morientes, ipsi vobis caventes, earumque memores admonitionum, quas ex me audistis. Nulla, porro, vobis sit cum schismaticis consuetudo, neque omnino cum haereticis Arianis· scitis enim qui & ego illos sim aversatus, propter perversam ipsorum Christoque adversam sectam Σπουδάζετε δὲ μᾶλλον καὶ ὑμεῖς, ἀεὶ συνάπτειν ἑαυτοὺς, προηγουμένως μὲν τῷ Κυρίῳ, ἔπειτα δὲ τοῖς ἁγίοις· ἵνα μετὰ θάνατον ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνὰς, ὡς φίλους καὶ γνωρίμους, δέξωνται καὶ αὐτοί. Ταῦτα λογίζεσθε, ταῦτα φρονεῖτε. καὶ εἰ μέλει ὑμῖν περὶ ἐμοῦ, καὶ μνημονεύετε ὡς περὶ πατρὸς· μὴ ἀφῆτέ τινας τὸ σῶμά μου λαβεῖν εἰς Αἴγυπτον, μή πως ἐν τοῖς οἴκοις ἀπόθωνται. Τούτου γὰρ χάριν εἰσῆλθον εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἦλθον ὧδε. οἴδατε δὲ καὶ πῶς ἀεὶ ἐνέτρεπον τοὺς τοῦτο ποιοῦντας, καὶ παρήγγελλον παύσασθαι τῆς τοιαύτης συνηθείας. Θάψατε οὖν τὸ ὑμέτερον ὑμεῖς, καὶ ὑπὸ γῆν κρύψατε. καὶ ἔστω τὸ παρ' ἐμοῦ ῥῆμα φυλαττόμενον παρ' ὑμῖν, ὥστε μηδένα γινώσκειν τὸν τόπον, πλὴν ὑμῶν μόνων. ἐγὼ γὰρ, ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν νεκρῶν, ἀπολήψομαι παρὰ τοῦ Σωτῆρος ἄφθαρτον αὐτό. [*Vos, autem, & ipsi potius*

tius operam navate ut adhaereatis, primò, quidem, Domino, deinde Sanctis, ut post mortem vos, in aeterna tabernacula, tamquam amicos & notos, & ipsi recipiant. Haec observate, haec animadvertite, ac sequa vobis mei cura, & instar patris mei mementote. Ne sinatis ullos meum cadaver in Aegyptum ferre, nequando in suis domibus id deponant. Propterea, enim, in montem abii, & huc veni. Scitis, autem, & quomodo semper objurgaverim illud facientes, & adhortatus sim ut mitterent illum morem. Vos, itaque, meum cadaver sepelite, & sub terrâ condite ac observetur à vobis id quod dixi, adeo ut nemo, praeter vos solos, locum sciat. Ego, enim, in resurrectione mortuorum, illud incorruptum à Servatore recipiam.] Censet Anonymus nullam esse, quâ ingentis criminis absolvatur NEWTONUS, rationem, nisi vel ipsum Athanasium non legisse, sed tantùm, haec, alii citata, memoriae causâ notâsse, postea exactiùs expendenda, vel has postumas Observationes, ut alias aliorum magnorum virorum, nihil esse, praeter adversaria, è quibus opus ejusmodi componere mors Auctorem prohibuit. Posterema conjectura non omnino praeter rationem videtur. Attamen & aliâ ratione, criminis certè magni, absolvi NEWTONUS possit, etiam

 si

si ipse, quo modo eae sunt editae, has Observationes perscripserit. Scilicet, nihil aliud culpat Antonius, nisi corpora inhumata servari, nihil aliud vetat, nulli alii rei moribundus prospicit, nisi ne suum inhumatum servetur. Miraculorum edendorum virtutem ossibus Sanctorum adscribere non vetat, nec magis animarum eorum invocationem Quin hanc potiùs, quae superstitionum NEWTONO est cumulus, tacitè probat, jubendo ut discipuli sui *Sanctis adhaereant, ut & hi ipsos, post mortem, quasi amicos & notos, recipiant in aeterna tabernacula.* Minimùm Sanctorum animabus, rerum, quae in terris aguntur, conscientiam, tacitè adscribit quod satis profectò esse queat, nec multùm superstitioni deditis hominibus, ut haud frustra sese illas invocaturos credant

Nihil restat quod te velim, Lector, nisi amicissime rogatum, ut errores Typographicos, ita ut notavi, benignè emendes, & siqui plures oculum subterfugerint, pro tuo judicio corrigas. Valeto.

Dabam Delphis Batavorum, octavo Kalendas Octobris, anno Salutis
CIϽ IϽ CC XXXVII

HONO-

HONORATISSIMO VIRO

PETRO,

Domino KING,

Baroni *Ockhamensi*, Supremo *Magnae Britanniae* Cancellario:

S. P. D.

BENJAMINUS SMITH.

N*Ullâ defensione utar, has chartas Tibi oblaturus, VIR HONORATISSIME, cui cum ipsarum Auctore diuturna familiaritas intercessit; cui, ut illi, in mediis alieni generis negotiis, voluntarium studium fuit Religio; qui, denique, in om-*

 nibus

nibus & ſingulis tuis inveſtigationibus, actionibusque, eumdem Veritati ac Virtuti conſtantiſsimè devotum animum oſtendiſti.

Illud, verò, ſemper in fructibus cognationis, quâ cum Newtono conjunctus fui, numerabo, quod ea mihi occaſionem praebeat, publicam hanc, infucatae obſervantiae in Te meae, teſtificationem edendi.

SUM-

SUMMA CAPITUM.

PARTIS PRIMAE.

PARTIS ALTERIUS.

OBSER-

OBSERVATIONES
AD
DANIELIS PROFETAE
VATICINIA.

OBSER-

OBSERVATIONES
AD
DANIELIS PROFETAE VATICINIA.

CAPUT PRIMUM

Introductio. De Scriptoribus & Collectoribus Librorum Veteris Testamenti

Quum *Manasses* signum sculptile in Domo Domini posuisset, atque in duobus ejus atriis *cuncto exercitus* coeli aedificasset altaria, nec non incantationibus ac magicis artibus & Pythoniis sese dedidisset (a), magnaeque suae impietatis caussa ab *Asserhadone*, Assyriae Rege, exercitu illum adorto, captivus abductus fuisset Babylonem; *liber Legis* ad undecimum usque annum nepotis ipsius *Josiae* fuit perditus. Quem cum *Hilkias*, Pontifex Maximus, in instaurando Templo reperisset, Rex, lamentatus quod non ex praescripto ejus libri majores egissent, jussit ut coram populo legeretur, populumque adduxit ut sanctum cum Deo instauraret foedus. Hic est ille ipse liber Legis qui nunc exstat.

Liber Legis qui nunc exstat idem est quo usus Josias.

Ut verò altius adscendamus: Postquam *Sesacus*, Aegypto egressus Hierosolymitanum Templum diripuisset, ac Judam

Et ante illum Jehosaphatus.

(a) 2 Paral. XXXIII. 5, 6, 7.

Judam subjecisset Monarchiae Aegyptiorum (quod anno contigit quinto (a) *Rehabeami*) per viginti fere continuos annos Judaei magnis molestiis fuere pressi. *Agebantur*, quippe, *illis hisce temporibus sine Deo vero, & sine Sacerdote docente, ac sine Lege. Non erat tum pax exeunti & redeunti, verum vexationes magnae super omnes habitatores regionum illarum. Adeo ut contundebantur gens gente & civitas civitate quia Deus vexabat eos omni angustia* (b). Morte autem Sesaci Aegypto turbatâ, per decem annos Juda quietis rebus gavisus est, quo temporis spatio Rex Asa munitas in Juda urbes condidit, exercituque quingentorum & octoginta millium armatorum collecto, regni sui anno quindecimo, *Zeram* Aethiopem, Aegypto Libya & Troglodytide subactis cum decies centenorum millium exercitu Libycorum & Aethiopum ad recuperandas à Sesaco domitas regiones egressum, praelio superavit. Post hanc victoriam Asa matri, propter idololatriae crimen, dignitatem Reginae abrogavit, altare instauravit, novaque ex auro & argento vasa in Templum intulit; denique ipse & populus novum foedus inierunt quo se obstringebat quisque ad Deum patrum suorum colendum, sanctâ in alius quicumque Deos coleret poenâ mortis (c). Porro Asae filius *Jehosaphatus excelsa* sustulit (d), tertio etiam regni anno quosdam e Principibus, nec non ex Sacerdotibus & Levitis, misit qui in urbibus Judae docerent, quod hi quidem, singulas urbes circumeundo ac secum allato Legis libro, praestitere. Atque hic est ille liber Legis qui postmodum, regnante Manasse, fuerat perditus, ac denuo Josia imperante repertus. Is igitur scriptus fuit ante annum tertium Jehosaphati.

Idem liber Samaritanis traditus, atque ab his po- Idem ille Legis liber conservatus est, ac per manus posteris traditus, à *Samaritanis*, adeoque a decem Tribubus, antequam abducerentur captivae, receptus. Quum enim hae abductae essent, mox reductus est, jussu Regis Assyriorum, aliquis

(a) 2 Paral. XII 2—4. 8. 9.
(b) Ibid. XV. 3. 5. 6
(c) Ibid. 12, 13, 16, 18.
(d) Ibid. XVII. 6. &c.

aliquis ex captivis Sacerdos, qui novos Samariae incolas ritum Dei ejus terrae doceret (*a*). Atque ab hoc Sacerdote Samaritani acceperunt *Pentateuchum*, ut qui Legem, sive ritum, Dei ejus terrae, quem ipsos hic edocturus erat, contineret. In ea quippe religione quam is ipsos docuit, persliterunt, addito illi suorum Deorum cultu. In eo autem quod edocti erant perseverantes, hunc suae Legis librum genuinâ ac antiquâ Hebraearum literarum formâ conservârunt; dum duae Tribus reliquae, Babylone reduces, illam formâ Chaldaicâ commutarent, quod Babylone didicerant.

Decem Tribus autem Juda & Benjamin literarum formam mutarunt.

Quum, igitur, Pentateuchus et Legis liber tam duabus quam decem Tribubus receptus fuerit, sequitur utraque illum recepisse priusquam in duo regna discessissent. Postea enim nullas à se mutuo acceperunt leges, sed in dissidio mansere. Nec Juda Israelem à peccato Jeroboami retrahere, nec Israel Judam eo adducere valuit. Pentateuchus, igitur, Legis liber erat temporibus *Davidis* & *Salomonis*. Quae Tabernaculum & Templum spectabant ab hisce Regibus ex hujus libri praescripto ordinata sunt, ejusdemque libri Legem innuit David (*b*) septuagesimo octavo Psalmo, populum monens ut ad Dei Legem adtendat. Narrans enim qui non obedierint illi ipsorum majores, multa historica citat ex *Exodo* & *Numeris*.

Eodem libro Legis usi fuere David & Salomon.

Regum Idumaeae genealogia *priusquam regnaret Rex posteris Israelis*, in libro Geneseos describitur (*c*). Ille liber, itaque, non integer, eâ qua nunc exstat formâ, perscriptus fuit, antequam regnaret *Saul*. Scriptor autem eorum Regum genealogiam ad sua usque tempora notavit, adeoque prius scripsit quam David perdomuisset Idumaeam. Constat Pentateuchus Lege simul & populi Dei historia, & hac quidem ex variis collectâ libris, quales fuere Historia creationis (*d*), a *Mose* conscripta, Liber genealogiae Ada-

Pentateuchus & liber Josuae ex Mosis & Josuae commentariis conscripti à Samuele.

(*a*) 2 Reg. XVII. 27, 28. 32, 33. (*b*) Genes. XXXVI. 31.
(*c*) [Psalmus, ut habet inscriptio, est *Asaphi*.] (*d*) Genes. II. 4.

Adami (*a*), & Liber bellorum Domini (*b*). Hujus quidem argumenti erant ea quae contigerant ad Mare Rubrum, inque itineribus Israëlis in deserto, eumque adeo orditus est Moses. *Josua* eumdem usque ad perdomitam Cananaeam perduxisse potuit, scripsit enim is quaedam *in volumine Legis Domini* (*c*), ergo & sua ipsius bella scripsisse potuit in libro bellorum, cum illa praecipuè *bella Domini* fuerint. Hi libri erant libri publicè recepti, non, itaque, scripti absque Mosis & Josuae auctoritate. *Samuel* autem satis otio abundabat, dum regnabat Saul, ut illos eâ qua nunc Mosis & Josuae libri exstant formâ, componeret, insertâ in libro Geneseos Regum Idumeae, usque ad regni apud Israëlitas initium, genealogiâ.

Idem librum Judicum composuit.

Liber *Judicum* continua est Judicum historia usque ad mortem Simsonis. Post hanc ergo est compositus ex Judicum Actis. Varia hoc in libro contigisse dicuntur, *quum nullus esset Rex in Israële* (*d*), adeoque demum post regni Saulini initia conscriptum fuisse patet. Quum scriberetur Jebusitae Hierofolymas incolebant (*e*). Itaque scriptus fuit ante regni Davidici annum octavum, quo is inde ipsos expulit (*f*). Mosis, Josuae & Judicum libri unam perpetuam historiam, inde à creatione ad Simsonis usque mortem, continent. Historiae filum, illic ubi in fine Pentateuchi abrumpitur, liber Josuae resumit, hujus autem finem protinus excipit liber Judicum. Omnes, itaque, hi libri compositi fuerunt ex Mosis & Josuae aliisque commentariis, ab uno eodemque Auctore post initium regni Saulis, & ante Davidis annum octavum. Jam verò Samuel fuit Sacer scriptor, in Mosis ac Judicum historia versatus, illique, dum regnabat Saul, non minus otii quam auctoritatis fuit ad hosce libros componendos (*g*). Idem erat Profeta atque Israëlis, quamdiu vixit, Judex, praeterea maximae apud populum aestimationis. nec Lex quâ populum judi-

(a) Genes. V. 1. (b) Num. XXI. 14. (c) Josu. XXIV. 6.
(d) Jud. XVII. 6, XVIII. 1, XIX. 1, XXI. 25.
(e) Jud. I. 21. (f) 2 Sam. V. 8. 1 Paral. XI. 6.
(g) 1 Sam. X. 25. XII. 6—15.

judicaret minori quam ipsius auctoritate erat promulganda, quam Legislator non inferior sit Judice. Porro liber *Jasheri*, qui in libro Josuae citatur (a), adhuc exstabat cum Saul moreretur (b).

Quando & qua occasione Samuel hos libros conscripserit.

Quum *Salomo* exstructum à se Templum dedicaret, atque Arca Foederis in sanctissimum locum inferretur, nihil in eâ erat praeter duas Legis tabulas (c). Hinc colligere licet Philistaeos, quum Arcâ illâ essent potiti, ex eâ librum Legis, urnam auream in quâ Manna, & virgam Aaronis abstulisse. Et haec quidem jactura, & aliae quas passi fuerunt Israëlitae dum victores Philistaei ipsos desolarent, occasionem praebere potuerunt Samueli, post tranquillas aliquantum ab his hostibus res, dispersa Mosis & Josuae scripta, nec non Patriarcharum & Judicum commentarios, colligendi, atque omnia, eâ quâ nunc exstant formâ, componendi.

Idem Auctor libri Ruthae.

Liber *Ruthae* historiam continet rerum temporibus Judicum gestarum haberique potest libri, qui de horum rebus agit, supplementum, ab eodem Auctore & eodem tempore conscriptum. Scriptus enim fuit post natum *Davidem* (d), nec diu tamen post, quia *Boazi* & Ruthae, Avi & Aviae Davidis, eorumque qui ipsis aequales fuerunt, historia non adeo memoriae obversari potuit post duas vel tres hominum aetates. Porro, quum hic liber genealogiam Davidis a Boazo repetat, majoresque natu fratres illius ut & filios omittat, scriptus fuisse patet in Davidis honorem, postquam is jam unctus esset a Samuele Rex, antequam verò ipsi nati essent Hebrone filii, atque adeo regnante Saule. Non progreditur usque ad ipsius Davidis historiam, unde proximus post ipsius unctionem scriptus videtur. Rectè, itaque, judicant qui Samueli adscribunt Josuae, Judicum & Ruthae libros.

Et primi libri Samuelis.

Idem etiam celebratur Auctor *primi libri Samuelis* usque ad ipsius mortem. In neutro *librorum Samuelis*, alii citan-tur

(a) Jos. X. 13. (b) 2 Sam. I. 18.
(c) 1 Reg. VIII. 9. (d) Ruth. IV. 17. 21.

mueli usque ad ipsius mortem.

tur Auctores, unde uterque archetypus videtur. Incipiunt ab ipsius genealogia, natalibus & educatione, scriptique esse possunt, ex parte ab ipso dum viveret, vel ab ipsius discipulis, profetis qui Najothis in Ramâ degebant (*a*), ex parte ab hisce post ipsius decessum.

Libri Regum & duo sequentes ex commentariis antiquorum Profetarum fuere conscripti.

In libris *Regum* alii citantur, ut libri *Actuum Salomonis*, *Chronicorum Regum Israelis & Chronicorum Regum Judae*. In libris Παραλειπομένων citantur libri *Samuelis Videntis*, *Nathanis Profetae*, *& Gadi Videntis*, in Davidis rebus gestis: liber Nathanis Profetae, & *Ahijae Schilonitae vaticinia*, & *visiones Iddoni Videntis*, in rebus gestis à Salomone: liber *Schemejae Profetae*, cum libro Iddonis Videntis, in genealogiis & rebus gestis *Rehabeami & Abiae*: liber Regum Judae & Israelis, in gestis ab *Asa*, *Joaso*, *Amazia*, *Jothamo*, *Achazo*, *Hezekia*, Manasse & Josia; liber *Hanani Videntis*, in rebus Jehosaphati, & Visiones *Jesaiae* in gestis *Uzziae* & Hezekiae. Hi libri, ergo, scilicet Regum & Παραλειπομένων, compositi fuerunt ex historicis antiquorum Profetarum scriptis, eorumque quos *Videntes* appellabant.

Idque ab Ezra.

Praeterea, cum à se mutuo citentur, uno eodemque tempore conscriptos utrosque oportet. Et illud quidem tempus fuit post reditum ex captivitate Babylonica, ad eam quippe captivitatem historiam Judae, & Regum ejus gentis, nec non summorum Pontificum genealogiam, deducunt. Liber *Ezrae* primitus fuit pars alterius ex Chronicorum libris, à quo postea seperatus est; incipit quippe à duobus postremis illius commatibus & primus *Esdrae* Apocryphus à postremis duobus ejusdem capitibus. Ezra, itaque, Regum & Chronicorum libros composuit, historiamque ad sua usque tempora deduxit. Scriba is erat promtus in Lege Domini: quem ut in hoc opere adjuvaret *Nehemiae*, *librarium instruxit*, *collegitque Regum & Profetarum & Davidis Acta*, *& de donariis Regum epistolas* (*b*). *Actus Davidis* hic intelligo credo utrumque Samuelis

(*a*) 1 Sam. XIX. 18 19.

(*b*) 2 Macab. II. 13.

muelis librum, certè posteriorem. Ex Actis Regum, a Profetis subinde conscriptis, Ezra libros Regum Israelis & Judae, nec non Chronica Regum Judae & Chronica Regum Israelis composuit, atque eo pacto haec Acta in unum conjunxit, justo temporum ordine servato, ipsis etiam Auctorum verbis descriptis, ut inde patet quod Regum & Chronicorum libri saepissimè inter se in verbis, per varia continua commata, conveniunt. Ubicunque conveniunt sensu, etiam conveniunt verbis.

De scriptis Profetarum.

Eâdem ratione vaticinia *Jsaiae*, diversis temporibus conscripta, in unum corpus redegit, atque idem fecit in *Jeremiae* ac *reliquorum* usque ad secundum Templum *Profetarum* vaticinus. Liber *Jonae* hujus Profetae historia est ab alio conscripta. Liber *Danielis* est collectus libellorum diversis perscriptorum temporibus. Sex posteriora capita varia continent quae diversis temporibus scripsit ipse Daniel. Sex priora sunt historicarum narrationum collectio, quas alii in literas retulerunt. Caput primum post Danielis mortem exaratum est: ait quippe ejus Auctor *Danielem floruisse usque ad annum primum Cyri Regis* (a), id est, ad annum primum quo is *Persis* ac *Medis*, tertium autem quo *Babyloniis*, imperavit. Eâdem de caussa quantum etiam & sextum post ipsius obitum conscripta fuisse statuendum est. Haec enim ipsorum postrema verba: *Daniel iste prosperè egit in regno Darii & in regno Cyri Persae*. Quae tamen verba addita fuisse possunt ab eo qui haec scripta collegit, quem ego quidem Ezram fuisse existimo.

De Psalmis.

Psalmi, à Mose, Davide, aliisque compositi, ab eodem etiam Ezra in unum congesti volumen videntur. Hunc propterea illorum collectorem censeo, quod illo in volumine Psalmos quosdam non ante captivitatem Babyloniscam conscriptos inveniam, nullos autem illo tempore posteriores.

De fatis Codicis V. T. post

Post haec Antiochus Epiphanes Templum diripuit, Judaeis ut à lege recederent jussit, poenam mortis, in obedientes,

(a) Dan. I. ult.

Babyloni cam captivitatem

rent, comminatus, Libros sacros, ubicumque reperiundos, fecit comburi. Atque in eâ rerum perturbatione liber Chronicorum Regum Israelis prorsus periit. Verùm ubi ex hac oppressione respublica emersit, Judas Maccabaeus quaecumque reperiri potuerunt scripta collegit (a), quae dum ordine disponerentur, pars vaticiniorum Jesaiae, aut alterius Profetae, Zachariae vaticinus fuit adjecta, liber vero Ezrae a libro Chronicorum disjunctus, & duplici, eâque diversa, ratione, alterâ in libro Ezrae in Canone recepto, alterâ in primo Esdrae Apocrypho, dispositus.

Post captivitatem Romanam Judaei, conservandarum Traditionum suarum ergo, eas scripto in Talmude consignârunt. utque suas conservarent Scripturas, consenserunt de iis in publicum emittendis, postquam vocalia puncta apposuissent, ac singuli generis literas in singulis enumerassent libris: quumque hanc tantam editionem servarent, variae antiquioris aevi lectiones, iis exceptis quae ope versionis τῶν LXX deteguntur, hodie periere: ejusmodi verò notae in marginibus, aliaeque corruptelae, quae, descriptorum errore, antequam haec fieret editio, in textum irrepserant, vix hodie corrigi tollique possunt.

Iidem, priusquam à Romanis patriâ pellerentur, libros sacros in *Legem*, *Profetas*, & *Hagiographa*, sive scripta sacra, distinguebant, nec praeter Legem & Profetas in suis Synagogis quidquam praelegebant. Christus etiam & Apostoli religionis momentum in Lege ac Profetis posuere (b). Hagiographorum vocabulo intelligebant Judaei historicos libros Josuae, Judicum & Ruthae, Samuelis, Regum, Chronicorum, Ezrae, Nehemiae & *Estherae*, librum *Job*, Psalmos, Salomonis scripta & Jeremiae *Lamentationes*. Samaritani solum Pentateuchum legebant, cumque Jehosaphatus mitteret qui docerent in urbibus, hi Legis tantum librum habebant, quippe quae nunc exstant vaticinia nondum

(a) 2 Maccab. II. 14.
(b) Matth. VII. 12. XXII. 4. Luc XVI. 16. 29. 31. XXIV. 44. Act. XXIV. 14. XXVI. 22. Rom. III. 21.

dum scripta erant Tum & duabus Tribubus è Babylonicâ captivitate reversis, Ezra tantùm Legis librum (a), à mane usque ad meridiem populo praelegit, primo septimae mensis die, & per festum Tabernaculorum quotidie; nec dum, enim, Profetarum scripta in illud quod nunc exstat volumen collegerat, eorum vero praelectionem publicam, post quam ea collegerat, instituit. Hinc, autem, quod Lex & Profetarum scripta in Synagogis praelegerentur, magis quam Hagiographa à corruptelis immunia fuere

De diversâ Dei oeconomiâ sub V. & N. T. quoad adflatum divinum.

In populi Israëlitici pueritiâ, Deus, quum iis legem dedisset, cumque ipsis pepigisset foedus, quo se illorum Deum futurum promisit, si ipsius mandatis obsequerentur, Profetas misit, qui, quotiescumque ad alienorum Deorum cultum deficiebant, illos ab eo peccato revocarent. Ipsi, autem, quum ad veri Dei cultum reverterentur, renovabant subinde foedus quod ruperant Hos Profetas Deus mittere perseveravit usque ad Ezrae tempora. Pòst quam, verò, illorum vaticinia & scripta in Synagogis praelegerentur, haec sufficere sunt visa Quod si, enim, populus Mosi veteribusque Profetis auscultare renueret, satis patebat nec novis auscultaturum, immò ne tum quidem, si qui ex morte in vitam redirent Cum, denique, nova veritas gentibus esset annuncianda, nempe *Jesum esse Christum*, novos misit Deus Profetas atque Doctores Post quam, autem, & horum scripta pro divinis recepta essent, atque à Christianis in suis Synagogis praelegerentur, secundum cessavit divinus adflatus *Mosem jam habemus & Profetas*, & Apostolos, atque ipsius Christi verba, quibus si nolimus obtemperare, minus quam Judaei excusandi erimus Profetae, enim, & Apostoli praedixerunt, fore ut, quemadmodum Israëlitae saepe rebellârunt, & foedus ruperunt quod sibi cum Deo erat, deinde, pòst quam facti poenituisset, illud renovârunt, ita quoque inter Christianos defectio accideret, brevi post ipsa Apostolorum tempora fore etiam ut postre-

(a) Nehem. VIII. 3. 4. 16. 19.

postremis temporibus Deus perderet pervicaces rebelles, novumque cum suo populo foedus ferret. Tum, Profetis attendere verae Ecclesiae insignis nota est. Ea, enim, ratione Deus vaticinia ordinavit, ut postremis temporibus *Sapiens intelligat, improbè, autem, agent improbi, nec ulli improbi animadvertent* (a). Auctoritas Imperatorum, Regum, Principum, humana est. Conciliorum, Synodorum, Episcoporum, Presbyterorum auctoritas humana. Profetarum auctoritas divina est, ac summam Religionis continet, Mose & Apostolis etiam in Profetarum numero comprehensis. *Et si Angelus è coelo aliud Evangelium annunciet*, quam quod illi tradiderunt, *Anathema esto* (b). Horum scripta foedus continent, quod est Deum inter ejusque populum, cum monitis de praestandis quae illud foedus exigit, exemplis poenarum divinarum in ejus ruptores, ac praedictionibus rerum futurarum. Dum populus Dei, quae in foedere ab ipso exiguntur, praestant, manent ejus populus: cum rumpunt illud, ejus populus vel Ecclesia esse cessant, fiuntque *Synagoga Satanae, qui se Judaeos esse dicunt, nec sunt.* Nec ulli in terris potestati concessa est auctoritas hujus foederis immutandi.

De vaticiniis, & praesertim Danielis.

Rerum futurarum praedictiones Ecclesiae conditionem per omnia saecula respiciunt. Inter veteres, autem, Profetas, Daniel, quod ad temporum ordinem, maximè distinctus ac intellectu facillimus, adeòque, quantum ad res quae ad postrema tempora referuntur, eo, tamquam clave, quâ ad intelligentiam reliquorum aditus reseratur, uti debemus.

(a) Dan. XII. 9. 10. (b) Gal. I. 8. 9.

CAPUT SECUNDUM

De Stylo Profetico.

UT sacra intelligamus vaticinia, necesse est, primùm nobis perspectum reddamus figuratum Profetarum stylum. Hujus allegoria desumta est ab analogiâ, quae est inter mundum naturalem, & Imperium quoddam, vel regnum, instar mundi consideratum.

De Stylo Profetarum allegorico se desumta est

Sic *Mundus naturalis universus*, ex Coelo & Terrâ constans, totum denotat Mundum politicum, constantem ex Imperantibus & populo, vel tantum ejus, quantum in vaticinio consideratur. *Res quae in illo sunt mundo*, significant eas, quae illis in hoc respondent. *Coeli*, enim, & *quae in iis sunt*, thronos ac dignitates significant, eosque qui in hisce sunt collocati, *Terra*, verò, cum iis quae in illâ, vulgus populi, *infimae*, denique, *terrae partes*, *Hades* vel *infernum* dictae, infimam vel miserrimam vulgi partem. Hinc *adscensus ad coelum*, & *descensus in terram*, ponuntur pro incremento ac decremento potestatis ac honoris, *Adscensus à terrâ*, vel *ex aquis*, & *in has prolapsio*, pro adscensu ad quamdam dignitatem, vel ad quoddam imperium, ex inferiori forte vulgi, vel prolapsione ex alterutro in inferiorem illam conditionem, *Descensus in terrae infima*, pro delapsu in humilem, valdè, ac miserum statum, *Loqui voce debili ex pulvere*, pro degere in humili atque inferiori conditione, *Moveri ex uno loco in alterum*, pro dimoveri ex hoc illove munere, dignitate, imperio, ad aliud. *Ingentes terrae motus & coeli terraeque concussio*, pro concussione regnorum ejusmodi, ut scindantur in partes, vel evertantur. *Novi Coeli novaeque Terrae creatio & veteris interitus*, vel *initium & finis mundi*, pro ortu vel ruinâ corporis politici, illo mundo significati. In Coelis *Sol & Luna*, ab interpretibus somniorum, pro personis Regum ac Reginarum sumuntur; in sacris, autem, Oraculis,

à Mundo, & iis quae in ipso sunt, & fiunt;

 quae

quae non singulas personas respiciunt, *Sol* ponitur pro integro Regum genere & stirpe, in regno vel regnis mundi politici, aequali potestate ac gloria illustrium, *Luna* pro corpore populi, considerato tamquam Regis uxore, *Stellae* pro inferioribus Principibus & magnis viris, vel pro Episcopis Rectoribusque populi Dei, ubi *Sol* est Christus, *Lux* pro gloria, veritate ac scientia, quibus magni bonique viri splendent, aliosque illustrant, *Tenebrae* pro obscura conditione, tum & pro errore, coecitate & ignorantia, *Obscuratio*, *percussio*, vel *occasus Solis*, *Lunae & Stellarum*, pro cessatione alicujus regni, vel pro ejus desolatione, tenebris illis aequabili. *Obscurare Solem*, *Lunam in sanguinem convertere*, & *Stellarum lapsus*, idem quod proxime dictum significant. *Novae*, autem, *Lunae*, dispersi populi reditum, in politicum vel ecclesiasticum corpus.

ab Igne & Meteoris;

Ignis & Meteora, tum ad *Coelum*, tum ad *Terram*, referantur, ac sequenti usurpantur ratione. *Conflagratio cujusdam rei per ignem*, ejus rei absumtionem bello significat; *Conflagratio terrae*, vel *rei cujusdam in stagnum ignis conversio*, regnum bello destructum. *In fornace esse*, denotat esse in servitute, alii genti subjectum. *Adscensus fumi*, *rei cujusdam flagrantis in aeternum*, perpetuae servitutis miseriam. *Exurens Solis aestus*, acerba bella, persequutiones & molestias a Rege immissas. *Velo nubibus*, idem est quod imperare multo populo. *Obvelatio Solis fumo*, vel *nube*. Regis ab exercitibus hostium oppressionem innuit. *Procellosi venti*, *nubiumve motus*, bella. *Tonitru*, vel *nubis vox*, vocem multitudinis. *Procella tonitrus*, *fulminis & grandinis*, nec non imbres magni, tempestatem belli, e coelo & nubibus politicis, in eorum qui ipsis hostes sunt, capita ruentem. *Pluvia*, si non immodica, *ros*, *& perennes aquae*, gratiam & doctrinas Spiritûs. *Pluviae penuria*, sterilitatem spiritualem.

à Terrâ, &c.

In Terrâ, *arida* & *collectae aquae*, ut *mare*, *fluvius*, *fluentum*, ponuntur pro diversarum Regionum, Nationum & Imperiorum populis. *Aquas amaras reddere*, significat populum quemdam bello & vexatione valde affligere. *Conversio rerum in sanguinem*, allegoricam corporum politicorum mor-

mortem, id est, eorum dissolutionem, *Maris* vel *fluvii exundatio*, invasionem orbis politici à populo aquarum, *Ipsarum*, verò, *aquarum exsiccatio*, expugnationem Regionum illarum à Terrâ. *Fontes aquarum* pro urbibus ponuntur, fluviorum politicorum permanentibus capitibus, *Montes* & *insulae*, pro orbis Marisque politici oppidis, cum agris ipsorum, ditionibusque, *Speluncae* ac *rupes* montium, pro urbium Templis, *Hominum in speluncis rupibusque abscondito*, pro idolorum in suis templis inclusione, *Domus* ac *naves* pro familiis, coetibus, ac oppidis, in Mari ac Terra politicis, *Navium*, denique, *bellicarum classis*, pro ejus, quod per *Mare* significatur, regni exercitu.

Animalia, quoque, & *plantae* ponuntur pro diversarum Regionum, diversaeque sortis hominibus, & speciatim *arbores*, *herbae*, & *terrestria animalia*, pro Terrae politicae populo, *Herbae palustres*, *arundines* & *pisces*, pro iis qui in politicis aquis, *Volucres* & *insectae*, pro iis qui in Coelo politico ac Terrâ degunt, *Pratum*, pro regno, *Desertum*, pro devastato tenuique populo.

Ab Animalibus & Plantis.

Si Mundus politicus, in vaticinio consideratus, ex multis regnis constet, haec per eaedem *Mundi naturalis* partes exprimuntur. Exempli gratia, nobilissima ex iis per *coelestem fabricam*, & tum *Luna* & *nubes* pro vulgo populi ponuntur, ignobiliora per *Terram*, *Mare* & *flumina*, nec non *animalia* & *plantas* & *aedificia*, *quae in illis sunt*, tum etiam *majora* & *fortiora animalia*, & *altiores arbores*, ponuntur pro Regibus, Principibus, ac Nobilibus. Porro, quum integrum regnum sit politicum Regis corpus, idcirco *Sol*, vel *arbor*, vel *bestia*, vel *avis*, vel *vir*, quo Rex denotatur, latiori significatione ponitur pro integro regno, variaque *animalia*, ut *Leo*, *Ursus*, *Pardus*, *Caper*, pro variis suis proprietatibus, varia regna & politica corpora significant; tum *sacrificatio bestiarum* pro cruentâ regnorum expugnatione ponitur, & *inter bestias amicitia*, pro pace inter regna. Aliquando, tamen, animalium & plantarum nomina, certis epithetis aut circumstantiis, ad alias significationes ex-

Si Mundus ex variis regnis constans consideretur, probabilis est Allegoria.

 ten-

tenduntur ut arbor, ubi vocatur *arbor vitae* vel *scientiae*, & *bestiae*, ubi *Serpens antiquus* adpellatur, vel *coli* dicitur.

Haec non cum bestia vel homo vel arbor pro regno ponitur.

Cum *bestia*, vel *homo*, ponitur pro regno, *partes* ipsius ac proprietates, pro iis quae respondent illis regni partibus & proprietatibus ponuntur: ut *bestiae caput*, pro viris magnis, qui aliis praecedunt atque imperant, *cauda* pro inferioris vulgi hominibus, qui sequuntur ac reguntur, *capita*, si nuo plura occurrant, pro numero praecipuarum partium, Dynastiarum, vel Principatuum in eo regno, sive eae, quod ad imperii administrationem civilem, simul exsistant, sive una succedat alteri, *cornua in quodam capite*, pro regnorum, quae in eo Imperio sunt, numero, cum respectu ad vim militarem, *videre* pro intelligere, & *oculi*, pro viris intelligentibus, inque Republicae administratione versatis, in rebus, autem, quae ad religionem pertinent, pro *Episcopis*, Episcopis, *loqui* pro legumlatione, *os* pro Legislatore, sive is civilis sit, sive sacer, *intensio vocis* pro potentia, imperioque, *ejusdem debilitas*, pro infirmitate, *edere & bibere*, pro eorum, quae comesis vel epotis significantur, adquisitione, *pili bestiae*, vel viri, & *plumae volucris*, pro populo, *alae* pro numero regnorum, *bestiâ* significatorum, *brachium* pro regni potentiâ, vel pro populo, in quo ejus potentia & vires consistunt, *pedes ipsius* pro infimis ex populo, vel pro extremâ regni parte, *pedes*, *ungues* ac *dentes ferarum* pro exercitibus eorumque turmis, *ossa* pro robore, nec non pro munitis locis, *caro* pro divitiis ac possessionibus, *dies*, tandem, *quos agunt*, pro annis. Cum vero *arbor* pro regno ponitur, ejus *rami*, *folia* & *fructus*, eadem significant quae *volucris* vel *bestiae alae*, *plumae*, & *villus*.

Denique, cum homo, ejusque actiones & fata, metaphorice adsurpantur.

Cum *homo* metaphorico sensu accipitur, qualitates ejus saepe ipsius actionibus designantur, ac rerum circumstantiis in quibus versatur. Ita, quod quis populorum Rector sit, ipsius *equitatione super bestiam* significatur, bellicosus & expugnator, *tenente gladium & arcum*, vir potens, *staturâ gigantea*, Judex, *ponderibus & mensuris*, *albo*, autem, *atrove lapillo*, absolutionis vel condemnationis sententia denotatur, *novo*

nomine

nomine, dignitas; *vestibus*, morales vel civiles qualitates; *splendido ornatu*, honor & gloria, *purpurâ & cocco*, vel *diademate*, regia dignitas, justitia, verò, *albis & puris stolis*, impietas, *vestimentis maculosis & squalidis*; afflictio, luctus & poenitentiae testificatio, *cilicino vestitu*, probrum, pudor, & bonorum operum defectus, *nuditate*, errores & miseria, *potione ex vino* ejus, qui vel quae eorum causa est; propagatio alicujus religionis, lucri ergò, *mercaturam exercendo* cum eâ, cujus religio innititur, genie, falsorum Deorum alicujus gentis adoratio vel cultus, *patratione adulterii* cum ipsius principibus, vel horum *cultu*, alicujus regni conerlium, ejusdem *imagine*; idololatria, *blasphemiâ*, clades bello accepta, *vulnere viri*, vel *bestiae*, diutinae aerumnae belli, *ulcere & dolore*; afflictio, vel vexatio, quam patitur quidam populus, dum laborat ut novum edat regnum, *doloribus mulieris*, *dum* masculam *parturit* prolem nititur, corporis politici vel ecclesiastici dissolutio, *morte viri*, vel *bestiae*, denique, dissoluti Imperii instauratio, *resurrectione mortuorum*

CAPUT TERTIUM.

De viso Imaginis ex quatuor metallis compositae.

Omnia Danielis vaticinia sibi mutuo respondent.

Danielis vaticinia ad se invicem, mutuâ quâdam ratione, omnia referuntur (a), quasi tantùm diversae essent unius generalis vaticinii partes, diversis editae temporibus. Primum omnium intellectu facillimum est, & singula sequentium novi aliquid prioribus addunt. Primum oblatum fuit *Nabuchodonozoro*, Babyloniae Regi, in somnis, anno regni ipsius secundo; illo, autem, somnii sui oblito, denuo idem in somnis Danieli oblatum est, atque ab hoc Regi enarratum (b).

Danielis fama.

Hinc protinus Daniel, sapientiae & occulta recludendi laude, inclaruit, usque adeo ut *Ezekiel*, ejus aequalis, undevigesimo anno Nabuchodonozori, hac ratione adversùs Tyri Regem dixerit: *Ecce, sapientior tu es Daniele, non est secretum quod tibi abscondant* (c). Idem Ezekiel, alio loco, Danielem cum *Noache* & *Hiobo*, in maximâ apud Deum gratia positis, conjungit (d). Tum &, postremo Belzazari anno, de ipso, Regina mater Regi hunc in modum loquuta est. (e) *Est in tuo regno vir, cui spiritus sanctorum Deorum inest; & patris (f) tui temporibus lux, & scientia, & sapientia, qualis Deorum sapientia est, in eo inventae sunt: quem & Rex Nabuchodon-*

(a) *Are all related to one another.* (b) Dan. II. 4. 19. 31. &c.
(c) Ezek. XXVIII. 3. (d) Ibid. XIV. 14. 16. 18. 20.
(e) Dan. V. 11. 12.
(f) [Ita Angl. & in margine, *Avi tui*: quomodo etiam habet Junii & Tremellii versio. Re verâ fuit *Belzazarus* nepos *Nabuchodonozori*, sive eum Belzazarum [illegible] *Nabonadio*, postremo Babyloniae Rege, ut vult Cl. *Pridiaux Hist. Jud. &c. Libro II.* ad annum regni *Belzazari*, sive eumdem cum *Laborosoarchodo*, ut censet Doctiss. *Driebergi*, in *fuis*, ad Belgicam [illegible] *Historiae versionem*, notis, paulò post hoc initium. Jam vero Hebraeis אב quoscumque majores significare perinotum est.]

chodonozorus, pater tuus, Rex, inquam, pater tuus, principem Magorum, Astrologorum, Chaldaeorum & Aruspicum constituit. Quoniam spiritus excellens & scientia & intelligentia, & interpretatio somniorum, & solutio rerum implexarum & dubiorum in ipso Daniele inventae sunt, cui Rex imposuit nomen Baltsazzar. Maximae fuit Daniel apud Judaeos aestimationis, usque ad *Hadriani*, Imperatoris Romani, imperium, atque illius vaticinia rejicere tantumdem est ac rejicere Religionem Christianam. Haec enim Prophetae hujus de Messia vaticinio, tamquam fundamento, nititur.

Jam, in hoc viso imaginis ex quatuor metallis compositae, fundamentum struitur omnium vaticiniorum Danielis. Imago illa quatuor magnarum gentium corpus designat, quae, una post aliam, terrarum orbi essent imperaturae gentem scilicet *Babyloniam*, *Persas*, *Graecos* & *Romanos*. Porro, per lapidem, sine manibus excisum, qui in pedes imaginis incidit, omnia illa quatuor metalla contrivit, factusque est mons ingens, implevitque universam terram, repraesentatur novum regnum quod post quatuor illa priora exoriturum esset, omnes eas gentes subacturum, valdè magnum evasurum, atque ad omnium usque saeculorum finem perduraturum.

De imagine e quatuor Metallis composita.

Caput ejus imaginis constabat ex auro, illudque gentem Babyloniae significabat, quae primae regnarent, ipso Daniele interprete. *Tu es caput hoc aureum*, inquit ille Nabuchodonozoro (*a*). Hae gentes imperarunt donec *Cyrus* Babylonem expugnaret, at paucis post eam expugnationem mensibus ad Persas defecerunt, eosque evexerunt supra *Medos*. *Pectus* & *brachia* imaginis ex argento erant, designabantque Persas, qui proxime regnârunt. *Venter* & *femora* ex aere, significabant Graecos, qui, regnante *Alexandro Magno*, Persas devicerunt & proxime ab ipsis imperârunt. *Tibiae* erant è ferro, & hae Romanos designabant, qui Imperium tenuere post Graecos, quos sibi subjicere coeperunt octavo anno *Antiochi Epiphanis*. Quippe tum Romani debellârunt *Per-*

(*a*) II. 38.

Perfes, Regem *Macedoniae*, quo regno proprie Graecorum Monarchia occoeperat; atque hinc in potentissimum Imperium excreverunt, ingentique imperarunt potestate, usque ad *Theodosii Magni* tempora. Tum, incursionibus multorum è Septemtrione populorum, in multa minora regna Imperium Romanum dissipatum est, atque haec significabantur pedibus imaginis, eorumque digitis, partim ferro, partim luto constantibus. Tum enim, *regnum divisum iri* docet Daniel (*a*), *ast in eo futurum de robore ferri, quandoquidem* Rex *ferrum luto mixtum viderat, non autem inter se cohaesuras* ejus partes, *sicut ferrum & lutum non* exactè *miscentur*.

Horum autem Regum temporibus, pergit, *Deus coeli regnum suscitabit, numquam destruendum, atque illud alteri populo non relinquetur, verum omnia illa regna comminuet atque consumet, ipsum autem in aeternum consistet. Quandoquidem vidisti lapidem absque manibus ex montibus excisum, eumque ferrum, aes, lutum, argentum atque aurum comminuisse.*

(*a*) Dan II. 41, 43, 44 &c.

CA-

CAPUT QUARTUM.

De viso quatuor bestiarum.

Explicatio Capitis VII apud Danielem.

Proximo viso, quod est quatuor bestiarum, vaticinium de quatuor Imperiis repetitur cum quibusdam additamentis, qualia sunt duae *Leonis* alae, tres costae in ore *Ursi*, quatuor alae totidemque capita *Pardi*, undecim quartae *bestiae* cornua, *Filius*, denique, *hominis*, in nubibus veniens atque ad *Antiquum dierum*, pro tribunali sedentem, accedens.

De Prima bestia.

Prima bestia Leoni erat similis, *alaeque ipsi aquilinae*, ut denotentur Babyloniae & *Mediae* regna quae *Assyriorum* Imperium everterunt, illudque inter se sunt partita, unde & illustria facta sunt atque ingentia Imperia creverunt. Praecedenti vaticinio Babyloniorum Imperium repraesentabatur capite imaginis aureo. Hoc verò utrumque, scilicet Babylonicum & Medum, simul denotatur duabus Leonis alis. *Aspiciebam*, inquit Daniel, *usque dum avulsae essent ipsius alae, atque* (*a*) *è terra sublata, atque pedes velut homo stare coacta esset, & cor humanum ipsi esset additum* (*b*) id est donec repressum & subactum esset, adactumque ad perceptionem status sui humano non majoris.

De Altera.

Altera bestia *similis erat Urso*, eaque Imperium repraesentat quod proximum a Babyloniis praepositum, nempe Persarum. *Divisum*, sive fractum, *est regnum tuum*, *datumque Medis ac Persis*, inquit postremo Babylonio Regi Daniel (*c*). *Haec bestia sese in unam partem sustulit* (*d*) Fuere, nempe sub Medis Persae cum Babylon expugnaretur, sed protinus supra ipsos surrexere. *Et tres ipsi erant in ore costae*

(*a*) J. & T. & Angli in margine, habent quibus (*b*) Dan. VII 4.
(*c*) Ibid. V. 28 (*d*) Ibid. VII. 5. Angli in margine, ut & J. & T. habent *dominatum unum erexit*.

costae inter *dentes* (a), quibus denotentur regna *Sardium*, *Babylonis* & *Aegypti*, a Persarum Imperio expugnata, non autem ad proprium ejus corpus pertinentia. *Multas*, denique, *carnes* devoravit, divitias, scilicet, trium illorum regnorum.

De Tertiâ. Tertia bestia Imperium erat quod Persico successit, atque hoc fuit Graecorum (b). *Pardo erat similis*, quo ejus ferocia significetur, *quatuor illi erant capita*, *quatuor cornua*, quibus innuitur in quatuor regna divisum iri (c). Firmâ enim monarchia duravit quamdiu Alexander Magnus, ejusque frater *Aridaeus*, filiique juvenes *Alexander* & *Hercules* imperârunt, tum in quatuor regna divulsum est, Praefectis Provinciarum suis ipsorum capitibus imponentibus diademata, & mutuo consensu suis Provinciis Regiâ auctoritate imperantibus Macedoniae, *Graeciae & Epiro* imperavit *Cassander*, *Lysimachus Thraciae & Bithyniae*, *Ptolemaeus* Aegypto, *Libyae*, *Arabiae*, *Coele Syriae & Palaestinae*, *Seleucus*, denique, *Syriae*.

De Quartâ. Quarta bestia illud quod Graecorum successit Imperio significabat, atque id Romanorum fuit. *Praeter modum horrenda erat terribilisque haec bestia*, *magnus illi è ferro dentes*, *devorabat ac perfringebat & pedibus conculcabat quod erat reliquum*. Atque ejusmodi verè fuit Imperium Romanum. Fuit illud amplius, fortius ac horrendum magis & diuturnum ullo ex prioribus. Regnum Macedoniae cum *Illyrico* & Epiro, subegit anno octavo Antiochi Epiphanis, Aerae Nabonassari 580. Haereditate adquisivit regnum *Pergami* anno Nabonass. 615. Syriae regnum debellavit ejusdem Aerae anno 679. Aegypti, denique, ejusdem 718. Et his aliisque victoriis majus evasit magisque terribile quam ulla ex prioribus tribus bestiis fuerat. Duravit, porro, hoc Imperium, eâ quam dixi magnitudine, ad usque principatum Magni Theodosii. Tum in decem regna, decem quartae bestiae cornibus repraesentata, diffractum est, eâque fractâ formâ permansit donec *Antiquus dierum sedit*, *igneas flammas fundit*,

consi-

(a) Loc. citato. (b) Dan. VIII. 6, 7. 20, 21. (c) Ibid. vs. 22.

consideret — *ac Judicium sedit, & aperti sunt libri*, — *& interfecta est bestia, ejusque corpus perditum, igneque comburendum traditum est*, — *& cum coeli nubibus venit quasi filius hominis, accessitque ad Antiquum dierum, inque omnes nationes accepit Imperium, & datum est judicium Sanctis Altissimi, venitque tempus quo hi obtinuerunt regnum* (a). *Vidi*, inquit Daniel (b), *donec occisa esset bestia, perditumque ejus corpus, traditumque comburendum igne. Quod ad reliquas bestias, ipsis ablata est sua potestas, vita tamen* (c) *ipsorum producta est, per tempus, & constitutum*

(a) Dan. VII. 10, 11. 13. 22. (b) Ibid. vs. 11, 12.

(c) [Ita Angli. Alii aliter. Quum autem hujus versus expositionis Nostri integram fidem, de nobilis hujus varietate sensus, sententiam suae superstrueret, digna est ea quae attente examinetur. Dictum videtur hunc versum ita intelligere, ac si scripsisset Daniel: *Reliquis gentibus ablatum est imperium, at ipsae manserunt*. Nam, primo, *bestiarum* nomine, non tam ipsas gentes, quam ipsarum Imperia, significat Profeta, et ipse Noster passim recte exponit: patet illud hinc, quod erat post illarum successisse dicuntur gentes, verò, ipsae jam totae simul exstabant. Imperia enim, cum bestiae eorum nomine veniunt, Imperia exstitisse, atque sic exprimi potuit, *bestiis ablatam esse potestatem*, quam *bestias occisas esse*. Et haec idem significare liquet ex versu undecimo, ubi ipse Noster per totam phrasin ita intelligit. Secus dicendum fuisset, quartam gentem cum suo simul imperio periisse, jam, non, cum cum caeteris junctam consideraret. Sed &, secundo, in hoc ipso locum non consentire videtur Vir Summus, ubi mox dicit: *Omnes quatuor bestiae ad hunc usque diem vivunt*: quarta, enim, expressa occisa dicitur; & in eundem sensum profecto, quâ Anglos hic sequitur, licet alibi quin neque ab iis recedit, *potestate mulctatas* . . . . Melius, itaque, videtur Calvinus versionem habet: *Et reliquis bestiis abstulerant potestatem (vel dominationem) & longitudo in vita data illis fuerat usque* . . . in sensu sit, quod ad reliqua Imperia etiam haec vocis fuerant, jam quum per constitutum tempus prope pollerissent . . . . quarto quod hic demum occiet Daniel, quinimo, de superbia . . . parte coram bestiae quartae agens, cui in continuo ejus bestiae caedem adjecisset. Fortassis etiamnum melius est sententia *Jo. Medi*, qui, cum pro . . . legit . . . (quomodo & codices habere non in controversiam venire videtur, & re verâ legitur in editione quam *Manasse Ben-Israel* adornavit) locum vertit, *nonrestitutum bestiarum*, ut Junius, sed *reliquarum bestiarum*; adeoque non reliquas *bestias*, tres scilicet priores, intelligit, sed id quod de quarta, cujus corpus *igne comburendum erat datum*, restabat; nempe ejus *cornua*, maxime partem ejus cornu, quorum sunt, atque ee ipsius historia, . . . 19. & conferre se desiderabis, & quidem dilucidè, Daniel testatur. Caeterum,

rum tempus (a). Idcirco omnes quatuor bestiae ad hunc usque diem vivunt, quamvis tribus prioribus potestas ablata sit. *Chaldaeus* & *Assyriae* populi adhuc sunt prima bestia, qui Medium & *Persiden* incolunt, adhuc secunda, gentes Macedoniae, Graeciae, Thraciae, minoris *Asiae*, Syriae & Aegypti, adhuc sunt tertia, qui, denique, *Europam* tenent, cis Graeciam, adhuc sunt quarta. Quum, igitur, tertiae corpus non ultra gentes cis *Euphratem*, quartae vero non ultra eas quae cis Graeciam in Europâ sunt, extendatur, integra quatuor capita illius, in populis cis Euphratem, integra, autem, undecim *hujus* cornua in populis cis Graeciam nobis quaerenda sunt. Atque hac de causâ Graeci Imperii, in quatuor Graecorum regna, solutionem considerantes, nullam *Chaldaeorum*, Medorum, Persarumve partem, his in regnis numeramus, quippe quae gentes ad duarum priorum bestiarum corpora pertinuerant. Nec magis Graecorum, cujus sedes fuit Constantinopoli, Imperium numeramus inter undecim cornua quartae bestiae, cum ad corpus tertiae illud pertinuerit.

-terum; quod ad *non ipsum*, gentes, nempe, illas, quarum Imperii bestii, tam tribus, quam quartâ, *significabantur*, adhuc exstare, ad jam diutius siquidem *eaedem* gentes vocari possint ii, qui jam illas terras incolunt, populi, cum iis qui olim illas incoluerant, quâ ratione prorsus nulla umquam gens *deleta* possit dici. Verum in universo nulla ejus rei ratio haberi videtur.]

(a) Dan. VII. 11. 12. Angli, *for a season and a time*.

CA-

CAPUT QUINTUM.

De regnis, pedibus imaginis qui ferro & luto constabant denotatis.

De veteri Dacia ejusque incolis, Romanorum imperio subjectis.

Ingens quondam regio erat *Dacia*, cujus termini ad Meridiem *Danubius*, ad Orientem *Pontus Euxinus*, ad Septemtrionem fluvius *Tyras* & mons *Carpatus*, ad Occidentem fluvius *Tibesis*, sive *Tibiscus*, qui Meridiem versus fluit donec paulo supra *Albam Graecam* in Danubium incidat. Complectebatur illa regiones quae hodie vocantur *Transsylvania*, *Moldavia* & *Wallachia*, nec non *superioris Hungariae* Orientalem partem. Veteres ejus incolae à Graecis dicebantur *Getae*, a Latinis *Daci*, à seipsis *Gothi*. Alexander Magnus eos adortus est, Trajanus subegit, eorumque terram in Provinciae Romani Imperii formam redegit, quo factum est ut praedicatio Evangelii apud ipsos valdè promota sit. Constabant hae gentes ex variis Gothorum populis, quales erant *Ostrogothi*, *Visigothi*, *Vandali*, *Gepides*, *Longobardi*, *Burgundiones*, *Alani*, aliique: quibus omnibus, ut eos *Procopius* describit, iidem mores, eadem lingua erat (*a*). Quamdiu Romanorum hi erant subdita Imperio, Gothi, sive Ostrogothi, Orientales Daciae partes tenebant, Vandali Occidentalem ad flumen Tibesin, eo ferè loco ubi in hunc *Marisius* & *Chrysius* (*b*) incidunt. Inter hos

(*a*) Lib. 1 de bello Vandalico.

(*b*) [*Marosh* and *Kreech*. Prior est, procul dubio, qui hodie *Marosis* dicitur, veteribus *Alulo* & *Marisius*: alterum in veteribus tabulis nomine notatum non invenio. *Jornandis Chrysum*, alii *Cusum* dici volunt. Cor. Stephanus ... & alii hodierni vocant. Verum apud Jornandem legitur *Grisia*, Cap. XXII. neque hoc tamen Marisium, ut vocat, excedere, in quo tamen errat.]

hos medii erant Visigothi. Gepides, secundum *Jornandem*, habitabant ad *Vistulam*. Burgundiones, gens Vandalica, inter Vistulam & Australem *Borysthenis* fontem, non procul a monte Carpato, Septemtrionem versus, ubi eos ponet *Ptolemaeus*, cui dicuntur *Phrugundiones*, & *Burgunnet* Alani, alii e Gothis gens, habitabant inter Septemtrionalem fontem Borysthenis & ostium *Tanais* fluviorum, ubi Ptolemaeus ponit *Alanum* montem, & Occidentalem partem *Paludis Meotidis*.

Herum regna & Reges, postquam adversus Romanos rebellassent.

Hae gentes sub Imperio Romanorum manserunt usque ad alterum Imperatoris *Philippi* annum, quum, propterea quod stipendium ipsis non penderetur, rebellare coeoperunt, regnum condentibus Ostrogothis, quod, sub Regibus ipsorum *Ostrogotâ*, *Cunivâ*, *Ararico*, *Geberico* & *Hermanarico* adolevit usque ad A. C. 376, & tum, *Hunnorum* è tractibus trans Tanaim incursione & morte Hermanarici, in varia minora regna disruptum est. *Hunnimundus*, Hermanarici filius, Rex evasit Ostrogothorum, *Fridigernus* Visigothorum, *Winitharus*, vel *Vinitharus*, partis Gothorum *Ammiani Gruthungi*, *Claudiano Gothungi*, aliis *Sarmatae* & *Scythae* dictorum, *Athanaricus* imperabat alii Gothorum parti in Dacia, cui nomen *Thervingi*, *Bessen Antibus* in *Sarmatiâ*, etiam Gepidibus suus Rex fuit. Vandali à Geberico trans Danubium aufugerunt postremis imperii *Constant. M.* annis, usque ab hoc Imperatore sedes in *Pannoniâ* concessae sunt, in quibus quieti vixere quadraginta annos, se... ad annum 377, cum variae Gothorum gentes, fugientes Hunnos, transgressae sunt Danubium, quibus sedes concessae in *Moesiâ* & Thraciâ, ab Imperatore Graecorum *Valente*. Hi autem proximo anno rebellarunt, atque, in auxilium vocatis quibusdam Gothis, Alanis & Hunnis, e regionibus ab alterâ parte Danubii, exercitum Romanum fuderunt, caeso etiam Valente Imperatore, ac sese per Graeciam & Pannoniam ad Alpes usque diffuderunt. Deinde, annis C. 379 & 380, armis Imperatorum *Gratiani* & Theodosii repressi sunt, atque obnoxiam pacem fecerunt. Visigothi & Thervingi suas repererunt sedes in Moe-

siâ

siâ ac Thraciâ, Hunni reversi sunt trans Danubium, Alani autem & Geuthungi sedes in Pannoniâ obtinuerunt.

Eorumdem res gestae,

Circa annum 373 vel 374. Burgundiones è suis ad Vistulam sedibus surrexere cum octoginta millium exercitu, Galliam invasuri, repulsi autem consederunt ad Septentrionalem *Rheni* partem ex adverso *Moguntiae*. Anno 358 turba *Saliorum Francorum* quae cum suo Rege, a fluvio *Sala* venerat, ab Imperatore *Juliano* intra Imperium recepta est, eique sedes adsignati in *Galliâ* inter *Brabantiam* & Rhenum. Ejus Rex *Mellobaudes* deinde à Gratiano Imperatore factus est *Comes Domesticorum*. *Richomerus*, alius nobilis hujus gentis Franco, Comes Domesticorum nec non Utriusque Militiae Magister creatus est ab Imperatore Theodosio, atque is etiam, A. C. 384 cum *Clearcho* fuit Consul. Magna apud Theodosium hic fuit gratiâ, quem etiam comitatus est in bellis cum *Eugenio*, eâ autem in expeditione mortuus, relicto filio, cui nomen *Theudomerus*, qui postea Rex Saliorum Francorum in Brabantia evasit. Tempore hujus belli quidam Franci e Regionibus trans Rhenum, ductu *Genobaldi*, *Marcomeri*, & *Sunonis*, Galliam invasere, à *Stilicone* autem repulsi sunt & Marcomiro occiso successit in Germaniâ filius ejus *Pharamundus*.

& rebellionis ac bellorum cum Romanis historia.

Dum hae gentes quietae permanerent in Imperio Romanis subjectae, multae aliae quoque trans Danubium ita manserunt usque ad mortem Imperatoris Theodosii, postquam surrexerunt in armis. *Paulus* enim *Diaconus*, in *Histor. Miscell.* Lib. XIV, de temporibus quae hujus Imperatoris mortem proximè exceperunt verba faciens, haec habet: *Eodem tempore erant Gothi & aliae gentes maximae, trans Danubium habitantes: ex quibus rationabiliores quatuor sunt, Gothi scilicet, Huisogothi, Gepides & Vandali; & nomen tantum & nihil aliud mutantes. Isti sub Arcadio & Honorio Danubium transeuntes, locati sunt in terrâ Romanorum. Et Gepides quidem, ex quibus postea divisi sunt Longobardi & Avares, villas quae sunt circa Singidonum & Sirmium habitavere.* Et *Procopius*, in principio *Historiae* suae *Vandalicae*, in eamdem sententiam scribit.

D

bit. Hactenus Occidentis Imperium integrum permansit, jam autem in multa regna diruptum est.

Mortuus est Theodosius Anno C. 395, & tum Visigothi, duce *Alarico*, Fridigerni successore, è sedibus suis in Thracia surrexerint, Macedoniamque, *Thessaliam*, *Achaiam*, *Peloponnesum* & Epirum ferro & igni quinque continuos annos devastarent, quibus circumactis, ad Occidentem versi, invasere *Dalmatiam*, Illyricum & *Pannoniam*, atque inde Italiam sunt profecti A. C. 402, & proximo anno adeo ad *Pollentiam* & *Veronam* caesi sunt à Stilicone, summo copiarum Imperii Occidentis duce, ut Claudianus reliquias copiarum Alarici vocet *tantâ ex gente reliquias breves* (a), & *Prudentius, gentem deletam* (b). Hinc Alaricus pacem fecit cum Imperatore, cum ejtenus depressus esset ut dicat Orosius eum *pro pace optimâ & quibuscumque sedibus suppliciter & simpliciter orasse* (c). Rata facta est haec pax obsidibus ultro citroque datis, *Aetius* obsis datus est Alarico, & Alaricus Princeps liber mansit in iis quae jam ipsi concessae erant sedibus.

Quum Alaricus arma caperet, moveri coeperunt gentes trans Danubium, & proximâ hyeme, quae annos à C. 395 & 396 intercessit, magna Hunnorum, Alanorum, Ostrogothorum, Gepidum, aliorumque Septemtrionalium populorum, à *Rufino* invitatorum, manus gelu constrictum Danubium transiit: quo facto etiam ipsorum fratres, qui sedes in Imperio obtinuerant, arma ceperunt. *Hieronymus* ingentem hanc multitudinem vocat Hunnos, Alanos, Vandalos, Gothos, Sarmatas, *Quados*, & *Marcomannos*, atque eos omnia inter *Constantinopolin* & *Julias Alpes* loca invasisse, devastantes Schytiam, Thraciam, Macedoniam, *Dardaniam*, Daciam, Thessaliam, Achaiam, Epirum, Dalmatiam, omnemque Pannoniam (d). Etiam *Suevi Rhaetiam* invasere. Dum enim Alaricus Pannoniam vastaret, Roma-

(a) [De sexto Consulatu Honorii, vers. 156.
(b) Contra Symmachum, libro secundo vers. 714.
(c) Libr. 7 Cap. 38.
(d) In Epistolâ ad Heliodorum. Epist. Tom. I p. 27. Editionis Erasmianae 1524, in medio. Vide & paulo post.]

Romani in defendendâ Rhaetiâ erant occupati, quod Alarico occasionem invadendi *Italiam* praebuit, ut hunc in modum narrat Claudianus (a).

- - perfidiâ nacti penetrabile tempus,
Irrupere Getae, nostras dum Rhaetia vires
Occupat, atque alio desudant Marte cohortes

Porro dum Alaricus ex hisce tractibus Italiam peteret, aliae quaedam gentes Barbarae *Noricum* & *Vindeliciam* invasere, narrante eodem Claudiano hisce verbis (b).

- - - Jam foedera gentes
Exuerant, Latiique auditâ clade feroces
Vindelicos saltus & Norica rura tenebant

Contigit hoc annis 402 & 403 Atque in his gentibus etiam Suevos, Quados & Marcomannos reputo; omnes enim hoc tempore erant in armis. Quadi & Marcomanni gentes erant Suevae, ipsique & Suevi originem ducebant è Bohemiâ & a flumine *Suevo*, sive *Sprea* in *Lusatiâ*, jamque sub uno Rege, dicto *Ermerico*, coaluerant, qui brevi post eos in Galliam induxit. Etiam Vandali & Alani circa hoc tempus sese in Noricum diffundere potuerint. Praeterea *Uldinus*, cum ingenti Hunnorum turbâ, Danubium transiit, circa tempus quo in exilium *Chrysostomus* missus est, sc. A. C. 404, & Thraciam ac Moesiam vastavit. *Radagaisus*, Rex Gruthunnorum Vinithariique successor, pluribus Barbaris ad transeundum Danubium invitatis, Italiam invasit cum exercitu plus ducentorum millium Gothorum, uno tamen vel altero anno, sc. C. 405 vel 406, victus à Stilicone, cum exercitu periit. Hoc in bello adjutus est Stilico ingenti turbâ Hunnorum & Ostrogothorum, ductu Uldini & *Sari*, quos Imperator Honorius mercede conduxerat. Per omnem hanc rerum conturbationem necesse fuit Longobardis in Pannoniâ, in sui se armare defensionem, suamque libertatem asserere, non amplius valentibus eos defendere Romanis. Jam-

(a) [De bello Getico vers. 278. (b) Ibidem vers. 363]

Jamque Stilico, in animo habens se facere Imperatorem, Alarico praefecturam militarem adquisivit, eumque in Orientem misit rebus pro Honorio, Occidentis Imperatore, gerendis, copiis quibusdam Romanis ipsius ductui permissis, qui exercitum ejus e Gothis corroborarent, promisso etiam se cum suo exercitu brevi post sequuturum. Prae se ferebat recuperandas esse quasdam plagas Illyrici quas Imperator Orientis accusabatur injuriosè detinere, cum Occidentis Imperatoris essent ditiones, erat autem occultus ejus scopus se ipsum Imperatorem facere, Vandalorum earumque Sociorum auxilio, ipse quippe erat Vandalus. Quod ut melius succederet, ingentem invitavit Barbarorum gentium turbam qui Occidentis Imperium invaderent, dum ipse cum Alarico adgrederetur Imperium Orientis. Atque hae gentes, singulae sui Regis ductu, Vandali duce *Godegesilo*, Alani duabus turmis, hac *Goare*, illâ *Resplendiale*, Suevi, Quadi & Marcomanni Ermerico duce, per Rhaetiam ad latera usque Rheni penetraverunt, relictis suis in Pannoniâ sedibus Hunnis & Ostrogothis deinde junxere sibi Burgundiones cum ipsorum duce *Gundicaro*, & Francos in ulteriori itinere turbavere. Ultimo Decembris die, A. C. 406 Moguntiae Rhenum transiere, seque diffudere in *Germaniâ Primâ* terrisque adjacentibus, atque inter alias res ab illis gestas fuit quod Vandali ceperunt *Augustam Treverorum*. Tum progressi sunt in *Belgium* & devastare eam regionem occoeperunt. Quo facto Franci Salii in Brabantiâ arma cepere, & duce Theudomiro, Richimeri vel Richomeri, de quo supra, filio, tam fortiter Vandalis se opposuere, ut ipsorum viginti ferè millia, cum Godegesilo Rege, praelio occiderint, caeteris vix evadentibus quod in tempore adjuti essent parte Alanorum quos ducebat Resplendiales.

De Britannia

Tum milites Britanni, harum rerum famâ perculsi, rebellarunt, ac sibi Tyrannos illic (a) praeposuerunt. Primum *Marcum*, quem protinus obtruncarunt, dein *Gratianum*, quem occiderunt nondum quatuor elapsis mensibus, denique *Constantinum*, cujus auspiciis Galliam invasere, A. C. 408, à Goaro.

(a) [*Hore.* non addit ubi: videtur velle *in patriâ*.]

Goaro & Gundicaro adjuti. Constantinus, magnâ Galliae parte in potestatem redactâ, filium suum *Constantem* Caesarem creavit eumque in Hispaniam misit ad res illic ordinandas, A. C. 409.

Interea Resplendialus, intellectâ calamitate quam diximus Vandalorum, nec non Goarum ad Romanos transiisse, exercitum suum a Rheno abduxit, ac, simul cum Suevis, reliquisque Vandalis, *Hispaniam* petiit, dum Franci interim eo suam prosequerentur victoriam ut Augustam Trevirorum reciperent, quam mox direptam Romanis reliquerunt. Barbari primum *Pyrenaeis* montibus fuere retenti, quae ipsis causa fuit sese diffundendi per Aquitaniam. Proximo autem anno, proditione a quibusdam militibus Constantis factâ, ipsis via quâ montes illi superandi essent innotuit, quâ Hispaniam ingressi 4 Kal. Oct. A. C. 409, unus quisque ex his populis quaecumque potuit expugnavit, ac tandem, A. C. 411, omnes quae ceperant sorte inter se diviserunt, Vandalis *Baetica* & pars *Gallaeciae*, Suevis quod Gallaeciae erat reliquum, Alanis *Lusitania* & *Carthaginensis* provinciae obtigit. Imperatore, pacis causâ, donatione singulos iis in sedibus stabiliente, A. C. 413.

De Francis Romanis.

Franci Romani, de quibus dictum, creato sibi Rege Theodomiro protinus â devictis Vandalis etiam suos vicinos invadere coeperunt. Primos adorti sunt Gallos Brabantes (a), fortiter autem ad his repulsi, ipsorum amicitiam flagitarunt. Atque ita hi Galli a Romanis desciverunt, conjunctissimumque cum Francis fecere foedus, ut velut una cum ipsis essent gens, connubia inter se contrahentes & invicem se alterius accommodantes moribus, donec una gens facti sint absque ullo discrimine. Eâ ratione, his Gallis aliisque etiam ipsis accedentibus, qui postea Rhenum transierunt, Francis, Saliorum Imperium brevi tempore ingens & potentissimum evasit.

Stiliconis mors, &c.

Expeditio Stiliconis in Graecum Imperatorem jussu Honorii repressa est, & tum Alaricus ex Epiro in Noricum venit

(a) Galli *arborici* his nomen erat, unde regio dicta fuit *Arborichant* & contracte *Brabant*.

venit ac pecuniae summam, pro eo quod praestiterat officio, flagitavit. Inclinabat Senatus sententia ad ipsi eam denegandum, intercessione autem Stiliconis factum est ut concederetur. Paulo autem post accusato nefandae cum Alarico conspirationis Stilicone, & occiso 10 Kal. Sept. A. C. 408, Alaricus promissa pecunia excidit, ac hostis Imperii judicatus est. Tum protinus in Italiam irrupit cum eo quem ex Epiro adduxerat exercitu, fratremque *Adolphum* in auxilium arcessivit qui sequeretur cum turmis quas habebat in Pannonia, non magnis quidem, attamen nec contemnendis. Quae cum ita se haberent, Honorius, veritus ne Roma includeretur, Ravennam se recepit mense Octobri A. C. 408, atque ex eo Ravenna mansit sedes Imperatorum Occidentis. Hisce etiam temporibus Hunni invaserunt Pannoniam, desertasque a Vandalis, Alanis, & Gothis, sedibus occupatis, novum ibi Regnum condidere. Alaricus Romam progressus, eam urbem obsedit ac nono Kal. Sept. A. C. 410 cepit: postea autem in Africam trajicere tentans naufragium passus est. Postmodum Honorius cum ipso pacem fecit, collegitque exercitum quem in Constantinum Tyrannum mitteret.

Barbarorum historiae continuatio.

Eodem tempore *Gerontius*, unus e Praefectis Constantini, ab eo descivit, atque Imperatorem in Hispania creavit *Maximum*. Quo facto Constantinus *Edobecum*, alium ex suis Principibus, misit qui in auxilium adduceret Barbaros quorum duces erant Goarus & Gundicarius in Gallia, nec non Francorum *Alemannorumque* e terris transrhenanis subsidia, commisitque porro *Viennae*, urbis in *Narbonensi* Gallia, custodiam, filio Constanti. Progressus Gerontius primum Viennae Constantem interfecit, & cum coepit *Arelate* obsidere Constantinum. Misso autem eodem tempore ab Honorio Constantio cum exercitu eundem in finem, fugit Gerontius, atque obsidionem continuavit Constantius, maxima parte militum Gerontii, quae ad eum accesserat, adjutus. Post quatuor mensium obsidionem, procurato ab Edobeco auxilio, Reges Barbari Moguntiae, Goarus & Gundicarius, Imperatorem creant *Jovinum*, cumque eo ad liberandum Arelatum proficiscuntur. Accedentibus iis se

recepit

recipit Constantius, ipsis insequentibus, at ille, inopinatò eos adortus, vicit : cum autem victoriam non prosequeretur, brevi recollegere copias Barbari, non ita tamen quin caderent Tyranni Constantinus, & Jovinus, & Maximus. Britannia numquam ad Imperium reduci potuit, verùm ex eo tempore in perpetuum singulare regnum mansit.

Proximo anno, A. C. 412, Visigothis in Italiâ devictis Aquitania quo se reciperent concessa est. Eam illi ingenti ferociâ invaserunt, ita ut Alanos & Burgundiones, qui tum eam depopulabantur, fugere coegerint. Eodem tempore Burgundiones ad pacem sunt adacti, iisque concessit Imperator possessionem haereditariam regionis cujusdam ad Rhenum, quam invaserant: atque eâdem, ut suspicor, ratione egit cum Alanis. Francis autem non diu post recipientibus atque incendentibus Augustam Trevirorum, missus est in eos A. C. 415 cum exercitu *Castinus*, qui ipsos fudit, eorumque Regem Theudomirum occidit. Altera haec fuit ejus urbis à Francis expugnatio. Quater itaque ea fuit capta, semel à Vandalis, ter à Francis (a). Theudomiro fue-

(a) [Vidatur Nostro, haec dum notaret, quarta hujus urbis expugnationem observata fuisse quae facta esse non.... Eorum vero temporum Historici non ita rem hanc illustrant ut ex iis certe ejus ... ... possit. *Salvianus* tamen (quem, licet ad finem usque Saeculi quinti vixerit, suos de *Gubernatione Dei* libros procul dubio quidem post A. C. 439, verum ante annum 451 scripsisse probat Cl. *du Fos*, *Hist. Crit. de l'Etabl. de la Monarch. Franç.* Tom. I p. 481,) expresse, & saepius quidem, expugnationis quadrifariae mentionem facit: à quibus autem populis non addit, tertiam quartà omninò prostratam fuisse urbem testatur: vide eum, *de Gubern. Dei*, pp. 113, 121, 125 & 126, *Ed. Brem.* Vandalos non etiam saepius non memorant Historici. *Francos* tam *secunda irruptione* cepisse atque incendisse refert ex *Frigerido Gregorius Turonensis*, *Hist. lib. II cap.* 9. Supra laudatus *du Bos*, accuratissimus harum antiquitatum investigator, primam ponit anno 411, alteram anno 413, Castinum in eos expeditionem 417, 418, vel 419. Vid. *ibid.* laud. p. 324. 340: Theudomirum vero à Castino occisum non docet. Vide tamen & Nostrum p. 38. Hic fortasse quartò expugnationem eam intelligit de qua p. 37 ex *Labbei Bibl. M. S.* Meroveus enim regnabat quo tempore Salvianum scripsisse ex laudato *du Bos* retulimus. Minus recte, saltem, Vir hic Doctus tertiam expugnationem Trevirorum à Francis ad A. 461 refert, (Tom II p. 124.) cum Salvianus eò, juxta ipsum, respicere non potuerit.]

successit Pharamundus, Saliorum Francorum in Germania Princeps, sive Rex. Hic novas inde copias eduxit, omnibus Francis imperavit, ejusque populo concessae fuere sedes in Imperio Romano prope Rhenum.

Jamque pacati erant omnes Barbari, atque in variis stabiliti regnis in Imperio Romano, non in iis solum quae expugnaverant, sed & in iis quae possidebant Imperatoris Honorii donationibus. *Rutilius* enim, in suo Itinerario, quod scripsit autumno Anni Urbis 1169, id est, ex supputatione *Varronis*, quae tum in usu erat, anno qui est à C. 416, ita deplorat vastatos agros (a):

Illa quidem longis nimium deformia bellis,

Et tum addit (b):

Jam tempus laceris post longa incendia fundis
Vel pastorales aedificare casas.

Et paulo post (c):

Aeternùm tibi Rhenus aret ———

Orosius quoque, in fine suae Historiae, cui finis impositus A. C. 417, hoc tempore generalem cum barbaris gentibus pacificationem innuit verbis *comprimere*, *coangustare*, *addicere gentes immanissimas*, vocans eas *Imperio addictas*, propterea quod foedere & pacto sedes in Imperio obtinuerant, & *coangustatas*, quia non amplius quascunque liberet regiones invadebant, sed, ex eodem pacto, quieti in sedibus, tum temporis ipsis concessis, manebant. Atque haec sunt regna, ex quibus olim constabant pedes Imaginis, quaeque ferro & luto repraesentabantur inter se mixtis, quae secum mutuò non cohaerebant, eranque roboris diversi.

(a) [vs. 21. (b) 29, 30.
(c) vs. 145 adde duos proxime praecedentes
Ditia pacatus dent vectigalia terrae,
Impleat Augustos barbara praeda sinus.]

C A-

CAPUT SEXTUM

De decem regnis, decem quartae Bestiae cornibus repraesentatis.

Jam verò illud, quae supra descripsimus, bellis, Romanorum in Occidente Imperium, eo tempore quo a Gothis Roma obsessa fuit & capta, in decem regna sequentia distractum est

Imperium Romanum in decem regna distractum.

1. Regnum Vandalorum Alanorumque in Hispaniâ & Africâ
2. Regnum Suevorum in Hispaniâ.
3. Regnum Visigothorum.
4. Regnum Alanorum in Galliâ.
5. Regnum Burgundionum
6. Regnum Francorum.
7. Regnum Britannorum.
8. Regnum Hunnorum.
9. Regnum Longobardorum
10. Regnum Ravennae

Ex hisce regnis septem ita occurrunt apud Sigonium: *Honorio*, inquit, *regnante*, *in Pannoniam Hunni*, *in Hispaniam Vandali*, *Alani*, *Suevi*, *& Gothi*, *in Galliam Alani*, *Burgundiones & Gothi*, *certis sedibus permissis*, *accepti*. Adde *Francos*, *Britannos*, *& Longobardos*, & habebis decem. Haec enim regna eodem fere quo septem illa tempore sunt exorta. Verùm singulatim ea contemplemur

1. Vandalorum Reges fuere A. C. 407 Gudegesilus, 407 *Gundericus*, 426 *Gensericus*, 477 *Hunnericus*, 484 *Gun-*

Reges Vandalorum in

Galliâ Hispania & Africâ, eorumque res quædam gestæ.

Gundemundus, 496 *Thrasamundus*, 523 *Geisericus*, 530 *Gelimerus*. Godegesilus eos in Galliam duxit A. C. 406, Gundericus in Hispaniam A. C. 409, Gensericus in Africam A. C. 427, & Gelimerus à *Belisario* superatus est A. C. 533. Regnum ipsorum in Galliâ, Hispaniâ & Africâ simul 126 annos duravit, & in Africâ quidem fuere valdè potentes. Alanis tantùm duo Reges proprii in Hispaniâ fuere, Respendialus & *Ataces*, *Utacus*, sive *Othacar*. Regnante Respendialo profecti sunt in Galliam, A. C. 307, & in Hispaniam A. C. 469. Ataces cum omni ferè suo exercitu occisus est a *Valliâ* Rege Visigothorum, A. C. 419, & tum horum Alanorum reliquiae sese dediderunt Gunderico, Vandalorum in Boeticâ Regi, ac postea cum ipsis in Africam trajecerunt, ut ex Procopio intelligo. Hinc Vandalorum Reges sese Reges Vandalorum atque Alanorum dixerunt, ut videre est in Edicto Hunnerici quod habet *Victor* in persequutione Vandalicâ. Cum *Chattis* conjuncti hi Alani, *Cathalaunae*, sive *Catti-Alanae* nomen Provinciae, adhuc usque diem sic nuncupatae, indidere. Inter hos Alanos etiam fuere quidam Gepides, undè patet Gepides in Pannoniam venisse priusquam illam regionem Alani relinquerent. Ibi illi in potestatem venere Hunnorum usque ad mortem Attilae, quae contigit A. C. 454, ac tandem subacti sunt ab Ostrogothis.

Reges Suevorum eorundemque res.

2. Suevorum Reges fuere A. C. 407 Ermericus, 438 *Rechila*, 448 *Rechiarius*, 458 *Maldra*, 460 *Regismundus*, deinde, post alios quosdam Reges, quorum nomina latent, regnarunt A. C. 558 *Theudemirus*, 568 *Miro*, 582 *Eubericus*, 583 *Andeca*. Hoc regnum, postquam semel in Hispaniâ sedes fixerat, semper in Gallaeciâ & Lusitaniâ permansit. Ermericus id, post casum regni Alanorum, in omnem Gallaeciam extendit, coactis in Boeticam & Provinciam Carthaginensem se recipere Vandalis. Regnum hoc, secundum *Isidorum*, duravit annos 177, & tum subactum est a *Leuvigildo* Rege Visigothorum, & regni cui is imperabat provincia factum A. C. 585.

Reges Visigotho-

3. Reges Visigothorum fuerunt A. C. 400 Alaricus, 410 *Athaul-*

Athaulphus, 415 *Sergericus & Vallia*, 419 *Theodericus*, 451 *Thorismundus*, 452 *Theodericus*, 465 *Euricus*, 482 *Alaricus*, 505 *Gensalaricus*, 526 *Amalaricus*, 531 *Theudus*, 548 *Theudiscus*, &c. Initium hujus regni pono ex quo Alaricus Thraciam ac Graeciam reliquit, Occidentis Imperium invasurus. Sub finem regni Athaulphi Gothi, à Romanis depressi, tentarunt è Galliâ in Hispaniam transire. Sergericus paucos tantum dies regnavit. Principio regni Valliae, de novo Romanos adorti sunt, ast iterum sunt repulsi, & tum eâ lege fecere pacem, ut, Imperii vicem suscipientes, Barbara regna in Hispaniâ invaderent, quod & simul cum Romanis fecerunt Annis 417 & 418 evertentes Alanos & partem Vandalorum. Tum plenâ donatione ab Imperatore acceperunt Aquitaniam, relictis illi quae expugnârant in Hispaniâ. Atque hac ratione devictorum Alanorum sedes in Romanorum potestatem venerunt. Anno 455 Theodericus, à Burgundionibus adjutus, Hispaniam invasit, quae tum ferè integra Suevis erat subdita, & ab has partem ejus cepit. A. C. 506 Gothi Galliâ pulsi sunt à Francis. A. C. 585 regnum Suevorum expugnarunt atque omnis Hispaniae evasere Domini. A. C. 713 eos invaserunt *Saraceni*, illi verò lapsu temporis Principatus suos recuperârunt atque indè semper in Hispaniâ regnârunt.

Regum eorumdemque bella.

4. Alanorum in Galliâ Reges fuere Goaras, *Sambida*, *Eocharicus*, *Sangibanus*, *Beurgus* &c. Sub Goaro invasere Galliam A. C. 407, & sedes ipsis datae sunt propè Rhenum A. C. 412. Sub Sambidâ, quem successorem, si non & filium, Goari tradit *Bucherius*, dati sunt ipsis ab Aetio, Imperatoriae militiae Praefecto, agri *Valentinae*, A. C. 440. Sub Eocharico regionem quandam rebellantium Gallorum Arboricorum occupârunt, quam porro etiam ipsis concessit Aetius. Haec regio ab ipsis nomen accepit *Alenconium*, quasi *Alanorum conventus*. Sangibano ipsis imperante, invasit eos regiamque eorum urbem Aureliam obsessit *Attila*, Hunnorum Rex, cum vasto quingentorum millium exercitu. Aetius verò & Barbari Reges Galliae ad obsidionem solvendam venerunt, ac Hunnos memorabili maximo prae-

Reges Alanorum in Galliâ, & horum gesta.

 lio

lio superarunt A. C. 451, in *Campis Catalaunicis*, ita dictis ab hisce Alanis queis mixti erant Chatti. Hodie tractus ille vocatur *Campania*, Gallice *Champagne*. Eo praelio caesi sunt ab utrâque simul parte centum & sexaginta duo millia hominum. Uno vel altero anno post rediit cum immenso exercitu Attila ut hoc regnum subigeret, sed denuò ab incolis, & Visigothis, qui se ipsis junxerant, victus est trium dierum continuo praelio, caede priori ferè aequali. Sub Beurgo, sive *Biorgone*, Galliam circumquaque infestarunt, donec regnaret Imperator Maximus. Tum hyeme Alpes sunt transgressi ac venerunt in *Liguriam*: victi autem sunt, eorumque Rex Beurgus occisus, à Ricimero qui Imperatoris copias ducebat, A. C. 464. Postea iterum sunt victi junctis viribus *Odoacri*, Regis Italiae & *Childerici* Regis Francorum, circa annum 480, atque iterum à *Theudeberto*, Austrasiorum Francorum Rege circa annum 511.

Burgundionum Reges, & res gestae.

5. Burgundionum Reges fuere A. C. 407 Gundicarus, 436 *Gundiocus*, 467 *Belimerus*, 473 *Gundobaldus* cum fratribus, 510 *Sigismundus*, 517 *Godomarus*. Sub Gundicaro invasere Galliam A. C. 407, ipsisque sedes ab Imperatore datae sunt prope Rhenum in Galliâ Belgica, A. C. 412. Erant inter illos *Saxones*, ipsique jam adeo potentes erant ut Orosius A. C. 417 de iis scripserit (a) *Burgundionum esse praevalidam (b) manum, Galliae hodieque testes sunt, in quibus praesumpta possessione consistunt*. Circa annum 435 magnis cladibus sunt affecti ab Aetio, nec diu post ab Hunnis. Quinque verò annis post concessa est ipsis *Sabaudia* quam inter se & priscos incolas dividerent, atque ex eo potens rursus evasit ipsorum regnum, cui terminus erat flumen *Rhodanus*, postea verò multo ulterius sese extenderunt usque ad Galliae intima. Gundobaldus terras circa Rhodanum & *Ararim* nec non agros *Massilienses* expugnavit, atque Italiam invadens, Imperante *Glycerio*, omnes suos fratres devicit. Godomarus Aureliam fecit regiam suam sedem, unde regnum ejus dictum fuit *Regnum Aurelianorum*. Devictus fuit ipse à *Clothario* & *Childeberto*, Francorum Regibus, A. C. 526

Ex

(a) Lib. VII. c. 19. (b) *Addit* & *perniciosam*.

Ex eo regnum hoc aliquando cum Francorum regno fuit conjunctum, aliquando seorsim ab iis subsistit usque ad Caroli Magni tempora, qui filium suum *Carolottum* Regem *Burgundiae* creavit. Inde, trecentos ferè continuos annos proprios Reges habuit, & tum distractum in Ducatum & Comitatum Burgundiae, & Comitatum Sabaudiae, qui & ipsi posteà distracti in alios Comitatus minores.

Francorum Reges & res gestae.

6 Francorum Reges fuere A. C. 407 Theudomirus, 417 Pharamundus, 428 *Clodio*, 448 *Merovaeus*, 456 Childericus, 481 *Clodovaeus* &c. *Wendelinus* & Bucherus, duo ex diligentissimis primordiorum hujus regni investigatoribus, ejus initium statuunt eodem anno quo Barbari invaserunt Galliam, scilicet, A. C. 407. Primorum Regum haec exstat tabula in *Labbei Bibliothecâ M. S.*

Historica quaedam excerpta ex veteri stemmate genealogico Regum Franciae.

Genobaldus, Marcomerus, Suno, Theodomeris. Isti Duces vel Reguli exstiterunt à principio gentis Francorum, diversis temporibus. Sed incertum reliquerunt Historici quali se procreatione huncà successerunt.

Pharamundus, sub hoc Rege suo primo Franci legibus se subdunt, quas primores eorum tulerunt Wisogastus, Atrogastus, Salegastus.

Clodio. Iste, transito Rheno, Romanos in Carbonaria sylva devicit, Camaracum cepit & obtinuit, annis 20 regnavit. Sub hoc Rege Franci usque Summam progressi sunt.

Merovechus. Sub hoc Rege Franci Treverim destruunt, Metin succendunt, usque Aurelianum perveniunt.

Pharamundus non fuit primus eorum Rex.

Jam quod ad Genobaldum, Marcomerum & Sunonem, hi Francorum Transrhenanorum fuere Duces Imperante Theodosio, nec faciunt ad nostram rem. Initium nobis faciendum à Theudomiro, primo rebellantium Saliorum Rege, quem *Carnotensis Didiocem*, *Rhenanus Theodonem*, & *Theudemerum* vocat. Exstat ejus effigies in aureo nummo qui repertus est cum hac inscriptione, THEUDEMIR REX,

E 3 ejus

ejus typum edidit *Petavius*, ipse, autem, adhuc exstat, certè non longum est quod exstitit, ut testatur Windelinus. Hinc patet fuisse eum Regem & quidem in Galliâ; neque enim rudis Germania tum noverat rationem cudendi nummos, nec etiam vel verbis vel literis Latinis utebatur. Filius fuit Ricimeri, sive Richemeri, qui multum apud Imperatorem Theodosium gratiâ valuerat, cumque adeo è Romanis esset Francis, & regio Saliorum sanguine prognatus, hi, rebellantes, eum Regem creavere. Integrum quo regnavit tempus distinctè notatur in *Excerptis Gregorii Turonensis è Fredegario*. Cap. 5 6 7 8 ubi ejus electio ut esset Rex, tyrannis Jovini, caedes hujus sociorum, expugnatio altera Augustae Trevirorum à Francis, eorumque cum Castino bellum, quo hic Rex occisus est, hac ratione, ut rerum quarum altera alteri successerit series, ordine describuntur. *Exstinctis Ducibus in Francis, denuò Reges creantur ex eâdem stirpe quâ prius fuerant. Eodem tempore Jovinus ornatus regios assumpsit. Constantinus fugam versus Italiam dirigit, missis a Jovino Principe percussoribus super Mentio flumine, capite truncatur. Multi nobilium jussu Jovini apud Avernis capti, & a ducibus Honorii crudeliter interemti sunt. Trevirorum civitas, factione unius ex Senatoribus nomine Lucii, à Francis capta & incensa est. - - Castinus, domesticorum Comes, expeditionem accepit contra Francos, &c.* Tum reversus ad Theudomirum, addit: *Franci electum à se Regem, sicut prius fuerat, crinitum inquirentes diligenter ex genere Priami, Frigi & Francionis, super se creavunt nomine Theudemerum, filium Richemeris, qui in hoc praelio quod supra memini à Romanis interfectus est*, scilicet in praelio cum exercitu Castini. De ipsius morte ulteriorem hanc mentionem facit Gregorius Turonensis. *In consularibus legimus Theudemerum, Regem Francorum, Filium Ricimeris quondam, & Asculam matrem ejus gladio interfectos.*

Ob hanc Romanorum victoriam, Franci & rebellantes Galli, qui Theudomiri tempore inter se bellum gerebant, sese conjunxerunt quò validiores evaderent, ut hoc modo narrat

narrat *Ordericus Vitalis* (a). *Cum Galli prius contra Romanos rebellassent, Franci iis sociati sunt, & pariter junctì, Ferramundum, Sunonis Ducis filium, sibi regem praefecerunt.* *Propter* notat tempus, *anno*, inquit, *Honorii* 25, *Pharamundus regnat in Franciâ.* Hoc, ut rectè observat Bucherus, referendum ad finem Anni 416, vel sequentis initium (annis Honorii à Valentiniani morte numeratis) & rectè porro infert hoc tempore Pharamundum non solum electione Francorum fuisse Regem, sed & consentiente Honorio regium diadema capiti ipsius fuisse impositum, ipsique foedere fuisse adsignatam partem Galliae. Atque haec fuerit causa quod Romani scriptores ipsum censuerint primum fuisse Regem, quod aliqui non intelligentes, eum hujus regni Conditorem crediderunt, atque illud condidisse exercitu Francorum qui trans Rhenum habitaverant. Fieri potuit eum ejusmodi cum exercitu venisse, quod autem Theudomiro successit, jure consanguinitatis fuit & consensu populi. Supra enim citatus è Fredegario locus, *Extinctis Ducibus in Francis, denuò Reges creantur ex eâdem stirpe quâ prius fuerant*, involvit regiam dignitatem mansisse in hac recens electâ familiâ per regnum plurium numero Regum. Quod si annos Honorii à patris ipsius morte numerare incipias, initium regni Pharamundi duobus annis serius fuerit quam statuit Bucherus. Legum *Salicarum* hujus regno latarum, quaeque etiamnum exstant, nomen, argumento est *Saliorum* fuisse regnum cui imperavit. Mulctae porro pecuniariae, in illis statutae, probant locum in quo regnavit pecuniâ valde abundasse, adeoque fuisse in ipso Romano Imperio, ignorante pecuniae usum rudi Germaniâ donec eam Romanis ejus incolae inferrentur. Tum & in earundem Legum praefatione, brevi post Francorum conversionem ad fidem Christianam, id est, in fine regni Merovaei, vel brevi post, scriptâ, iisque praefixa, hujus regni origo hisce verbis describitur. *Haec enim gens, quae, fortis dum esset & robore valida, Romanorum jugum durissimum de* *suis*

(a) Apud Bucherum, l. 14. c. 9. n. 8.

suis cervicibus excussit pugnando, &c. Conditum, itaque, hoc regnum fuit, non invasione, sed rebellione, ut supra descripsimus Prosper, Reges hujus gentis ordine referens, haec habet, *Pharamundus regnat in Francia*, *Clodio regnat in Francia*, *Merovaeus regnat in Francia*: & quis sibi persuadeat omnibus hisce locis non unam eandemque Franciam intelligi? Atqui certum est *Franciam* Merovaei, in Gallia fuisse.

Quae fieri tamen ex iis accidisse potuerint.

Fieri nihilominus potuit, cum Pharamundi pater Rex fuerit turbae cujusdam Francorum in Germania, Imperante, ut dictum est Theodosio, ut & ipse Pharamundus eorumdem in Germania Francorum Rex fuerit priusquam Theudomiro succederet in regno Saliorum intra cancellos Imperii, uno antequam Theudomirus regnare coeperat, nempe anno primo Honorii, vel quum dir Franci, à Stilicone repulit, Reges suos Marcomerum & Sunonem, quorum alter (*a*) Pharamundi pater fuit, amiserunt. Potuerintque Franci Romani, post Theudomiri mortem, Pharamundum cum suo populo è terris Transrhenanis invitasse. Sed non habenda nobis ratio regni Pharamondi in Germania. Regni Francorum initium computandum est ab ejus ortu in Imperio Romano, & considerandum et aliorum è Transrhenanis terris Francorum accessione confirmatum, sive ea contigerit hoc Rege, sive ejus successore Clodio, regnante. Postremo enim regni Pharamundi in Gallia anno, partem eorum quae is in Gallia possidebat ipse Aetius eripuit: successor autem ejus *Clodio* (quem Fredigarius quasi filium Theudomiri repraesentat, alii *Chlogionem*, *Clonem* & *Claudium* vocant) regenti Francorum è Transrhenanis terris invitato numero, omnia recepit, & victorias suas prodoxit usque ad flumen *Samaram* sive *Summam*. Tum alii Franci subactis cum ipso divisis terris, nova quaedam condidere regna *Colonia*, *Cameraco*, aliisque in urbibus: quae omnia postmodum subegit *Clodovaeus*, qui & Gothos

(*a*) [*One of which* Sedecet p. 45 Marcomiri filium dicit, & modo Ordericum Vitalem citavit, *Sunonis filium* vocantem. Plerique Marcomiri filium nuncupant.]

thos Galliâ expulit ac regiam sedem posuit Lutetiae Parisiorum, ubi ad hunc usque diem ea manet. Atque haec fuit origo regni, quod nunc est, Franciae.

Reges & res Britannorum.

7. Reges Britanniae fuere A. C. 407 vel 408 Marcus, Gratianus, Constantinus, unus post alterum. A. C. 425 *Vortigernus*, 466 *Aurelius Ambrosius*, 498 *Uther Pendraco*, 508 *Arthur*, 542 *Constantinus*, 545 *Aurelius Conanus*, 578 *Vortiporeus*, 581 *Malgo*, 586 *Careticus*, 613 *Caduanus*, 635 *Cadwallinus*, 676 *Cadwalladerus*. Tres priores erant Tyranni Romani qui ab Imperio defecerant. Orosius, Prosper & *Zosimus* defectionem eorum subjungunt irruptionibus Barbarorum in Galliam, ut quae has sequuta sit. Prosper, cum quo consentit Zosimus, eo illam anno statuit qui proximo ab istâ irruptione die incepit ipsum tempus ita colligo accuratius. Marcus non multos dies regnavit, Gratianus quatuor menses, Constantinus tres annos. Hic occisus est anno post captam [ab Alarico] Romam, id est A. C. 411, 14 Kal. Octob. Contigit itaque defectio Vere A. C. 408. *Sozomenus* (a) Constantini expeditionem in Galliam tempore aequalem facit morti *Arcadii* vel temporibus hanc brevi sequutis, Arcadius autem mortuus est A. C. 408, Maji primo. Quamvis, jam, hi Tyranni per breve tantum regnârint tempus, initium tamen dederunt regno Britanniae, atque idcirco tres priores Reges possunt haberi, praesertim quum Constantini posteri, Aurelius Ambrosius & Uther Pendraco ejus filii & Arthur ejus nepos, postea regnârint. Ab horum enim Regum defectione Britannia separatum mansit regnum, Imperii Romani jugo solutum, cum non posset carere Imperator quos mitteret ad recuperandam eam retinendamque Insulam militibus, ideoque illam non curaret. Haec discimus è commentariis quorum fides in dubium nequeat revocari. Sic enim Prosper, A. C. 410, *Varanus Cos. Hac tempestate prae valetudine Romanorum, vires funditus attenuatae Britanniae.* Et *Sigebertus*, haec cum obsi-

(a) [Hist. Eccl. Libr. IX, Cap. 4.]

obsidione urbis Romae conjungens: *Britannorum*, inquit, *vires attenuatae, & subtrahunt se à Romanorum dominatione.* Zosimus verò ita scribit, Libro VI. *Invadentes omnes terras Transrhenanae Barbari, incolas Britanniae Insulae, nec non Celticas quasdam gentes, eò adduxerunt ut à Romano Imperio deficerent, jamque non deinceps Romanis legibus obtemperantes, sed in ... separatis corporibus pro lubitu vixerunt. Britones igitur, arma capientes, propriaeque suo periculo tentantes salutem, ab imminentibus Barbaris suas urbes immunes praestitere. Eodem modo etiam omnis Armorica, aliaeque quaedam Gallorum Provinciae, Britones imitatae, se ipsas in libertatem asseruere, pulsis Procuratoribus Romanis, ac Rempublicam quandam inter se pro lubitu constitutâ formâ. Haec Britanniae ac Celticarum gentium rebellio contigit quum regnum occuparet Constantinus.* Ita & Procopius, Libr. I. Vandal. de eodem Constantino loquens. *Constantinus*, inquit, *praelio victus, cum liberis interfectus est.* Βρεττανίαν μὲν τοι Ῥωμαῖοι ἀνασώσασθαι οὐκέτι ἔσχον, ἀλλ' οὖσα ὑπὸ τυράννοις ἀπ' αὐτοῦ ἔμενε. *Attamen Romani non amplius Britanniam recuperare potuere, sed illa ex eo tempore sub Tyrannis mansit.* Tum & *Beda* Lib. I. C. 11. *Fracta est Roma à Gothis Anno* 1164 *suae conditionis; Ex quo tempore Romani in Britanniâ regnare cessaverunt.* Nec non *Ethelwaldus*: *A tempore Romae à Gothis expugnatae, cessavit Imperium Romanorum à Britanniâ Insulâ & ab aliis, quas sub jugo servitutis tenebant, multis terris.* Denique *Theodoretus*, *Serm.* 9. *de curand. Graec. affect.* circa annum 424 Britones in gentibus non tum Romano Imperio subjectis numerat. Ita Sigonius, ad annum 411: *Imperium Romanum post excessum Constantini in Britanniâ nullum fuit.*

Inter Constantini mortem & regnum Vortigerni interregnum annorum fere 14 intercessit, quibus bella Britonibus fuere cum Pictonibus & Scotis, atque illi bis obtinuere auxilium legionis Romanae, quae hostes expulit, illis verò absolutè declaravit suos non amplius venturos. De initio regni Vortigerni haec exstat commemoratio in Chronico veteri apud *Nennium*, quod Camdeno aliisque citatur. *Guortigernus tenuit Imperium in Britanniâ, Theodosio & Va-*

Valentiniano Cos. A. sc. C. 425. *& in quarto anno regni sui Saxones ad Britanniam venerunt, Felice & Tauro Coss.* sc. A. C. 428. Hunc Saxonum adventum Sigebertus refert ad annum quartum Valentiniani, qui est idem cum anno C. 428, quem alii Chronicon citatum assignat: duobus verò pòst annis Saxones simul & Picones à Britonibus fuere victi. Postmodùm, imperante *Martiano*, id est annum inter 450 & 456, advocati à Britonibus fuere Saxones sub *Hengisto*, sex autem pòst annis ab iis defecerunt, ipsis bellum intulerunt, atque vario gesserunt marte, denique gradatim iis successerunt. Britones tamen regnum florens mansère donec ipsis regnaret Caereticus, & bellum inter duas hasce gentes duravit usque ad Pontificatum *Sergii*, A. C. 688.

8. Hunnorum Reges fuere A. C. 406 *Octar & Rugila*, 433 *Bleda & Attila*. Octar & Rugila fratres erant *Munzuci*, Hunnorum in Gothiâ ultra Danubium Regis, Bleda & Attila ipsius erant filii, Munzucus autem filius *Balamiri*. Duo priores, ut Auctor est Jornandes, Hunnorum fuere Reges, non autem omnium, usque duo posteriores successerunt. Hunnorum in Pannoniâ regnum ego computo ex quo ipsis Vandali Alanique eam regionem reliquerunt, A. C. 407, Sigonius ex quo indè abierunt Visigothi, A. C. 408. *Constat*, ait ille, *quod Gothis ex Illyrico profectis Hunni successerunt, atque imprimis Pannoniam tenuerunt. Neque enim Honorius, viribus ad resistendum in tantis difficultatibus destitutus, prorsus eos prohibere potuit, sed meliore consilio, animo ad pacem converso, fœdus cum iis, datis acceptisque obsidibus fecit, ex quibus qui dati sunt, Aetius, qui & Alarico tributus fuerat, praecipuè memoratur.* Quomodo Aetius Gothis & Hunnis obses fuerit, narrat *Frigeridus*, qui, cum retulisset Theodosium, Orientis Imperatorem, dura misisse mandata *Joanni*, qui post Honorii mortem Imperium Occidentis occupàrat, addit: *Iis permotus Joannes, Aetium id tempus curam palatii gerentem, cum ingenti auri pondere ad Chunnos transmisit, notos sibi obsidiatûs sui tempore, & familiari amicitiâ devinctos.* —— Et paulo pòst: *Aetius tribus an-*

Hunnorum Reges & Historia.

nis Alarici obses, deinde Chunnorum, postea Carpilionis gener ex Comite Domesticorum & Joannis curopalatae (a). Jam, ostendit Bucherius Aetium fuisse obsidem Alarico ad annum usque 410, quo hic mortuus est, & Hunnis inter annos 411 & 415, & Carpilionis generum circa annum 417 vel 418, & Curopalatem Joanni circa finem anni 423: unde verosimile est eum datum fuisse obsidem Hunnis circa annum 412 vel 413, quo Honorius cum omnibus ferè gentibus barbaris foedera junxit iisque concessit sedes. Potius autem cum Sigonio dixerim, Aetium Alarico datum fuisse obsidem A. C. 403. Porro ex Prospero manifestum est, Hunnos quietè possedisse Pannoniam anno 432. Hic enim, primo Eusebiani Chronici libro, ita scribit: *Anno decimo post obitum Honorii, cum ad Chunnorum gentem, cui tunc Rugila praeerat, post praelium cum Bonifacio se Aetius contulisset, impetrato auxilio ad Romanorum solum regreditur.* Et libro secundo: *Aetio & Valerio Coss. Aetius, depositâ potestate, profugus ad Hunnos, Pannonias pervenit, quorum amicitiâ auxilioque usus, pacem principum & jus interpellatae potestatis obtinuit.* Hinc patet eo tempore Rugilam, sive, ut eum vocat *Maximus*, Rechilam, Hunnorum fuisse Regem in Pannoniâ; nec jam in Imperio solo quidem Pannoniam fuisse habitam, quippe quae antea Hunnis donata erat, & hos eumdem fuisse populum Hunnorum, cum quo, dum illi obses fuit, amicitiam contraxerat Aetius: cujus amicitiae gratiâ ut antea ipsos ad auxilium Joanni Tyranno ferendum sollicitaverat, A. C. 424, ita nunc ipsorum pro se apud Imperatorem intercessionem comparavit. *Octar* mortuus est A. C. 430, narrat enim *Socrates* (b), circa illud tempus Burgundiones, cum denuo ab Hunnis vexarentur, ubi mortuum esse *Octarum* intellexerunt, videntes eos absque duce, tantâ subitò vi illos adortos fuisse, ut 3000 Burgundiones 20000 Hunnorum occiderint. Rugilam hoc tempore Regem fuisse in Pannoniâ jam dictum. Mortuus est is A. C. 433, eique successit Bleda, ut nos docent Prosper & Maxi-

(a) [Videtur legendum *Curopalatâ* vel *Curopalatae*
(b) Hist. Eccl. Libr. VII. Cap. 30.]

Maximus. Hic Bleda ejusque frater Attila ante haec Reges erant Hunnorum ultra Danubium, diviso inter ipsos Munzuci patris regno, & hi jam regnum Pannoniae sibi junxerunt: undè dixit Paulus Diaconus eos *regnum intra Pannoniam Daciamque gessisse*. Anno 441 de novo invadere Romanum Imperium occoeperunt, additis Pannoniis copiis novis magnisque exercitibus è Scythiâ. Hoc autem bello protinus composito, Attila, Bledam ad pacem inclinatum videns, ipsum occidit A. C. 444, & haereditario jure ejus Principatus excepit ac denuo Romanum Imperium invasit. Denique, post varia ingentia bella cum Romanis, perit Attila A. C. 454, ejusque filii, de Principatibus ipsius contendentes, Gepidibus, Ostrogothis, aliisque gentibus, sibi subditis, rebellandi ac sibi bellum inferendi occasionem praebuerunt. Eodem anno Ostrogothis sedes in Pannoniâ concessae fuere ab Imperatoribus *Marciano* & *Valentiniano*, atque illi cum Romanis Pannoniâ Hunnos ejecere, brevi post mortem Attilae, ut omnes Historici consentiunt. Haec ejectio contigit *Avito* imperante, quod notatur in *Chronico Boiorum*, & in *Sidonii* Carmine 7 in Avitum, quo haec de illo Imperatore habentur.

> — *cujus solum amissas post saecula multa*
> *Pannonias revocavit iter, jam credere promptum est*
> *Quid faciat bellis.* ——

Hoc vult Poëta, veniente Avito facilius Hunnos Gothis cessisse. Scripsit hoc ille principio imperii Aviti: incepit autem hoc in fine anni 455, nec integrum duravit annum.

Scribit Jornandes (a): *Duodecimo anno regni Valiae, quando & Hunni post penè quinquaginta annos invasâ Pannoniâ, à Romanis & Gothis expulsi sunt*, &c. & Marcellinus (b): *Hierio & Ardaburio Coss. Pannoniae, quae per quinquaginta annos ab Hunnis retinebantur, à Romanis receptae sunt*: undè quis existimaret Hunnos invasisse & retinuisse Pannoniam ab anno 378 vel 379 ad annum 427, & tum eâ fuisse pulsos. Verùm hic manifestus est error: quippe certum est Theodosium Imperium reliquisse

(a) [Cap. XXXII. (b) in Chronico.]

se integrum, & è Prospero ascendimus Hunnis quintam fuisse Pannoniae possessionem anno 432. Nihil hisce temporibus cum Pannonii fuit Visigothis, Ostrogothi autem Hunnis mansere subditi ad mortem usque Attilae A. C. 454, & Vallia, Visigothorum Rex, non regnavit duodecim annos. Regnare hic coepit in fine anni 415, regnavit annos tres, ac A. C. 419 occisus est, ut testantur *Idacius*, *Isidorus* & *Hispanica Chronica M S S*, *Gothis* visa. Praeterea *Olympiodorus*, qui Historiam suam non ultra annum 425 extendit, in eâ tamen refert mortem Valliae, Regis Visigothorum, eamque conjungit cum morte Constantii, quae contigit A. C. 420. Quapropter Valia de quo loquitur Jornandes, quique minimum duodecim annos regnavit, alius quidam Rex est. Quinimo suspicor hoc nomen, errore quodam, fuisse positum pro *Valamire*, Ostrogothorum Rege: facinus enim quod ibi narratur, Romanorum fuit & Ostrogothorum, simul è Pannoniâ Hunnos expellentium post mortem Attilae, non autem est verosimile Historicum res gestas Ostrogothorum ad annos Regum Visigothorum referre voluisse. Contigit ea expulsio in fine anni 455, qui Valamiri in Pannoniâ duodecimus, ut puto, fuerit, certè quinquagesimus fere fuit ab anno 406, quo Vandalis Alanisque in Pannonia successere Hunni. Deficiente stirpe Hunnimundi, filii Hermanerici, per quadraginta ferè annos continuos Ostrogothi sine suae gentis Regibus vixere, Hunnis subjecti: cumque Attila bellum Romanis inferre occiperet, quod fuit anno 444 (*a*), Valamirum ejusque fratres Theodomirum & Videmirum, nepotes Vinethari, horum Ostrogothorum sub se duces creavit. Duodecimo Valamiri anno, inde facta supputatione, Pannonia Hunni expulsi sunt.

Non ita tamen hi expulsi, quin ulteriores fuerint ipsis cum Romanis contentiones, donec caput *Denfiri*, filii Attilae, Constantinopolim deferretur, A. C. 469, *Zeno* & *Marciano* Coss., ut refert Marcellinus. Neque etiam tum Imperio ptor-

(*a*) [Manifesto errore typographico hic legitur in Anglo *Alaric*, quod adeo corrigere haud gravatus sum.]

prorsus ejecti fuere. Praeterquam, etiam, quod ipsorum in Pannonia resliterint reliquiae, narrat Sigonius, Marcianum & Valentinianum Imperatores, cum Gothis Pannoniam permitterent, quod anno fuit 454, partem Illyrici quibusdam ex Hunnis & Sarmatis concessisse. Tum & anno 526, cum Longobardi, in Pannoniam migrantes, bellum ibi Gepidibus intulissent, *Avares* (Hunnorum pars quae nomen ab aliquo ex suis Regibus duxerat) eo bello Longobardis auxilio fuerunt, ipsique postea Longobardi, cum in Italiam descenderent, suas in Pannonia sedes Avaribus amicitiae praemium reliquerunt. Ex eo tempore denuò potentissimi evasere Hunni, multum infestantibus Romanum Imperium ipsorum Regibus (quos *Chaganos* nuncupabant) *Mauritii*, *Phocae* & *Heraclii* Imperatorum temporibus. Atque haec fuit origo regni, quod nunc est, Hungariae, quae ab Avaribus hisce, aliisque Hunnis, inter se mixtis, nomen accepit *Hun-avaria*, postea contractum in *Hungaria*.

Longobardorum Reges & sita

9 Longobardis, priusquam Danubium transirent, duo praeerant Duces *Iborus* & *Aymus*: iis autem mortuis Reges *Agilmundus*, *Lamisso*, *Lechus*, *Hildehocus*, *Gudehocus*, *Claffo*, *Tato*, *Wacho*, *Gualterus*, *Audoinus*, *Albuinus*, *Clephis*, &c. Agilmundus Ayoni erat filius, atque is, teste Prospero, ipsorum Rex factus est, Honorio & Theodosio Coss. A. C. 489. Regnavit annos triginta tres, ut refert Paulus Warnefridus, & in praelio cum *Bulgaris* caesus est (*a*). Mortem ejus Prosper statuit *Mariniano* & *Asclepiodoto* Coss. A. C. 423. Lamisso Bulgaros fugavit, regnavitque annos tres, Lechus ferè quadraginta. Gudehocus aequalis fuit *Odoacri*, *Herulorum* Regis in Italiâ, duxitque suam gentem è Pannoniâ in *Rugiam*, ad Septentrionem Norici proximè ultra Danubium sitam regionem, e qua tum suos in Italiam ducebat Odoacer. Tato Herulorum ultra Danubium regnum evertit. Wacho devicit Suevos, quorum tum regni ad Orientem Bavaria, ad Occidentem Francia, ad Meridiem Burgundiones erant termini. Audoinus in Pannoniam reversus est A. C. 526, ibique Gepides superavit. Alboinus A.

(*a*) [Lib. I. c. XIV. XVI. & ad sequentia capp. seqq.]

A. C. 551 evertit Gepidum regnum, eorumque Regem Chunnimundum interfecit. A. C. 563 Græco Imperatori, contra Totilam, Ostrogothorum in Italiâ Regem, auxilium tulit, denique A. C. 568 suam gentem e Pannoniâ in Longobardiam duxit, ubi regnavit ea usque ad annum 774.

Secundum Paulum Diaconum, Longobardi cum variis aliis populis Gothicis e terris trans Danubium in Romanum Imperium venerunt Arcadio & Honorio imperantibus, adeoque inter annos C. 395 & 408. Fieri autem potuit ut venerint paulò prius: docemur namque Longobardos sub ducibus suis Iboro & Ayono, prælio superasse Vandalos, eamque victoriam refert Prosper ad *Ausonii* & *Olybrii* consulatum, id est ad A. C. 379. Ante hoc bellum quieti manserant Vandali quadraginta annos, sedibus quas in Pannoniâ ipsis jam Constantinus M. permiserat, adeoque, si iidem hi Vandali fuerint, bellum hoc fuerit in Pannoniâ necesse est, eique ansa fuerit data Longobardorum trans Danubium in Pannoniam adventu, uno vel altero ante bellum anno, atque ita finem illi quieti fecisse quæ per quadraginta annos duraverat. Postquam, nempe, pacaverant Gratianus & Theodosius Barbaros, hi, vel trans Danubium se recipere potuerunt, vel pacati sub Romanis ad mortem usque Theodosii manere, & tum, vel denuo Imperium Romanum invadere, vel omnem ei abjicere obedientiam. E bellis ipsorum, primò cum Vandalis, deinde cum Bulgaris, (gente Scythicâ ita dictâ a *Volga* flumine, unde venerat) patet etiam illis temporibus non contemnendum ipsorum regnum fuisse.

De regno Ravennas

10. Dilaceratis novem hisce regnis, proximè nobis considerandum est quod Imperii Occidentis fuit reliquum. Hoc, dum integrum manebat, ipsa erat bestia; quod autem ejus tandem fuit reliquum, bestiæ tantum pars est. Quod si jam hæc pars consideretur ut cornu, regni illius cornu initium computari queat a translatâ Imperii sede Româ Ravennam, quod contigit mense Octobri A. C. 408. Tum, enim, Honorius Imperator, veritus ne, si illic maneret, Romæ se obsideret Alaricus, *Mediolanum* se recepit, atque

que inde Ravennam: sequuta autem urbis Romae obsidio ac direptio sedem ejus illic confirmavit, ita ut ipse ejusque successores, inde ex eo tempore, fixam habitationem suam Ravennam habuerunt (*a*): itaque & (*b*) *Machiavellus*, in *Historiâ Florentinâ*, scribit Valentinianum, relictâ Româ, sedem Imperii Ravennam transtulisse.

Quamdiu Imperium Occidentis stetit, in eorum Imperatorum ditione fuit Rhaetia. Deim, simul cum Italiâ & Romano Senatu, in potestatem venit Odoacri, Herulorum in Italiâ Regis, & post eum Theoderici, Regis Ostrogothorum, ejusque successorum, Imperatorum Graecorum concessione. Cum moreretur *Valentinianus II.* Alemani & Suevi Rhaetiam invaserunt, A. C. 455, non autem invenio fixum aliquod ipsos condidisse regnum, Anno enim 457, dum adhuc Rhaetiam depopulabantur, adortus eos est ac vicit *Burto*, Magister Equitum *Majorani* Imperatoris, nec amplius eos Rhaetiam invasisse lego. Clodovaeus, Franciae Rex, anno 496, vel circa, regnum quoddam Alemanorum debellavit, eorumque postremum Regem *Ermaricum* occidit: regnum vero istud situm erat in Germaniâ, & tantum Rhaetiae contiguum. Quippe ejus incolae, Clodovaeum fugientes, vicinum petierunt regnum Ostrogothorum, quibus tum Rex erat Theodericus, qui & amicè eos excepit, & in eorum gratiam benevolas ad Clodovaeum literas dedit. Atque hac ratione illi Rhaetiae evaserunt incolae, ut Ostrogothorum dominationi subditi.

Quum Graecus Imperator Ostrogothos devicisset, ipsis in regno Ravennae successit, non belli tantùm sed & haereditatis jure, quandoquidem Romanus Senatus etiamnum hoc regnum comitabatur. Itaque censere licet continuatum fuisse hoc regnum Exarchatu Ravennae & Romano Senatu. Quod enim Imperii Occidentis fuit reliquum Romanum Senatum comitatum fuisse statuendum est, propter jus quod

(*a*) *Made it their home.* (*b*) *Accordingly.*

quod hic Senatus etiam tùm retinebat, & quo tandem usus est, eligendi nempe Imperatorem Occidentis.

Atque ita decem regna enumeravi in quae divisum est Occidentis Imperium, quum primùm divelleretur in partes, eo, nempe, tempore quo à Gothis obsessa & capta Roma est. Quaedam ex hisce regnis temporis tractu ceciderunt, & nova exorta sunt: verùm, quicumque etiam fuerit postea ipsorum numerus, nomen adhuc decem Regum à primo suo numero obtinent.

CAPUT SEPTIMUM

De undecimo cornu quartae bestiae apud Danielem.

JAm Daniel *considerabat cornua, atque, ecce, inter ea aliud cornu exortum est coram quo tria ex prioribus cornibus radicitus evulsa sunt, atque, ecce, hoc in cornu oculi, hominis oculis similes, & os loquens grandia* (*a*), *& terribus erat quam cetera aspectu, & idem Sanctis bellum intulit eisque superavit* (*b*). Dein ex iis qui Danieli adstabant, eique rerum harum significationem exponebant, ipsi dixit aliquis *decem cornua esse decem Reges exorituros, aliumque exoriturum post ipsos, ab iisque diversum futurum, ac tres ex iis Reges subacturum, & grandia adversus Altissimum loquuturum & Sanctos Altissimi absumpturum & tempora & leges mutare putaturum: eosque in ipsius traditum iri potestatem usque ad tempus & tempora & temporis dimidium* (*c*). Reges, ut supra, ponuntur pro regnis, adeoque parvum cornu parvum regnum significat. Cornu erat hoc quartae bestiae & tria e primis ejus cornibus radicitus evulsit, quaerendum, itaque, id nobis inter gentes Imperii Latini post exorta decem cornua. Regnum autem erat diversae à decem reliquis speciei, vitâque, vel animâ, sibi propria gaudebat, nec non oculis & ore. Oculis denotatur esse Inspector (*d*), ore autem, ingentia loquente, eoque quod tempora & leges mutabat, intelligi patet Prophetam aequè ac Regem. Ejusmodi autem Inspector (*d*), Propheta & Rex Ecclesia Romana est.

Inspector (*d*), Ἐπίσκοπος, proprio sensu *Episcopum*, sive ejus dignitatis virum qui ornatu apud Christianos ipso hoc Episco-

(*a*) Dan. VII. 8. (*b*) ibid. 20. 21.
(*c*) vs. 24. 25. (*d*) Angl. a *Seer.*

Undecimi cornu quartae bestiae descriptio.

Eo denotatur Ecclesia Romana.

Episcopi nomine dicti sunt (*a*), significat. Ea autem Ecclesia universalem Episcopatum sibi vindicat.

Ore hic Episcopus Regibus & populis dat leges tamquam Oracula, arrogat sibi quod non possit falli, & quaecumque pronunciet, ea teneri universum terrarum orbem docet. Atqui hoc est Profetam esse summo gradu.

Quomodo Episc. Rom. tria e decem cornibus evulserit ac viam imperio fecerit.

Octavo Saeculo, Exarchatum Ravennae, regnum Longobardorum & Senatus Ducemque Romanorum potestatem evellens, sibi *Patrimonium Petri* adquisivit, eoque ut politicus Princeps sive Rex (*b*), vel cornu quartae bestiae, exsurrexit.

In exiguo libro, *Parisiis* impresso A. C. 1689, cui titulus: *Dissertatio Historica de quibusdam nummis Caroli Magni, Ludovici pii, Lotharii, eorumque successorum, Romae cusis*, narratur *Leonis* X Papae temporibus superfuisse, ac ad illum usque diem unicuiusque conspectui expositam inscriptionem in honorem *Pipini* qui *Caroli Magni* fuit pater, haec verbis conceptam: *Pipinum pium primum fuisse qui amplificandae Ecclesiae Romanae viam aperuerit, Exarchatu Ravennate & plurimis aliis oblatis.* Jam imperantibus Gratiano & Theodosio, & prius etiam, splendidè agebat Romanus Episcopus, verum donationibus matronarum Romanarum, ut testatur Ammianus (*c*). Post horum imperium Italiam Barbarae gentes invaserunt, nec prius ea molestiis liberata est quam Longobardorum regnum exstingueretur. Certissima quod Patrimonio Petri potita est, atque ad illud quo deinde evasit fastigium evecta Romana Sedes, causa fuit ipsius victoria de Graecorum Imperatore, Longobardorum Rege, ac Senatu Romano relata.

De donatione Const. M. & altera Ariperti.

Ficta est donatio Constantini Magni, fictum itidem Longobardorum Regem Aripertum Papae donasse Cottias Alpes, quippe hae fuere pars Exarchatus Ravennatensis, easque Ariperti temporibus Imperator Graecus possidebat.

Episc. Rom. de Imperato-

Invocatione mortuorum eorumque imaginum cultu per gradus in Ecclesiam introductis, Saeculis quarto, quinto, sexto,

(*a*) Angl. *a Bishop*. (*b*) *A Temporal Prince or King*. (*c*) Libri XXVII.

sexto, & septimo, huic se opposuit Graecorum Imperator *Philippicus* A. C. 711, vel 712. *Leo* autem *Isaurus*, ut ulteriorum ejus progressum sisteret, concilium Senatorum & Episcoporum in suo palatio convocavit, A. C. 726 (a), atque, ex eorum sententiâ, edictum adversus illum cultum promulgavit, nec non literas dedit ad *Gregorium II* Papam, ut universale Concilium cogeretur. Papa autem protinus Romae Concilium coegit, imaginum cultum eo confirmavit, Graeco Imperatori Anathema dixit, populumque ejus fide exsolvit, vetito ipsi tributum pendere, aliove ullo modo ipsi obedientiam praestare. Mox urbis Romae incolae, nec non *Campaniae*, Ravennae & *Pentapoleos*, urbiumque hisce regionibus subditarum, ab Imperatore defecerunt, ac, violentas suis Magistratibus manus inferentes, *Paulum*, quidem, Ravennae Exarchum, occiderunt, *Petrum*, verò, Romanorum Ducem, qui oculis erat captus, loco moverunt: cumque *Exhilaratus*, Dux Campaniae, populum in Papam incitaret, Romani Campaniam invaserunt, eumque cum filio *Hadriano* obtruncarunt. Tum novus Exarchus *Eutychius*, ubi *Neapolin* appulisset, misit clam qui Papam & Nobiles Romanorum occiderent. Detectâ autem conspiratione, Romani a Graeco Imperatore prorsus defecere, seque jurejurando obstrinxere vitam Papae protecturos, ditiones ipsius armis defensuros, atque in omnibus ipsius auctoritati obtemperaturos. Atque ita Roma cum suo Ducatu, qui *Etruriae* & Campaniae partem complectebatur, à Graecis Imperatoribus defecit A. C. 726, & libera evasit Respublica sub Senatûs Romani regimine. Hujus Senatûs auctoritas in rebus civilibus deinceps suprema fuit, Papae auctoritate hactenus non ultra res ecclesiasticas patente.

re Graecorum Vetita.

Eo tempore (b) Longobardi, etiam in cultum imaginum ambitiosi, & prae se ferentes Papae rebus favere, ditiones Exarchatûs invaserunt, ac tandem, A. C. 752, Raven-

Exarchatus Ravennae primum,

(a) Sigonius *de regno Italiae*, ad annum 726.
(b) Id. ad annos 726, 751.

quod coram eo cecidit, cornu.

Ravennam ceperunt, Exarchatuique finem imposuerunt. Atque hoc primum fuit e tribus regnis quod cecidit coram parvo cornu.

Anno 751 (a) *Zacharias* Papa *Childerico*, ignavo ac inepto Franciae Regi, stirpisque Merovingiae ultimo, imperium abrogavit, &, solutis juratae fidei religione subditis, regnum dedit Pipino, Majori Domûs, eoque sibi novum ac potentem amicum conciliavit. Proximo anno successor ejus *Stephanus III*, ad agendum cum Graeco Imperatore quam cum Longobardis aptior, ad horum Regem se contulit, eique persuadere conatus est ut Exarchatum redderet Imperatori. Quod cum non ex ejus sententiâ succederet, in Galliam est profectus, ac Pipinum induxit ut Exarchatum & Pentapolim Longobardis eriperet, atque utrumque donaret Sancto Petro. Igitur Pipinus, A. C. 754, cum exercitu venit in Italiam, Regemque Longobardorum *Aistulphum* deditionem promittere adegit. E contrà autem Aistulphus, ut à Papâ ultionem repeteret, anno insequenti urbem Romam obsidet. Quo facto Papa, datis ad Pipinum literis, renunciat, ni cito is adversus Longobardos properaret, *pro datâ sibi potestate, alienandum fore à Deo & vitâ aeternâ* id est anathemate feriendum. Pipinus, ergo, subditorum rebellionem veritus, & Ecclesiae Romanae plurimum debens, continuò cum exercitu in Italiam venit, obsidionem solvit, Longobardos *Papiae* obsidet, cogitque Exarchatum, nec non agrum Pentapoleos, in perpetuam Papae dedere possessionem. Ita Pontifex Romanus Ravennae ejusque Exarchatûs, paucis quidem exceptis urbibus, Dominus evasit, ejus verò claves Romam missae sunt, atque illic positae super *Confessione S. Petri*, id est, super ipsius tumulo ad magnum altare, *in signum veri perpetuique dominii, sed pietate Regis gratuitâ*, ut habet inscriptio cujusdam numismatis, Pipini jussu cusi. Acta haec fuere A. C. 755; atque ex hoc tempore Papae, jam palatini Principes facti,

(a) Idem ibidem ad ann. 750; & ad sequentia, ann. 753; 754; 755.

facti, in suis Bullis Graecorum Imperatorum annos notare, quod hactenus fecerant, neglexerunt.

Alterum erat regnum Longobardorum.

Posthaec (*a*), invadentibus Romanae sedis ditiones Longobardis, Carolum Magnum, Pipini filium ac successorem, ad ferendam sibi opem Papa *Hadrianus* invitavit. Is, igitur, cum exercitu Italiam ingressus, Longobardosque adortus, eorum regnum evertit, ditionibus ipsorum sibi subjectis, & Papae non tantum quae hi ipsi eripuerant reddidit, sed & reliquas Exarchatûs ditiones, quas Papae dedituros se, Pipino promiserant, hactenus autem retinuerant, imo & ipsorum Longobardorum quasdam urbes, illi addidit. Romani, verò, gratiae referendae ergò, Carolum *Patricium* crearunt, eique confirmandae Paparum electionis auctoritatem obtulerant. Haec evenere annis 773 & 774. Atque hoc Longobardorum regnum secundum erat quod cecidit coram parvo illo cornu. Ipsa autem nondum Roma, quae cornu illius futura erat sedes, in ipsius potestatem erat redacta.

Quomodo ipsa Roma ejusque Senatus in ejusdem potestatem venerint.

Anno 796 (*b*) *Leo III*, creatus Pontifex electionis suae Carolum Magnum, legatione certiorem fecit, missis etiam muneri aureis Confessionis Petri clavibus, nec non urbis Romae vexillo. illas quidem in professionem quod Papa urbes Exarchatûs Ravennatensis & Longobardiae dono Caroli possideret, hoc ad significandum Regi ut rediret se S P Q Romanum subigeret, perinde ac subegerat Exarchatum & Longobardorum regnum. Petiit, quippe, eodem tempore à Carolo Pontifex ut quosdam ex suis Principibus Romam mitteret, qui populum Romanum ei subjicerent, atque obstringerent sacramento *in fide & subjectione*, ut verba, quibus utebatur, refert Sigonius. Anonymus Poeta, quem Argentorati edidit *Boeclerus*, hoc modo illud describit.

Admonuitque piis precibus, qui mittere vellet
Ex propriis aliquos primoribus, ac sibi plebem

Sub-

(a) Vid. Sigonium, libro quarto, ad annum 773.
(b) Idem ibidem ad ann. 796.

Subdere Romanum, servandaque foedera cogens
Hanc fidei sacramentis promittere magnis.

Hinc inter Papam & Romanos cives dissidium exortum est. Ei hi quidem duobus vel tribus post annis, quibusdam ex Clericis adjuti, tantos in illum excitarunt tumultus, ut novae rerum in omni Occidente faciei causa exstiterint. Dum enim e Clericis Papam quorumdam criminum accusarunt, quem mox armata vi corripuere Romani, vestibusque sacerdotalibus exutum monasterio incluserunt. Auxilio autem amicorum ille cum evasisset, in Germaniam ad Carolum Magnum fugit, apud quem de Romanis conquestus est, quasi eo animo sese ipsi opponerent, ut omnem Ecclesiae exuterent auctoritatem, pristinamque libertatem recuperarent. Eo absente ipsos accusatores copiis suis Ecclesiae ditiones depopulati sunt, accusationisque capita ad Carolum Magnum miserunt. Hic autem, anno nondum circumacto, Papam cum ingenti comitum pompa Romam remisit. Nobiles & Episcopi e Francia, qui ipsum comitabantur, praecipuos ex ipsius accusatoribus Romae examinarunt, eosque in Franciam in custodiam miserunt. Contigit hoc anno 799. Proximo anno ipse Carolus Romam profectus est & statuto die Concilio Italorum & Francorum Episcoporum praesedit, utramque partem auditurus. Quum vero Papae adversarii se auditum iri exspectarent, statuit Concilium illum qui supremus omnium hominum esset Judex, majorem esse quam qui ab ullo, praeter seipsum, judicaretur: quo facto ille solenni oratione coram omni populo innocentiam suam professus est, atque ita habitus pro absoluto (u).

Brevi post, die quo natalis Domini memoria celebrabatur, populus Romanus, qui hactenus suos Episcopos elegerat, ac se suumque Senatum censebat veteris Senatus Populique Romani jura rite possidere, Carolum Imperatorem elegit, atque eadem ipsi se submisit ratione qua vetus Imperium Romanum, ejusque Senatus, olim Romanis Imperatoribus

(u) Vide Anastasium.

toribus erant subjecti. Huic Papa diadema capiti imposuit, eumque sacro inunxit oleo, atque adoravit flexis genibus, ut olim fiebat Imperatoribus Romanis, narrante id hisce verbis Poëtâ supra citato.

Post laudes, igitur, dictas & summus eundem
Praesul adoravit, sicut mos debitus olim
Principibus fuit antiquis ———

Ab alterâ parte Imperator hoc sacramento Papae se obstrinxit: *In nomine Christi spondeo atque polliceor Ego Carolus Imperator, coram Deo & beato Petro Apostolo, me Protectorem ac defensorem fore hujus sanctae Romanae Ecclesiae, in omnibus utilitatibus, quatenus divino fultus fuero adjutorio, prout sciero poteroque.* Potro etiam creatus est Imperator urbis Romae Consul, ejusque filius *Pipinus* Rex Italiae coronatus, atque ex eo tempore ille hac ratione nomen suum scribi voluit: *Carolus serenissimus, Augustus, à Deo coronatus, Magnus, pacificus, Romae gubernans Imperium*, vel *Imperator Romanorum*, proque eo in Ecclesiis Romanis dicebantur preces. Ex hoc etiam tempore ejus effigie Romani nummi signabantur. Papae autem adversarii, trecenti numero e Romanis, duo vel tres è Clericis, ad mortem damnati sunt. Illi uno eodemque die omnes *in campis Lateranensibus* securi percussi; hisce, verò, intercessione Papae, noxa remissa est, ipsique in Franciam in exilium missi. Atque ita *Romani Imperatoris* titulus, quo hactenus insigniti fuerant Imperatores Graeci, sive Orientis, ad Reges Franciae in Occidente translatus est.

Post haec Carolus Urbis & Ducatûs Romani principatum Papae dedit (*a*), sibi tamen, ut Romanorum Imperatori, subjectum: hyemem in rebus Romae politicis, iisque quae ad Sedem Apostolicam attinebant, imò totius Italiae negotiis, tam civilibus quàm ecclesiasticis, ordinandis, novisque de iis condendis legibus, transegit: proximâ aestate in Franciam reversus

(*a*) Sigonius, libro citato.

fus est, relictâ sub imperio Senatûs civitate, & illo simul & hac sub Papâ atque seipso. Audito autem novas suas leges nec a Judicibus in edicendo jure, nec a populo illi obsequendo observari, nec non potentiores à liberis hominibus, imò & ab Ecclesiis & monasteriis, servos capere qui in suis vinetis, agris, pascuis domibusque opus facerent, pergere etiam illos ab hisce pecora exigere & vinum, eosque qui Ecclesiis ministrabant opprimere, literas ad filium Pipinum dedit, monentes ut his malis ille mederetur, Ecclesiae curam gereret, ac videret ut leges suae observarentur.

Tertium hanc regnum fuisse quod coram parvo cornu ceciderit.

Jam, Senatus populusque & Principatus Romanus, meo judicio, sunt tertius Rex quem superavit parvum cornu, imò è tribus praecipuus. Hic, enim, populus Papam eligebat & Imperatorem, & jam, Imperatorem eligendo, eumque creando Consulem Romanum, agnitus est retinuisse veteris Senatûs Populique Romani auctoritatem. Urbs haec Metropolis erat veteris Imperii Romani, quartâ apud Danielem bestiâ repraesentati, & subigendo Senatum populumque & Ducatum Metropolis evasit parvi cornu illius bestiae, nec non complementum Patrimonii Petri, quod ejus cornu erat regnum. Praeterea, hanc victoriam majora sequuta sunt, quam illas quae de aliis duobus Regibus erant relatae. Ea quippe ortum dedit Imperio Occidentis, quod ad hunc usque diem durat. Eadem Papam supra Senatûs Romani, nec non Concilii Italorum Francorumque Episcoporum, imò supra omne humanum Judicium evexit. Primatum ipsi contulit in omnes Occidentis Ecclesias eorumque Concilia, idque non exiguo gradu. Fecit ut *terreus videret caeteris*, ita ut, cum nova haec religio in animis hominum jam radices egerat, non cum Regibus tantum, sed cum ipso etiam Occidentis Imperatore confligeret. Porro notatu dignum est quod mos osculandi Pontificis pedes, qui major honos est quam Regibus atque Imperatoribus exhibetur, hoc ferè tempore coeperit. Exstant quaedam ejus exempla Saeculo nono. Narrat *Platina*, *Leonis IV* Pontificis pedes, ex more veteri, osculatos fuisse quicumque ad eum

eum accederent (*a*), & sunt qui dicant Leonem III primum hunc morem instituisse, prae se ferentem manum suam osculo mulieris vitiatam. Eodem circiter tempore etiam occoeperunt Papae Sanctos in Divorum numerum referre, nec non indulgentias & peccatorum remissiones largiri: quorum omnium auctorem quidam eumdem Leonem faciunt. Praeterea observandum est Carolum Magnum, annis inter 775 & 796 elapsis, omnem Germaniam à Rheno & Danubio Septemtrionem versùs ad Mare Balticum, Orientem versùs ad Tibiscum usque subegisse, etiam in Hispaniâ, usque ad *Iberum* fluvium, victorias proferentem. His ille victoriis novi Imperii fundamenta posuit, ac simul Romano Catholicam religionem in omnes quas subegerat terras promovit; Saxones & Hunnos, qui antiquam sectabantur superstitionem, ad Romanae religionis professionem adigens, nec non devictas à se in Septemtrione provincias dividens in Episcopatus, decimas concedens Clericis, & denarium, a singulis domibus solvendum, Papae. Quibus omnibus summopere crevit, ditata est, exaltata, & stabilita Ecclesia Romana.

In supra citatâ *Dissertatione de quibusdam Caroli Magno, Ludovici Pii, Lotharii, eorumque successorum nummis, Romae cusis*, ectypum occurrit cujusdam fragmenti operis segmentati, quod fieri curavit Leo III Papa, in suo prope Joannis Lateranum Templum palatio, in memoriam quod vexillum, sive insigne, urbis Romae, affabre factum, Carolo M. miserat; quodque etiam tum quum is liber ederetur, eò loci conspiciendum erat. Eo in opere segmentato effictus conspiciebatur Petrus, cum tribus in suo gremio clavibus, dextrâ Papae tradens *Pallium*, sinistrâ Urbis vexillum Carolo Magno. Juxta Papam haec legebatur inscriptio:

SCIS-

(*a*) [Ita Noster [illegible] nota hic. Platina autem de Leone IV, in ejus vitâ, haud procul ab initio: *Mortuo inquit, Sergio ad Lateranensem basilicam ductus, ac in sede Petri collocatus, ut verus & dignus Pontifex ab omnibus salutatur. Exosculati sunt etiam qui potuêre [illegible] pedes, morem antiquum servantes.*]

SCISSIMUS D N LEO PP, juxta Regem haec D N CARVLO REGI, sub pedibus, denique, Petri sequentia BEATE PETRE DONA VITAM LEONI PP, ET BICTORIAM CARVLO REGI DONA Hoc monumento Carolo datur *Regis* titulus, adeoque erectum fuisse patet priusquam is creatus esset Imperator. Erectum fuit quum Papae Petrus traderet Pallium, & Carolo vexillum Urbis Papa mittebat, id est, A. C. 796. Superiora verba, *Sanctissimus Dominus noster Leo Papa Domino nostro Carolo Regi*, nuncium respiciunt huic ab illo missum, inferiora autem, *Beate Petre, dona vitam Leoni Papae & victoriam Carolo Regi dona*, preces continent ut hoc in incoepto Deus vitam Papae servaret, Regique de Romania daret victoriam. Tres claves in gremio Petri trium Patrimonii ipsius partium claves significant, clavem, nempe, Romae ejusque urbis Ducatûs, quem sibi vindicabat, inque cujus expugnatione occupatus erat Papa, & claves Ravennae cum suo Exarchatu, & Terrarum captarum a Longobardis, quae utrasque, non diu antè, ei sibi acquisiverat. Hi tres erant Principatus quorum in gremio Petri erant claves, quorum etiam nunc Coronas Papa gerit, quorumque subjectione evasit parvum illud cornu bestiae quartae. Eo quòd Petrus dextrâ Papae tradit Pallium, sinistrâ verò Urbis vexillum Regi, nec non quòd in inscriptione Papae prius quam Regis fiat mentio, intelligi queat Papam tum temporis superiorem Regibus fuisse habitum.

Post mortem Caroli Magni, ipsius filius & successor Ludovicus Pius, Papâ rogante, donationes ab avo & parente Romanae sedi factas confirmavit (a). Ejus quoque in confirmationis instrumento, primo loco mentionem facit Romae Romanique Ducatûs, in Etruriam usque & Campaniam extensi: dein Exarchatûs Ravennatensis & Pentapoleos, tertiò, denique, ditionum Longobardis ereptarum.

Haec

(a) Confirmationem recitat Sigonius Libro 4. de regno Italiae ad annum 817.

Haec tria erant quae subegerat, quasi Imperatoris autem feuda ea possessurus erat in usum Ecclesiae, *sub integritate*, id est, integrè, ita ut ipsorum administrationi nec jurisdictioni, vel auctoritati Papae in illis, Imperator, non, nisi certis in casibus vocatus, sese interponeret. Hac in confirmatione jurejurando se obstrinxit Ludovicus. Indè, ut Rex Ostrogothorum, in signum quòd regnum suum in Italia permissione Graeci Imperatoris gubernaret, hujus effigie ab unâ parte, suâ ab alterâ, nummos suos signabat, eâdem ratione idem de Imperatore Occidentis agnoscebat Papa. Hic enim jam occoepit pecuniam signare, inveniunturque ex hoc tempore Romani nummi ab unâ parte signati effigie Imperatorum Caroli Magni, Ludovici Pii, Lotharii, eorumque qui his successerunt, ab alterâ autem inscriptione Papae usque per multos annos.

CAPUT OCTAVUM.

De potestate mutandi tempora & leges, quae undecimo cornu quartae apud Danielem bestiae adscribitur.

Dominium Episcopi Romani tantum in Occidente fuit permanens

Imperante Orienti *Justiniano*, & postmodùm denuò imperante *Phoca*, dominium quoddam in Graecas Ecclesias Episcopus Romanus obtinuit, sed non diuturnum. Permanens ejus dominium solummodò in gentes erat quae Imperio Occidentis parebant, quartâ Danielis bestiâ repraesentato. Atque haec jurisdictio sequenti Gratiani ac Valentiniani Imperatorum edicto instituta est (*a*) *Volumus ut quicumque judicio Damasi, quod ille cum Concilio quinque vel septem habuerit Episcoporum, vel eorum qui Catholici sunt judicio vel Concilio condemnatus fuerit, si justè voluerit Ecclesiam retentare, ut qui ad Sacerdotale judicium per contumeliam non ivisset ut ab illustribus viris, Praefectis praetorio Galliae atque Italiae, authoritate adhibitâ, ad Episcopale judicium remittatur, sive à Consularibus vel Vicariis, ut ad urbem Romam sub prosecutione perveniat. Aut si in longinquioribus alicujus partibus talis emerserit omnis ejus causae dictio ad Metropolitae in eâdem Provinciâ Episcopi deducetur examen. Vel si ipse Metropolitanus est, Romam necessariò, vel ad eos quos Romanus Episcopus Judices dederit, sine dilatione contendat... Quod si vel Metropolitani Episcopi vel cujuscumque Sacerdotis iniquitas est suspecta, aut gratia, ad Romanum Episcopum, vel ad Concilium quindecim finitimorum Episcoporum accersitum liceat provocare, modò ne, post examen habitum, quod definitum fuerit integretur.*

Institutum ad edicto Gratiani & Valentiniani Impp.

Hoc edictum, quum Valentis aequè ac Theodosii nomine in inscriptione careat, promulgatum fuisse

(*a*) Vid. Baronii annales ad ann. 381, Sect. 6.

fuisse patet eo quod inter horum regna intercessit tempore, sub finem, scilicet, anni 378, vel initio 379. Inscriptum fuit *Praefectis praetorio Italiae & Galliae*, adeoque universale. Praefectus quippe praetorio Italiae praeerat Italiae, Illyrico Occidentali, atque Africae; Praefectus autem praetorio Galliae, gubernabat Galliam, Hispaniam ac Britanniam.

Hujus jurisdictionis Papae concessio variis Episcopis occasionem praebuit literis ejus explicationes (*a*) in rebus dubiis flagitandi, quibus ille decretoriis epistolis respondit, atque ex hoc tempore Ecclesiis Occidentis ejusmodi epistolis leges dedit. Quum *Himerius*, *Tarraconis*, quae Provinciae in Hispania Metropolis est, Episcopus, literis a *Damasi* Papa flagitasset ejus de quibusdam ecclesiasticis rebus administrandis consilium (*b*), nec nisi post Damasi mortem epistola Romam veniret, A. C. 384, successor hujus *Siricius* illi auctoritate legislatoriâ respondit, de unâ re dicens: *Cum hoc fieri —— missa ad provincias à venerandae memoriae praedecessore meo Liberio generalia decreta prohibeant.* De aliâ: *Noverint se ab omni ecclesiastico honore, quo indignè usi sunt, Apostolicae Sedis auctoritate dejectos.* De aliâ: *Scituri posthac omnium Provinciarum summi Antistites, quod si ultro ad sacros ordines quemquam de talibus esse adsumendum* (*c*), *& de suo & de aliorum statu, quos contra Canones & interdicta nostra provexerint, congruam ab Apostolicâ Sede promendam esse sententiam.* Hanc porro Epistolam hunc in modum claudit: *Explicuimus, ut arbitror, frater charissime, universa quae digesta sunt in querelam, & ad singulas causas, de quibus ad Romanam Ecclesiam, utpote ad caput tui corporis, retulisti, sufficientia, quantum opinor, responsa reddidimus. Nunc fraternitatis tuae animum ad servandos Canones, & tenenda decretalia constituta, magis ac magis incitamus, ad haec, quae ad tua consulta rescripsimus, in omnium Coëpiscoporum perferri facias notionem, & non solùm eorum qui in tuâ sunt Dioecesi constituti,*

Hinc ja...bus E-piscopis con-sultus, ac literis decretoriis respondit.

(*a*) *Resolutions* (*b*) *Direction.*

(*c*) [Procul dubio hic aliquid deest quod addere, cum locum ipsum consulere non contigit, nequeo.]

stituti, sed etiam ad universos Carthaginenses ac Baeticos, Lusitanos atque Gallicos (a), *vel eos qui vicinis tibi collimitant hinc inde Provinciis, haec quae à nobis sunt salubri ordinatione disposita, sub literarum prosecutione mittantur. Et quamquam statuta Sedis Apostolicae vel Canonum venerabilia definita, nulli Sacerdotum Domini ignorare sit liberum, utilius tamen, atque pro antiquitate Sacerdotii tui, dilectioni tuae esse poterit admodum gloriosum si ea quae ad te speciali nomine generaliter scripta sunt, per unanimitatis tuae sollicitudinem in universorum fratrum nostrorum notitiam perferantur, quatenus & quae à nobis, non inconsultè sed providè, sub nimiâ cautelâ & deliberatione, sunt salubriter constituta, intemerata permaneant, & omnibus in posterum excusationibus aditus, qui jam nullus apud nos patere poterit, obstruatur. Dat. 3. Id. Febr. Arcadio & Bautone, viris clarissimis, Consulibus, A. C. 385.* Liberius Papa, imperante *Joviano* vel Valentiniano I, generalia ad Provincias decreta miserat, quibus vetârat ne denuò baptizarentur Ariani. Et hoc quidem fecerat in gratiam Concilii Alexandrini, ne quid ulterius ab ipsis exigeretur, quam ut opinionibus suis renunciarent. Damasus Papa decrevisse dicitur ut decimae (b) solverentur, poenâ anathematis in immorigeros sancitâ: nec non ut doxologia, *Gloria Patri*, &c. post finem Psalmorum diceretur aut cantaretur. Prima autem epistola decretoria quae nunc exstat, ea est quam recoli Siricii ad Himerium, quâ Pontifex hunc suum in omni Hispaniâ *Vicarium* dixit, qui decreta sua promulgaret videretque ut iis obediretur. Aliquando etiam *Hispalensis* Episcopus Papae Vicarius erat. Hunc enim in modum scripsit *Simplicius* ad *Zenonem*, ejus loci Episcopum. *Talibus idcirco gloriantes indiciis, congruum duximus Vicariâ Sedis nostrae te auctoritate fulciri: cujus vigore munitus, Apostolicae institutionis decreta, vel sanctorum terminos Patrum, nullatenus transcendi permittas.* *Hormisda* Pontifex Hispalensem Episcopum suum Vicarium dixit in Baeticâ & Lusitaniâ, Tarraconensem verò in reliquis Hispaniae Provinciis, ut ex ipsius ad illos epistolis li-

(a) Populorum Galiciae. (b) Tithes and Tenths.

liquet (a) *Innocentius I*, in literis decretoriis ad *Victricium*, *Rhotomagi* in Francia Episcopum, A. C. 404 missis, editi Gratiani vestigiis inhaerens, hoc decretum condidit. *Si quae autem causae vel contentiones inter Clericos, tam superioris ordinis quam etiam inferioris, fuerint exortae, ut, secundum Synodum Nicenam, congregatis ejusdem Provinciae Episcopis, jurgium terminetur: nec alicui liceat, (b) Romanas Ecclesias, cujus in omnibus causis debet reverentia custodiri, relictis his Sacerdotibus qui in eâdem Provinciâ Dei Ecclesiam nutu Divino gubernant, ad alias convolare Provincias. Quod si quis fortè praesumpserit, & ab officio Clericatûs summotus & injuriarum reus judicetur. Si autem majores causae in medium fuerint devolutae, ad Sedem Apostolicam, sicut Synodus statuit, & beata consuetudo exigit, post judicium Episcopale referantur.* Ex hisce literis mihi clarum videtur jam tum, imò & ex aliquo tempore, Galliam Papae fuisse subjectam, & Rhotomagensem Episcopum ejus tum Vicarium, vel unum ex iis, fuisse. Praecipit enim illi Papa ut majores causas *ad Sedem Romanam referat, ex consuetudine*. Brevi autem post Episcopus Arelatensis Papae Vicarius evasit in omni Galliâ. Zosimus enim Pontifex, A. C. 417 statuens nemini ad se accessum fore nisi Vicariorum suorum munito literis, in *Patroclum*, Arelatensem Episcopum, hanc in omni Galliâ auctoritatem contulit hoc decreto.

Zosimus universis Episcopis per Gallias & septem Provincias constitutis.

Placuit Apostolicae Sedi, ut si quis ex quâlibet Galliarum parte sub quolibet ecclesiastico gradu ad nos Romae venire contendit, vel aliò terrarum ire disponit, non aliter proficiscatur, nisi Metropolitani Episcopi Formatas acceperit, quibus sacerdotium suum, vel locum ecclesiasticum quem habet, scriptorum ejus adstipulatione perdoceat: quod ex gratiâ statuimus, quia plures Episcopi

(a) Harmod. Epist. 24. 26.
(b) Videntur deesse verba, *sine auctoritate*.

sive, sive Presbyteri, sive ecclesiastici, simulantes, quia nullum documentum Formatarum extat per quod valeant confutari, in nomen venerationis irrepunt, & indebitam reverentiam promerentur. Quisquis igitur, fratres charissimi, praetermissâ supradictâ Formatâ, sive Episcopus, sive Presbyter, sive Diaconus, aut deinceps inferiori gradu sit, ad nos venerit, sciat se omnino suscipi non posse. Quam auctoritatem ubique nos misisse manifestum est, ut cunctis regionibus innotescat id quod statuimus omnimodis esse servandum. Si quis autem haec salubriter constituta temerare tentaverit sponte suâ, se à nostrâ noverit communione discretum. Hoc autem privilegium Formatarum sancto Patroclo fratri & Coëpiscopo nostro, meritorum ejus speciali contemplatione, concessimus. Arelatensem Episcopum quandoque Papae in omni Galliâ Vicarium fuisse, etiam omnes Episcopi Dioecoeseos Arelatensis, in suis ad *Leonem I* Papam literis, testantur. *Quid etiam honoris dignitatisque collatum est*, inquiunt, *ut non tantùm has Provincias potestate propriâ gubernaret; verum etiam omnes Gallias, sibi Apostolicae Sedis vice mandatas, sub omni ecclesiasticâ regulâ contineret.* Ita & *Pelagius I* Pontifex, A. C. 556, in sua ad *Sapaudum*, Episcopum Arelatensem, epistolâ: *Majorum nostrorum, operante Dei misericordiâ, cupientes inhaerere vestigiis & eorum actus divino examine in omnibus imitari, Charitati tuae per universam Galliam, sanctae Sedis Apostolicae, cui Divinâ gratiâ praesidemus, vices injungimus.*

Ejusdem edicti virtute quo Galli & Hispania, etiam Illyricum Papae subjectum evasit, tum Orientale,

Ejusdem Imperatoris edicti virtute non Hispania solummodo & Gallia, verum etiam Illyricum Papae subjectum evasit. Damasus *Ascholium*, sive *Acholium*, Thessalonicae, quae Orientalis Illyrici est Metropolis, Episcopum, Vicarium suum causis audiendis dixit, atque anno 382, ab eodem vocatus, Acholius Romam, ad Concilium quoddam venit. Siricius, Damasi successor, decrevit nullum in Illyrico Episcopum inaugurandum fore nisi consentiente Acholii successore *Anysio*. Quî secuti sunt Pontifices *Rufo*, successori Anysii, Provincialium Conciliorum convocandorum fecere potestatem. In *Holstenii* quippe collectione descriptio occurrit cujusdam Concilii, Romae sub *Bonifacio II* habiti,

in

in quo prolatae sunt epistolae Damasi, Siricii, Innocentii, *Bonifacii I*, & *Coelestini*, Romanorum Episcoporum, ad Ascholium, Anysium, & Rufum, Episcopos Thessalonicenses: quibus epistolis commendant illis ut in Illyrico causas audiant, prout a Domino & sanctis Canonibus Apostolicae Sedi in ea Provincia esset concessum. Siricius, in epistolâ ad Anysium, ita loquitur: *Etiam dudum, frater charissime, per Candidianum Episcopum, qui nos praecessit ad Dominum, hujusmodi literas dederamus, ut nulla licentia esset sine consensu tuo in Illyrico Episcopos ordinari praesumere, quae utrum ad te pervenerint scire non potui. Multa enim gesta sunt per contentionem ab Episcopis, in ordinationibus faciendis, quod tua melius castitas novit.* Et paulò pòst: *Ad omnem enim hujusmodi audaciam comprimendam vigilare debet instantia tua, Spiritu in te Sancto fervente: ut vel ipse, si potes, vel quos judicaveris Episcopos idoneos, cum literis dirigas, dato consensu qui possit, in ejus locum qui defunctus vel depositus fuerit, Catholicum Episcopum, vitâ & moribus probatum, secundum Nicaenae Synodi statuta, vel Ecclesiae Romanae, Clericum de Clero meritum ordinare.* Innocentius autem I, in literis ad eumdem: *Cui* (Anysio) *etiam antiquiores tanti ac tales viri praedecessores mei Episcopi, id est, sanctae memoriae Damasus, Siricius, atque supra memoratus vir, ita detulerunt, ut omnia quae in omnibus illis partibus gererentur, Sanctitati tuae, quae plena justitiae est, traderent cognoscenda.* Et in literis ad Rufum, Anysii successorem: *Ita longis intervallis disterminatis à me Ecclesiis disprat consulendum, ut prudentiae gravitatique tuae committendam curam causasque, siquae exoriantur, per Achaiae, Thessaliae, Epiri veteris, Epiri novae, & Cretae, Daciae mediterraneae, Daciae ripensis, Moesiae, Dardaniae, & Praevali Ecclesias, Christi Domino annuente, censeam. Verè, enim, ejus sacratissimis meritis lectissimae sinceritatis, tuae providentiae & virtuti hanc injungimus sollicitudinem: non primitus haec statuentes, sed praecessores nostros Apostolicos imitati, qui beatissimis Acholio & Anysio injungi, pro meritis, ista voluerunt.* Porro Bonifacius I, in decretoriâ epistolâ ad Rufum, caeterosque Illyrici Episcopos: *Nullus, ut frequenter dixi, alicujus ordinationem*

tionem, citra ejus (Episcopi Thessalonicensis) consensum, celebrare praesumat: cui, ut supra dictum est, vice nostrâ cuncta committimus. Etiam Coelestinus, in decretoriis ad Episcopos per Illyricum literis, ait: *Vicem nostram per vestram Provinciam noveritis (Rufo) esse commissam, ita ut ad eum, fratres carissimi, quicquid de causis agitur, referatur. Sine ejus consilio nullus ordinetur. Nullus usurpet, eodem inconsulto, commissam illi Provinciam, colligere, nisi cum ejus voluntate, Episcopus non praesumat.* Idem, in epistolae de causâ *Perigenis* inscriptione, ita enumerat Provincias huic Episcopo subjectas: *Rufo & caeteris Episcopis per Macedoniam, Achaiam, Thessaliam, Epirum veterem, Epirum novam, & Daciam constitutis.* Tum & *Xistus* Pontifex, in decretoriâ ad eosdem epistolâ: *Illyricanae omnes Ecclesiae, ut à decessoribus nostris recepimus, & nos quoque fecimus, ad curam nunc pertinent Thessalonicensis Antistitis, ut suâ sollicitudine, siquae inter fratres nascantur, ut assolent, actiones, distinguat atque definiat, & ad eum, quicquid à singulis Sacerdotibus agitur, referatur. Sit Concilium, quotiens causae fuerint, quotiens ille pro necessitatum emergentium ratione, decreverit.* Denique Leo I, in literis decretoriis ad *Anastasium*, Episcopum Thessalonicensem: *Singulis autem Metropolitanis sicut potestas ista committitur, ut in suis Provinciis jus habeant ordinandi, ita eos Metropolitanos à te volumus ordinari, maturo tamen & decocto judicio.*

quam Occidentale

Illyrico Occidentali continebantur Pannonia prima & secunda, *Savia*, Dalmatia, Noricum *Mediterraneum* & Noricum *ripense*, ejusque Metropolis erat Sirmium, donec Attila hanc urbem deleret. Postea *Lauretcum* Norici & utriusque Pannoniae Metropolis evasit, ac *Salona* Metropolis Dalmatiae (*a*). Jam verò Laureaci & Salonae Episcopi a Papâ Pallium accipiebant ac Zosimus, in decretoriis literis ad *Hesychium*, Episcopum Salonensem, ipsi praecepit ut Apostolica decreta aequè suae ipsius ac finitimarum Provinciarum Episcopis denuntiaret. Harum Provinciarum subjectio Sedi Romanae ab *Anemio* coepisse videtur, qui

Sirmii

(*a*) Vide Caroli à S. Paulo Geographiam sacram p. 72, 73.

Sirmii Episcopus ordinatus fuit ab *Ambrosio*, Episcopo *Mediolanensi*, & in *Aquilejensi* Concilio sub Damaso Pontifice, A. C. 381, hisce verbis suam sententiam dixit: *Caput Illyrici non nisi civitas Sirmiensis. Ego igitur illius civitatis Episcopus sum. Eum qui non confitetur Filium Dei aeternum, & coaeternum Patri, qui est sempiternus, Anathema dico.* Proximo Anno Anemius & Ambrosius, cum *Valeriano* Aquilejensi, & Acholio Thessalonicensi Episcopis, aliisque quampluribus ad Concilium Romanum sunt profecti: quod convenit ad subjiciendam, numero suffragiorum majori, Graecam Ecclesiam, auctoritatemque Sedis Apostolicae extollendam, quod jam antea tentatum fuerat in Concilio *Sardicensi*.

Etiam Aquilea Romanae Sedi fuit subjecta.

Aquileia majestate altera erat Imperii Occidentis civitas, a nonnullis etiam *altera Roma* dicta. Metropolis erat *Istriae*, *Fori Julii*, & *Venetiae*, illiue autem Romanae Sedi subjectio manifesta est è decretoriis Leonis I literis ad *Nicetam*, hujus urbis Episcopum. Hac enim ratione eas Pontifex orditur: *Regressus ad nos filius meus Adeodatus, Diaconus Sedis nostrae, dilectionem tuam poposcisse memorat, ut de his à nobis authoritatem Apostolicae Sedis acciperes, quae quidem magnam difficultatem dijudicationis videntur afferre.* His dictis, responsum tradit quaestionibus a Niceta propositis, atque ita tandem epistolae finem facit: *Hanc autem epistolam nostram, quam ad consultationem tuae fraternitatis emisimus, ad omnes fratres & comprovinciales tuos Episcopos facies pervenire, ut in omnium observantia data prosit authoritas. Data 12. Kal. Apr. Majoriano Aug. Cos. A. C. 458.* Gregorius M. A. C. 491 Severum, Aquilejensem Episcopum, evocavit ut Romae in Concilio coram suo Judicio compareret (*a*).

Nec non Mediolanum.

Aquilejensis & Mediolanensis Episcopi se invicem creabant, adeoque aequales erant auctoritate, eademque ratione Romanae Sedi subjecti. Pelagius Papa, circa annum 557, hisce verbis hoc testatus est (*b*): *Mos*, inquit, *antiquus fuit, ut, quia pro longinquitate vel difficultate itineris ab Apo-*

stolico

(*a*) Greg. M. lib. I. Indic. 9. Epist. 16.
(*b*) Apud Gratianum de Mediolanensi & Aquilejensi Episcopis.

ftolico illis inveraſum fuerit ordinari, ipſi ſe invicem Mediolanenſis & Aquileienſis ordinare Epiſcopos debuiſſent. Involvunt haec verba ordinationem utriusque hujus Epiſcopi propriè ad Sedem Romanam pertinuiſſe. Quum *Laurentius*, Mediolanenſis Epiſcopus, *Magnum*, unum ex Presbyteris ſuis, facris arcuiſſet, ac deinde eſſet mortuus, Gregorius Magnum abſolvit, juſſitque Pallium ad recens electum Epiſcopum *Conſtantium* (*a*), quem mox, anno proximo, reprehendit ut partium ſtudio ductum in judicando *Fortunato*, juſſitque ut hunc Romam mitteret, illic judicandum (*b*). Quatuor pòſt annis Mediolanenſi & Ravennatenſi Epiſcopis mandavit audiendam *Maximi* cujusdam cauſam (*c*), ac duobus annis amplius elapſis, ſc. A. C. 601, quum mortuo Conſtantio populus Mediolanenſis ſucceſſorem elegiſſet cui nomen *Deusdedit*, Longobardi autem alium, literas dedit Gregorius ad Tabularium, Clericos, populumque Mediolanenſes, quarum auctoritate ſtatuebat ordinandum fore priorem, cum vero quem elegerant Longobardi indignum eſſe qui Ambroſio ſuccederet (*d*): unde colligo Mediolanenſem urbem hac ratione Sedi Romanae, vidè ab Ambroſii temporibus, manſiſſe ſubjectam, ipſe enim Ambroſius ejus Sedis auctoritatem agnovit. *Eccleſia Romana*, inquit, *hanc conſuetudinem non habet, cujus typum in omnibus ſequimur, & formam* (*e*). Et paulò poſt: *In omnibus cupio ſequi Eccleſiam Romanam.* Et alio loco (*f*): *Cum totus mundus Dei ſit, tamen domus ejus Eccleſia dicitur, cujus hodie rector eſt Damaſus.* Oratione funabri in *Satyrum* fratrem, narrat hunc, quum in urbem quamdam *Sardiniae* veniſſet, *advocaſſe Epiſcopum loci, percontatumque eſſe ex eo, utrum cum Epiſcopis Catholicis, hoc eſt cum Romanâ Eccleſiâ, conveniret.* Denique ſimul cum Synodo Aquileienſi, A. C. 381 habitâ,

in

(*a*) Greg. M. lib. 3. Epiſt. 26. & lib. 4. Epiſt. 1.
(*b*) Idem lib. 5. Ep. 4. (*c*) Idem lib. 9. Epp. 10. & 67.
(*d*) Idem lib. 11. Ep. 3. & 4.
(*e*) Ambroſius libro 3. de Sacramentis, Cap. 1.
(*f*) Comment. in 1 Timoth. III.

in epistolâ Synodali ad Gratianum Imperatorem, ita loquitur: *Totius orbis Romani caput Romanam Ecclesiam, atque illam sacrosanctam Apostolorum fidem, ne turbari sineret, obsecranda fuit clementia vestra, inde enim in omnes venerandae communionis jura dimanant.* A Gratiani, itaque, Imperatoris temporibus Aquileiensis & Mediolanensis Ecclesiae, Romanae Sedi fuere subjectae. Non ita fuerat Ambrosii decessor *Auxentius*, adeoque Mediolanensis Dioeceseos subjectio in Ambrosio coepit. Continebantur eâ *Liguria* cum *Insubriâ*, Alpes Cottiae & Rhaetia, atque ab Aquileiensi illam *Addua* fluvius dividebat. Anno 844 Episcopus Mediolanensis à Sede Romana defecit, ac separatus mansit ducentos fere annos, ut hunc in modum narrat Sigonius (a) *Eodem anno Angilbertus, Mediolanensis Archiepiscopus ab Ecclesiâ Romanâ, parum compertâ de causâ, defecit, tantumque exemplo in posterum valuit, ut non, nisi post ducentos annos, Ecclesia Mediolanensis ad Romanae obedientiam auctoritatemque redierit.*

Hujus ac alb Episc. à Rom. postea defecit, &c.

Etiam Episcopus Ravennae, quae Metropolis *Flaminiae* est atque *Aemiliae*, Papae subjectus fuit. Zosimus enim, A. C 417, quosdam ex ejus Ecclesiae Presbyteris Anathemate percussit, atque epistolam monitoriam de iis ad Clericos ejusdem, ut quae Romanae pars esset, misit. *In suâ*, inquit, *hoc est, in Ecclesiâ nostrâ Romanâ.* Quum Ravennatenses novum aliquando Episcopum elegissent, ejusque rei certiorem facerent *Sixtum* Pontificem, hic eum loco movit, eique *Petrum Chrysologum* substituit. Hic, in suâ ad Eutychetem epistolâ, quae in Actis Chalcedonensis Concilii exstat, hunc in modum scripsit: *Nos, pro studio pacis & fidei, extra consensum Romanae civitatis Episcopi, causas fidei audire non possumus.* Leo I Papa, à Leone, Ravennae Episcopo, de quibusdam quaestionibus consultus, ipsi decretoriâ epistolâ respondit A. C. 451. Et Gregorius

Etiam Episc. Ravennas Romano erat subjectus.

(a) De Regno Italico Lib. 5
(b) Vid. Baron. ann. 433 Sect. 24

rius M. (e) *Joannem*, Episcopum Ravennae, reprehendens circa usum Pallii, mentionem ipsi facit praecepti unius ex suis decessoribus, *Joannis* Papae, quo statuebatur, omnia privilegia olim Episcopo & Ecclesiae Ravennatensi concessa, observanda fore. Ad haec Joannes supplex responsum dedit, ac post ipsius mortem Gregorius visitationem Ravennatensis Ecclesiae jussit, privilegia illi antea concessa confirmavit, suumque, ut veteri ex more, Pallium ad novum ejus loci Episcopum *Marinianum* misit. Attamen & haec Ecclesia aliquando à Romana descivit, deinde verò ad ipsius obedientiam rediit.

Reliquae Italiae partes ad propriam Episc. Rom. Provinciam constituebant.

Reliquae partes Italiae, cum adjacentibus Insulis, scilicet suburbanae plagae, sive decem Provinciae quae temporario suberant Vicario Romae, sc. [1] *Campania*, [2] *Tuscia & Umbria*, [3] *Picenum suburbicarium*, [4] *Sicilia*, [5] *Apulia & Calabria*, [6] *Brutii & Lucania*, [7] *Samnium*, [8] *Sardinia*, [9] *Corsica*, & [10] *Valeria*, propriam Episcopi Romani Provinciam constituebant. Concilium enim Nicaenum, quinto suo Canone, statuit Concilia singulis annis Vere & Autumno in singulis habitum iri Provinciis, atque ex eo Canone hujus Provinciae Episcopi Romae singulis semestribus conveniebant. Hoc sensu illum Canonem Leo I. Pontifex Romae applicavit, in epistolâ decretoriâ ad Siciliae Episcopos, *Aspar & Ardabure Coss.* scriptâ, A. C. 447. *Quia saluberrimè*, inquit, *à sanctis Patribus constitutum est, binos in annis singulis Episcoporum debere esse conventus, terni semper ex vobis ad diem tertium Kalendarum Octobrium Romam aeterno Concilio sociandi occurrant. Et indissimulanter à vobis haec consuetudo servetur, quoniam adjuvante Dei gratiâ, facilius poterit provideri ut in Ecclesiis Christi nulla scandala, nulli nascantur errores, cum coram Apostolo Petro semper in commune tractatum*

(e) Gregorius M. Lib. 3. Epist. 56. 57. & Lib. 5. Epist. 25, 26, 56.

tum fuerit, ut omnia Canonum decreta apud omnes Domini Sacerdotes inviolata permaneant. Provincia sive Dioecesis Romana, itaque, Siciliam & tantum Italiae nec non finitimarum insularum complectebatur, quantum ad annua Romana Concilia mittebat Episcopos, non autem in Ravennatensem Provinciam, neque Mediolanensem, neque Arelatensem, neque alias, excurrebat: hisce enim propria sua Concilia. Episcopi in singulis sub Romano Imperio Provinciis in Concilium convocabantur à suo Metropolitano, sive Provinciae suae Metropoleos Episcopo, atque hic ei Concilio praesidebat: Episcopus autem Romanus non tantum in suo praesidebat ex Suburbanarum regionum Episcopis Concilio, sed & omnium aliarum in Occidentis Imperio Provinciarum Metropolitis leges dabat, ut Universalis omnium Moderator: quod ulterius è sequentibus exemplis intelligere licet.

Episc. Rom. omnium in Imperio Occ. Provinciarum Episcopis Metropol. leges dabat.

Zosimus Pontifex, A. C. 417 *Proculum*, *Massiliae* Episcopum, vocavit ut se coram Concilio quodam Romae sisteret, propter illegitimas ordinationes, eumque damnavit, ut in variis epistolis suis testatur. Bonifacius I, A. C. 419, quum Clerici urbis Valentiae de *Maximo*, Episcopo quodam, essent conquesti, omnis Galliae ac septem Provinciarum Episcopos in Concilium adversus hunc habendum evocavit, atque, in epistolâ suâ, idem fecisse suos decessores. Leo I universale omnium Hispaniae Provinciarum Concilium in Gallaeciâ coëgit, adversus *Manichaeos* & *Priscillianistas*, ut & ipse testatur in decretoriâ ad *Turribium*, Episcopum Hispanum, epistolâ. In quadam etiam ex ejusmodi suis epistolis ad Nicetam, Aquileiensem Episcopum, huic jubet ut Concilium Episcoporum ejus Provinciae adversus *Pelagianos* cogat, quo rata fierent omnia decreta Synodalia contra hanc haeresin, jam a Romanâ Sede confirmata. In decretoriis ad Anastasium, Thessalonicensem Episcopum, literis, jussit hunc duo quotannis Provincialia Concilia habere, difficilioresque causas ad Romanam Sedem deferre. Quod si porro ob extraordinarias rationes necesse foret Concilium cogere, non molestum fore voluit Episcopis

sub ipso constitutis, sed duobus ex singulis Provinciis contentum, nec hos ultra quindecim dies detinere. Iisdem in literis ita ecclesiastici regiminis tum receptam formam describit, ut in omnium Ecclesiarum Sedi Romanae subjectione eam consistere faciat: *De quâ formâ*, inquit, *Episcoporum quoque est orta distinctio, & magnâ dispositione provisum est ne omnes sibi omnia vindicarent, sed essent in singulis Provinciis singuli quorum inter fratres haberetur prima sententia, & rursus quidam, in majoribus urbibus constituti, sollicitudinem sumerent ampliorem, per quos ad unam Petri Sedem universalis Ecclesiae cura conflueret, & nihil usquam à suo capite dissideret. Qui ergo scit se quibusdam esse praepositum, non molestè ferat aliquem sibi esse praepositum, sed obedientiam quam exigit etiam ipse dependat, & sicut non vult gravis oneris sarcinam ferre, ita non audeat aliis importabile pondus imponere.* Abundè probant haec verba monarchicam regiminis formam tum temporis in Occidentis Imperii Ecclesiis sub Romano Episcopo introductam, Imperatorio Gratiani decreto, provocationibusque & decretorius epistolis ei superstructis.

Leo I edictum ab Imp. Valent. III comparat, quo Sedis Rom potentia stabilitur.

Idem Pontifex Leo, in Concilio Romae habito damnato *Hilario*, Episcopo Arelatensi, propter ea quae hic Provinciali in Gallia Concilio egerat, ex eo occasionem arripuit, ad magis absolute suae Sedis in omnes Occidentis Imperii Ecclesias auctoritatem stabiliendam, hoc, quod sequitur, edictum à *Valentiniano III*, Occidentis Imperatore, comparandi.

Impp. Theodosius & Valentinianus A. A. Aetio, viro illustri, Comiti & Magistro Utriusque Militiae & Patricio.

Certum est & nobis & Imperio nostro unicum esse praesidium in supernae Divinitatis favore, ad quem promerendum praecipuè Christiana fides & veneranda nobis religio suffragatur. Cum igitur Sedis Apostolicae Primatum sancti Petri meritum, qui princeps est Episcopalis coronae & Romanae dignitas civitatis, sacrae etiam Synodi firmavit auctoritas: ne quid praeter auctoritatem Sedis istius illicitum praesumtio attemperare nitatur: tunc enim demum Ecclesiarum pax ubique servabitur, si Recto- rem

rem suam agnoscat Universitas. Haec cum hactenus inviolabiliter fuerint custodita, Hilarius Arelatensis, sicut venerabilis viri Leonis, Romani Papae, fideli relatione comperimus, contumaci ausu illicita quaedam praesumenda tentavit, & ideo Transalpinas Ecclesias abominabilis tumultus invasit, quod recens maxime testatur exemplum. Hilarius, enim, qui Episcopus Arelatensis vocatur, Ecclesiae Romanae urbis inconsulto Pontifice, indebitas sibi ordinationes Episcoporum sola temeritate usurpans invasit. Nam alios incompetenter removit, indecenter alios, invitis & repugnantibus civibus, ordinavit. Qui quidem quoniam non facile ab his, qui non elegerant, recipiebantur, manum sibi contrahebat armatam, & claustra murorum in hostilem morem vel obsidione cingebat, vel aggressione reserabat, & ad sedem quietis, pacem praedicaturus (a), per bella ducebat. His talibus contra Imperii majestatem & contra reverentiam Apostolicae Sedis admissis, per ordinem religiosi viri, Urbis Papae, cognitione discussis, certa in eum, ex his quos male ordinaverat, lata sententia est. Erat quidem ipsa sententia per Gallias, etiam sine Imperiali Sanctione, valitura: quid enim Pontificis auctoritati non liceret? Sed nostram quoque praeceptionem haec ratio provocavit. Nec ulterius, vel Hilario, quem adhuc Episcopum nuncupari sola mansueta Praesulis permittit humanitas, nec cuiquam alteri ecclesiasticis rebus arma miscere, aut praeceptis Romani Antistitis liceat obviare: ausibus enim talibus fides & reverentia nostri violatur Imperii. Nec hoc solum, quod est maximi criminis, submovemus: verum, ne levis saltem inter Ecclesias turba nascatur, vel in aliquo loco minui religionis disciplina videatur, hoc perenni Sanctione decernimus, ne quid, tam Episcopis Gallicanis quam aliarum Provinciarum, contra consuetudinem veterem liceat, sine viri venerabilis, Papae Urbis aeternae, auctoritate tentare: Sed illis omnibusque pro lege sit quicquid sanxit vel sanxerit Apostolicae Sedis auctoritas: ita ut quisquis Episcoporum, ad Judicium Romani Antistitis evocatus, venire neglexerit, per Moderatorem ejusdem Provinciae adesse cogatus, per omnia servatis quae Divi parentes nostri Romanae Ecclesiae detulerunt, Aetî, pater

(a) [Nonne legendum praedicaturus?]

pater carissime Auguste. Unde illustris & Praeclara magnificentia tua, praesenti Edictali Legis auctoritate, faciet quae sunt superius statuta servari, decem librarum auri multâ protinus exigendâ ab unoquoque Judice qui passus fuerit praecepta nostra violari. Divinitas te servet per multos annos, parens carissime. Dat. 8 Id. Jun. Romae, Valentiniano A. VI *Consule*, A. C. 445. Hoc edicto Valentinianus absolutam Romani Episcopi voluntati obedientiam omnibus per suum Imperium Ecclesiis injungit, declaratque, Episcopos aliquid sine auctoritate Papae tentare, contra veterem esse consuetudinem (*a*), nec non Episcopos ad ejus Judicium evocatos, per Moderatorem Provinciae ut adsint esse cogendos, haec, denique, Sedis Romanae privilegia a concessione majorum suorum defunctorum repetit, id est, ab edicto Gratiani & Valentiniani II, de quo supra, ex qua computatione Romanae Ecclesiae dominium jam annos 66 steterat. Et si per omne illud tempus nondum satis stabilitum fuisset, sufficiebat novum hoc edictum ad illud in omni Occidentis Imperio extra dubium ponendum.

Unde & agnita illa à quibus antea non erat.

Hinc omnes Arelatensis Provinciae Episcopi, in suis ad Leonem Papam A. C. 450 missis literis, restitutionem privilegiorum Metropolitani sui petentes, ajunt: *Per beatum Petrum, Apostolorum principem, sacrosancta Ecclesia Romana tenebat supra omnes totius mundi Ecclesias principatum.* Et *Ceratius*, *Salonius* ac *Veranus*, Episcopi Galli, in literis ad eumdem, sic loquuntur: *Magnâ praeterea & ineffabili quadam nos peculiares tui gratulatione succrescimus, quod illa specialis doctrinae vestrae pagina ita per omnium Ecclesiarum conventicula celebratur, ut verè consona omnium sententia declaretur, meritò illic principatum Sedis Apostolicae constitutum, unde adhuc Apostolici spiritûs oracula referantur.* Nec non ipse Leo in epistolâ ad Metropolitanos per Illyricum Episcopos (*b*). *Quia per omnes Ecclesias cura nostra distenditur, exigente hoc à nobis*

(*a*) [Verba illa edicti tantùm significare videntur, ne ipsis liceat sine auctoritate Papae aliquid tentare quod sit contra veterem consuetudinem.]

(*b*) Epist. 25. apud Holstenium.

nobis Domino, qui Apostolicae dignitatis beatissimo Apostolo Petro primatum, fidei suae remuneratione, commisit, universalem Ecclesiam in fundamento ipsius solidatae constituens.

Dum hoc dominium Ecclesiasticum exsurgeret, Barbarae e Septentrione gentes Occidentis Imperium invaserant, in eoque varia condiderunt diversae a Romanae Ecclesiae religione regna. Haec autem pedetentim Romanam religionem amplexa sunt, ac simul authoritati Papae sese submiserunt. Franci in Gallia eo venerunt in fine Saeculi quinti, Gothi in Hispania in fine sexti, Longobardi autem in Italia a Carolo M. sunt devicti A. C. 774. Annis qui inter 775 & 794 intercesserunt idem Carolus in omnem Germaniam & Hungariam, ad flumen usque Tibesin & mare Balticum, authoritatem Papae extendit, eodem tempore illum supra omnem humanam jurisdictionem evexit, eique in subigendis Romana civitate & Ducatu auxilio fuit. Conversione decem regnorum ad religionem Romanam, in rebus tantummodo sacris auctum est Pontificis dominium, nondum vero is ut cornu bestiae exstitit. Dominio ipsius in rebus politicis factum ut unum ex his cornibus evaserit. Atque hoc quidem sibi comparavit media posteriori parte Saeculi octavi, tria e prioribus cornibus subigendo, ut supra dictum (a). Et jam in civilibus quoque rebus nactus dominium, omnemque supra humanam jurisdictionem elatus, *terrori quam caetera adspectu regnavit*, *& tempora & leges* ex hoc *in ipsius potestatem sunt tradita*, *ad tempus*, *tempora & dimidium temporis*, sive tria tempora & dimidium, id est, mille ducentos, & sexaginta annos solares, tempore pro anno 360 dierum computato, & die pro anno solari. Post quos *Judicium sedebit & dominium ejus auferetur*, non simul omne, sed gradatim, *ut consumatur & perdatur usque ad finem. Et regnum & dominium & amplitudo regni quod est sub toto coelo* gradatim *dabitur populo sanctorum Altissimi, cujus regnum est regnum sempiternum, & omnes illi servient atque obedient dominatui* (b).

Ulterior ejusdem dominii amplificatio.

(a) Cap praecedenti.

(b) Dan. VII. 26. 27.

 CA-

CAPUT NONUM.

De regnis apud Danielem repraesentatis Ariete & Hirco.

Quaenam regna & quomodo illa Ariete & Hirco repraesentimus.

Secundum & tertium Imperium, Urso & Pardo repraesentata, denuò repraesentantur Ariete & Hirco, attamen hoc discrimine, quod Aries Medorum Persarumque regna à quatuor Imperiorum initio designet, Hircus autem regnum Graeciae ad ipsorum finem. Eo fit ut typo Arietis & Hirci omnium quatuor Imperiorum tempora describantur. *Tum, sublatis oculis*, inquit Daniel (*a*), *adspexi atque, ecce, ante flumen*, Ulaeum, nempe, *stabat Aries bicornis, & altum erat utrumque ejus cornu, unum tamen altius altero, & illud* quidem *postremo loco enatum est*. Et deinde (*b*) *Aries bicornis —— sunt Reges Mediae & Persidis*, non personae duae verum duo regna, Medorum scilicet atque Persarum, è quibus hoc erat quod altius illo & postremo loco succrevit cornu. Exortum est Persarum regnum quum Cyrus, expugnatâ nuper Babylone, à *Dario Medo* (*c*) defecit, eum praelio vicit ad *Pasargadas*, ac Persas supra

(a) Chap. VIII. 3. (b) vs. 20.

(c) [Qui *Herodotum* vel *Justinum* legerant, credent Nostro *Astyagem*, Medorum Regem, avum Cyri maternum, pro eo haberi quem Daniel Darium Medum nuncupat: verùm longe aliter se res habet. Vult, enim, in posthumâ de veterum Chronologiâ dissertatione, Cap. IV, Astyagi successisse *Cyaxarem II* (atque id quidem rectissime) hunc autem filium nomine *Darium*, Cyri consobrinum & levirum, di que hoc victoriam retulisse Cyrum ad *Pasargadas*, quod Herodotus de Astyage factum narrat. Alia vero omnia de hisce Xenophon. Rectius sentire videntur qui Cyaxarem II pro Dario Medo habent. Videatur, Anglice intelligentibus, Doctiss. Prideaux, Tom. II Hist. Judaeorum &c. Libro II, & ad eum, Belgicae linguae gnaris, Doctiss. Drieberge. Videatur tamen & *Marshamus*, in Canone Chronico, ad Saec. XVIII, aliter sentiens.]

supra Medos evexit. Quod verò primo loco succrevit cornu Medorum significabat regnum ex quo tempore Cyaxares ac Nabuchodonozorus *Ninivem* everterunt, atque inter se Assyriorum Imperium partiti sunt (a). Medorum, itaque, & Babyloniorum Imperia tempore aequalia fuere, ac simul, Assyrici Imperii occasu, sunt exorta. Altero ex his incipit illud quod est de quatuor bestiis, altero quod est de Ariete & Hirco vaticinium. Regno magni, quod Hirco primùm erat, cornu, & quatuor cornuum quae illi successerunt, denotatur hoc Imperium quamdiu regnum Pardi duravit: regno autem parvi ejus cornu, quod ad finem vergente regno quatuor cornuum enatum est, ac, postquam haec ceciderunt potens evasit viribus non suis, idem designatur durante quartae bestiae imperio.

Hircus

(a) [Et hoc & supra Cap. III. *Nabuchodonozori* nomine, quod ex Graeco Barbaro Latinum est, potius quam *Nebucadnezzar*, quod habet Noster, usi sumus, quam & LXX qui vocantur, Graece, & alii Latine, illo attulit; praesertim, vero, quia idem occurrit in Libro *Tobiae* Cap. ult. ubi ... historiae, quam hic Noster memorat, fit mentio. Nabuchodonosor hic filius erat *Nabopollassari*, quem cum Astyage, Medorum Rege, vel ejus patre *Cyaxare I*, Niniven expugnasse refert *Alexander Polyhistor* apud *Eusebium* in Chronico p. 46, & apud *Syncellum* p. 210, atque ex hoc Cl. *Prideaux*, Hist. Suprà citatae Tom. I. Lib. I quamvis Cyaxari soli illam adscribat Herodotus, Lib. I cap. 106 Noster autem, in Tractatu de Chronologia veterum, Cap. III, Nabopollassaro jam sene & Astyage mortuo, ipsorum filios, Nabuchodonosorum & Cyaxarem II, id fecisse, ut hoc loco, scribit; atque hunc Cyaxarem, Assuerum nuncupari quasi *Achsuerosh* vel *Axeres*, ut Cy significat *Principe*, & Cy-*Axeres*, Princeps Axeres: propterea ergo Darium, hujus Cyaxaris, ut censet, filium (de quo plura in praecedenti annotatione) Danieli hoc nomine insignitum statuit, Dan. IX 1. Eodem quem mox citavimus libro, Nabuchodonosorum, cujus meminit liber *Judithae*, Capp. I & II, eumdem fuisse censet ac Chyniladan, penultimum, ut vult, Assyriorum Regem, a quo defecerit Nabopolassar. Censet Cl. Prideaux, loco citato, nomen Nabuchodonozori omnibus Assyriae Regibus fuisse commune, perinde ac nomen *Pharaonis* Regibus Aegypti; ut in libro Judithae illo nomine *Saosduchinum*, qui pater fuit & decessor Chyniladani, insignitum credit. Haec omnia examinare non est hujus loci. Et tamen eorumdem monere Lectores, haud abs re videbatur.]

Primum Hirci cornu est regnum Alexandri M. ejusque fratris ac filiorum

Hircus villosus, inquit Daniel (a), *Rex*, id est regnum, *Graecorum est, & grande quod inter oculos ejus est, cornu* est Rex primus non primus Monarcha, sed primum regnum, id, scilicet, quod stetit regnante Alexandro Magno, ejusque fratre Aridaeo, ac duobus filiis adolescentibus Alexandro & Hercule. *Quod autem, fracto illo* (cornu,) *ejus loco quatuor enata sunt* (cornua,) *quatuor ejus gentis* (Graecorum) *regna consurgent, verum non eadem qua illud* (primum cornu) *potentia*. Quatuor, itaque, cornua quatuor regna sunt, ac proinde primum, cui successerunt, grande cornu, primum est, illudque magnum, Imperium Graecorum; illud, nempe, quod Alexander Magnus condidit anno Aerae Nabonass. 414, quod stetit usque ad mortem filii ipsius Herculis, anno ejusdem Aerae 441. Quatuor autem regna sunt Cassandri, Lysimachi, Antigoni & Ptolemaei, ut supra dictum (b).

Quae illi successerunt quatuor sunt regna in quae illud divisum.

De parvo Cornu.

Pergit Daniel (c): *postremis regni ipsorum temporibus, cum impii ad summum impietatis evaserint, exsurget Rex* (sive novum regnum) *ferox facie & obscuras propositiones intelligens & ingens erit ipsius potentia, verùm non propriis suis viribus.* Hic Rex postremum fuit Hirci cornu, quod ex uno quatuor ipsius cornuum enatum est ac valde magnum evasit. Postrema horum tempora fuerunt illa quibus Romani ea debellare occoeperunt, scilicet quum hi subegerunt Persea, Regem Macedoniae, qui ex Provinciâ Graecorum Imperium primùm ortum duxerat. Atque eo quidem tempore ad summum evaserat impietas. Quippe tum Pontificatus Maximus apud Judaeos venum exponebatur, vasa Templi vendebantur ut indè argentum pro eo munere pendendum, conficeretur, denique Pontifex Maximus, cum quibusdam è Judaeis, veniam sibi ab Antiocho Epiphane comparavit ad vivendum gentium idololatrarum institutis, scholamque ubi ea docerentur instituta Hierosolymis condidit (d). Tum Antiochus armatâ manu Hierosolymas cepit

(a) Cap. VIII. vs. 21. 22. (b) [Cap. IV. med.] (c) ubi supra, vs. 23. 24.
(d) [1 Macchab. I. 14-16. 2 Macch. IV. 7-15. 19. 23-28. 32.]

cepit, Judaeorum quatuor millia occidit, parem captivorum nactus numerum vendidit, Templum diripuit, cultum Dei vetuit, legem Mosis jussit comburi, ac idolorum quae aliae colebant gentes cultum in omni Judaeâ introduxit. Eodem anno, Aerae Nabonass. 580, Romani subegerunt Macedoniam, praecipuum è quatuor quae totidem cornibus significabantur, regnum. Hactenus suis viribus potens fuerat Hircus, ex hoc verò tempore sub Romanis esse coepit. Distinguit Daniel tempora, exactissimè descriptis Regum, ut ipsos vocat, *Septentrionis & Austri* rebus gestis, qui Reges, quidem, erant illa duo è quatuor cornibus quae Judaeae erant contermina, donec Romani Macedoniam devicissent, deinde autem majores tantùm rerum mutationes, quae inter gentes Hirco repraesentatas evenerunt, memorat. Hac postremâ temporis periodo exsurrecturum erat parvum cornu, ac potens evasurum, verumtamen viribus non suis. Singulis tribus prioribus apud Danielem bestiis protinus à sequentis ortu dominium ablatum est, vitae tamen tempus productum, unde ad hunc usque diem omnes vivae permanent (*a*). Tertia ex iis, Pardus, in quatuor suis capitibus regnavit donec quarta, Latinorum Imperium, exoriretur, atque illius sub horum potestate vita producta est. Pardus hic, in quatuor suis capitibus regnans, idem quod Hircus regnans in suis cornibus, significat: adeoque hic in suis cornibus regnavit usque ad quartae apud Profetam bestiae, scilicet Imperii Romani, exortum. Ab hisce tum ipsi potestas ablata est, vita autem sub eorum potestate producta. Romani in gentibus Hirco, hoc vaticinio, repraesentatis non continentur: tantùm dominii ipsorum in Graecos fit mentio, ut distinguantur tempora quibus potens Hircus erat suis, ab iis quibus non suis viribus erat potens. Suis viribus potens erat donec ab ipso Latini dominium auferrent, postea sub ipsorum imperio et producta est vita, atque haec ejus vitae productio ultimi ex ejus cornibus tem-

(*a*) [Vide quae diximus ad pag. 11]

L

temporibus contigit. Tum enim Hircus, non suis autem viribus, potens evasit.

Parvum cornu est regnum Macedoniae, post quam Romanis subjectum.

Quandoquidem, ergo, hoc cornu fuit cornu Hirci, quaerendum illud nobis inter eas gentes e quibus Hirci corpus constitit. Has inter exsurrecturum erat ac potens evasurum. Evasit potens *versus Austrum & versus Orientem, & versus regionem amoenam* (a). Surrecturum, itaque, erat, in iis earum gentium plagis quae Occidentem inter & Septemtrionem erant sitae, atque Aegyptum versus & Syriam & Judaeam Imperium suum extensurum. Postremis imperii quatuor cornuum temporibus, ex uno horum exoriturum erat, caeterisque subacturum, at non suis viribus adjuvandum erat viribus externis, usque majoribus quam essent suae, viribus, nempe, illis quae tertiae bestiae dominium abstulissent, viribus bestiae quartae. Atque ejusmodi parvum cornu fuit regnum Macedoniae, ex quo Romanis fuit subjectum. Hoc, scilicet, victoria a Romanis de Perseo, Macedoniae Rege, relatâ, anno Aerae Nabonass. 580, unum e quatuor cornibus esse desiit, novique generis Imperium evasit. Non tamen quartae bestiae evasit cornu, Macedonia quippe ad corpus tertiae pertinebat; verum cornu tertiae, sed novi generis, cornu Hirci, quod potens non suis viribus factum, cornu quod sub externo Imperio, nempe Romanorum exsurrexit & potentiam adquisivit (b).

Anno Aerae Nabonassari 615 Romani, legato Attali, postremi Regis Pergami, haereditario jure eo regno, quod omnem minorem Asiam cis *Taurum* montem complectebatur, potiti sunt. Ejusdem Aerae annis 684 & 685 iidem Armeniam, Syriam, ac Judaeam subegerunt. Ejusdem anno 718 Aegyptum. Atque hisce victoriis cornu illud parvum *grande evasit versus Meridiem & versus Orientem & versus regionem amoenam. Et factum est ingens, crevitque etiam ad exercitum coeli: atque ex hoc & quasdam è stellis, dejecit, ac proculcavit*, nempe populum &

(a) Dan. ubi supra, v. 9.
(b) [Ad haec omnia vide quae mox notavimus p. 85.]

& Principes Judaeorum *Imò & usque ad Principem exercitûs*, Messiam, Principem Judaeorum, quem interfecit, anno Nabonassari 780, *sese extulit, eoque auctore sublatum est juge sacrificium & locus sacrarum ejus dejectus*, scilicet bellis quae Orientalium gentium exercitus, Romanis ducibus, cum Judaeis gesserunt, imperantibus *Nerone & Vespasiano*, annis Nabonass. 816-818. *Exercitus usque ipsi datus est adversus juge sacrificium, propter peccatum* (a), *& veritatem in terram prostravit, & fecit & egit prosperè* (b). Peccatum hoc sequenti versu dicitur *peccatum desolationis*: Capite vero XI (c) *abominatio desolans*, & Matth. XXIV (d) *abominatio desolationis, de qua loquutus est Daniel, stans in loco sancto*. Praecipue hoc referri possit ad cultum *Jovis Olympii* in Aede quam Templi Judaeorum loco posuit Imperator Hadrianus, atque ortam inde horum, *Barchochebha* duce, defectionem, ad excidium denique Judaeae quod insequutum est, omnibus Judaeis patriâ pulsis, atque interdicto ne quis ex ipsis illuc reverteretur, sub poenâ mortis (e). *Tunc audivi*, pergit Daniel (f), *quendam sanctum loquentem, atque alius sanctus loquenti illi sancto dixit*: *quamdiu turum erit visum de juge sacrificio & peccato desolationis, quo & sanctum locus & exercitus pedibus proterendi dandi sunt? Dixitque mihi, usque ad duo millia dierum & trecentos: tunc expiabitur* (g) *locus sacer*. Dies apud Danielem sunt anni (h), &

(a) [Angl. *by reason of transgression*. Aut tum melius peccatum Judaeorum intellexeris.]
(b) Ibid. vs. 14. (c) Vs. 31. (d) vs. 15.
(e) [Melius videtur, cum maximi nominis Interpretibus, *Grotio*, *Hammondo*, aliisque, hunc locum de Romanorum idololatrarum exercitibus in agro Hierosolymitano, *Tito* duce, mox cum urbem capturis, intelligere. Vide eosdem Auctores. Et ipse locus Danielis, Cap. XI, nonne rectè eum de Romanis intelligi, (quod suo loco, Cap. XII, jam versus finem, Noster probare studet) melius ad Titi, quam ad Hadriani tempora referri posset?]
(f) Ubi supra vs. 13, 14. (g) [Angl. *be cleansed*.]
(h) [Quamvis hoc concedatur, et omnino concedendum videtur, cum tolerari etiam et ex sequentibus Nostri observationibus aliud per-

 spi-

& hi forte computandi vel ab excidio Templi auctoribus Romanis Vespasiano imperante, vel a profanato Jovis Olympii cultu loco sacro, vel ab excidio Judaeae quod in fine belli Judaici contigit, ejectis omnibus sua patriâ Judaeis, vel ab aliâ quadam re gestâ, quam tempus docebit. Ex hoc deinde postremum Hircì cornu permansit potens sub Romanis, usque ad Constantini Magni ejusque filiorum imperium: ac tum, Romani Imperii inter Graecos & Latinos partitione, a Latinis discessit ac Graecum tantùm Imperium evasit, attamen sub potestate Principis ex familiâ Romanâ. Hodie, autem, adhuc potens est sub Imperio Turcarum.

Perperam cornu parvum alii Antiochum Epiphanem intelligunt.

Sunt qui postremo hoc cornu Antiochum Epiphanem intelligunt, at non magno cum judicio. Cornu bestiae numquam significat singularem personam, semper novum regnum: jam, verò, Antiochi regnum vetus fuit. Imperavit hic unî é quatuor cornibus; parvum, autem, cornu erat quintum, propriis subjectum Regibus. Cornu hoc primum erat parvum, ac valde magnum evasit, non ita Antiochus. Ingens prae omnibus prioribus fuisse hoc cornibus describitur, quod de Antiocho dici non potest. Hujus regnum, é contra, infirmum erat & vectigale Romanis, nec ille id auxit. Cornu illud denotabat *Regem facie ferocem & qui mirabiliter vastavit & egit prospere & fecit* (a); id est, prosperâ in suis adversus sanctum populum coeptis fortunâ usum, Antiochus autem, unâ Romanorum legatione, timore tanto perculsus est, ut Aegypto fugeret, eumque postea

spoonum fit; tamen hoc loco anni non videntur intelligendi, quum non *dies*, sed *vespertina et matutina tempora*, hic legatur, quo de versu ad respiciatur. At sane de diebus naturalibus tantum non omnes interpretes acceperunt, quamvis alii alia ratione complementum eorum diarum numerent. Omnium tamen versionum mihi videtur aequissima Cornelii *Bertrami*, quam ex *Helvici* citat *Glassius* Philol. Sacr. Lib. I Tract. I. Part II. Sect. II Ion LXXIII. & fusius legere est in *Pol. Synopsi* Crit. ad h. l. sc. vespertina & matutina scensiones, adeoque dies 1150 significari. Vide librum meum.]

(a) vs. 23.

postea superârunt Judaei, atque ejus ausis frustrati sunt. Cornu, de quo agitur, potens erat *viribus non suis*, Antiochus *suis* egit. Idem cornu sese extulit adversùs Principem coeli, Principem Principum, atqui hoc agere non Antiochi, verùm Antichristi nota est. Cornu illud sacrarium solo aequavit, non sic Antiochus; is superstes (*a*) reliquit. Sacrarium atque exercitus pedibus proculcati sunt bis mille ac trecentos dies, atque in Danielis vaticiniis dies pro annis ponantur; verùm Templi profanatio, sub regno Antiochi, non totidem propriè dictos dies duravit. Illa erant duratura usque ad *tempus finis*, usque ad ultimum indignationis divinae in Judaeos finem; ea vero needum desiit. Duratura erant illa donec sacrarium, quod dejectum esset, purgaretur, ac needum sacrarium purgatum est (*b*).

Vaticinium de Ariete & Hirco in postremo Danielis vaticinio repetitur. Ibi dicit Angelus Prophetae *se stetisse* (*c*) ut

Vaticinium hoc Cap. XI repetitur.

(*a*) *Standing.*

(*b*) [Omnium tamen non interpretum est ea, quam Noster hic rejicit, sententia, vel utique illa neutra rationibus. Etiam Josephus Ant. Lib. X. c. 11 versus finem, & XII c. 11 eundem textum [illegible] ita, vero, singuli à Grotio, Calmetu, [illegible] explicantur, ut plerique [illegible] illis, quas Noster movet, difficultatibus, locus non detur. Ipsam hanc tantam litem inter viros magnos dirimere non est nostrum, nec, utrumvis [illegible] posse *suspicaremur*, id commodè satis hoc fieret, cum adnotationum, etiam prolixiorum, limites [illegible] haud parum. Sufficiat in praesenti observasse, non levioribus incommodis eam laborare quam tradit Noster, quam illam quae ab ipso impugnatur, explicationem. Durum est quaecunque in Imperium Romanum post expugnatum Macedoniae regnum quadrant, huic ipsi regno adscribere. Neque enim Romani ex uno quatuor cornuum surrexerunt, & ipse Noster eos non in gentibus Hirco denotatis numerandos dixit. Neque illorum eo tempore exortum est Imperium. Nec etiam secum ipsi ejus sententia consistere videtur, quum verbis versu 23, *impietatem ad finem pervenisse*, Antiochi temporibus impletis docuerit, ac nihilominus res quae tunc eveniebant praedicuntur, ad Romanorum Imperatorum Vespasiani & Hadriani tempora referat, tamen longo alterius extendit. Durum etiam videtur dicere, *Romanos occidisse Messiam*; aliud, enim, est Pilatum, Romanum, id fieri *jussisse*, aliud *Romanos*, id est, populum Romanum.]

(*c*) Anglica versio hic habet *stood*, stetit; Newtonus *stood up*, surrexit.

ut *Darium Medum roboraret*, ac *tres quidem adhuc exsurrecturi in Perside Reges*, (Cyrum, Cambysem & Darium Hystaspis) *& quartum* (Xerxem) *longè supra omnes opibus ditatum iri, cumque divitiis invaluerit, omnes adversus regnum Graeciae excitaturum* (a). Haec Arietem respiciunt, cujus duo cornua Mediae & Persidis regna significabant. Deinde pergit cornua Hirci describere *exortu Regis fortis, multâ dominaturi potestate, quodque sibi placuisset facturi*, atque eo quod regnum ipsius in quatuor minora regna distractum sit, nec ad ipsius nepotes transierit. Tum describit res gestas duorum ex hisce regnorum, quae quidem Judaeae erant conterminia, scilicet Aegypti & Syriae, Regesque *Austri* & *Aquilonis* haec nuncupat, quales erant respectu situs Palestinae; illam, denique, descriptionem ad extremum usque finem imperii horum quatuor, ac tempora Antiochi Epiphanis, deducit, quum ad impietatis summum perventum foret. Ab octavo, autem, Antiochi anno, eodem quo hic Templum Hierosolymitanum profanavit, falsorumque Deorum cultum in omni Judaea introduxit, Romani autem regnum Macedoniae subegere, desinit res gestas Regum Austri & Aquilonis describere Angelus Vates, ac res Graecorum, sub Romanorum jam imperio degentium, tradere adgreditur, sc. Cap. XI. 31. (b) Quod re verâ illic a quatuor Graecorum regnis ad Romanos, Graecis imperantes, transeat, hinc confirmatur, quod proximè subjungit res Christianorum ad *tempus usque finis*, nempe hisce verbis (c) *Et qui intelligent, in populo multos docebunt: attamen cadent gladio, & flammâ, & captivitate, & rapinâ, in dies dies: dumque corruunt, sublevabuntur auxilio parvulo*, nempe imperante Constan-

(a) Dan. XI. 1. 2. (b) [Quum in Anglicâ editione hic sequitur plus integrâ paginâ, qui ulterius explicatur, quomodo versi 31 &c. Dan. XI. de Romanis accipiendi sint, eadem, autem, verbotenus habeantur apud Nostrum, Cap. XII. (quo Dan. Cap. XI. exponit) jam ad finem vergentis; ea hic omittenda duximus, cum non sint hujus, verum ultimum illius loci.]
(c) Vs. 33. &c.

ſtantino Magno, *et plurimi ipſis adhaerebunt diſſimulanter* (*a*) *& intelligentium quidam cadent, ut explorentur, ac liberentur* (*b*) a diſſimulantibus, *usque dealbentur, etiam usque ad tempus finis.* Paulò, autem, poſt (*c*) *tempus finis*, dicitur eſſe *tempus, tempora & dimidium temporis*, quo notantur anni, quos ſtetit Imperium poſtremi cornu quartae apud Danielem beſtiae, idemque mulieris, Beſtiaeque, cui illa inſidet, in Apocalypſi (*d*)

(*a*) [In Anglicâ verſione est adulationibus
(*b*) Ibidem habetur *purgentur.*
(*c*) Cap. XII. 7 (*d*) Cap. XII. 6. & XVII]

CA-

CAPUT DECIMUM.

De vaticinio septuaginta hebdomadum.

Dan. IX pers cap. VII & VIII explicantur

VIsum imaginis è quatuor metallis compositae primùm Nabuchodonozoro, deinde Danieli, per insomnia oblatum est, ac tum Danielis nomen inclarescere coepit, ut occulta recludentis (a) Visum quatuor bestiarum, Filiique hominis, in nubibus venientis, eidem huic in somnis oblatum est. Visum Arietis & Hirci vidit interdiu (b), quum in ripâ esset Ulaei fluminis, illudque ab Angelo fatidico *Gabriele* ipsi explicatum fuit. Respicit hoc Principem exercitûs, ac Principem Principum. Jam, verò, primo, quo Babylonis imperabat Darius Medus, anno, idem Angelus Vates iterum Danieli conspicitur, eique exponit quid *Filio hominis*, *Principe exercitûs*, & *Principe Principum* intelligatur. Vaticinium de Filio hominis, coeli nubibus veniente, secundum Christi adventum respicit, illud, quo de Principe exercitûs agitur, ejusdem adventum primum, atque hoc vaticiorum de *Messiâ*, quo priora illa explicantur, utrumque respicit, ac utriusque tempora docet.

Partes vaticinii de septuaginta hebdomadibus

Hoc vaticinium, ut reliqua apud Danielem omnia, duabus partibus constat, introductione, scilicet, quâ propriè futura continentur, ejusque explicatione. Integrum ego hunc in modum verto, atque interpretor.

Ejusdem versio

(c) *Septuaginta hebdomades excisae* (d) *sunt super populo tuo, & super sanctâ civitate tuâ, ad finiendam impietatem, ad finem*

(a) Ezek. XXVIII. 3. (b) [Dubium hoc. Fortassis etiam fuit somnium.]
(c) Dan. IX. 24.
(d) Hebraea phrasis, à numerandi per incisuras ratione.

finem faciendum (a) *peccatorum, ad expiandam iniquitatem, atque ad sempiternam justitiam adferendam, ad consummandum Visum & Profetam* (b), *& ad ungendum Sanctissimum.*

Scito etiam atque intelligito, ab exitu mandati ad faciendum reverti, & ad aedificandas Hierosolymas, usque ad Unctum (c), *ad Principem, septem fore hebdomadas.*

Sexaginta & duas adhuc hebdomadas revertentur (d), *& platea aedificabitur & murus, at molestis temporibus & post hae sexaginta & duas hebdomadas Unctus exscindetur & non ipsius erant* (d), *ast populus Principis venturi urbem deruet & sacrarium & finis ejus erit cum inundatione, & ad finem usque belli vastationes sunt decretae.*

Adhuc foedus cum multis confirmabit unam hebdomadem, & dimidio hebdomadis (e) *faciet ut cessent sacrificium atque oblatio, & super alam abominationum id devastabit, etiam usque ad consummationem, & usque dum id quod decretum est in devastatos sit effusum.*

Septuaginta hebdomades excisae sunt super populo tuo, & super sancta civitate tua, ad finiendam impietatem, &c. Hic, posita pro septem annis hebdomade, anni computantur 490, ex quo dispersi Judaei denuo in corpus populi & in sanctam civitatem redirent (f), usque ad mortem ac resurrectionem Christi, quibus impietas finiretur, & finis fieret peccatis, & expiaretur iniquitas & aeterna adferretur justitia, atque hinc vaticinium compleretur & Profeta consummaretur; is, nempe, Profeta quem exspectabant Judaei;

De septuaginta hebdomadibus, simul sumtis.

(a) Hebraici, *ad obsignandum*, id est, ad finiendum, vel consummandum. Metaphora a more obsignandi quod absolutum est desumta. Sic Judaei supputant, *ad obsignationem Misnae*, *ad obsignationem Talmud*, id est, *ad absolutam*.

(b) Hebraice, *Profetam*, ecce vaticinium.

(c) Hebr. *Messiam*, id est, Graece, *Christum*, [Latine *unctum*] Anglice [habet Noster] *the Anointed*. Latino potius, [Anglice, *as ille*,] utor vocabulo, ut pateat qui hoc prorsus respiciant.

(d) Hierosolymae.

(e) [Anglice, *in the half of a week*, non *the week*.]

(f) Vide Esa. XXIII, 13.

Judaei, quibus & Sanctissimus ungeretur, ille, scilicet, qui hinc in sequentibus vocatur *Unctus*, id est *Messias*, sive *Christus*. Eo enim quod visi complementum cum peccatorum conjungitur expiatione, finis 490 illorum annorum ad mortem Christi statuendus. Jam, verò, dispersi Judaei denuo facti sunt populus & civitas, quum primum in gentem, sive corpus politicum, denuo convenere: atque hoc anno septimo *Artaxerxis Longimani* contigit, quo tempore Ezra cum turbâ Judaeorum ab exsilio rediit, cultumque Dei apud suos instauravit, & jussu Regis per omnem regionem creavit Magistratus, qui populo jus dicerent, eumque regerent ex Dei Regisque legibus. Duo tantum fuere Judaeorum ab exsilio Babylonico reditus, alter *Zerobabele*, alter Ezrâ duce. In illo tantùm permissa iis erat instauratio Templi, in hoc primum denuo corpus politicum, sive civitas sub proprio Magistratu, evasere. Artaxerxis Longimani regnum duobus ferè, vel tribus, post solstitium aestivum mensibus incepit, ejusque annus 7 in *Olympiadis* 80 annum 3 incidit: hujus autem anni postremi menses, quibus Ezra Hierosolymas profectus est, incidunt in annum *Periodi Julianae* 4257. Inde computato usque ad mortem Christi, ad amussim 490 annos reperies. Quod si hanc computationem annis Judaicis instituas, initio ab autumno ducto, adeoque a primo, postquam Ezra Hierosolymas venerit, autumno inceptis, quo tempore ex decreto Regis coepit agere, incidet mors Christi in annum P. J. 4747, qui a Christo nato est 34, eruntque hebdomades hebdomades Judaicae, quarum singularum postremus dies, id est annus, erit annus sabbathicus: atque hoc quidem mihi verum videtur. Sin autem mortem Christi anno statuas proxime praecedenti, ut vulgò faciunt, annum quo Ezra iter fecit possis addere.

De septem hebdomadibus vs. 25.

Scito etiam & intelligito à promulgatione mandati ad faciendum reverti & ad aedificandas Hierosolymas, usque ad Unctum, ad Principem, septem fore hebdomadas. Prior vaticinii pars primum Christi adventum respiciebat, facta ad ipsius adven-

tum

tum ut Profeta esset, computatione. Haec, qua ad ejus adventum ut sit Princeps, sive Rex, sit computatio, secundum ejus adventum respicere videtur. Ille Profeta consummatus est & Sanctissimus unctus. Hic is qui unctus erat venit ut Princeps sit atque imperet. Danielis quippe vaticinia ad finem usque mundi protenduntur, vixque in omni Veteri Testamento aliquod de Christo exstat vaticinium quod non, aliquatenus saltem, secundum ejus adventum respiciat. Quod si plures e veteribus, ut *Irenaeus* (*a*), *Julius Africanus* (*b*), *Hippolytus Martyr*, & *Apollinaris*, *Laodiceae* Episcopus, *dimidium hebdomadis* ad *Antichristi* tempora retulerint, quidni & nobis, eadem interpretandi licentia, *septem hebdomadas*, ad illud tempus referre liceat, quo adventûs Christi claritate Antichristus est perdendus?

Veterum Profetarum temporibus, quum tribus decem in exsilium abductae essent, duplicem reditum Israelitae exspectabant, & priori quidem Judaeos novum Templum, Salomonis Templo impar gloriâ, aedificaturos, donec ejus progeniei tempora completa forent: postea autem ex omnibus exsilii sui locis redituros, Hierosolymasque & Templum magnifice instauraturos (*c*). Atque hujus quidem ut civitatis gloria & excellentia describuntur, metaphorice illa ex lapidibus praetiosis condita dicitur, *nova*que *ac coelestes Hierosolymae*, *sancta civitas*, *Uxor Agni*, *civitas magni Regis*, *Urbs in quam Reges terrarum gloriam & honorem suum conferunt* (*d*), nuncupatur. Quum, ergo, ejusmodi ab exsilio reditum exspectarent, etiam ante Danielis tempora, Israelitae, non video qua de causâ illum in suo vaticinio Daniel omitteret. Hac, igitur, vaticinii parte nondum completâ, non equidem distinctè illam explanare...

Veterum Profetarum temporibus duos ab exsilio reditus, multùm dissimiles, exspectabant Judaei.

Ad alterum horum hoc vaticinium refertur.

(*a*) Libro V haeres. c. 15. (*b*) Apud Hieronymum ad h. l.

(*c*) Tobiae XIV, 4, 5, 6 [sic in Graeco. In versionibus in Linguas vernaculas, uti non Junii & Tremellii, vs. 6, 7, 8.]

(*d*) Ibid. XIII, 16, 17, 18. [in Graeco. In versionibus citatis vs. 17-19.] Esa. LIV, 11, 12. Apoc. XXI. 10. &c. ad finem usque.

plicare adgrediar, verùm fatis ducam obfervaffe, quod, ficuti feptuaginta, & fexaginta duae hebdomades (de quibus mox) hebdomades Judaicae fuerunt, quarum fingularum postremi dies, id est anni, funt anni fabbathici, ita feptem hebdomadibus Jubilaei continent circuitum, easque Jubilaeo congruis incipere ac finiri rebus, imò ejusmodi ut nullae accidere queant propter quas majori jure Jubilaeum celebretur. Tum & fortè, quoniam mandatum ad revertendum & ad aedificandas Hierofolymas Messiam Principem annis 49 praecedit, fore ut ejus mandati caufa non ipsi exfiftant Judaei, fed aliud quoddam regnum ipsis amicum, atque illud ipforum ab exfilio reditum antecedat, eique occafionem praebeat. Denique, hanc inftaurationem Hierofolymarum, defertarumque in Judaeâ urbium, praedici Mich VII 11. Amofi IX 11, 14. Ezek XXXVI 33, 35, 36, 38 Efai LIV. 3, 11, 12. LV 12. LXI. 4. LXV. 18, 21, 22 & Tobiae XIV. 5 ac reditum ab exfilio & adventum Messiae regnique ejus defcribi Danielis VII Apoc XIX Act I. Matth XXIV. Joelis III Ezek. XXXVI. XXXVII. Efai LX LXII LXIII LXV LXVI plurimisque aliis Scripturae locis. Quo autem modo haec eventura fint ignoro. Tempus interpretetur.

De fexaginta & duabus hebdomadibus.

Adhuc fexaginta & duas hebdomadas revertentur, & platea aedificabitur & murus, verum turbulentis temporibus: & post illas fexaginta & duas hebdomadas Messias exfcindetur, & non ipfius erunt, fed populus Principis venturi urbem & facrarium deftruet, &c. Praedicto utroque Christi adventu, ac postremi eorum computato tempore a Judaeorum reditu ac Hierofolymarum inftauratione, ne de inftauratione aufpicis *Nehemiae* facta hoc intelligeretur, hanc ab illa diftinguit, dicens ab hac ad Unctum fore non feptem, verùm fexaginta duas hebdomadas, easque non profpero fed turbulento tempore, porro in harum hebdomadum fine Messiam non Judaeorum Principem, fed exfcindendum fore, Hierofolymasque non ipfius futuras, fed urbem & facrarium dirutam iri. Jam, vero, Nehemias Hierofolymas venit vigefimo anno ejusdem quem fupra nominavimus Artaxerxis, dum

Fas primi adventûs Christi tempus refpiciunt.

eum adhuc maneret ille Ezra (a), urbemque etiam tum vastatam reperit, necdum domos murumve instauratos (b). Deinde muri instaurationem ad finem perduxit 25 mensis *Elul* (c), vigesimo octavo illius Regis anno, id est, mense *Septembri*, anno Periodi Julianae 4278. Inde si sexaginta duas annorum hebdomadas, sive 434 annos, numeres, incidet computationis finis in annum P. J. 4712, qui est annus nati Christi, secundum *Clementem Alexandrinum*, Irenaeum, Eusebium, *Epiphanium*, Hieronymum, Orosium, *Cassiodorum*, aliosque e veteribus, atque haec universalis fuit omnium sententia, donec *Dionysius Exiguus* vulgarem computum inveniret, quo Christi natales duobus post annis statuuntur. Quod si vero, ut nonnulli faciunt, Christum natum statuas tribus vel quatuor ante vulgarem Aeram annis, tamen in postremam ultimae hebdomadis partem ejus natales incident, quod satis. Quomodo autem post has hebdomadas Christus excisus, atque urbs & sacrarium a Romanis deleta sint, abunde notum est.

Adhuc confirmabit cum multis foedus unam hebdomadem. Stetit foedere Christus etiam postquam mortuus fuerat, usque ad rejectionem Judaeorum, vocationemque *Cornelii* gentiumque alienigenarum, anno a passione sua septimo.

De ult. hebdomade.

Et dimidio hebdomadis faciet ut sacrificium & oblatio cessent; bello, nempe, Romanorum cum Judaeis, quod, post motus quosdam, coepit anno 13 Neronis, A. C. 67, Vere, quum Vespasianus cum exercitu eos adortus est, ac desiit altero Vespasiani, jam Principis, anno, qui a C. fuit 70, autumno, die septimo Septembris, quum Titus Hierosolymas caperet, incenso, 27 diebus ante, Templo: ita ut tres annos & dimidium duraverit.

De hebdomadis dimidio.

Et super (d) *alam abominationum faciet vastationem, etiam ad*

De ala abominationum.

(a) Nehem. XII. 36. (b) Ibid. II. 17. VII. 4. (c) VI. 15.
(d) [*Upon*, ut supra. Videtur autem haec vocula Nostro hic idem significare ac *with* vel *by*, id est, *cum*, ut sensus sit, *alâ abominationum*. Alias dicere statuendus esset exercitum falsorum Deorum vastandum fore, quod non vult.]

ad consummationem, & donec id quod decretum est effusum sit in devastatos. Profetae, cum regna bestiarum aviumve nominibus describunt, ipsarum alas, super regionem aliquam expansas, ponunt pro earum regnorum exercitibus, ad invadendas & sub imperio retinendas illas regiones missis. Hinc *ala abominationum* est exercitus falsorum Deorum; abominatio quippe in Scriptura saepe pro Deo falso ponitur, exempli gratia, ubi *Camos* vocatur *abominatio Moabitarum*, & *Molech abominatio posterorum Ammonis* (a). Sensus, itaque, est, populum venturi Principis sacrarium dirarum, quotidianumque veri Dei cultum aboliturum, & in terram exercitum falsorum Deorum irrupturum, eorumque tandem dominium & cultum introducentem, vastationis causam Judaeis exstiturum, donec idololatrarum quoque gentium tempora completa sint. Enimvero etiam Christus nos docet *abominationem desolationis*, *de qua loquutus fuerat Daniel*, Imperii Romani temporibus introductum iri (b).

Quibus in rebus exposita supra tradita vaticiniorum explicatio sua gaudeat.

Ita, ergo, in brevi hoc vaticinio praedictionem habemus praecipuarum omnium, quae Messiae adventum respiciunt, temporis periodorum. Tempus haec nobis patet natalium ipsius, tempus mortis, tempus quo rejiciendi essent Judaei, tempus quod duravit bellum Judaicum, quo factum ut urbs & sacrarium diruerentur, ac tempus, denique, adventus Christi alterius. Atque ita haec, quam tradidimus, explicatio, plenior est ac magis absoluta & adaequata scopo, quam si vaticinium hoc ad primum tantum Christi adventum referre fimus contenti, ut vulgo ab Interpretibus fieri videmus. Ita etiam non necesse habemus vim facere stylo Profetae, quod fit si septem hebdomades & sexaginta duae hebdomades in unum numerum conjungantur. Ea si Profetae fuisset mens, dixisset procul dubio, *sexaginta & novem hebdomades*, non, vero, *septem hebdomades & sexaginta duae hebdomades*, quae computandi ratio nulli umquam populo in usu fuit. Nostra supputandi ratione anni sunt Judaici,

(a) I. Reg. XI. 7.

(b) Math. XXIV, 15.

Judaici, anni sunt solares (a), ut esse eos oportet, ac septuaginta annorum hebdomades, hebdomades sunt Judaicae, quarum

(a) Vetus annus solaris Orientalium gentium 12 mensibus constabat, singuli autem menses diebus 30, atque hinc tota ac omnis in 360 gradus divisio. Hoc anno usus videtur Moses in historia diluvii, eoque in sua Apocalypsi Joannes, qui tempus, tempora & dimidium temporis, ac menses, & dies, pro eodem temporis orbita ponuntur. Verum ubi multi eo quamodo anno simul computantur, dierum qui desunt eique in fine horum annorum solebant addi, habitis mensibus, Aegyptii, enim, suo hujus anni quinque dies adjiciebant, eique idem faciebant Chaldaei, quamvis Danielis tempora, ut ex aera Nabonassari liquet. Etiam Magi Persae eodem anno 365 dierum usi sunt, eique ad Arabum Imperium. Veteres quoque Graeci eodem fere anno 12 mensium aequalium, sive 360 dierum utebantur, ast alium quoque anno mensem intercalarem ut adjiciebant, qui alterius mensibus nunc 30 nunc 31 diebus constabat.

Judaeorum annus, jam ab exitu ipsorum ex Aegypto, fuit lunisolaris. Solaris fuit, namque mensis semper Pasche sequebatur, & agrorum fructus ante festum Tabernaculorum semper colligebantur. Levit. XX II. Menses autem lunares erant, populo enim, a Mose mandatum est ut cujusque mensis initio lebit [illegible], ad sacrificium & libationes offerendas. Num. X. 10 XXVIII 11, 14; eique inde haec convivium fieri solenne fuit vide Ps. LXXXI 3 5 1 Chron. XX III 31. Menses hi a Mose vocabantur primus, secundus, tertius, quartus mensis, & sic deinceps, & primum etiam dicebatur Abib, secundus Zif, septimus Ethanim, octavus Bul, Exod. XIII. 4. 1 Reg. VI 37, 38 VIII 2. Verum in captivitate Babylonica Chaldaeorum mensium nominibus usi sunt Judaei, eique sui ipsorum acto menses significabant [illegible] factum ut Judaeorum mensium nomina tum perirent, et eaque Chaldaeorum mensium nomini hui illi appellantur.

Ordiebantur eorum civile [illegible] ab aequinoctio autumnali, ecclesiasticum autem a verno, ac primus primi utriusque anni mensis dies erat is quo primum ab aequinoctio nova luna conspiciebatur.

Num Chaldaeo antive Judaeo anno usus sit Daniel, non est magni momenti, quum di minimum singulorum annorum [illegible] sex horarum sit, quam, 480 vel hui summae, tantum 4 dies menses. Meo autem judicio menses apud eum sunt Judaici primo, quia Daniel erat Judaeus, ac Judaei [illegible] Chaldaeorum usum nominibus, propriam sui anni menses intelligebant. Secundo, quia [illegible] hui ex tam Jeremiae de 70 annis multis [illegible], adeoque de ejusdem generis, ac illi 70, anni intelligi debent, illi autem sunt Judaici traditum quippe id maximum [Jeremiae] in Judaea, cum absolum [illegible] ac tandem quia Daniel annorum hebdomadibus computat, quae computandi ra-

quarum singulae anno sabbatuco finiuntur, quod notatu dignissimum. Finiuntur enim vel anno quo Christus natus est, duobus ante Aeram vulgarem annis, vel anno quo est mortuus, vel septimo ab ejus morte anno, qui omnes anni sunt sabbatici. Alii vel lunaribus annis, vel non Judaicis hebdomadibus, computant, &, quod pejus, erroneae Chronologiae suas interpretationes superstruunt, excepto *Funccio*, cujus de septuaginta hebdomadibus eadem est quae nostra sententia. Illi enim Ezrae & Nehemiae res gestas statuunt regnante *Artaxerxe Mnemone*, Templique instaurationem regnante *Dario Notho*, itaque hebdomadum apud Danielem computatione ab utriusque hujus Regis temporibus ordiuntur.

Fundamenta Chronologica sententiae supra declaratae.

Fundamenta Chronologiae cui ipse meam superstruxi explicationem, jam, quâ possum brevitate, tradam.

Artaxerxes Longimanus regnare coepit anno P. J. 4250. Quod probatur.

Bellum *Peloponnesiacum* incepit Vere, anno 1 Olympiadis 87, ut *Diodorus Siculus*, Eusebius, aliique omnes Auctores, uno ore testantur. Duobus illud incepit mensibus antequam *Pythodorus* Archontis munere abiret (*a*), id est, mense *Aprili*, qui duas menses anni Olympiaci finem praevertit. Jam, verò, hujus belli anni certissime definiuntur annis 50, quibus eorum primus distat ab eo quo Xerxes in Graeciam trajecit, utroque in computatione incluso (*b*); sive 48, si uterque excludatur (*c*), nec non 69 annorum spatio qui inter ejusdem belli finem, sive annum vigesimum septimum, & imperii Alexandri M. in Graecia initium, elapsi sunt; item celebratione ludorum Olympiacorum ejusdem anno quarto, & duodecimo; tandem tribus eclipsibus Solis & una Lunae, *Thucydidi* & *Xenophonti* memoratis. Porro ex his ille, locupletissimus testis,

in Judaeis anno peculiaris est. Horum enim, uti dies per septimanas, ita anni per septenas colligebantur, ac ultimus uniuscujusque septimi annus erat annus sabbaticus, & septem ejusmodi hebdomades Jubilaeum conficiebant.

(*a*) Thucyd. lib. I. 21. (*b*) Idem ibidem.

(*c*) Eratosth. apud Clementem Alexandrinum.

testis, refert (a) nuncium obitûs Artaxerxis Longimani, *Ephesum*, atque inde, ab *Athenensibus* quibusdam, *Athenas* fuisse delatum, belli illius anno septimo, & quidem hyberno semestri. Mortuus, itaque, est is Rex, quarto anno Olympiadis 82, in fine anni P. J. 4289, puta uno aut altero, ante medium hyemem, mense, illud quippe temporis sequirebatur, ut in Graeciam veniret nuncius. Jam, verò, Artaxerxes Longimanus annos 40 regnavit, ut Diodorus, Eusebius, Hieronymus & *Sulpitius* consentiunt: vel 41, secundum *Ptol. in can. Clem. Alexandr.* (b) *Chron. Alexandr. Abulpharagium*. *Nicephorum*; comprehensis eo in numero successorum ipsius, *Xerxis* & *Sogdiani*, regnis, ut Abulpharagius nos docet. Post Artaxerxem filius ejus Xerxes regnavit menses duos, & Sogdianus menses 7. horum autem regna non distincte in computatione annorum imperii Regum Persarum enumerantur, verum in 40 vel 41 annis regni Artaxerxis concluduntur. Missis, ergo, 9 hisce mensibus, imperaverit Artaxerxes, ad amussim, triginta novem annos cum tribus mensibus: cumque, adeo, imperii ipsius finis acciderit initio hyemis, anni P. J. 4289, ut inter medium aestatem & autumnum anni 4250 P. J. inceperit necesse est.

Idem etiam hac ratione colligo. Cambyses regnare coepit Vere, anno P. J. 4185, regnavitque annos 8, quinque mensibus *Smerdis* inclusis. Tum regnum accepit Darius Hystaspis, Vere, anno P. J. 4193, atque hic annos regnavit triginta sex, ut omnes Chronologi consentiunt. Tempora, quibus hi duo imperium tenuerunt, definiuntur tribus eclipsibus Lunae, Babylone observatis, ac memoratis Ptolemaeo, ita ut de iis dubium moveri nequeat. Una ex his contigit anno septimo Cambysis, P. J. 4191, *Julii* 16, undecimâ nocturnâ: altera 20 anno Darii, P. J. 4212, 19 *Novembris*, horâ etiam 11 min. 45: tertia ejusdem anno 31, P. J. 4223, Aprilis 25, eâdem de

Idem probatur aliâ ratione.

(a) Libro V. (b) Libr. I. Stromat.

denuo noctis hora, anni 30. His eclipsibus, ac *Haggæi* & *Zachariæ* vaticiniis inter se collatis, manifestum est annos regni Darii incepisse post 24. mensis qui Judæis erat undecimus, verum ante 25 Aprilis, adeoque circiter mensem *Martium*. Quæ cum ita sint, sequitur Xerxem regnare occepisse, eodem Vere, anni P. J. 4229, mortuus enim est Darius quinto post *Marathoniam* pugnam anno, ut referunt *Herodotus* (a) & *Plutarchus*, ea, vero, pugna contigit *Octobri* mense, anni P. J. 4224, decem annis ante prælium *ad Salamina*. Cœpit, itaque, Xerxis imperium, anno nondum ab Octobri anni 4228 elapso, puta Vere proximo: quinque enim priores sui regni annos, & quod excurrit, in adornandâ adversus Græcos expeditione posuit; hæc autem eo contigit tempore quo ludi Olympiaci celebrabantur, anno 1 Olympiadis 75, *Calliade Atheniis Archonte*, 28 anno post *Regifugium*, & primum primi Consulis, *Junii Bruti*, Consulatum, A. U. C. 275. *Fabio* & *Furio Coss.* Trajicere cœpit copias suas *Hellespontum* Xerxes, in fino anni 4 Olympiadis 74, id est, P. J. 4234, mense *Junio*, & integer elapsus est mensis priusquam omnis exercitus transiisset. Tres abhinc menses, autumno, plenilunio, 16 die mensis dicti Μουνυχιών (b) prælium ad Salaminem commissum est, & paulo post illud eclipsis Solis contigit, nempe, ut ex calculo astronomico patet, secundo die Octobris. Sextus, itaque, ejusdem regni annus paulùlum ante initium mensis Junii incepit, scilicet Vere, anno P. J. 4234, ac proinde primus Vere anni P. J. 4229, ut supra. Jam, vero, Xerxes, ut omnes scriptores consentiunt, annos fere 21 regnavit. His adde 7 menses *Artabani*, & 22 annos cum 4 fere, vel 5, mensibus habebis, quorum

(a) [Lib. VII. c. 4.]

(b) [Quum Μουνυχιών mensium Atticorum decimus fuerit, annus autem Atticus, ut Noster quidem adversus, à Junii mense incipe[illegible], necessario is mensis nostro Martio respondet. Vide & Illustris Petavium, [illegible] Uleus Tom. I. Lib. II. cap. xii. Errore itaque in hac computatione Newtonum liquet.]

quorum finis incidet inter mediam aestatem & autumnum ann. P J 4250. Eo, itaque, tempore regnare coepit Xerxis successor Artaxerxes: quod erat demonstrandum.

Idem etiam confirmat Julius Africanus, qui ex antiquioribus scriptoribus nos certiores reddit, 20 annum hujus Artaxerxis fuisse 115 ab initio imperii Cyri in Perside, & incidisse in annum 1 Olympiadis 83. Incepit ergo cum anno Olympiaco, brevi post solstitium aestivum, anno P J 4269: cui numero si detrahas annos 19, primus ejusdem annus, eâdem anni tempestate, inceperit, anno P J 4250, ut supra.

Et ulterius confirmatur.

Quae cum ita sint, septimi anni Artaxerxis initium statuendum patet, post mediam aestatem anni P J 4256, ac Ezrae iter Hierosolymas, Vere sequenti, incidisse in initium anni, ejusdem periodi, 4257, ut supra dictum.

Itaque iter Ezrae quo dictum est tempore contigit.

CAPUT UNDECIMUM.

De temporibus natalium & perpessionum Christi.

Vetustissimi Christiani temporis non multum curabant. Quomodo nunc varia festa ordinaverint.

Quum temporum, quibus natus est & passus Christus, notitia, ad ipsam ejus religionem parum faceret, non multum in indagandis primaevi Christiani dederunt operam, ut nec aliis id genus. Qui primi haec solenniter celebrarunt, cardinalibus anni punctis ea constituerunt: ut *Annunciationem* virginis *Mariae* factam 25 Martii, in quem diem, post emendatum à *Julio Caesare* Kalendarium, aequinoctium vernum incidebat: festum *Joannis Baptistae* 24 Junii, quo solstitium erat aestivum, festum *Michaelis* Septembris 29, quo aequinoctium autumnale, denique *Natales Christi* solstitio hyemali 25 *Decembris*, usque quam proxime illud fieri poterat, *Stephani*, *Joannis*, atque *infantium innocentium* festa. Quum autem successu temporis solstitium non 25 Decembris, sed 24, 23, & 22, & sic porro, contingeret, hinc factum est ut quidam, saeculis sequentibus, Christi natales 23, ac tandem 20 Decembris constituerint, eademque de caussa festum *Thomae* ejusdem mensis 21, *Matthaei*, autem, 21 Septembris, constituisse videntur. Ita etiam singulis diebus, quibus in aliud Zodiaci signum, facta ex Juliano Kalendario computatione, Sol transiret, aliorum Sanctorum festa adsignaruut, & *Pauli*, quidem, *conversionem*, 25 *Januarii*, quo die Sol in *Aquarium* transibat, festum vero *Matthiae*, 25 *Februarii* quo in *Pisces*, *Marci* 25 Aprilis, quo in *Taurum*, *Corporis Christi* festum 26 *Maji*, quo in *Geminos*, *Jacobi* 25 Julii, quo in *Leonem*, *Bartholomaei* 24 Augusti, quo in *Virginem*, *Simonis*, denique, *& Judae*, 28 Octobris, quo in *Scorpionem*. Si qui porro

io in Juliano Kalendario insigniores erant dies, iis etiam Sanctorum memoriam coluerunt, ut *Barnabae* 11 Junii, quo *Vestae* & *Fortunae*, *Matutaeque Deae*, festa celebrata fuisse, ex *Ovidio* videtur colligendum, *Philippi* autem & *Jacobi* die Maji primo, qui & *Bonae Deae*, sive *Magnae Matri*, & *Florae* dicatus erat, imo, ad hunc usque diem, iisdem, qui iis sacri erant, ritibus celebratur. Ex quibus omnibus liquet, hosce dies in primis Christianorum Kalendariis, pro lubitu à Mathematicis fuisse notatos, absque ullo in traditionibus fundamento, ac postea Christianos lubenter arripuisse quod in Kalendariis occurrebat.

De annis vitae Christi certa non exstabat traditio.

Nec de annis etiam vitae Christi certa ulla exstabat traditio. Ex eorum, enim, inter Christianos sententiâ, qui primi haec coeperunt exquirere, quales fuére Clemens Alexandrinus, *Origenes*, *Tertullianus*, Julius Africanus, *Lactantius*, Hieronymus, *Augustinus*, Sulpitius Severus, Prosper, & alii, quotcumque mortem Christi 15 vel 16 *Tiberii* anno contigisse statuunt, non nisi unum, vel maximum duos annos, Christus publice docuerit. Tandem quatuor diversa Paschata, in Joannis Evangelio notata, animadvertit Eusebius, utque hinc auctor fuit sententiae Christum tres annos cum dimidio docuisse, adeoque mortuum esse Tiberii anno 19. Postmodum alii, observato communem sententiam, qua Christus aequinoctii verni tempore, Martii 25, mortuus credebatur, melius temporibus Paschatis apud Judaeos congruere, 17 & 20 ejusdem imperii annis, mortuum eum esse alterutro horum annorum statuerunt. Nec certiore fundamento sententiam de tempore natalium Christi nituntur. Baptizatum eum, prope quinti decimi ejusdem Principis, anni initia, censuerunt primi Christiani, atque inde 30 annis retro computatis, natales ejus 43 anno Juliano constituerunt, qui annus erat Principatûs *Augusti* 42, & post Actiacam victoriam 28. Atque haec primis saeculis viguit sententia, donec Dionysius Exiguus, posito Christi baptismo 16 anno Tiberii, perperam interpretatus verba *Lucae* (a), quasi 30 annorum esse *Jesus* solummodo inciperet,

Quid de [illegible] [illegible].

(a) Cap. III. 23.

N 3

ret, quum baptismate inauguraretur, vulgarem Aeram repetiret, qua duobus annis serius quam vulgo fiebat, statuuntur ejus natales Cum ergo hisce de rebus nulla sit, quae quidem expendi mereatur, traditio, quotcumque sint missas faciamus, ac quidnam ex bonae notae commentariis queat colligi, examinemus

Missa illa ret ipsi ex Euangg. &c expendenda

Quintus decimus principatus Tiberii annus incepit Augusti 28, anno P J 4727 Quamprimum elapsa esset hyems, satisque calidum evaserat coelum, Joannem baptismi sui ministerium exorsum esse, licet statuere, inde, ante proximam hyemem, famam ejus longe lateque esse sparsam, omnemque ad ejus baptisma venisse populum, interque alios Jesum. Hinc primum post Christi baptismum Pascha, cujus mentionem facit *Joannes* (a), contigit 16 anno Tiberii Post hoc festum Jesus in Judaeam venit, ibique mansit, baptismum administrans, dum idem in *Aenone* ageret Joannes (b) Audito autem quod hic in carcerem conjectus esset (c), abiit in *Galilaeam*, sibi a Pharisaeis timens, quippe qui certiores erant facti, plures eum quam Joannem baptismo inauguratae discipulos (d), dumque iter faceret, Samariam, quatuor ante messem mensibus (e) pertransiit, id est, solstitii ferè hyemalis tempore messis enim eorum inter Paschatis & Pentecostes fiebat festa, unoque fere, post aequinoctium vernum, incipiebat mense *Nonne*, inquit, *ipsi dicitis adhuc quatuor menses, ac tum messis est Ecce, inquam vobis, oculos attollite, atque agros conspicite, namque etiamnum ad messem canent* populum intelligens in agris, paratum ad Euangelium recipiendum, ut proxima ejus verba ostendunt (f) Joannes ergo mense No-

Exegesis e. h. temporis series

(a) Cap. II 13 (b) Joan III 23. (c) Matt III. 12.
(d) Joan IV 1 (e) Ibid 35
(f) Observe Christum, ... prope peccatorum Joannem, in allegories sua ... solitum fuisse ad res praesentes respicere. Vatem Prophetas, ... emphatice aliquid describere vellent, non tantum a rebus quae ... obversabant ... allegoriae, ut e. g. a ... vestimenti, 1 Sam. XV ... , Esa. XXXVII. a va-

Novembri, aut circiter, in carcerem est conjectus, anno Tiberii 17, atque inde Christus, è Judaeâ, *Canam* in Galli-

vasibus figuli, Jerem XVIII &c. verbis [illegible], ubi [illegible] quemod [illegible] fecerunt, [illegible] ipsorum [illegible] eas quasi suppeditabant, [illegible] vestis, 1 Reg. XI [illegible] arca [illegible], 1 Reg XIII. [illegible] corporis, Esai XX [illegible] dando [illegible] figi [illegible] nomina, Esai VIII. Hos. I. [illegible] cingulo in ripa Euphratis, Jerem XIII [illegible] gendo figulino vasa, Jerem. XIX induendo compedes, jugumque cervicibus imponendo, Ibid. XXVII librum cum lapide colligando, atque utrumque in Euphratem conjiciendo, Ibid. LI [illegible] urbe [illegible], Ezek. IV [illegible] abscissio comae in tres partes, Ibid V [illegible] catenam, Ibid VII. [illegible], [illegible] capitis, [illegible], [illegible] cum tremore. [illegible] figura loqui amârunt Prophetae. Christus autem, [illegible] Spiritu Prophetico praeditus, etiam hac loquendi ratione prae caeteris excellens, [illegible] ipsi [illegible] quibusdam aliquid docens, ([illegible]) sed quae [illegible] sese offerrent in parabolicum argumentum convertens. [illegible] occasione, semel iterumque de messe Spirituali discipulos suos monet, Joan IV. 35. Matth IX. 37 Conspectis in agro liliis, eosdem vestimenta splendida non curare docet Matth. VI. 28. Ad praesentem [illegible] tempestatem respiciens eosdem monet a fructibus, id est, operibus, homines esse dignoscendos, Matth VII 16 [illegible] tempore, quo arbores folia emittunt, discipulos parabolam discere à ficu jubet: *cum ejus ramus*, inquit, *adhuc tener est, et emittit folia, vos scitis ae[s]tatem instare, &c.* Matth XXIV 32 Luc XXI 29 Eodem die, cum eam tempestatem, tum fine, quae duobus post diebus eventura erant, perpendens, [illegible], parabolam dixit de [illegible] tempore, et [illegible] haerede occiso, Matth. XXI 33. Eodem tempore, aspiciens [illegible], à se recens Templo pulsos, nec non [illegible] suos [illegible], jam jam futuros, parabolam de quodam nobili, in longinquam regionem profecto, ut sibi regnum acciperet, dein redituro, qui, cum res suas [illegible] tradidisset, tandem reversus, ignavum servum, qui pecuniam ipsius non [illegible], damnavit, Matth XXV 14. Luc. XIX 12 Cum prope Templum esset, ubi oves, ad sacrificia venales, in caulis detinebantur, plurima [illegible] de ovibus, de pastore, atque ostio ovili, loquutus est, [illegible] se [illegible] quae [illegible] pote[illegible] in foro, loquens de caulis ejusmodi, quas nec fur per ostium ingredi, nec ipse pastor aperire poterit, janitor autem pastori aperiebat, Joan X. 1 3. Cum esset in monte Oliveti Matth XXVI 30. Joan 31 [illegible] in [illegible] defensi [illegible], plurima [illegible] de [illegible], de vineâ ejusque [illegible], [illegible], loquutus est, Joan XV. Caeco obvius, de spe [illegible] [illegible], Joan. IX. 39. Conspectis perusiis, semel atque iterum [illegible]-

hilaeā profectus est, mense Decembri, eumque receperunt Galilaei, qui viderant quaecumque fecerat Hierosolymis Paschate Dein, quum nobilis aliquis *Capernaumensis* (a), audito Iesum in Galilaeam reversum esse, ad eum se contulisset, petiissetque ut veniret ille ac mederetur filio, non venit Christus, solummodo autem dixit: *abi, vivit filius tuus* Et reversus est vir nobilis, *atque ita rem contigisse comperit*, cete-

rum innocentiam describit, Matth XVIII 2 XIX 13. Summe Lazarum ipse mortuum & resuscitatum iri, egit de resurrectione atque aeterna vita, Joan 11 26. Certior factus de quibusdam à Pilato necatis, monet de aeterna morte, Luc. XIII 1. Ad piscatores foro de piscatoribus hominum loquebatur, Matth IV 19, aliamque de piscibus parabolam dixit, Matth XIII 47. Prope Templum cum esset, loquitur ait de templo sui corporis, Joan II 19. Coenae accumbens, parabolam dixit de spirituali coena in regno coelesti, Luc. XIV. Capta ex propria dicto cibo occasione, sibi de cibo mystico admonet, deque mystica sua carnis & sanguinis manducatione ac potatione, Joan VI. 27 53. Cum iidem panibus egerent, à Pharisaeorum fermento sibi cavere jussit, Matth. XVI 6. Ut ederet rogatus, aliam sibi ipse cibum respondit, Joan IV 31. Insignem in festo Tabernaculorum die, quo, pro more, Judaei ingentem aquae copiam, e fonte *Siloë*, in Templum inferebant, *Stetit Christus clamans: Siquis sitit, veniat ad me et bibat. Quisquis in me credit, ex ejus ventre perennis aquae flumina effluent.* Joan VII. 37. Proximo die, fortè respiciens, propter annum sabbaticum recens manumissos, *in verbo meo*, inquit, *si manseritis*, *veritas vos liberos reddet*: quod cum proprie intelligerent Judaei, ac respectu manumissionis praesentis servorum dictum, responderant: *Nos Abrahami sumus semen, nec ulli umquam homini servivimus, quomodo ergo tu dicis, liberi reddemini?* Joan VIII. Duplici argumento suam libertatem vindicant, primo quod essent posteri Abrahami, ideoque, siquidem numquam servi fuissent, jam recens manumissi; dein quod ipsi numquam servivissent. Postremo quod vixit Paschata, quum Herodes exercitum pro Judaeum adversus *Aretam*, Regem Arabum, duceret, quod hic post illum esset adortus, ac militibus copiis superavit, et acerbius devicit; Christus, hunc rerum statum respiciens, parabolam loquutus est de Rege minus potenti, exercitumque adversus potentiorem ducente, à quo ipsi illatum erat bellum, Luc XIV 31. Non dubito quin plures alias parabolas, aliis occasionibus prolatae fuerint, quarum nobis historia non superest

(a) [Non *Nobilem*, (εὐγενῆ) sed *Aulicum*, (βασιλικόν) vocat hunc virum Joannes, nec *Capernaumensem* vocat; sed eā in urbe ejus filium aegrotasse scribit.]

crediditque ipse & omnis domus ipsius (a). Fuit hoc initium miraculorum Christi in Galilaeâ, & hactenus plenè & distinctè Joannes res ab eo gestas, primo praeconii ipsius anno, ab aliis Evangelistis omissas, narrat. Reliqua, inde gesta, caeteri magis plenè quam Joannes referunt, hic, enim, quae illi memorant, omittit.

Ex hoc tempore, igitur, Jesus docuit in Synagogis Galilaeae, diebus sabbathi, ab omnibus celebratus. Cum, verò, in suam ipsius urbem patriam, *Nazaretham*, id est, ubi educatus erat, venisset, ibique in Synagogâ doceret, offensi sunt *Nazarethani*, eumque, urbe ejectum, in montis, in quo sita erat urbs, verticem duxerunt, inde ipsum in praeceps daturi; ille, verò, per medium ipsorum transiens, abiit, venitque inde in urbem *Capernaumum*, ibique habitavit (b). Et jam alterum Pascha, vel praeterisse vel instetisse, rectè, ut videtur, statuere licet. Omne hoc tempus paucis verbis Matthaeus percurrit, atque hinc tradere incipit praeconium & miracula Christi. *Quum*, inquit, *Jesus audivisset, in carcerem conjectum esse Joannem, abiit in Galilaeam, ac, relictâ Nazarethâ, venit habitavitque in urbe Capernaûm, atque ex eo tempore incepit concionari, ac dicere. Resipiscite, namque adpropinquavit regnum coelorum* (c). Postea ad se vocavit, sibique discipulos adscivit, *Petrum*, *Andraeam*, *Jacobum & Joannem*, *ac deinde circuivit integram Galilaeam, docens in Synagogis*, ——— *omnemque sanans morbum*, ——— *& fama ejus exiit per omnem Syriam, tuleruntque ad ipsum omnes aegrotos, sequutaeque sunt eum multae turbae è Galilaeâ, è Decapoli, & Hierosolymis, & Judaeâ, & locis trans Jordanem sitis* (d). Contigerunt haec omnia ante sermonem Christi in monte; adeòque pro certo licet statuere, jam secundum Pascha, dum munere fungeretur, praeterisse, priusquam illa oratio haberetur. Turbae, illum ex Hierosolymis & Judaeâ sequutae, atgu-

(a) Joan. IV. (b) Luc. IV. (c) Matth. IV. 12. (d) Ib. 18. 23. 24. 25.

gumento fuit, eum paulo ante, festi nempe tempore, illic fuisse. Oratio autem in monte habita est, quum ingentes undique ad eum turbae accederent, perque agros eum sequerentur, unde patet, aestivam etiam anni tum fuisse tempestatem. In hoc insuper sermone lilia in agris monstravit, quae, nempe, tum flore suo essent conspicua oculis ipsius auditorum. *Animadvertite*, inquit (a), *lilia in agris, quomodo crescant, neque laborant, neque nent, attamen nec Salomo, in omni suâ gloriâ, unus instar ex his te vestitus fuit. Quare, si Deus illa vestiat gramen agreste, quod hodie est, cras autem in fornacem conjicitur*, &c. Gramen, itaque, in agris jam florebat, adeóque mensis Martius, cum Paschate, praeterierat.

Ex Matthaeo maxime accommodatur.

Videamus, ergo, quâ ratione festa reliqua ordine sequantur, in Euangelio Matthaei. hic enim testis fuit oculatus eorum quae memorat, atque adeo singula justo temporis ordine describit, quod non faciunt Marcus & Lucas (b).

Elapso aliquo post sermonem in monte tempore, cum jam instaret tempus, quo recipiendus esset, id est, cum instaret aliquod festum, quo recipi eum oportebat à Judaeis (c), iter suum Hierosolymas direxit. Proficiscenti autem ipsi cum discipulis per Samariam, cum hospitium Samaritani denegâssent, & scriba quidam ipsum compellâsset, hisce verbis, *sequar te, Magister, quocunque vadas*, huic Jesus respondit: *Vulpibus sunt foveae, & coeli volucribus sunt nidi, Filius autem hominis non habet ubi caput reclinet* (d). Scriba, inquam, dixit Christo, se ipsi comitem, in itinere, futurum, Christus autem respondit, se hospitio carere. Jam, verò, festum illud, meo judicio, fuit festum Tabernaculorum, brevi enim post lego Christum ejusque discipulos, in mari *Tiberiadis*, procella adeo gravi fuisse oppressos, ut navis

(a) Matth. VI. 28. (b) [Vide alter sentientem *Clericum*, in secundâ dissertationum *Harmoniae Euangelicae* subjectarum, Canone primo. Legenda ejusdem etiam prima dissertatio, ubi idem, quod hoc Capite Noster, argumentum tractat.]

(c) [Respicit Luc. IX. 51. ut ex seqq. patet. Nova autem & mira haec est interpretatio vocis ἀναλήψεως, quae illic occurrit.]

(d) Matth. VIII. 19. Luc. IX. 51. 57.

navis fluctibus cooperiretur, & periculum esset ne mergeretur, donec Christus *ventis ac mari imperaret ut quiescerent* (a). Ex hac enim procellâ, jam hyemem ingruisse patet

Post haec Christus plurima miracula edidit, *omnesque circuiret civitates & castella Galilaeae*, *in Synagogis docens*, *& praedicans Evangelium regni*, *omnemque curam languorem & infirmitatem in populo* (b). Deinde misit τοὺς δώδεκα, ut idem facerent (c), denique, postquam à Joanne Baptistâ nuncium accepisset, ipsique misisset responsum, dixit turbae: *A tempore Joannis Baptistae, ad hunc usque diem, vim patitur regnum coelorum*, urbesque *Chorazinum*, *Bethsaidam* & Capernaumum, in quibus plurima ex ejus miraculis fuerant edita, objurgavit, quod mores in melius non mutaverant (d). Variis his locis liquet, a conjecto in carcerem Joanne, ad hoc tempus, tractum temporis satis amplum fuisse elapsum. Jam transierat hyems, & proximum instabat Pascha: continuò, enim, apud Matthaeum sequitur: *Illo tempore abiit Jesus per sata, die sabbathi, discipuli autem ejus, esurientes, spicas vellere coeperunt, & manducare* (e), *confricantes eas manibus*, ut addit Lucas (f). Non tantùm, igitur, frumento jam spicae tumebant, sed & illud maturuerat, adeòque Pascha, quo tempore semper primitiae, jam ante messem, offerebantur in Templo, jam praesens aderat, vel modo elapsum. Dicitur illud sabbathum Lucae, *δευτερόπρωτον*, secundo-primum, id est, alterum e duobus majoribus, in festo Paschatis diebus. Uti nos ipsum diem Paschalem vocare solemus *altum* vel *elatum*, *Pascha* (g), octavam autem post, *depressum Pascha* (h), vel *depressum diem Solis* (i), ita Lucas septimum festi azymorum diem, vocat alterum è duobus primariis sabbathis.

Quodam ex sabbathis sequentibus in Synagogam venit, ibique virum, cui manus altera exaruerat, sanavit (k). Cumque Pharisaei de perdendo eo consilium caperent, *Jesus*

recess-

(a) Matth. VIII 23 26. (b) Ibid. 35. (c) Ibid. X. (d) Ibid. XI 12, 20, &c. (e) Ibid. XII 1. (f) Luc. VI 1. (g) *High Easter.* (h) *Low Easter.* (i) *Low Sunday.* (k) Matth. XII 9. Luc. VI. 6.

inde recessit, sequutique eum sunt multi, ac sanavit eos omnes, ipsisque, ne notum se redderent, praecepit (*a*). Postea, cum ipse in navi, turbae autem essent in litore, tribus eam (*b*) parabolis, à satoribus, agros conserentibus, desumtis, docuit, unde animadvertere est, jam ferendi adfuisse tempestatem, adeóque festum Tabernaculorum praeteriisse. Deinde *in patriam venit, ubique in synagogis populum docuit, non autem miracula ibi multa edidit, cum essent homines incredul*i (*c*). Tum duodecim Apostoli, qui jam annum integrum abfuerant, reversi sunt, Dominoque Jesu, quaecumque fecerant, nunciârunt, perque idem tempus *Herodes* Baptistam, in carcere, securi percussit, cujus facinoris quum Baptistae discipuli Jesum certiorem fecissent, hic, sumtis secum illis, quos diximus, duodecim, conscensâ navi, abiit clam in desertum locum, haud procul Bethsaidâ: populus verò, quamprimum id innotuerat, pedibus facto itinere, ex urbibus ipsum sequutus est, quum jam hyems elapsa esset. Aegros, in hac turbâ, Jesus sanavit, ac quinque millia virorum, praeter mulieres & parvulos, quinque tantum panibus & duobus piscibus, saturavit (*d*): quod cum ederet miraculum, jam Pascha Judaeorum instabat (*e*). Jesus autem, eo festo celebrando, Hierosolymas non adscendit, *post haec*, verò, *ambulabat in Galilaeâ*, cum Judaei, proximè elapso Paschate, consilium, de eo perdendo, cepissent, atque etiamnum *quaererent ipsum interficere* (*f*). Ex hoc tempore, itaque, videmus eum, primò in finibus *Tyri & Sidonis*, dein ad mare Tiberiadis, porro in vicinia *Caesareae Philippi*, ac tandem Capernaûmi, commoratum (*g*).

Postea, cum festum Tabernaculorum instaret, objurgaverunt illum ejus fratres, quod non palam sua ageret, eumque adhortati sunt, ut & ipse, ad festum illud celebrandum, adscenderet. Non autem, nisi postquam illi jam abiissent,

&

(*a*) Matth. XII 14. (*b*) Ibid XIII.
(*c*) Ibid 54 & 58. (*d*) Ibid XIV & Luc. IX.
(*e*) Joan. VI 4. (*f*) Joan. VII 1.
(*g*) Matth. XV. 21. 29 XVI. 13 XVII. 34

& tum etiam clam, profectus est illuc Christus, &c. (a) Cumque Judaei illum obruere lapidibus conarentur, eorum vim evasit (b). Deinde, festo *dedicationis Templi*, quod hyeme celebrabatur, praesens interfuit (c). Judaeis, autem, denuo eum capere quaerentibus, fugit trans Jordanem (d), ibique mansit usque ad mortem Lazari: tum Bethaniam venit, prope Hierosolymas, Lazarumque in vitam restituit (e), quo facto, *ex illo tempore consilium inierunt Judaei, de illo occidendo: ille, itaque, jam non palam inter Judaeos ambulabat, verum in regionem juxta desertum, abiit, in civitatem, quae vocatur Ephraim, ibique commoratus est, cum suis discipulis*, ad ultimum usque Pascha, quo, nimirum, à Judaeis est occisus (f).

Ita, igitur, in Euangeliis Matthaei & Joannis, inter se collatis, historiam habemus rerum a Christo gestarum, per quinque continua Paschata, non interrupto ordine descriptam. Accuratior est in initio & fine Joannes, in medio Matthaeus, quod alteruter omittit, alter supplet. Primum, in praeconio Christi, Pascha, contigit inter ejus baptismum & conjectum in carcerem Joannem (g). Alterum, nondum quatuor ab hoc eventu, Christique adeo in Galilaea praeconii initio, mensibus elapsis (h). Ad hoc igitur festum Jesus proficiscebatur, eum, ut sibi liceret eum sequi, scriba peteret (i), vel ad id, quod proximè praecesserat. Tertium fuit proximum inde festum, cum jam in spicis frumentum maturuisset (k). Quartum fuit illud, quod instabat, cum miraculum quinque panum ederet Christus (l). Quintum, denique, illud fuit, quo passus est (m).

Unde quinque Paschata in praeconio Christi ex Johanne & Matthaeo.

Tempore, quod primum & secundum Pascha intercessit, Joannes simul & Christus baptismum administrabant, donec ille

(a) Joan. VII. 2. (b) Joan. VIII. 59. (c) Joan. X. 22.
(d) Joan. X. 39. 40. Matth. XX. 1. (e) Joan. XI. 7. 18.
(f) Joan. XI. 53. 54. (g) Ibid. II. 13. (h) Ibid. IV. 35.
(i) Matth. VIII. 19. Luc. IX. 51. 57.
(k) Matth. XII. 1. Luc. VI. 1. (l) Matth. XIV. 15. Joan. VI. 4. 5. (m) Matth. XX. 17. Joan. XII. 1.

ille conjiceretur in carcerem, quod, quatuor ante secundum Pascha mensibus, contigit. Tum Christus publice docere coepit, sibique discipulos vocare, quos, postquam integro anno edocuisset, in urbes Judaeorum, ad concionandum, dimisit. Eodem tempore Joannes, auditâ Christi fama, ad ipsum misit, ut quisnam esset ferret. Tertio, principes Sacerdotum, de occidendo Christo, consilia inire coeperunt. Paulo ante quartum, τὸ ἑορτὴ, postquam annum in omnibus urbibus docuissent, ad Christum sunt reversi, perque idem tempus, Herodes Joannem, in carcere, in quo duos annos cum tribus mensibus fuerat, securi percussit, quo facto Christus, sibi ab Herode metuens, in desertum fugit. Quarto Paschate Christus Hierosolymas non adscendit, metu Judaeorum, (qui jam Paschate priori de illo occidendo egerant,) nondum quippe ejus hora aderat. Ab illo, itaque, tempore, usque ad Tabernaculorum festum, in Galilaeâ degit, idque clam, metu Herodis post hoc festum, vero, non ultra in Galilaeam rediit, interdum autem degebat Hierosolymis, interdum sese trans Jordanem recipiebat, vel in urbem Ephraim, juxta desertum, usque ad Pascha, quo proditus est, captus, & affixus cruci.

Joannes, ergo, baptismi ministerio functus est duas aestates, Christus, verò, tres Evangelium annunciavit. Prima aestate Joannes concionatus est, ut sese notum redderet, Christoque testimonium posset perhibere. Tum, postquam Christus ad ipsius baptismum venisset, ipsique innotuisset, alteram aestatem baptismum administravit, ut Christum suo testimonio redderet celebrem, Christusque etiam ipse, eâdem aestate, illo ministerio functus est, quo magis innotesceret omnibus, ac, testimonio Joannis permoti, plures ad Christum quam ad Joannem, ut baptismo abluerentur, sese conferebant. Proxima hyeme Joannes in carcerem est conjectus, atque, hujus ministerio jam finito, proprium officium, docendi, scilicet, per urbes, Christus exorsus est. Praeconii sui initio, duodecim Apostolorum numerum complevit, integróque eos primo anno edocuit necessaria, ut peregrè mitteret. Ante hujus anni finem,

prae-

praeconio ejus & miraculis, adeo late ipsius fama sparsa est, ut Judaei, insequenti Paschate, consilia inierint, qua ratione ipsum interficerent. Altero praeconii ipsius anno, cum jam non amplius ipsi tutum esset palam in Judaea versari, duodecim illos, praedicatum, per omnes Judaeorum urbes, Euangelium, misit; qui, sub anni finem ad ipsum reversi, quaecumque egissent, nunciarunt: integro autem postremo anno hi apud Dominum manserunt, plenius edocendi, ut, post ipsius mortem, omnibus Euangelium gentibus annunciare possent. Christus autem, intellecta Joannis caede, cum ab Herode, tum a Judaeis sibi metuens, hoc anno magis clam degit quam prioribus, deserta jam frequentans loca, posteriorem, vero, anni mediam partem in Judaea insumens, extra Herodis ditiones.

Ita, in Matthaei & Joannis Euangeliis, omnia, vero temporis ordine, quo contigerunt, descripta habemus, ab initio praeconii Baptistae, usque ad mortem Christi, annosque, ab invicem, singulos, notis adeo insignibus, distinctos, ut unus pro altero accipi non possit. Secundum Pascha a primo distinguitur, eo quod, inter haec, Joannes in carcerem conjectus est. Tertium, a secundo, duplex distinguit nota: prima, quod intercessit festum, quo Jesus Hierosolymas adscendit (a): altera, intervallum temporis, ab initio praeconii Christi elapsum, contigit, quippe, secundum Pascha, initio illius praeconii, tertium, vero, tam diu post, ut, antequam hoc adesset, dixerit Christus. *A tempore Joannis Baptistae, ad hunc diem, vim patitur regnum coelorum &c.* urbesque Galilaeae objurgarit, quod, doctrina sua & miraculis, omni illo tempore editis, motae, non resipuissent (b). Quartum, a tertio, distinguit, missio ꝟ Iudaea a Christo, ut, omni illo temporis intervallo, per urbes Judaeae, Euangelium praedicarent. Quintum, denique, ab omnibus prioribus, eo distinguitur, quod, reversi ab illo praeconio, duodecim illi, apud Christum manserunt, omni, quod haec Paschata intercessit,

(a) Matth. VIII. 19. Luc. IX. 57. (b) Matth. XI. 12. 20.

cessit, tempore, eo etiam, quod Christus, quinto hoc Paschate, occisus est, aliisque, quae fallere non possunt, notis.

Et horem partem con[illegible] & C 34.

Quandoquidem, ergo, prima aestas, qua baptismi ministerio functus est Joannes, in 15 imperii Tiberii annum incidit, adeóque primum, è quinque hisce Paschatibus, in ejusdem annum 16, postremum ex iis, in ejusdem annum 20 inciderit, necesse est, adeoque in annum, quo Consules fuere *Fabius* & *Vitellius*, Julianum 79, & a C. N. 34 (a), qui annus apud Judaeos erat sabbathicus (b). Re verâ autem ita contigisse, his, porro, rationibus adstruo.

Quod pae[illegible] rationibus [illegible] probetur.

Pono concedi, Christum passum esse die *Veneris*, 14 mensis *Nisan*, proximoque die, 15 ejus mensis, magnum Paschatis fuisse festum, e mortuis autem in vitam rediisse Christum die insequenti. Jam, vero, 14 dies mensis Nisan semper in plenilunium, ab aequinoctio verno proximum, inci-

(a) [Quum Noster supra, haud procul ab hujus Capitis initio, Dionysium Exiguum [illegible], quasi perperam interpretatum verba Lucae, Cap. III. 23. velut Jesus 30 annorum esse *solemmode inciperet* cum baptismo [illegible], [illegible] esse videtur ipsi sententia, jam plenos 30 annos Christum, eo tempore, [illegible]. Itaque ejus baptismus 31 [illegible] anno, [illegible] ipso anno, labente, contigisse [illegible] esset, adeóque & primum Pascha, [illegible]. Atque ita quidem, [illegible] Paschata [illegible] & [illegible] finem Christi, ejus [illegible]. Sic [illegible], ut vulgo fit, natus [illegible] Jesus mense Decembri, oporteret, [illegible] baptismum ejus & primum Pascha, annum [illegible] ejus aetatis 31 [illegible], [illegible], in ejus [illegible], Pascha. Ergo, vel [illegible] 35 vel 36, Christus esset mortuus; quod e Nostri sententia omnino [illegible] vel [illegible], [illegible] baptismate [illegible], [illegible] aetatis suae annum 29, [illegible] censendus est.]

(b) [Ne [illegible] quae in sub annotatione (pag. 104) dixit Noster, (scilicet eo, quod proxime [illegible], festo Tabernaculorum, [illegible] sabbathici causâ, [illegible] [illegible]) [illegible] attendendum, Judaeorum [illegible], quam [illegible] Jubilaei, adeóque & sabbathicos, [illegible], [illegible] mensis, nempe *Tisri*, id est, Septembris, [illegible], cujus dies quintusdecimus erat primus festi Tabernaculorum, adeóque [illegible] Pasche [illegible], quo illud, quod ibi [illegible], festum Tabernaculorum, [illegible] incidisse.]

incidit, mensisque plenilunio, quod proximè praecesserat, incepit, non proprie illo temporis puncto, quo, ex regulis Astronomorum, novilunium statuendum esset, verum eo tempore, quo primum nova Luna conspiciebatur. Judaei, quippe, integrum Lunae silentis (ut loquebantur) tempus, ad Lunam, sive mensem, veterem referebant. Cum primum, ergo, plerumque conspiciatur 18 ferè post verum novilunium horâ, ideirco mensem suum exorsi fuerint horâ sexta vespertinâ, proximâ ab illis 18 horis elapsis. Atque haec regula ipsis dicebatur יח *Jach*, literis י & ח significantibus numerum 18. (a)

Non me latet, Epiphanium, siquidem rectè ejus sententiam aliqui exponunt, dicere, vitioso cyclo Judaeos fuisse usos, eòque novilunia, apud ipsos, biduo antevertisse novilunia secundùm legem. Non autem, profectò, hoc dixit, ut qui vere sciret, possetque adeo jure testari, neque enim in Astronomiâ, neque in doctrinâ Rabbinicâ erat versatus, verum erroneâ sua, de tempore, quo Christus passus est, sententiâ nixus. Neque enim Judaei citiùs, sed seriùs, quàm oportebat, suos menses exorsi sunt. Licitum ipsis videbatur suos menses, uno seriùs, quam nova Luna ipsis conspecta erat, incipere, cum per plures uno dies nova Luna maneret, non autem uno die priùs, ne novam Lunam celebrarent antequam esset ulla. Superest etiamnum illis, apud suos scriptores, traditio, Sanhedrim novilunii tempora diligenter visu definire fuisse solitum, missis, in montana, exploratoribus, iisque porro, de conspectae primum Lunae tempore, examinatis, & translato etiam novilunio ab eo, quo illud jam statuere consenserant die, in praecedentem, quotiescumque testes è regionibus longinquis nunciarent, uno se die, priùs, quam Hierosolymis conspecta esset, novam Lunam vidisse. Ita & *Josephus*, unus e Judaeorum Sacerdotibus, qui in Templo sacris ministraverat, Pascha fuisse ce-

Judaei non usi fuerant vitioso cyclo.

(a) [Vid. *Scalig.* de Emend. Temp. Libr. II. & VII. pagg. edit. 16.9, 431. 644.]

celebratum dicit 14 die mensis Nisan κατὰ σελήνην, *secundum Lunam quum Sol Arietem obtineret* (a): quod & ulterius adstruitur duobus exemplis, ab eodem relatis, quaeque funditus sententiam, quasi vitioso cyclo Judaei fuissent usi, evertunt. Eo quippe anno, quo captae sunt eversaeque Hierosolymae, celebratum dicit Pascha 14 mensis *Xantici* (b), qui ipsi idem est ac nobis Aprilis: quinquennio autem ante, ejusdem mensis die 3 (c). Utrumque, verò, hoc exemplum cursui Lunae congruit.

Tempora quibus Paschata contigissent A. C. 31. 32. 33. 34. 35. 36.

Itaque novilunius primi mensis, secundum Lunae cursum & regulam Jach, computatis, atque inde numeratis diebus 14, video 14 hujus mensis diem, anno Christi 31, incidisse in diem *Martis*, 27 Martii, anno 32, in diem *Solis*, 13 Aprilis, anno 33, in diem Veneris, Aprilis 3, anno 34, in diem *Mercurii*, 24 Martii; vel potius, ut evitaretur aequinoctium, quod eodem die tum contigit, utque messis tempore magis proprio posset fieri, in diem *Jovis*, Aprilis 22, ita & anno 35, in diem Martis, 12 Aprilis, anno, denique, 36, in diem *Saturni*, Martii 31.

Dies festos quando ea contigisse statuenda sit

Quum autem 15 & 21 dies mensis Nisan (d), ut & unus vel duo Pentecostes (e), nec non decimus, decimus quintus, & vigesimus secundus, mensis *Tisri* (f), semper dies

(a) [Ant. Lib. III. cap. 10.]

(b) [De bello Judaico, Lib. VI. Cap. 11, in Graecis, Initio. Videtur autem *Josephus* [illegible] potius notare, celebrandi Paschatis solenne tempus, ex instituto & more Judaeorum, quo [illegible] quam apud Graecorum Romanorumve, quo tum forte illud celebratum est. Confer, cum hoc loco, cum, quem modo citavi Nostri. Ad annum ea non veniunt, nisi quod illic tantum dicat Josephus, eo mense Israelitas Aegypto exiisse, hic autem, & eodem die illud factum, ut fallor, narrat. Habet, enim, [illegible] [illegible] quasi [illegible], [illegible], ut [illegible] interpretantur; sed [illegible] [illegible], [illegible] quod Graecis non est omnino infrequens. Et eo, quidem, die Aegypto egressos fuisse Israelitas, diserte docet Moses, Exod. XII. 18, 28 - 31, 41.]

(c) [Ibid. Lib. VII. Cap. 31, in Graecis, initio. Confer II. 14. in fine.]

(d) [Exod. XII. 16. Levit. XXIII. 7. 8.]

(e) [Levit. XXIII. 16. 21.]

(f) [Levit. XVI. 29. 31. XXIII. 27. 36.]

dies fuerint sabbathici, sive quietis; incommodum autem fuisset, si non licuisset populo, per duos continuos ejusmodi dies, sepelire mortuos suos, ac recentes parare cibos, (in calidis, enim, illis terris, cibus biduo facilè putrescere poterat,) ut haec, & ejusmodi, evitarent incommoda, Judaei, quotiescumque primus dies mensis Tisri, sive, quod eòdem redit, tertius mensis Nisan, erat dies Solis, vel Mercurii, vel Veneris, uno die seriùs menses suos ordiebantur. Atque hanc regulam vocabant אדו *Adu*, literis א, ד, & ו denotatis numeris 1, 4, & 6, id est, primam, quartam, & sextam, feriam. Quod si ergo, ex hac regulà, menses, quos supra notavimus, uno die serius incepisse statuamus, decimus quartus mensis Nisan fuerit, anno Christi 31, dies Mercurii, 28 Martii; anno 32, dies Lunae, Aprilis 14, anno 33, dies Veneris, Aprilis 3, anno 34, dies Veneris, Aprilis 23, anno 35, dies Mercurii, Aprilis 13, anno, denique, 36, dies Saturni, Martii 31 (a).

Hac, igitur, computatione, annus 32 absolute rejicitur, quoniam eo Christus non potuerit pati die Veneris, quin is dies quinque diebus post, vel duobus ante, plenilunium statuatur, cum, tamen, ipso plenilunio, vel proximo inde die, statuendus sit. Eadem de causâ rejiciendi anni 31 & 35, quia, hisce, dies, quo passus est Christus, non po-

Anno actus suo 32, Christus passus esse nequit, nec etiam 31, nec 35.

(a) [Legendus ad hanc rem Scaliger, l. cit. pp. 131 & 643. Nam, quae priori loco habet, [illegible]]

potest esse dies Veneris, nisi, vel sequatur triduo post, vel quatuor diebus anteverterit, plenilunium: qui errores adeo enormes sunt, ut, unicuique, etiam e vulgo, in coelis admodum conspicui fuissent. Anno, autem, aetatis suae 36 Christum esse passum, pauci sunt, vel nulli, qui contendant; tum & hic, & annus 35, hac de causa rejicitur.

Nec 36. Initio imperii sui, Tiberius, *Valerium Gratum* Procuratorem Judaeae creavit, eique, post annos 11, successorem misit *Pontium Pilatum*, qui decem annos eam Provinciam administravit. Tum *Vitellius*, recens creatus Procurator Syriae, Pilatum eo honore spoliavit, suffecto ipsi *Marcello*, &, tandem, illum Romam misit. Verum, per dilationes, contigit, ut antequam Pilatus Romam venisset, jam mortuus fuerit Tiberius. Interea Vitellius, post abrogatum, à se, Pilato magistratum, Hierosolymas venit, Paschatis tempore, ut Judaeam Provinciam, aequè ac alias, initio administrationis suae, inviseret, ibique, loco *Caiaphae*, tunc summi Pontificis, creavit *Jonathan*, *Anani*, sive, ut in sacrâ paginâ vocatur, *Annas*, filium. Postea, *Antiochiam* reversus, Vitellius, à Tiberio literas accepit, jubentes, ut pacem cum *Artabano*, *Parthorum* Rege, faceret. Eodem tempore Alani, a Tiberio sollicitati, Artabani ditiones invaserant, cujus etiam subditi, procurante id Vitellio, mox rebellarant. censebat, quippe, Caesar, Artabanum, ita difficultatibus pressum, eo promtius pacis conditiones accepturum. Igitur Artabanus, continuo majori exercitu scripto, rebelles subegit; tum, Vitellio ad Euphratem obviam factus, cum Romanis foedus pepigit. Hinc Vitellio Tiberius jussit, *Aretae*, Arabum Regi, bellum inferre. Is, ergo, exercitum adversus hunc ducens, una cum Herode, Hierosolymas venit, sacra illic facturus, solenni, quod tum celebrandum erat, festo. Hac in urbe, honorifice exceptus, triduo haesit, atque, interea, summi Pontificis dignitatem, a Jonathâ, in fratrem ipsius *Theophilum*, transtulit: quarto, autem, die, literis, de morte Tiberii certior factus, populum, sa-

sacramento sese *Cajo*, novo Imperatori, obstringere adegit, ac, revocato exercitu, in castra dimisit. Narrat haec omnia Josephus (*a*). Jam, verò, Tiberius 22 annos, cum 7 mensibus, imperavit, mortuus autem est 16 Martii, ineunte (*b*) anni Christi 37, quo festum Paschatis incidit in 20 Aprilis proximum, id est, 35 post mortem Tiberii diebus. Nuncio, itaque, Româ Hierosolymas, ad Vitellium, deferendo, 36 vel 38 fuere dies, quod cum horum inter se locorum distantiae conveniens tempus sit, liquet festum, quo tum adscenderant Vitellius & Herodes, fuisse Pascha. Quod si enim fuisset Pentecoste, ut vulgo statuitur, tres solidos menses ignarus obitûs Principis Procurator mansisset, quod non est credibile. Certe, etiam, res gestae inter hoc festum, & illud, cujus celebrationi antea interfuerat Vitellius, Pascha, excitatio, nempe, seditionis in *Parthiâ*, seditionis ejusdem compositio, pactio inde foederis cum Parthis, missio nuncii hujus foederis Romam, acceptio novarum literarum, quibus in *Arabas* proficisci jubebatur, atque hujus mandati exsequutio, multò majus temporis spatium flagitarunt, quinquaginta illis diebus, qui, a Paschate ad Pentecosten, elabebantur. Necesse est, ergo, ut Pascha, quo primum Vitellius Hierosolymas adscendit, anni prioris Pascha fuerit. Pilato, igitur, ante Pascha A. C. 36 magistratus abrogatus, adeòque Christus ante illud Pascha passus est. Neque enim passus est hic sub Vitellio, nec sub Vitellio & Pilato simul, verum sub solo Pilato.

Jam, porro, observatu dignum est, Pontificatum apud Judaeos, hoc tempore, fuisse munus annuum, & Paschate novum Pontificem creari fuisse solitum. Gratus, enim, cui, in Provinciae administratione, Pilatus successerat, *Ismaelem*, ut Josephus testatur, Pontificem maximum creavit, post Ananum, deinde, aliquo tempore pòst (anno, pu-

(*a*) Antiq. Libr. XVIII, capp. 6. 7. (*b*) [Vide quae notavimus, p. 112, (*a*)].

puta (a),) illi dignitatem hanc abrogavit, atque *Eleazarum* suffecit, & huic, anno exacto, *Simonem*, huic denique, anno post, Caiapham. Tum loco ipse cessit Pilato. Ita Vitellius, uno Paschate, Caiaphae successorem dedit Jonatham, sequenti, verò, Jonathae Theophilum. Hinc accidit, quod habet Lucas (b), anno 15 Tiberii, Annam & Caiapham Pontifices Maximos fuisse, nempe illum usque ad Pascha, hunc deinceps. Ita & Joannes de Pontificatu, ut annuo munere, loquitur: semel, enim, iterúmque, postremo praeconii Christi anno, Caiapham summum fuisse *eo anno* Pontificem scribit (c). Sequenti, rursus, anno, functum eo munere Annam, refert Lucas (d). Theophilus, itaque, fuit Pontifex Maximus, anno primo Caji, Jonathas, anno Tiberii 22, Caiaphas, ejusdem anno 21. Itaque, si singulis adsignemus annum, tempus, quo Christus passus est, quo Caiaphae, nempe, Annas successit, non [illegible] statui potest anno 20 Tiberii, aetatis Christi 34.

Non 33 Anni, ergo, tantum 33 & 34 considerandi restant. Ex his illum, hoc argumento, rejiciendum evinco. Pascha, quod biennio praecesserat mortem Christi, quum hic per sata ambularet, ejusque discipuli spicas vellerent, ac comesuri confricarent manibus, serò venisse, ex ipsa frumenti maturitate liquet. Et, sane, ita comparatum fuit Pascha A. C. 32, quod Aprilis 14 contigit. Pascha autem A. C. 31, maturè contigit admodum, 28 Martii Non, igitur, biennio post 31, sed post 32, suae aetatis annum, passus est Christus.

Itaque passus est anno aetatis 34 Atque ita omnes temporis, quo mortem Servator subiit, notae, anno, a natalibus ejus 34, & huic uni quidem omnes, conveniunt.

(a) [Josephus, ubi de hisce agit, Ant. Lib. XVIII. c. 3. ita loquitur, ut integer annus, quod ad literalem hunc, intelligi rex queat.]
(b) Cap. III. 2.
(c) Joan. XI. 49. 51. XVIII. 13.
(d) Act. IV. 6.

CA-

CAPUT DUODECIMUM.

De vaticinio Scripturae veritatis.

Imperia, secundâ & tertiâ bestiâ, Urso, nempe, & Pardo, repraesentata, iterum a Daniele describuntur, in postremo ipsius vaticinio, quod, tertio anno imperii Cyri in Babyloniâ, conscriptum est, eo, nempe, quo hic Persidem subegit. Est, enim, hoc vaticinium, quasi commentarius in visum de Ariete & Hirco.

Imperia Urso & Pardo, nec non Ariete & Hirco, repraesentata, iterum Dan XI describuntur.

Ecce, inquit [Danieli Angelus (a),] *adhuc tres exsurgent, in Perside, Reges*, Cyrus, Cambyses, & Darius Hystaspis, *& quartus*, Xerxes, *longè, supra omnes, opibus ditabitur, cumque divitiis invaluerit, omnes adversus regnum Graeciae excitabit. Exsurget, verò, Rex fortis*, Alexander Magnus, *multâ qui dominabitur potestate, quodque sibi placuerit efficiet. Hic cum steterit, conteretur ejus regnum, divideturque versus quatuor ventos coeli, verum non inter ipsius posteros, at post ipsorum mortem, neque eâdem, quâ ille dominatus fuerit potestate: evelletur, enim, ejus regnum, etiam aliis praeter hos.* Alexander Magnus, devicto omni Persarum Imperio, & parte Indiae subactâ, mortuus est Babylone, uno mense ante solstitium aestivum, anno, Aerae Nabonassari, 425. Duces, vero, exercitûs, monarchiam ejus tradiderunt fratri ipsius notho, Philippo Aridaeo, emotae mentis homini; Imperio, autem, administrando *Perdiccam* praefecerunt. Hic, consentientibus illis, *Meleagrum* exercitui Imperatorem praeposuit, Magistrum Equitum dixit Seleucum, *Craterum* Aerarii praefectum, porro *Antipatrum* Macedoniae, & Graeciae, Ptolemaeum Aegypto, *Antigonum Pamphyliae, Lyciae, Lycaoniae, & Phrygiae* Aegy-

Ducum posteriorumque, Alexandri M. historia, ad explicationem loci citati.

(a) Dan. XI. 2. 3. 4.

majori, Lysimachum Thraciae, aliosque Duces alias Provincias, quotquot nimirum antea, vivo Alexandro M., Provincias rexerant, praefecit. Jam nova Aera Babylonius in usu esse coepit, (*Aera Philippi* dicta), annis ut in Aera Nabonassari computatis, & hujus anno 425, primo illius numerato. Porro, quum *Roxanam*, uxorem, gravidam reliquisset Alexander M., tribusque, ferè, quatuorve, mensibus post, enixa illa esset filium, hunc Alexandrum vocarunt Duces, Regemque salutârunt, Philippo, quem prius in solio collocaverant, imperii consortem. Regnavit Philippus, sub tutelâ Perdiccae, annos tres, duos, insuper, sub tutelâ Antipatri, annum, denique, alterum, & quod excedit, sub tutelâ *Polyperchontis*, ut universim, annos 6, menses 4. Tum, unà cum Reginâ uxore, *Eurydice*, jussu *Olympiadis*, quae Alexandri M. erat mater, occisus est, mense Septembri. Graeci, vero, Olympiadis crudelitatem perosi, ad Cassandrum, Antipatri filium ac successorem, defecerunt. Hic, imperium Graeciae adsectus, Olympiadem occidit, ac, brevi post, Regem puerum, Alexandrum, cum Roxanâ matre, in arce *Amphipolensi* inclusit, curâ ipsorum demandatâ *Glauciae*, anno Nabonass. 432. Proximo anno, Ptolemaeus, Cassander & Lysimachus, operâ Seleuci, foedus, contra Antigonum, inierunt, post quaedam, verò, praelia (a), pacem cum ipso fecerunt, anno Nabonass. 438, hisce legibus, ut Cassander copiis Europaeis praeesset, donec Alexander, Roxanae filius, ad maturam pervenisset aetatem, Lysimachus autem regeret Thraciam, Ptolemaeus Aegyptum & Libyam, Antigonus omnem Asiam. Seleucus, anno priori, *Mesopotamiam*, Babyloniam, *Susianam*, & Mediam, occupaverat. Tribus, ferè, hic, à morte Alexandri M., annis, ab Antipatro Babyloniae praefectus fuerat, tum pulsus ab Antigono, jam autem regimen recuperavit, inque magnam Orientis partem extendit; unde nata est nova Aera, *Seleucidarum* dicta. Non diu post pacem cum Antigono

(a) [Anglice *wars*, quod plerumque bella significat.]

tigono factam, (si Diodoro credimus, eodem anno Olympico) Cassander, cum Roxanae filium, Alexandrum, jam adolescere videret, ac feri sermones in Macedonia intelligeret, oportere ut libertate restitueretur, regnique paterni administrationem ipse susciperet, Glauciae, arcis Amphipolensis Praefecto, imperavit, ut Roxanam, cum Rege puero, occideret, eorumque mortem celaret. Tum Polyperchon Herculem, Alexandri M., ex *Barsine*, filium, Regem constituit, brevi autem post, à Cassandro sollicitatus, eumdem occidi curavit. Nec longo hinc elapso tempore, Antigonus, cum filius ipsius, *Demetrius*, ingentem, à Ptolemaeo, navalem victoriam reportasset, *Regis* titulum adsumsit, eumdemque filio suo dedit. Contigit hoc anno Nabonass. 441. Antigone exemplum sequuti, Seleucus, Lysimachus, Cassander, & Ptolemaeus, titulum dignitatemque Regum adsumserunt singuli, quo honore abstinuerant, donec aliquis è posteris Alexandri Magni, imperii haeres, supererat. Ita, ergo, Monarchia Graecorum, haeredis defectu, in varia regna diffracta est, e quibus quatuor, ad quatuor ventos coeli sita, prae caeteris eminuerunt. Ptolemaeus, enim, imperabat Aegypto, Libyae, & *Aethiopiae*, Antigonus Syriae, & Asiae Minori, Lysimachus Thraciae, Cassander, denique, Macedoniae, Graeciae, & Epiro, ut dictum est supra (a).

Seleucus, hôc tempore, gentibus imperabat trans Euphratem sitis, quae ad corpora duarum priorum, in vaticinio Danielis, bestiarum pertinuerant, post annos, verò, sex, Antigonum devicit, eôque Dominus unius è quatuor memoratis regnis evasit. Cassander enim, Antigoni potentiam timens, cum Lysimacho, Ptolemaeo, ac Seleuco, societatem, adversus illum, iniit; dumque Lysimachus Asiae partes juxta Hellespontum invadebat, Ptolemaeus

Earumdem historiae continuatio, donec omnes Alex. M. imperium soli Ptolemaeus & Seleucus tenerent.

(a) [Pag. 80. ubi quando, pro Antigono, Seleucus Syriae imperasse dicitur. Rationes utriusque sunt notae, atque etiam hic sequuntur.]

Q

maeus *Phoeniciam*, & Coele-Syriam, nec non Asiae loca maritima, subjugavit. Mox Seleucus, cum validissimo exercitu, in *Cappadociam* descendit, ac, conjunctis foederatorum viribus, cum Antigono in Phrygiâ conflixit, ipsum occidit, regnumque ejus occupavit, anno Nabonass. 447. Post haec Seleucus *Antiochiam*, *Seleuciam*, *Laodiceam*, *Apameam*, *Berrhoeam*, *Edessam*, aliaque, in Syriâ & Asiâ, oppida, condidit, in iisque Judaeis aequalia cum Graecis jura concessit.

Demetrio, Antigoni filio, exigua tantùm, è paternis ditionibus, pars fuit reliqua, isque, tandem etiam, à Ptolemaeo, *Cypro* privatus est, postmodùm autem, occiso *Alexandro*, Cassandri filio, atque, in regno Macedoniae, successore, hujus ditiones occupavit, anno Nabonass. 454. Aliquanto post, ingentem dum cogit exercitum, quò paternas, in Asiâ, ditiones recuperaret, Seleucus, Lysimachus, & *Pyrrhus*, Epiri Rex, societatem adversùs illum inierunt, & Pyrrhus, quidem, cum invasisset Macedoniam, exercitum Demetrii corrupit, ipsum in fugam vertit, regnoque ejus occupato, cum Lysimacho illud est partitus. Septem inde mensibus, Lysimachus, victo a se Pyrrho, Macedoniam eripuit, eamque, cum Thraciae regno conjunctam, tenuit annos quinque cum dimidio. Hic verò, quae cum Antigono & Demetrio gesserat, bellis, eripuerat iis *Cariam*, *Lydiam*, & Phrygiam, fuitque illi aerarium, sive gazophylacium, Pergami, quae arx erat in cacumine montis conicae figurae in Phrygiâ, prope flumen *Caicum*, cujus custodiam *Philetaero* cuidam commiserat, qui initio quidem ipsi fidelis fuit, postremo, autem, imperii ipsius anno, adversùs illum rebellavit. Cum, enim, Lysimachus, *Arsinoës* uxoris instinctu, primò proprium filium, *Agathoclem*, interfecisset, deinde plurimos, qui hunc exstinctum dolebant, Agathoclis uxor, cum liberis ac fratribus, aliisque quibusdam amicis, fugit, precibusque Seleucum sollicitavit, ut Lysimacho bellum inferret, quo facto, etiam Philetaerus, qui & ipse Agathoclis aegrè ferebat mortem, ideóque ab Arsinoë delatus fuerat, arma cepit, ac Seleu-

ei partes sequutus est. Hac occasione occurrerunt sibi invicem Lysimachus & Seleucus, confligeruntque in Phrygia, & ille, quidem, in praelio caesus, regnum victori reliquit, anno Nabonass. 465. Ita Graecorum, quod primò in quatuor regna diffractum erat, Imperium, tandem ad duo redactum est, maxime insignia, hinc Daniel Reges Austri & Aquilonis dicta. Jam enim Aegypto, Lybiae, Aethiopiae, Arabiae, Phoeniciae, Coele-Syriae, & Cypro, unus imperabat Ptolemaeus, Seleucus, vero, tribus, e quatuor, regnis, sub unam potestatem redactis, dominio pollebat, vix Persico, quod subegerat Alexander Magnus, Imperio inferiori. Haec omnia, Daniel, hac ratione, describit. *Potens erit tribus Rex Austri*, Ptolemaeus, *atque unus ex ejus*, Alexandri M., *Principibus*, Seleucus, *prae ipso potens futurus erit, ac dominatorus: ingens erit ejus dominium* (a).

Quae innuit Daniel Ibid. vs. 5.

Postquam Seleucus septem menses in Macedoniam, Graeciam, Thraciam, Asiam, Syriam, Babyloniam, Mediam, omnemque, ad Indiam usque, Orientem, imperium tenuisset, *Ptolemaeus Ceraunus*, frater junior *Ptolemaei Philadelphi*, Regis Aegypti, perfide illum occidit, ejusque, in Europâ, ditiones occupavit: dum filius ejus, (Seleuci,) *Antiochus Soter*, patri in Syria, Asiâ, & maximâ Orientis parte, succederet. Hunc deinde, post 19 vel 20 annos, excepit *Antiochus Theos*, qui diuturnum, quod cum Philadelpho gerebat, bellum, tandem, ductâ uxore *Berenice*, Philadelphi filiâ, composuit: postquam, verò, quindecim annos regnasset, à priori uxore, *Laodice*, veneno sublatus est, quae filium suum, *Seleucum Callinicum*, in solio collocavit. Initio regni Callinicus, matris Laodices instinctu, Berenicem in *Daphne*, juxta Antiochiam castello, obsedit; ac unà, cum filio puero, multisque, quae cum ipsâ, mulieribus, interfecit. Hinc *Ptolemaeus Euergetes*, Philadelphi filius & successor, bellum Callinico intulit, Phoeniciam, Syriam, *Ciliciam*, Mesopotamiam, Babyloniam, Susianam, aliasque, ipsi terras eripuit, denique talentorum ar-

Seleucidarum & Lagidarum res gestae, usque ad mortem Callinici, & Ptolemaei Euergetis.

(a) Dan. XI. 5.

argenti quadraginta millia, nec non bis mille & quingenta Deorum (in quibus & Aegyptiorum Deorum, quae Cambyses abduxerat) simulacra, in Aegyptum reduxit. Callinico fratri primò opem tulit *Antiochus Hierax*, postea, autem, cum eodem de Asiâ contendit. Interea *Eumenes*, Pergami Praefectus, Antiochum praelio superavit, & utrique omnem Asiam, à Tauro monte versus occidentem, eripuit. Contigit hoc quinto Callinici anno, cui, denique, postquam 20 annos inglorius regnâsset, filius, *Seleucus Ceraunus*, successit; post quatuor inde annos, Nabonass 527, etiam Euergetem excepit filius, *Ptolomaeus Philopator*. Haec omnia ita describit Daniel (a) *Et post annos*, aliquot, *foedere se jungent* Reges Austri & Aquilonis. *Filia*, quippe, *Regis Austri*, Berenice, *ad Regem Aquilonis veniet, ad pangendam pactionem, non autem retinebit potentiam brachii, neque stabit ipsa* (b), *neque semen ejus, sed tradetur ipsa, & is qui eam abduxerat*, Callinicus (c), *& is quem ipsa pepererat* (d) *& illi qui eam roborabant illis temporibus*, sive eam in obsidione Daphnensi defendebant. *Verùm è germine radicum ejus surget aliquis, in sede suâ*, frater ejus Euergetes, *qui veniet cum exercitu, & intrabit in castellum*, sive urbes munitas, *Regis Aquilonis, & adversus eos aget, & praevalebit. Et abducet captivos in Aegyptum ipsorum Deos, cum principibus ipsorum, & pretiosis vasibus ex auro & argento, & manebit aliquot annos post Regem Aquilonis.*

Forum dem histo-

Seleucus Ceraunus, cum regni paterni reliquias haereditario jure adquisivisset, inque animo haberet caeteras ejusdem

(a) Dan. XI. 6. 7. 8 [ex versione ipsius Newtoni, latine reddita. Differt ille ab omnibus, quas vidi, versionibus, aliquo tamen, etiam in quibus differt, saepè casu ejus initius.]

(b) [Ita, praeter Nostrum, unus Grotius. Attamen contra textum Hebraeum, habetur, enim, [illegible].]

(c) [Legendum, procul dubio, *Theos*: vide antecedentia & sequentia.]

(d) [*Illi, qui eam genuerat.* Vox Hebraea, pro varia punctatione, hoc vel illud significat. Utrumque tamen ab interpretibus agnoscitur.]

dem partes recuperare, ingentem, adversus Pergami quondam Praefectum, nunc Regem, exercitum paravit, tertio autem imperii sui anno est mortuus. Frater ejus & successor, *Antiochus Magnus*, bellum promovens, Regi Pergamensi omnem ferè Minorem Asiam eripuit, Mediam quoque, Persiam & Babyloniam, Provincias, recuperavit ab earumdem Praefectis, qui & ipsi defecerant. Idem, quinto regni anno, Coele-Syriam invasit, nec difficili negotio magnâ ejus parte potitus est: mox, anno proximo, reliquam ejus Provinciae, nec non Phoeniciam, invasurus, Ptolemaei Philopatoris exercitum praelio, prope *Berytum*, superavit. Tum in Palestinam, finitimasque Arabiae partes, irrupit, tertioque anno, cum septuaginta & octo millium armatorum exercitu, rediit. Ptolemaeus, vero, cum septuagies & quinquies mille armatis, Aegypto egressus, ipsum ad *Raphiam*, prope *Gazam*, inter Palestinam & Aegyptum, fudit, omnemque ei, denuo, Palestinam & Coele-Syriam eripuit, anno Nabonass. 532. Hoc, autem, ea victoriâ, magnopere elato, inque omni luxu vitam ducente, rebellarunt Aegyptii, cumque ipso bella gessere, quibus tamen superati sunt. Et per has, quidem, turbas, sexaginta millia Judaeorum Aegyptiorum caesi sunt. Haec omnia ita describit Daniel (a). *Ejus autem filii*, Seleucus Ceraunus, & Antiochus Magnus, Callinici filii (b), *concitabuntur, & ingentem cogent exercitum, & veniet*, Antiochus Magnus, *potenter, & inundabit & pervadet, & revertetur.* Et, iterum proximo anno, *concitabitur, exercitum ducens etiam ad ejus castellum*, Aegypti propugnacula in ejus finibus, *Et irascetur Rex Austri, & egredietur*, anno tertio, *& pugnabit cum ipso, cum Rege Aquilonis.* Et is, Aquilonis Rex, *ingentem ducet multitudinem, verum multitudo in ipsius manum tradetur.* Et, *sublatâ multitudine, efferetur illius animus, & multas myriadas dejiciet, verum in eo non firmabitur*: Rex, *quippe Aquilonis revertetur*, &c.

Margin notes: Antiochus ad victoriam ad Raphiam de Seleucida. — Quomodo ea Daniel describantur.

Duo-

(a) Dan. XI. 10. &c.
(b) [Versu tamen nono de Rege Austri loquitur Vates.]

Antiochi Magni res gestae & fata, Danieli descripta.

Duodecim fere, post praelium inter Philopatorem & Antiochum, annis, ille mortuus est, regnumque filio suo, *Ptolemaeo Epiphani*, quinquenni puero, reliquit. Tum Antiochus Magnus cum Macedoniae Rege *Philippo* foedus init, quo se obstringebant singuli, eas Epiphanis ditiones invasuros, quibus suae essent confines. Hinc varium, Antiochum inter & Epiphanem, bellum exortum, quo, alternis vicibus, Phoeniciam & Coele-Syriam hi Reges occuparunt, adeo ut, ab utraque parte, multum hae regiones perpessae sint. Primus eas occupavit Antiochus, cum *Scopas* quidam, cum exercitu Aegyptio missus, easdem ab illo recuperavit. proximo anno, Nabonass. 550, prope fontes *Jordanis*, Antiochus cum Scopa congressus, eum fudit, dein *Sidone* obsedit, eam urbem cepit, ac Syriam cum Phoenicia, denuo, ab Aegyptiis, in suam potestatem vindicavit, ultro ad illum transeuntibus Judaeis. Tribus autem annis post, cum bellum in Romanos adornaret, Raphiam, in Aegypti finibus, venit Antiochus, pacem cum Epiphane fecit, suamque ipsi filiam *Cleopatram* uxorem dedit. Proximo autumno Hellespontum trajecit, Graecas, quae in fide Romanorum erant, urbes invasurus, e quibus etiam cepit nonnullas, verum, aestate proxima, praelio a Romanis victus, in Asiam cum exercitu reverti coactus est. necdum circumacto anno, etiam ipsius classis, a Romanorum classe, devicta est, prope *Phocaeam*. Eodem quoque tempore legationem Romam miserunt Epiphanes & Cleopatra, quae S P Q R. de successu armorum in Antiochum, patrem suum, gratularetur, eosdemque adhortaretur, ut bellum, cum ipso, in Asiam prosequerentur. Romani denuo Antiochum, haud procul *Epheso*, maritimo praelio superarant, copias suas Hellespontum traduxerunt; ingentem, ex eodem, victoriam terra reportarunt, omnem ipsi, cis Taurum, Asiam ereptam, Pergamensi Regi, a quo, hoc in bello, adjuti fuerant, dederunt, grave, denique, tributum Antiocho imposuerunt. Ita Rex Pergami, Romanorum potentia, ereptas sibi, ab Antiocho, ditiones recuperavit. Antiochus autem, cum in reliquas sibi regni partes

tes sese recepisset, duobus annis pôst, à Persia, dum *Jovis Beli* Templum in *Elymaide* spoliaret, ut inde argentum Romanis debitum conficeret, occisus est. Atque haec ita apud Danielem descripta occurrunt (*a*). *Revertetur enim Rex Aquilonis*, Antiochus, *majoremque priori multitudinem ducet, & certò veniet, post certos annos, cum ingenti exercitu, & ingentibus divitiis. Et, illis temporibus, multi adversus Regem Austri consurgent*, praesertim Macedones, *etiam spoliatores populi tui*, Samaritani, *sese efferent, ad firmandum visum, sed cadent. Ita veniet Rex Aquilonis, & struet aggerem* (*b*), *munitissimasque urbes capiet, nec resistent Brachia Austri, neque electus ejus populus, neque ulla ad resistendum vis futura est. Ille, verò, qui adversus ipsum veniet, quodcunque sibi libuerit faciet, neque stabit coram ipso quisquam: & in gloriosâ terrâ consistet, quae in manu ejus deficiet. Ponet etiam faciem suam ad eundum, cum omnis regni sui robore*, vel exercitu, *pangetque cum ipso pactionem*, ad Raphiam, *dabitque ipsi filiam feminarum, ipsam corrumpens: illa, verò, non stabit ab ipsius partibus, neque ipsi erit. Post haec convertet faciem suam ad insulas, & multas capiet: verùm Princeps, suâ ipsius causâ*, Romanus, *faciet ut infamia, quam intenderat, cesset, absque suâ ipsius infamiâ, faciet ut in illum excidat. Tum convertet ille faciem suam adversus munimentum suae ipsius terrae, verùm titubabit, concidetque, & non invenietur.*

Antiocho successit filius *Seleucus Philopator*, anno Nabonass. 561, regnavitque annos 12, nihil autem memorabile gessit, cum esset torpidus, & in unum id intentus, qui pecuniam, Romanis, quibus vectigalis erat, dandam, corraderet. Occisus est ab *Heliodoro*, quem direptum Templum Hierosolymitanum miserat. His verbis ejus regnum Daniel describit (*c*): *Tum surget, ejus loco, exactor tributi, in glo-*

Seleuci Philopatoris, Antiochi M. filii, res gestae & fata, &, qui ea Danielis describuntur.

(*a*) Ibid. vs. 13—19.
(*b*) *He shall cast up a mount.*
(*c*) Vs. 20.

gloriâ regni, verùm intra paucos dies perdetur, neque id irâ, neque in praelio

Antiochi Epiphanis res gestae, & mores, primo regni ejus anno.

Brevi tempore priùs quam moreretur Philopator, ejus filius, *Demetrius*, obses Romam fuerat missus, loco *Antiochi Epiphanis*, qui frater erat Philopatoris, eratque Antiochus Athenis, in reditu suo Româ, quum Philopator fratri moreretur. Hinc Heliodorus, Aerarii Praefectus, solium conscendit. Antiochus, autem, ita rem suam egit, ut Romani Demetrium Romae retinuerint, eumque socius, Rex Pergami, Heliodorum de solio deturbavit, Antiochum, verò, Regem constituit, Demetrio, interea, vero haerede, Romae manente obside. Antiochus, hac ratione, amicitiâ Regis Pergami, factus Rex, multâ potentiâ Syriae vicinisque regionibus imperavit. Multò, autem, infra dignitatem sese gessit. Quippe furtim privatimque è regiâ exire, ac personatus per urbem sursum deorsum vagari, cum uno, vel item altero, e sodalibus: cum infimae fortis hominibus, hospitibus, ignotis, versari ac potare: dissolutorum hominum coetus, ad bacchanalia & comessationes coactos, frequentare: vestire sese more candidatorum, ac centurionum, apud Romanos, horum partes, instar pantomimi, agere in festis publicis, cum servis, ac levi quocumque hominum genere, saltare ac jocari: ludibrio, denique, sese, omnigenis gesticulationibus ridiculis, exponere. His ipsius moribus effectum, ut nonnulli eum pro insano habuerint, Antiochumque Ἐπιμανῆ vocarint. Primo regni sui anno, Pontifici Maximo Judaeorum, *Oniae*, dignitatem abrogavit, vendiditque Pontificatum *Jasoni*, minori natu Oniae fratri. Promiserat enim Jason, pro eo munere soluturum ipsi quadringenta & quadraginta talenta argenti, atque insuper centum & quinquaginta, ut sibi gymnasium instituere liceret, quo superstitiosarum gentium moribus adolescentes educarentur. Et hoc quidem a Rege concessum, à Jasone reapse perfectum est (a). Deinde

(a) [2 Macchab. IV. 7—11. &c. & 1 Macchab. I. 14. 16. Vide le

de Rex, misso quodam in Aegyptum *Apollonio*, qui inaugurationi *Philometoris*, filii adolescentis Epiphanis & Cleopatrae, adesset, sereneque non bene erga ipsius res in Phoenicia affectum Philometorem, propriae, in illis terrarum tractibus, saluti consuluit, venitque, eum in finem, *Joppen* & Hierosolymas, ubi honorificè exceptus est. Inde eodem modo, cum parvo, qui ipsi aderat, exercitu, ad urbes Phoeniciae venit, sese adversus Aegyptum firmaturus, populum ambiendo, largitionesque praetermodum passim profundendo. Haec omnia Danieli ita describuntur (a) *In ejus, deinde*, Seleuci Philopatoris, *loco, stabit homo vilis, cui illi*, Syri, qui Heliodorum Regem crearunt, *non dabant honorem regni. Attamen pacate intrabit, regnumque adulando*, Pergami praesertim Regem, *obtinebit, & brachia*, quae pro Heliodoro ipsi obstiterunt, *inundabuntur fluento à facie ejus, & confringentur, imo & Princeps foederis*, Onias, Pontifex Maximus. *Et post factam, cum ipso, foedus*, cum Rege Aegypti, misso, qui ejus inaugurationi adesset, Apollonio, *aget fraudulenter*, contra Regem Aegypti, *adscendet, enim, & corroborabitur*, in Phoenicia, *cum exiguo populo. Et introibit in quietas, ac copiis bonorum ditas, urbes provinciae*, Phoeniciae, *facietque*, ut sibi gratiam conciliet Judaeorum, in Phoenicia & Aegypto, eorumque qui his amici erant, *quod non fecerant ipsius patres, nec patrum majores, profundet inter ipsos praedam, & spolia, & divitias*, ab aliis locis exactas, *& consilia inibit adversus munimenta*, Aegypti, *usque pro tempore.*

Quomodo dicitur Daniel.

Contigerunt haec primo regni ipsius anno, Aerae Nabonass. 573, ex eoque adversus Aegypti propugnacula consilia iniit, ad annum usque sextum. Tribus enim post annis, quarto, nempe, regni ejus, *Menelaus* à Jasone Pon-

Antiochi gestae adversus Aegyptum, in Aegypto, &, recex-

tamen & Josephum, Antiq. Lib. XII Cap. 6. posteriores Menelao adscribentem, &, Libro de Macchabaeis, C. 4. longe majori pecunia constituisse Jasoni Pontificatum referentem.]

(a) Cap. XI. 21, &c.

emit, in Judaeos.

Pontificatum emit; cum, verò, pretium non solveret, à Rege arcessitus est. Rex, autem, prius quàm causae illi audiendae vacare posset, in Ciliciam contendit, ut seditionem, ibi exortam, componeret, *Andronicum*, tamen, legatum, Antiochiae reliquit. Interea Menelai frater, ut argentum, quod debebatur, conficeret, plurima vasa Templo exhausit, ex iisque Tyri quaedam vendidit, quaedam, verò, Andronico misit. Hac de re correptus, ab Onià, Menelaus, effecit ut ab Andronico Onias occideretur. eâ, autem, de causâ Rex, e Ciliciâ reversus, Andronicum interfici curavit (a). Tum alteram, in Aegyptum, expeditionem adornavit Antiochus, eamque, sexto regni sui anno, perfecit, Aerae Nabonass. 578. Mortuâ, quippe, Cleopatrâ, tutores filii ipsius adolescentis, Regis Aegypti, Phoeniciam & Coele-Syriam, ut Cleopatrae dotem, ab Antiocho vindicarunt suo Regi, iisque ditionibus recuperandis ingentem exercitum coegerunt. Antiochus, considerato patrem suum earum regionum possessione nunquam cessisse, eas Cleopatrae dotem fuisse datas negavit, & ipse, igitur, cum exercitu ingenti, Aegyptiis occurrit, cumque iis praelium, in Aegypti confinius, inter *Pelusium* & *Casium* montem, commisit. Ibi eos fudit, omnemque eorum facile delevisset exercitum, nisi, sursum deorsum per suos ipse equitans, militibus, non occidere hostes, sed viventes capere, jussisset. Eâ humanitate primum Pelusio, mox etiam omni Aegypto, est potitus, quam cum vastâ multitudine peditum, rhedarum, elephantum, & equitum, magnâque classe, ingressus est. Tum, occupatis, amici specie, urbibus Aegypti, ac *Memphim* cum exercitu profectus, omnem belli culpam in *Eulaeum*, Regis tutorem, conjecit, exteriúsque ostentatione amicitiam cum Rege adolescente junxit, regnique negotiorum ordinationem in

(a) [2 Maccab. IV. 23—38. non tamen Menelaus à *Jasone*, sed argentum, à Jasone ipsi datum, ut Regi solveret, atque insuper majori promisso, à *Rege* emisse Pontificatum ibi dicitur.]

in se recepit. Dum ita occuparetur Antiochus, ac fama, per Phoeniciam, ferret, eum vitam cum morte commutasse, Jason, ut Pontificatum recuperaret, Hierosolymas, cum amplius mille viris, adortus, urbem cepit (a). Hinc Rex, Judaeos defecisse ratus, instar furiosi hominis ex Aegypto reversus, urbem recepit, quadraginta Judaeorum millia occidit; totidem, captivos factos, pecuniae conficiendae ergo, vendidit, in Templum, porro, sese contulit, illudque suis thesauris, ornamentis, utensilibus, aureis argenteisque vasibus, ad mille & octingentorum talentorum pretium, spoliavit, omnemque praedam Antiochiam abduxit. Evenerunt haec anno Nabonass. 578, eaque his verbis describit Daniel (b) *Et concitabit potentiam suam, & virtutem suam, adversus Regem Austri, cum ingenti exercitu, & concitabitur Rex Austri ad praelium, cum exercitu pergrandi, potentique; verum non consistet: illi enim*, Antiochus cum suis amicis, *consilia adversus eum inibunt*, ut supra descriptum, *mox illi, qui portione cibi ipsius aluntur, ipsum prodent ac perdent, exercitusque ipsius profligabitur, & caesi concident multi. Erit autem utriusque hujus Regis animus pronus ad nocendum, inque*, [ambo Reges,] nunc amici facti, *mendacia ad unam mensam loquentur*, adversus Judaeos, sanctumque foedus, *illud autem prosperè non cedet: veruntamen finis*, quo abominationis desolationis erectio secundis fatis utetur, *erit statuto tempore. Tum revertetur in terram suam, cum multis divitiis, eritque animus ejus adversus sanctum foedus, agetque*, adversus illud, Templum spoliando, *inque terram suam revertetur*.

Eorum dem descriptio apud Prophetam.

Cum animadverterent Aegyptii Alexandrini, Philometorem, primo in luxuriâ educatum, ab Eulaeo Eunucho, jam autem sub potestate Antiochi, regnum *Evergeti*, juniori ipsius fratri, obtulere. Tum Antiochus, Philometori regnum restituturum prae se ferens, Evergeti bellum in-

Antiochus reductus in Aegyptum, atque inde in Syriam;

(a) [2 Macchab. V. 5. &c.]
(b) Cap XI. 25.

Incedens in Aegyptum & tandem, iterum, Romanorum jussu, in patriam; deinque furens in Judaeos.

intulit, maritimo cum praelio vicit, deinde, unà cum sorore *Cleopatrâ*, *Alexandriae* obsedit. Interea obsessi Principes Romam, imploratum Senatûs auxilium, mittunt. Antiochus autem, animadverso capere se urbem eo anno non posse, in Syriam reversus est, relicto Memphi Philometore, qui, se absente, Aegyptum regeret. Hic, vero, eâ hyeme, amicitiam cum fratre junxit. Antiocho, autem, proximo vere, anno Nabonass. 580, redeunti, atque utrumque Ptolemaeum Alexandriae obsidere paranti, obviam in itinere facti sunt *Popilius Laena*, *C. Decimus*, & *C. Hostilius*, legati Romanorum. His manum ille osculandam obtulit, Popilius, vero, tabulas, quibus nuncium Senatûs inscriptum erat, ipsi tradens, eas priùs legere jussit. Lectis, ille, respondet, cum amicis expensurum quid factu opus sit. verùm Popilius, circulo in terra circùm ipsum ducto, respondere, prius quam indè egrediatur, imperat. Rex, feroci hoc insuetoque imperio (a) perculsus, ex voluntate Romanorum facturum sese promisit. Tum Popilius suam Antiocho manum osculandam praebuit, hic, verò, ex Aegypto reversus est. Eodem anno ejus Duces, ipsius jussu, Judaeos expilârunt, trucidâruntque, Templum profanarunt, idolorum cultum in Judaea introducerunt, atque eadem colere recusantes vexare, & bello petere, coeperunt. Haec apud Danielem ita descripta invenias (b). *Statuto tempore veniet, iterum adversus Austrum, at non erit prioris similis novissimum. Venient, quippe, naves Chittim, cum legatione Romanorum, adversus eum: ideirco contristabitur, revertetur que, & indignabitur adversus sanctum foedus. Ita faciet, revertetur, & mutua ipsi erunt consilia (c) cum iis, qui sancto foederi non stabunt.*

Danielis verba illuc spectantia.

Porro Danielis.

Eodem illo anno, Nabonass. 580, quo Antiochus, Romanorum jussu, ex Aegypto recessit, ac Graecorum Deorum

(a) *This blunt and unusual imperiousness.*
(b) Ubi supra vss. 29. 30.
(c) *He shall have intelligence.*

rum cultum in Judaeâ introduxit; Romani Macedoniae regnum, quo Graecorum Monarchia primum coeperat, expugnarunt, atque in Provinciae formam redegerunt. Et eo, quidem, Imperio tertiae, apud Danielem, bestiae finem imposuere. Hac ratione apud Profetam id describitur (a): *Et post eum brachia*, id est, Romani, *exsurgent*. Ut מבלך versu octavo, significat *post Regem*, ita & ממנו significare potest *post eum*. *Brachia* ubique, in hoc Danielis vaticinio, pro militari alicujus Imperii robore ponuntur, eáque tum *exsurgere* dicuntur, cum alios Principatus ejusmodi Imperium expugnat, ac potens evadit. Hactenus descripserat Daniel, quae gestura forent Reges Austri & Aquilonis, postquam, verò, usque ad expugnationem Macedoniae, per Romanos, venisset, à describendis Graecorum rebus gestis desistit, Romanorum, autem, in Graeciâ negotia, ac gesta, describere adgreditur. Subegerunt hi Macedoniam, Illyricum & Epirum, anno Nabonass. 580. Triginta quinque annis pòst, ex testamento Attali, postremi Regis Pergami, ditissimum ac florentissimum illud regnum, id est omnem, cis Taurum, Asiam, haereditario jure, consequuti sunt. Unde septuaginta annis ulterius elapsis, regnum Syriae debellârunt, inque Provinciae formam redegerunt; triginta, deinde, & quatuor annis pòst, idem fecerunt Aegypto. Singulis hisce gradibus Romana *Brachia* supra Graecos exsurrexere, tandemque, etiam, nonaginta ulterius annis post, bello Judaeis illato, *sacrarium polluerunt*, *ac jugè sacrificium sustulerunt*, *& tum abominationem desolationis posuerunt*. Posita est, quippe, ea abominatio (b), post Christi tempora, anno Hadriani, Im-

Romanorum res gestas adversus Judaeos, describit, usque ad Hadriani Imp. tempora.

(a) Ibid. vs. 31. [Nota. Quae hinc, usque ad finem paragraphi, occurrunt, eadem sunt de quibus ad finem Cap. IX. p. 86. Solicitudo illic Noster, exemplis his allatis, addit, eâdem ratione אחריו Dan. VIII. 9. significaverit post eum in ...]

(b) [Vide quae notavimus p. 83. (c) Quum, autem, & Antiochus Epiphanes sacrarium, flatuâ Idoli, polluerit, nihil erit necesse ad Hadrianum haec referre. At Nostro tempora obstare constat, quo minus id fa-

Imperatoris, 16, à Christo nato 132, templo, scilicet, Jovi Capitolino aedificato Hierosolymis, eodem loco ubi Templum Dei steterat. Hinc Judaei, Barchocheba duce, in Romanos arma cepere, atque eo, quidem, bello, quinquaginta ex ipsorum urbibus eversae sunt, nongenta & octoginta quinque ex optimis oppidis desolata, quingenta; denique, & octoginta millia hominum caesa, belloque finito, anno Christi 136, ipsis, Judaeâ pulsis, sub poenâ mortis, in patriam reditus interdictus est unde regio illa veteribus incolis destituta mansit.

Nec non alterius Christianorum persequutionem la, usque ad finem

Initio belli Judaici, imperante Nerone, Apostoli cum suis gregibus, e Judaeâ fugerunt, quidam trans Jordanem, *Pellam*, aliaque ad loca, quidam in Aegyptum, Syriam, Mesopotamiam, Asiam minorem, alióque. Petrus & Joannes in Asiam venerunt, unde, per Corinthum, ille Romam profectus est. Hic, vero, cum in Asia mansisset, a Romanis in insulam *Patmon* est relegatus, ut dux partis cujusdam Judaeorum, quibuscum illis bellum erat (a). Hac dispersione Judaeorum Christianorum, religio Christiana, quae jam, Occidentem versus, Romam usque erat propagata, per omne Romanum Imperium sparsa est, altasque radices egit, & multas, sub eo, exantlavit persequutiones, usque ad tempora Constantini Magni, ejusque filiorum. Haec omnia ita describit Vates (b). *Qui impiè adversus sanctum foedus egerint*, inquit, *ens ille*, qui abominationem posuerit, *dissimulare faciet*, deosque idololatrarum gentium colere; *verum populus*, inter ipsos, *qui noverit Deum suum*, *fortis erit*, *atque aget. Et qui intelligent in populo multos docebunt*, *attamen cadent*, *ferro & igni*, *& exsilio*, *& rapinâ*, *multis diebus. Jam*, *verò*, *cum corruerint*, *auxilio parvulo sublevabuntur*, imperante, scilicet Constantino Magno, &, eo

Antiochum haec referentes. Vide cap. IX, praesertim p. 83—85, verumtamen & quae illic notavimus.]

(a) [Vide quae diximus ad haec, in notulis ad Cap. I, observationum Nostri ad Apocalypsin medio fere capite.]

(b) Ubi supra vss. 32, &c

eo tempore, propter secundam, quâ gaudebunt, fortunam, multi, ex idololatris, ad eos transient, iisque *adhaerebunt, simulantes. Verùm, ex iis qui intelligent*, etiamnum *cadent, ut per ipsos explorentur illi*, qui Dei sunt populus, *atque purgentur* à dissimulatoribus, *atque dealbentur, etiam usque ad tempus finis; quoniam adhuc est tempus definitum.*

Maxime quae in Imperio Orientis contigerunt.

Hactenus Imperium Romanum integrum consliterat, & hac sub dominatione, parvum cornu Hirci manserat *potens*, verùm *non suis viribus*. Nunc, autem, conditâ Constantinopoli, novaeque illi urbi concesso Senatu, aliisque aequalibus iis, quibus Roma gaudebat, juribus, divisoque, insuper, Romano, in duo Imperia, Imperio, unum Graecorum, Latinorum alterum, quorum singulorum capita erant singulae illae urbes, hisce, inquam, factis, nova rerum facies recipit, nova scena comparet, in quâ *Rex quidam*, Imperium Graecorum, *facit prout ipsi libuerit* (*a*), &, suas leges divinis anteponendo, *seipsum effert, atque extollit, supra omnem Deum, ac mirabilia adversus Deum Deorum loquitur, & prosperâ utetur fortunâ, donec indignatio completa sit* ——— *Neque Deum patrum suorum curabit*, *neque* legitimum *foeminarum desiderium* (*b*), ad matrimonium, *neque ullum Deum, at supra omnia sese efferet*. *Atque, in sede suâ, colet Mahuzzim*, id est, fortes patronos, animas defunctorum; *etiam eum Deo, quem non noverant patres ejus, ipse colet*, In ipsorum Templis, *auro argentoque & pretiosis lapidibus, rebusque sumtuosis*. Haec omnia Monachorum Monialiumque, per omne Graecorum Imperium, ingentem dispersionem (*c*) spectant, sanctitatem in abstinentia a matrimonio collocantium, nec non Sanctorum invocationem, reliquiarum ipsorum venerationem, aliasque id genus superstitiones, quarto & quinto, post Christum natum, Saeculis, his auctoribus, in Ecclesiam introductas *Et in*

(*a*) Dan. Ibid. vss. 36, &c.

(*b*) Contrarium prorsus hac Vulgata: *Et erit in concupiscentiis feminarum.*

(*c*) *The overspreading of the Greek Empire with Monks and Nuns.*

in tempore finis, ita pergit, post pauca interjecta, Daniel (a), *petet eum*, bello, *Rex Austri*, sive Imperium Saracenorum, *venietque adversus eum Rex Aquilonis*, Turcarum Imperium, *instar turbinis*, *cum rhedis & equitibus*, *plurimisque navibus*, *& ingredietur terras*, Graecorum, *& inundabit & pertransibit*. *Ingredietur*, *etiam*, *in terram inclytam*, *multaeque regiones desolabuntur*, *hi*, *autem*, *manum ejus effugient*, *Edomus*, *& Moabus*, *& praecipue posteriorum Ammonis*, id est, illi, quibus ipsius caravanae, [ut barbare vocantur,] tributum pendunt. *Extendet*, *etiam*, *manum suam in terras*, *& terra Aegypti non effugiet*, *verum habebit ille potestatem in thesauros auri atque argenti*, *omniaque Aegypti pretiosa*, *& Libyae incolae*, *& Aethiopes erunt ad vestigia ipsius*. Omnes hae gentes Imperium Turcarum constituunt, adeóque hoc, *Rege Aquilonis*, hic est intelligendum. Constituunt etiam corpus Hirci, adeóque etiamnum, in postremo suo cornu, Hircus regnat, *verbus autem non fuit*.

(a) Vs. 40. &c.

CAPUT-

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

De Rege qui fecit prout ipsi libuit, seseque supra omnem Deum extulit, & coluit Mahuzzim, non autem curavit desiderium foeminarum.

PRimis Christianismi saeculis, singularum urbium Christiani à concilio Presbyterorum regebantur, ejusque concilii praeses erat Episcopus urbis. Unius urbis Episcopi ac Presbyteri, alterius negotiis, nisi per literas monitorias, vel legationes, sese non interponebant. Nec variarum urbium Episcopi in concilium convenerunt ante tempora Imperatoris *Commodi*: neque, enim, illud ipsis erat liberum, nisi concedentibus Romanarum Provinciarum praefectis. Iis, verò, temporibus, Conciliis provincialibus convenire coeperunt, praefectorum permissu, primum in Asiâ, ut haeresi *Cataphrygum* sese opponerent, ac brevi post, aliis in locis, aliisque de causis. In hisce Conciliis plerumque Episcopus Metropolitanus, sive primae urbis ejusdem provinciae, praeses eligebatur, atque hinc nata est Metropolitanorum, prae aliorum, in eâdem provinciâ, Episcoporum, auctoritas. Hinc etiam factum, ut *Cypriani* temporibus, Episcopus Romanus sese *Episcoporum Episcopum* dixerit. Quamprimum Christianum evasit Imperium, Romani Imperatores universalia Concilia coeperunt convocare, ex omnibus simul provinciis, ac, praescripto iis de quibus agerent, suaque potentiâ, & prout res sua exigebat, ea dirigentes, quam volebant partem caeteris superiorem fecerunt. Ita, cum Imperium Romanum in Graecum & Latinum esset divisum, illud evasit *Rex qui*, in iis quae ad religionem, *fecit prout ipsi libuit*, in iis, autem, quae ad rem civilem, sese extulit, & omni Deo superiorem gessit, ac, tandem, septimo Concilio Oecumenico, imaginum animarumque e-

Primorum apud Christianos conciliorum ratio.

Conciliorum universalium origo. Hinc cum Imperatoribus penderent, Imperator Graecus fuit *Rex qui pro* ca-

mot

tuxtus sub agibus

mortuorum, quae hic *Mabuzzen* vocantur (a), cultum stabilivit.

Quomodo hic sanctitatem in abstinentia posuerit.

Ortus & progressus Encratitarum, & vitae monasticae.

Idem Rex sanctitatem in abstinentiâ à conjugio posuit. Narrat Eusebius, in Historia Ecclesiasticâ (b), *Musanum* libellum edidisse adversus eos, qui ad *Encratitarum* haeresim, nuper exortam, & quâ perniciosi errores erant introducti, deficiebant, ejusque sectae auctorem fuisse *Tatianum*, *Justini* discipulum, denique Irenaeum, in primo *adversus Haereses* libro, hoc docere, cum de Tatiano, ac haeresi ipsius, ita loquitur: *A Saturnino & Marcione profecti, qui vocantur Continentes, docuerunt non contrahendum sibi matrimonium, reprobantes, scilicet, pristinum illud opificium Dei, & tacitè accusantes Deum, qui masculum & foeminam condidit, ad procreationem generis humani. Induxerunt, etiam, abstinentiam ab esu eorum, quae animalia appellant, ingratos se exhibentes erga eum, qui universa creavit, Deum. Negant, etiam, primi hominis salutem. Atque hoc nuper apud illos excogitatum est, Tatiano quodam, omnium primo hujus impietatis auctore: qui, Justini auditor, quamdiu cum illo versatus est, nihil hujusmodi protulit. Post martyrium autem illius, ab Ecclesiâ se abrumpens, doctoris arrogantiâ elatus ac tumidus, tanquam praestantior caeteris, novam quamdam formam doctrinae conflavit, Aeonas invisibiles commentus, perinde ac Valentinus, asserens quoque, cum Saturnino & Marcione, matrimonium nihil aliud esse, quàm corruptionem ac stuprum: novo praeterea argumento ad subvertendam Adami salutem excogitato. Haec Irenaeus de Haeresi, quae tunc viguit, Encratitarum.* Hactenus Eusebius. Quamquam, autem, Tatiani sectatores jam in principio ut Haeretici, Encratitarum vel *Continentium* nomine, damnati fuerint, non tamen ipsorum dogmata omnino potuerunt explodi. *Montanus*, quippe, eadem paullum correcta, docuit, secundasque tantum nuptias damnavit. Idem & frequentia introduxit jejunia, praesertim annua quaedam, jejunii quadragesimalis

(a) [Vid. Cap. seq. in initio, & ibi citata.]
(b) Lib. IV c. 18, 29

finalis celebrationem (a) nec non cibis siccatis pasci. Medio fere Saeculo tertio, *Apostolici* matrimonium damnârunt: erant, quippè, pars discipulorum Tatiani. Sub ejusdem Saeculi finem, etiam in Aegypto *Hieracitae* idem fecere. *Paulus Eremita*, ut persequutionem *Decianam* evitaret, in desertum fugit, atque ibi solitariam vitam duxit usque ad *Constantini M.* tempora, nullos autem fecit discipulos. Idem fecit *Antonius*, persequutione *Diocletianeâ*, vel paulo ante, atque hic discipulos sibi conscivit, pluresque alii brevi ejus exemplum sequuti sunt.

Hactenus Encratitarum dogmata ab Ecclesiis rejecta fuerant, jam, verò, à Monachis paullùm correcta, neque omnibus obtrusa hominibus, sed illis tantum, qui ultro vitam monasticam susciperent, pro eximiis haberi coeperunt, & primò, quidem, Graecam, deinde & Latinam Ecclesiam, instar torrentis, inundare. Narrat Eusebius (b) Constantinum summopere fuisse veneratum eos, qui se totos divinae Philosophiae devovebant, ac divino propemodum honore coluisse sanctissimam societatem virginum, Deo in perpetuum sacratarum, cum certior esset eum, cui sese consecraverant, Deum, in ipsarum mentibus habitare. Ejus, Constantini, temporibus, & filiorum ipsius, haec solitariae vitae professio in Aegypto ab Antonio propagata est, in Syriâ ab *Hilarione*, ac tam late radices, easque altas, egit, ut brevi post *Juliani Apostatae* tempora, pars tertia Aegyptiorum in Aegypti desertis degeret. Primùm hi in cellulis vivebant singuli, dein, factis societatibus, in Coenobiis (c), simul plures habitabant, denique hoc in ipsis urbibus fecitârunt, Ecclesiasque Episcopis, Presbyteris & Diaconis impleverunt. *Athanasius*, dum esset juvenis, Antonio, Magistro suo, ministravit, aquam, manibus lavandis, adfundens, animadvertitque Monachos sibi fidos esse, ex iis multos in Aegypto Episcopos & Presbyteros constituit: Atque hi, rursus, Episcopi, nova Coenobia condidere, è quibus,

(a) *The keeping of Lent.* (b) In Vitâ Constantini, lib. IV. c. 28.
(c) *Convents*

bus, in suis ipsorum urbibus, Presbyteros eligebant, in alias Episcopos mittebant. Idem factum & in Syria, brevi illuc propagata, ex Aegypto, superstitione, auctore, Antonii discipulo, Hilarione *Spiridion & Epiphanius* Episcopi *Cypri*, *Jacobus Nisibensis*, *Cyrillus Hierosolymitanus*, *Eustathius Sebastiensis*, in Armenia, *Eusebius Emisenus*, *Titus Bostrensis*, *Basilius Ancyranus*, *Acacius Caesariensis* in Palestina, *Elpidius* Laodicensis, *Meletius & Flavianus* Antiocheni, *Theodorus Tyrius*, *Protogenes Carrhaeensis*, *Acacius Berrhoeensis*, *Theodotus Hierapolitanus*, *Eusebius Chalcedonensis*, *Amphilochius Iconiensis*, *Gregorius Nazianzenus*, *Gregorius Nyssenus*, & *Joannes Chrysostomus Constantinopolitanus*, simul Episcopi & Monachi fuere, Saeculo quarto Eustathius, Gregorius uterque, Basilius, & alii, Monasteria Clericorum in suis urbibus habebant, unde in alias urbes mittebantur Episcopi, qui & ipsi illic condebant Monasteria, donec Ecclesiae, ex hisce Monasteriis, Episcopis essent instructae. Hinc Hieronymus in epistola (a), anno, circiter, 385 scripta, de Clericis hunc in modum loquitur: *Quasi & ipsi aliud sint quam Monachi, & non quidquid in Monachos dicitur, redundet in Clericos, qui patres sunt Monachorum. Detrimentum pecoris pastoris ignominia est.* Et, in libro adversus *Vigilantium*: *Quid facient Orientis Ecclesiae? —— Quae aut virgines Clericos accipiunt aut continentes, aut si uxores habuerint, mariti esse desistunt.* Non diu post, etiam ipsi Imperatores Ecclesias, Clericos è Monasteriis petere, hac lege jusserunt (b).

Impp. Arcad. & Honor. AA. Caesario PF. P.

Si quos fortè Episcopi deesse sibi Clericos arbitrantur, ex monachorum numero rectius ordinabunt: non obnoxios publicis privatisque rationibus cum invidia teneant, sed habeant jam probatos. Dat. VII Kal. Aug. Honorio A. IV & Eutychiano Coss. A. C. 398. Graeco Imperio jam in potestatem horum Encratitarum prolapso, ac ipsos stupente, peculiarem notam *Regis*,

(a) Epist. 10. (b) L. 32. de Episcopis

Regis, qui pro voluntate suâ aget, statuit Daniel, *non curaturum foeminarum desiderium*.

Ita Encratitarum secta, cui originem dedere *Gnostici*, a Tatiano & Montano propagata, sub finem Saeculi secundi, ab ejus & sequentis Saeculi Ecclesiis damnata, quarum, denique, successores, ejusdem placita paullum recoxerant (*a*), per Orientales Ecclesias quarto Saeculo diffusa est, atque, eo nondum elapso, per Occidentales item diffundi coepit. Ex hoc tempore Ecclesiae Christianae, cum *speciem haberent pietatis, at virtutem ejus abnegarent*, in potestatem horum Encratitarum venerunt. Antiquae, vero, idololatriae sectatores, qui, quarto Saeculo, ingenti numero ad Christianos transibant, promtius hoc Christianismi genus amplexi sunt, ut magis antiquis suis superstitionibus affine, quam Religionem verorum Christianorum, qui non Monasteriorum, sed septem Asiaticarum Ecclesiarum, lucernis, priora tria Saecula illustraverant.

Plures, etiam, alias superstitiones *Cataphryges* introduxerunt, quales erant doctrinae de spiritibus, eorumque poenis in purgatorio, nec non preces atque oblationes pro earum diminutione, ut docet, in libris *de Animâ & de Monogamiâ*, *Tertullianus*. Crucis quoque signo, instar magicae cujusdam figurae, utebantur. Ita Tertullianus, in libro *de coronâ militis*: *Ad omnem progressum, atque promotum, ad omnem aditum & exitum, ad vestitum, ad calceatum, ad lavacra, ad mensas, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia, quacunque nos conversatio exercet, frontem crucis signaculo terimus*. Ad omnes hasce superstitiones respicit Apostolus, ubi scribit (*b*) *Spiritus, autem, manifestè dicit, in novissimis temporibus recessuros quosdam à fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis daemoniorum*, ad daemonia & spiritus, quos idololatrae colebant, *in hypocrisi loquentium mendacium*, de ipsorum epiphaniis, ac prodigiis, quae fecerant vel ipsi, vel ipsorum in terris reliquiae, quaeve signi crucis virtute evenerant, & *cauteria*
tio-

(*a*) *Refined upon by their followers.* (*b*) 1 Tim. IV. 1 2 3.

inustam habentium conscientiam, prohibentium nubere, jubentiumque abstinere à cibis, quos creavit Deus, ut utantur iis homines cum gratiarum actione. A Cataphrygibus haec dogmata, atque hi ritus, ad posteros fuere propagati. *Mysterium*, quippe, *iniquitatis*, jam *operabatur*, temporibus Apostolorum, in Gnosticis, fortissimè operari perstitit in horum propagine, *Tatianistis*, Cataphrygibusque, atque operaturum erat, *donec vir ille peccati palam fieret, cujus adventus est secundùm operationem Satanae, cum omni potentiâ, & signis, & mendacibus prodigiis, atque omni seductione iniquitatis* (a), Christianae pietatis specie illitae (b), absque ejusdem autem virtute.

Quamvis, enim, Provincialibus Conciliis, huic Cataphrygum Christianismo objecta subinde mora sit, ad quartum usque Saeculum, attamen tunc, Romanis Imperatoribus Christianae Religionis professionem amplexis, ingentibusque idololatrarum multitudinibus, externâ saltem professione, ad Ecclesiam transeuntibus, his Cataphrygum placita, multò magis, quam purae fidei Christianorum doctrina moresque, cum veteribus placitis, religionem in externis ritibus, diebus festis, ac doctrinis de spiritibus, collocare suetorum, convenire visa sunt: quapropter facilè se Cataphrygibus Christianis adjunxerunt, eorumque Religionem, ante finem Saeculi quarti, constabiliverunt. Atque hac ratione contigit, ut *intelligentes*, postquam persequutiones Imperatorum idololatrarum, tribus prioribus Saeculis, sustinuerant, & *parvo fuerant sublevati auxilio*, Constantini Magni, ejusque filiorum, ad Christianam fidem conversione, in novas inciderint vexationes, *ut purgarentur ab iis qui simulabant, atque dealbarentur etiam usque ad tempus finis.*

(a) 2 Thess. II. 7-9. 10. (b) Coloured over

CA-

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

De ipsis Mahuzzim, Rege, qui pro voluntate suâ agit, cultis

Legimus in S. Scripturâ de quibusdam *Diis*, de aliis *idolis confidentibus*, docemurque *Deum ipsi nostrum refugium, nostrum robur, nostrum vindicem*. Hoc sensu Deus *populi sui rupes* est, falsique *Dii rupes eorum, qui ipsis confidunt*, vocantur (*a*). Eodem Dii *Regis*, *qui pro lubitu suo agit*, vocantur *Mahuzzim*, loca munita, propugnacula, protectores, tutelares genii vel vindices, seu defensores. *In loco suo*, inquit Daniel (*b*), *colet Mahuzzim*, *etiam cum Deo quem non noverant Patres ejus*, *colet ipsos auro*, *argentoque*, *& pretiosis lapidibus*, *& rebus sumtuosis*. *Ita aget*, *in munimentis*, *sive Templis*, —— *& signabit eos faciet super multis*, *& terram inter illos in possessionem dividet*. Jam, verò, haec gradatim, & hac quidem ratione, evenerunt.

Mahuzzim significant propugnacula, quae hic denotantur patroni, seu mortui defunctorum.

Narrat Gregorius Nyssenus (*c*), post Decianam persequutionem *Gregorium*, *Neocaesareensem*, in *Ponto*, Episcopum, *apud omnem populum*, *additamenti instar*, *vel corollarii*, *ad cultum Dei instituisse*, *ut dies festi & conventus celebrarentur*, *in honorem eorum qui pro fide contenderant*, id est, *Martyrum*. Atque hanc ejus institutionis rationem reddit. *Quum animadverteret*, inquit Nyssenus, *simplicem & rudem multitudinem*, *prae corporeis oblectamentis*, *quibus addicta est*, *in errore de idolis manere*, *ut primarium illud inter eos corrigeretur*, *nempe*, *ut loco vani ipsorum cultûs*, *oculos in Deum converteret*, *permisit ut*, *in sanctorum Martyrum memoriam*, *hilaritati ac laetitiae*

Quomodo eorum cultus in Ecclesiam Christianam introductus fuerit.

Primus ob gradus festorum in honorem Mar-

(*a*) Deut. XXXII. 4. 15. 18. 30. 31. 37. (*b*) Dan. XI. 38. 39.
(*c*) Oratione de vitâ Gregorii Thaumaturg. T. III, p. 574.

tyrum instituta.

Ejus origo

tristiae sese dederent, gaudentes relaxarentur. Delectabantur Deorum suorum festis idololatrae, nec oblectationibus iis spoliari se volebant; hanc, ergo, ob causam, Gregorius, quo facilius ad Christianam Ecclesiam adducerentur, annuos, in Sanctorum Martyrumque memoriam, dies festos instituit. Hinc factum est, explosis idololatrarum festis, in eorum locum praecipua e Christianis festis successerint. Exempli gratiâ, Natalium Christi, cum hederâ & comessationibus, & ludis, jocisque, in locum *Bacchanalium, Saturnaliumque*, celebratio primi diei Mensis Maji cum floribus, loco *Floralium*; celebratio, denique, festorum in honorem *Virginis Mariae*, *Joannis Baptistae*, & variorum ex Apostolis, in locum solennium rituum, diebus, queis in singula Zodiaci signa, ex veteri Juliano Kalendario, intrabat Sol, celebrari solitorum. Per eamdem Decianam persequutionem, *Cyprianus* Martyrum in Africâ nomina albo describi jussit, ut quotannis ipsorum memoria coleretur, factis oblationibus ac sacrificiis: nec diu post, *Felix*, Episcopus Romanus, narrante *Platinâ*, *Martyrum gloriae consulens*, *statuit, ut quotannis sacrificia eorum nomine celebrarentur.* Horum festorum jucunditate Christiani multum numero creverunt, tantumdemque decreverunt virtute, donec, persequutione Diocletianaea, *purgarentur atque dealbarentur.* Et hic, quidem, fuit primus gradus, quo, in Christianam religionem, cultus Martyrum religiosus introductus est: quamquam, enim, hoc nondum ad illegitimum cultum exsurgat, Christianos tamen, ad ejusmodi ulteriorem mortuorum venerationem, reddidit compositos, quae brevi in invocationem Sanctorum erupit.

Proximus fuit honor sepulcris ipsorum exhibitus.

Proximus illue gradus fuit affectatio, preces ad Martyrum sepulcra dicendi, qui mos per Diocletianaeam persequutionem coepit. Concilium Elliberense, in Hispaniâ celebratum, tertio vel quarto ejus persequutionis anno, à C. 305, inter caeteros etiam hos Canones habet. Can. 34. *Cereos per diem placuit in coemeterio non incendi. Inquietandi, enim, spiritus Sanctorum non sunt. Qui haec non observabunt, arceantur ab Ecclesiae communione.* Can. 35. *Placuit prohiberi, ne foeminae in coemeterio pervigilent, eò quod saepe, sub obtentu*

ora-

orationis latenter scelera committant. Protinus ob eâ persequutione, posita anno circiter 314, Concilium *Laodicenum* in Phrygiâ, quod tum convenit, ad collapsam Ecclesiasticam disciplinam instaurandam, sequentia decrevit. Can. 9. *Iis, qui ad Ecclesiam pertinent, non permittitur in coemeteria sive martyria Haereticorum ire, precum dicendarum, sanitatisve recuperandae, causâ, quicunque autem, ierint, si sint è fidelibus, ad tempus Ecclesiae communione arcebuntur.* Can. 34. *Non oportet Christianum Martyres Christi relinquere, seseque ad falsos Martyres conferre,* id est, ad Martyres ex Haereticis, *hi, enim, alieni sunt à Deo: quapropter, quique ad hos sese conferunt, Anathema sunto.* Can. 51. *Martyrum natales tempore quadragesimali celebrabuntur, commemoratio, autem, ipsorum fiet diebus sabbatis ac dominicis.* Concilium *Paphlagonense*, anno 324 celebratum, hoc decretum condidit. *Si quis, arrogantiâ ductus, abominetur congregationes Martyrum, vel liturgias in iis actas, vel Martyrum memoriam, Anathema esto.* E quibus omnibus manifestum est, Christianos, persequutione Diocletianaeae tempore, in coemeteriis precari suisse suetos, persequutionis discrimen evitandi causâ, nec non templorum, quae passim eversa erant, defectu; porro, illâ persequutione jam cessante, eum morem, in honorem Martyrum, retinuisse, donec nova aedificata forent templa: denique, longinquo usu idem adfectasse, ut sincero cultui (*a*) conducens, nec non ad sanitatem aegrotantium recuperandam. Patet etiam ipsos, in hisce sepulcretis, quotannis Martyrum commemorationem fecisse, diebus iis consecratis, omnesque hos ritus pro piis ac religiosis habuisse, atque illos, quasi arrogantes, Anathemate feriisse, quicumque sese ipsis opponebant, vel in martyriis Haereticorum precabantur. Et faces interdiu Martyribus accendebant, ut Diis suis solebant idololatrae, qui mos, Saeculo quarto nondum finito, in Occidente magnopere praevaluit. Martyrum, quoque, cultores aquâ consecratâ adspergebant, ut idololatrae suorum Deorum cultores; ac peregrinationes suscipiebant, Hierosoly-

(*a*) *Devotion.*

T

solymas, aliaque sancta loca videndi causâ, quasi sanctitatem illa visentibus sic impertirentur. E more, porro, dicendi, in coemeteriis ac martyriis, preces, ortus est mos transferendi Sanctorum Martyrumque cadavera, in templa recèns aedificata. Initium ejus fecit *Constantius* Imperator, anno circiter 359, cum, ipsius jussu, Andreae Apostoli, Lucae ac *Timothei* corpora, in novum Constantinopoli templum translata sunt. Quinimo jam priùs quàm hoc gesserat Constantius, Aegyptii, Martyrum suorum Sanctorumque cadavera inhumata, in privatis domibus, lectulis imposita, servabant, fabulasque narrabant de ipsorum animabus, noctu apparentibus, adscendentibusque in coelum, ut refert, in vitâ Antonii, Athanasius. Atque haec omnia Juliano Imperatori, ut *Cyrillus* scribit, ansam praebuere Christianos hunc in modum accusandi (*a*). *Quod veteri illi mortuo, Jesu, plurimos alios mortuos addatis, quis satis abominari queat? Cuncta loca sepulcris implêstis ac monumentis, licet nusquam vobis praeceptum sit sepulcris vos prosternere, atque illa colere officiosè.* Et paulò post. *Quum Jesus dixerit, plena immunditie esse sepulcra, qui vos super iis Deum invocatis?* Et iterum, alio loco (*b*) dicit idem, quod, si Hebraeorum praeceptis inhaesissent Christiani, *unum, loco multorum, Deum coluissent, non hominem, vel, potius, non multos homines infelices*: ut & ipsos *lignum crucis adorasse, pictâ etiam ejus imagine in frontibus, atque ante aedes.*

Unde ortus est mos transferendi eorum cadavera in templa recèns aedificata.

Sanctorum, ita, Martyrumque sepulcris in religiosi cultûs loca conversis, qualia idololatrarum templa fuerant, templisque in sepulcra & quadam, veluti, sanctitate cadaveribus Martyrum Sanctorumque, in iis sepultis, adscriptâ, nec non introducto ut quotannis, in ipsorum honorem, festa celebrarentur, sacrificiis tum Deo, ipsorum nomine, oblatis, proximus ad eorundem invocationem gradus fuit, quod cadaveribus, ossibus, aliisve ipsorum reliquiis adscribeba-

Proximus inde ad invocationem Sanctorum gradus fuit, miraculorum edendorum po

(*a*) [Cyrill. Libr. X. adv. Julian.]
(*b*) [Apud Cyrill. Libr. VI. Quae autem hic praecedunt, illic, duobus Juliani locis interjectis, sequuntur.]

bebatur viros edendi miracula, idque per animas, a corporibus separatas, quae scire censebantur quid nos dicamus agamusque, ac potentia instructae esse, nobis bene vel male faciendi, eaque miracula edendi. Eadem prorsus haec erat sententia, cum ea, quam fovebant idololatrae, de separatis à corporibus animabus antiquorum suorum Regum atque Heroum, quos colebant nominibus *Saturni*, *Rheae*, *Jovis*, *Junonis*, *Martis*, *Veneris*, *Bacchi*, *Cereris*, *Osiridis* *Isidis*, *Apollinis*, *Dianae*, ac reliquorum suorum Deorum. Haec, enim, numina, cum sint mascula & foeminina, maritus & uxor, filius & filia, frater sororque, eo ipso patet fuisse antiquos viros ac mulieres. Jam, ut primus gradus ad invocationem Sanctorum positus fuit per Decianam, alter per Diocletianaeam persequutionem, ita tertius hic debere videtur coeptus Constantii ac Juliani Apostatae. Nempe, quum Julianus falsorum Deorum cultum instaurare occeperet, Sanctosque & Martyres contemnere; videntur Christiani Syri & Aegypti multa jactasse de miraculis editis a Sanctorum Christianorum Martyrumque reliquiis, opposite ad virtutes, quas Julianus ac idololatrae suis idolis adscribebant. Narrant, enim, Sozomenus (*a*) & *Ruffinus* (*b*) quod, cum Imperator idolorum templa aperuisset, atque Oraculo *Apollinis Daphnaei*, in suburbibus Antiochiae, consulto, plurimis sacrificiis responsum instanter flagitaret, tandem responderit Oraculum, *Babylae* Martyris ossa, illic sepulta, prohibere, quo minus respondere posset de quibus fuerat consultum. Ex quo responso intelligere licet, Christianum quemdam in eum locum concessisse, unde superstitionis administri, oracula edituri, per tubum loqui solebant. Quin imo jam antea *Hilarius*, in suo adversus Constantium libro, quem postremo ejus Imperatoris anno conscripsit, hanc eorum, quae tum in Oriente, ubi ipse degebat, agebantur, mentionem facit. *Sine Martyrio persequeris. Plus crudelitati vestrae, Nero, Deci, Maximiane, debemus. Diabolum, enim, per vos* vic-

testes ipsorum reliquiis adscripta.

(a) [Lib. V. c. 19.] (b) [Lib. I. suae historiae, c. 35.]

vocimus. Sanctus ubique beatorum Martyrum sanguis exceptus est, dum in his Daemones mugiunt, dum aegritudines depelluntur, dum miraculorum opera cernuntur, elevari sine laqueis corpora, & dispensis pedes foeminis vestes non defluere in faciem, uri sine ignibus spiritus, confiteri sine interrogantis incrementis fides. Gregorius, etiam, Nazianzenus, primâ adversus Julianum, tunc Imperantem, Oratione, ita scribit: *Martyres non extimuisti, quibus praeclari honores & festa constituta, à quibus Daemones propelluntur, & morbi curantur, quorum sunt apparitiones & praedictiones, quorum vel sola corpora, idem possunt quod animae sanctae, sive manibus contrectentur, sive honorentur: quorum vel solae sanguinis guttae, atque exigua passionis signa, idem possunt quod corpora. Haec non colis, sed contemnis & aspernaris.* Hanc causâ exstiterunt, quare, eodem imperante, idololatrae, Joannis Baptistae, in Phoenicia, sepulcrum diruerint, ejusque ossa cremarint, quo facto, plurimi Christianorum illis sese intermiscentes, quasdam ex reliquiis ipsius collegerunt, quae, ad Athanasium missa, ab illo in pariete templi cujusdam sunt abscondita, praevidente, *spiritu profetico*, ut ait Ruffinus (*a*), *futuris Saeculis illa profutura.*

Miraculorum eorum fama.

Horum, deinde, miraculorum fama, semel sparsa, multos annos duravit, imò aucta est, magisque universalis evasit. Chrysostomus, secunda Oratione in S. Babylam, viginti annis post impositum Apollinis Daphnaei Oraculo silentium, de quo supra, habita, nempe A. C. 382, de miraculis, quae Sancti eorumque reliquiae edebant, ita loquitur (*b*): *Nulla est nostri hujus orbis seu Regio, seu gens, seu urbs, ubi nova & inopinata miracula haec non decantentur; quae, quidem, si figmenta fuissent, prorsus in tantam hominum admirationem non venissent.* Et paulo pòst: *Abunde etenim nostras fidem faciunt, quae quotidiana, à Martyribus, miracula eduntur, magnâ affatim ad illa hominum multitudine affluente.* Et 66 Homilia, postquam narravit, quî ossium Martyrum virtute Diaboli cruciarentur atque ejicerentur, addit: *Ob eam causam multi*

(*a*) [Ubi supra, Lib. II. c. 28.] (*b*) Vid. Hom. 47. in S. Julian.

multi, plerumque, Reges peregrè profecti sunt, ut hoc spectaculo fruerentur. Siquidem sanctorum Martyrum templa, futuri judicii vestigia & signa exhibent, dum, nimirum, Daemones flagris caeduntur, hominesque torquentur & liberantur. Vide, quae Sanctorum, vita functorum, vis sit. Etiam Hieronymus epitaphio in *Paulam*, sic eadem narrat (*a*) Paula vidit —— *Samariam* —— *ubi siti sunt Elisaeus & Abdias, propheta, &* —— *Joannes Baptista. Ubi multis intremuit consternata mirabilibus. Namque cernebat variis Daemones rugire cruciatibus, &, ante sepulcra Sanctorum, ululare homines, more luporum, vocibus latrare canum, fremere leonum, sibilare serpentium, mugire taurorum, alios rotare caput, & post tergum terram vertice tangere, suspensisque pede foeminis vestes non defluere in faciem* (*b*). Contigit hoc, anno circiter 384. Porro, & Chrysostomus, Oratione in Martyres Aegyptios, antesignanum, in hisce rebus, Aegyptum statuere videtur, cum ait (*c*): *Benedictus Deus, quandoquidem ex Aegypto prodeunt Martyres, ex Aegypto illâ, cum Deo pugnante ac insanissimâ, & unde impia ora, unde linguae blasphemae. Ex Aegypto Martyres habentur, non in Aegypto tantum, nec in finitimâ vicinâque regione, sed* UBIQUE TERRARUM. *Et quemadmodum in annonae summâ ubertate, cum viderunt urbium incolae, majorem, quam usus habitatorum postulat, esse proventum, ad peregrinas, etiam, urbes transmittunt, cum ut suam comitatem & liberalitatem ostendant, tum ut, praeter horum abundantiam, cum facilitate, ea quibus indigent, rursus ab illis sibi comparent: sic & Aegyptii, quod attinet ad religionis athletas, fecerunt. Cum apud se multam eorum, Dei benignitate, copiam cernerent, nequaquam ingens Dei munus suâ civitate concluserunt, sed in* OMNES TERRAE PARTES *bonorum thesauros effuderunt: tum ut suum in fratres amorem ostenderent, tum ut communem omnium Dominum honore afficerent, ac civitati suae glo-*

Ejusmodi reliquiis maxime abundabat Aegyptus.

Unde in omnes terras essent missae.

(*a*) Epist. 27. ad Eustochium.

(*b*) [In editione Erasmiana illa, *Bas.* 1524, p. 176, qua haec occurrunt, omittitur, non manifesto errore, cum ita nihil miri dicatur.]

(*c*) Edit. Frontonis Ducaei Tom. I.

gloriam, apud omnes, compararent, totiusque terrarum OR-BIS *esse* METROPOLIN *declararent* —— *Sanctorum, enim, illorum corpora, quovis adamantino & inexpugnabili muro tutius, nobis urbem communiunt, &, tanquam excelsi quidam scopuli undique prominentes, non horum, qui sub sensus cadunt & oculis cernuntur, hostium impetus propulsant tantum, sed etiam invisibilium Daemonum insidias, omnesque diabolo fraudes, subvertunt ac dissipant* —— *Neque verò, tantùm adversus hominum insidias, aut adversus fallacias daemonum, utilis nobis est haec possessio, sed si nobis commoveat Dominus, ob peccatorum multitudinem offensus, his objectis corporibus continuò poterimus eum propitium reddere civitati.* Scripta fuit haec Oratio Antiochiae, dum adhuc Alexandria Metropolis Orientis esset, adeóque ante A. C. 381, quo Constantinopolis ad illud fastigium evasit. fuerat, autem, aliquot annorum opus Aegyptus, miracula edentes suorum Martyrum reliquias per totum terrarum orbem distribuere, quod jam ante eum annum consummaverant. Abundabat maximè Sanctorum Martyrumque reliquiis Aegyptus, cum, balsamo condita, eorum cadavera, privatim, etiam domi, in lectulis, Aegyptii servarent, eratque, prae omnibus aliis urbibus, celebris Alexandria, quòd ad earum distributionem, ita ut, hoc respectu, gloriam apud omnes consequeretur, seseque Orbis Metropolin probaret. Aegypti exemplum, deinde, sequuta est Antiochia, dispergendo reliquias quadraginta Martyrum. Sequuta est exemplum, denique, cum Aegypti, tum Syriae, reliqua pars orbis terrarum.

Quare ita abundârint Aegyptii.

Aegypti exemplum sequuta, deinde, est Antiochia, distributis 40 Martyrum reliquiis.

Quadraginta Martyrum Antiochenorum reliquiae inter Ecclesias fuere distributae ante annum 373. Athanasius, enim, qui illo anno decessit è vivis, Orationem de iis conscripsit. Nondum in lucem emissa est haec Oratio, eam, autem, in M. S. in Cardinalis *Afcani*, in Italiâ, bibliothecâ, se vidisse, testatur *Gerardus Joannes Vossius*, in commentario in Orationem *Ephraemi Syri* super eosdem 40 Martyres. Quum, itaque, Monachi Alexandrini reliquias Martyrum Aegyptiorum in omnes orbis terrarum partes dimiserint, eóque gloriam suae civitati compararint, imò, in rebus ejusmodi,

modi, Metropolin eam universi orbis probârint, ut è Chrysostomo observavimus, colligere hinc licet, Alexandriam, antequam ipsa quadraginta Martyrum reliquias Antiochiâ acciperet, jam suorum in omnes tractus mittere coepisse, primum aliis civitatibus exemplum praebentem. Coepit, itaque, haec consuetudo in Aegypto, aliquot ante mortem Athanasii annis. Coepit tum, quum miracula edentia Joannis Baptistae ossa in Aegyptum deportata fuerant, ac in templi cujusdam pariete abscondita, *ut futuris Seculis prodessent*. Repressa est imperante Juliano Apostatâ: deinde, autem, ex Aegypto per omnia diffusa Imperium, Alexandriâ, totius orbis Metropoli, secundum Chrysostomum, factâ, eò quòd cultum hujus generis prima & praecipuè propagâsset, Antiochiâ, porro, aliisque urbibus, brevi illius exemplum sequutis.

In hanum propagatione superstitionum antesignani fuere Monachi, atque hisce dux Antonius: in fine, enim, vitae hujus eremicolae, Athanasius haec fuisse refert ipsius morientis verba ad discipulos, qui tunc ipsi ministrabant. *Primo loco curate ut adhaereatis Christo, deinde Sanctis, ut, post mortem, vos amicos ac familiares in aeterna tabernacula recipiant. Haec cogitate, haec percipite, ac, si quem ad me respectum habeatis, mei mementote, instar patris* (a). Quum hoc ita, à moriente jam Antonio, Monachis commendatum esset, A. C. 356, fieri non potuit quin toti, summâ erga Sanctos pietate, veluti accenderentur, utpote quâ, tamquam paratissimâ viâ, sibi adeo ipsos amicos essent reddituri, ut quàm certissime se, post mortem, in sempiterna tabernacula reciperent. Hinc ingens illa fama, tempore Constantii, de miraculis a Sanctorum reliquiis editis: hinc miracula edentium reliquiarum per omne Imperium dispersos; exemplum praebente, ac prae omnibus aliis urbibus idcirco celebratâ, Alexandriâ. Hinc, Juliani temporibus, A. C. 362, contigit ut Athanasius, *profetico* (ut Ruffinus ait) *spiritu*, *Joannis* Ba-

In harum superstitionum propagatione antesignani fuere Monachi, atque his dux Antonius.

(a) [Vide quae ad haec diximus in Praefatione.]

Baptistae, ossa, idololatrarum metu, *abscondiderit*, non in terra, ut oblivioni mandarentur, verùm *sub cavata tanqu cujusdam pariete*, coram idoneis testibus, posteris Saeculis profutura. Hinc, etiam, invocatio Sanctorum, ut ejusmodi miracula ederent, hominibusque, in precibus, atque aliis pietatis exercitiis, essent auxilio, denique, apud Deum pro ipsis intercederent. Quippe Athanasius, jam inde ab adolescentia, emortuos Sanctos ac Martyres spectavit ut nostrarum precum adjutores. In epistola ad *Marcellinum*, tempore Constantini M. conscripta, dicit, Psalmorum verba non esse transponenda quod ad ordinem, neque ullà ratione immutanda, verum absque omni artificio, quomodo scripta sunt, recitanda & canenda, *ut sancti, qui eos scripserunt, homines, cognito ea quae recitantur vel canuntur, propria sua ipsorum esse verba, nobiscum precentur, vel potius, ut Spiritus Sanctus, qui in Sanctis hisce loquutus est, animadverso sua ipsius verba, quae illis quondam inspiravit, iis sese, in nobis succurrendo, jungat.*

> Athanasius jam ab adolescentia Sanctos emortuos spectavit ut patronos.

Quum, prae omnibus aliis terris, Aegyptus Monachis abundaret, religiosus Sanctorum cultus ibi citius incepit, atque altiores, passim, in eâ regione, radices egit, quam alibi. *Palladius*, anno 388 in Aegyptum profectus, ut Monasteria inviseret, nec non *Apollonii*, aliorumque *Thebaidum* Martyrum, qui sub *Maximino* passi fuerant, sepulcra, de illis dicit: *Iis omnibus Christum fecerunt aedem unam, ubi nunc multae virtutes peraguntur. Tanta, autem, fuit viri gratia, ut de iis, quae esset precatus, statim exaudiretur, cum sic honorante Servatore: quem etiam nos in Martyrio precati, vidimus, cum iis, qui cum ipso fuerant martyrii adsecli, &, Deum adorantes, eorum corpora salutavimus.* *Eunapius*, quoque, (idololatra ille quidem, locuples tamen testis eorum, quae ipsius temporibus contigerunt) narrans, quomodo milites templa Aegypti in potestatem Monachorum tradiderint, quod anno contigit 389, ita, impium in modum, Martyres ludibrio habet, ridetque, ut in veterum Deorum Aegyptiorum locum succedentes. *Illi ipsi*, inquit, milites, *Monachos Canobi quoque collocârunt, ut, pro Diis, qui animo cernuntur, ser-*

> Religiosus Sanctorum cultus in Aegypto coepit altiores ei que radices egit quam alibi.

servos, & quidem flagitiosos, divinis honoribus percolerent, hominum mentibus ad cultum ceremoniasque obligatis. Ii, namque, condita & salita eorum capita, qui, ob scelerum multitudinem, à Judicibus extremo judicio fuerant adfecti, pro Deis ostentabant, iis genua submittebant, eos in Deorum numerum receptabant, ad illorum sepulcra pulvere sordibusque conspurcati. Martyres, igitur, vocabantur, & ministri, quidem, & legati, arbitrique precum apud Deos, cum fuerint servilia infida, & flagris pessimè subacta, quae cicatrices scelerum, ac nequitiae vestigia, corporibus circumferunt, ejusmodi, tamen, Deos fert tellus. Ex hisce exemplis intelligere est, invocationem Sanctorum jam quodammodo pedem in Aegypto fixisse, ac jam universe illic receptam, atque vulgo in usu fuisse.

Ita Basilius, Monachus, qui, anno 396, Caesareae creatus fuit Episcopus, anno, autem, 378 decessit, Oratione in honorem *Mamantis*, Martyris, ita loquutus: *Mementote Martyris, quicumque vestrûm ipso in somnis estis fruiti, quicumque, hoc in loco, in precibus ab ipso fuistis adjuti, quicumque vestrûm, nomine ipsius vocato, praesentem in vestris operibus estis experti; quoscumque oberrantes reduxit in viam, quoscumque sanitati restituit, quorumcumque à mortuis, per ipsum, revocati sunt liberi, quibuscumque, per ipsum, vitae tempus prorogatum est.* Idem, paulo post, quam universalis haec in Cappadociae & Bithyniae regionibus superstitio fuerit, hac ratione innuit. *Ad memoriam*, inquit, *Martyris, omnis regio commovetur, ejus festo omnis civitas gaudio suffusa est. Neque ad majorum suorum sepulcra devertunt devotum cognati, verùm omnes ad locum religiosi cultûs sese conferunt.* Iterum, in Homiliae illius fine, precatur, ut *velit Deus conservare Ecclesiam, firmis, Martyrum, turribus adeo munitam.* Denique, Oratione in honorem quadraginta Martyrum: *Hi sunt*, inquit, *qui, nostram obtinentes regionem, instar certarum turrium, nobis securitatem ab inimicis praestant. Neque uno tantum loco inclusi, verùm per multas regiones distributi sunt, multasque terras exornant,*

Eum ille, one non in Phoenicia, Syria, & Cappadocia, jam Seculo quarto viguisse, probatur ex Basilio.

V

ornant ——— *Saepe dedistis operam, saepe laborastis, ut unum inveniretis, qui pro vobis oraret: hic sunt quadraginta, unam precum vocem emittentes.* ——— *Hos petit, qui calamitatibus premitur, ad hos se recipit, qui exsultat: ille, ut liberetur malis, hic, ut felix fortunatusque maneat. Hic mulier, pro liberis orans, exauditur; mariti peregrè degentis incolumem reditum impetrat, aegrotantis sanitatem* ——— *O communes humani generis custodes, curarum nostrarum sodales optimi, suffragatores nostrarum precum, atque adjutores, potentissimi legati apud Deum, &c.* Quibus omnibus manifestum est, jam ante annum 378, Orationes in Sanctorum laudem, longè extra terminos styli merè oratorii ac figurati fuisse evagatas, & vulgus in Oriente, jam tum, universè, à Monachis, cultu Sanctorum infectum fuisse.

Nazianzeno, Gregorius Nazianzenus, item Monachus, Oratione sextâ, anno C. 373 conscriptâ, quum primùm *Sosimae* Episcopus creatus esset, ita loquitur: *Puros nos reddamus Martyribus, fratres, vel potius Martyrum Deo* (a) & paulo post, Martyres vocat *deprecatores, pro obtinenda gradu altiori, sive dignitate.* Eodem anno, in fine Orationis in honorem Athanasii, tunc recens mortui, ita eum compellat. *Tu nos propitius respice, atque hunc rege populum, utpote qui perfectè perfectam adorat Trinitatem, quae in Patre, Filio & Spiritu Sancto consideratur, atque colitur: si pax futura sit, me conserva, meumque mecum gregem pasce, sin bellum, domum me deducito, apud te, tuique similes, mihi locum praebeto, quantumvis magnum sit quod peto.* In fine Orationis in honorem Basilii, A. C. 378 conscriptae, hoc modo illum alloquitur. *Tu, verò, ò divinum sacrumque caput, è coelo nos respice, ac, vel precibus tuis, stimulum illum carnis tolle, quem nobis, ad nos exercendos, dedit Deus, vel id obtine, ut alacri animo eumdem feramus, omnemque nostram*

(a) [Ita Newtonus, in genere. Habetur, item, apud Chrysostomum, vel ei, patilis, cui & ipse, cruore veritatisque confessione, purificati sunt.]

stram vitam dirige, ad illud quod maximè nobis conducit. Quum hac vitâ excedemus, illic nos, in tabernacula tua, recipe, ut simul videntes, sanctamque & beatam Trinitatem, cujus nunc non nisi imperfecta nobis contemplatio est, purius & perfectius intuentes, finem nostrorum, illic, desideriorum consequamur, eamque mercedem accipiamus bellorum, quae gessimus vel sustinuimus. Denique, Oratione in honorem *Cypriani*, non Episcopi illius *Carthaginensis*, sed Graeci cujusdam, eumdem in modum eum invocat, quia & narrat virginem quandam, *Justinam* nomine, in periculo defensam, invocatâ Mariâ virgine, & miracula per Cypriani cineres edita fuisse.

Nyssenus. Gregorius Nyssenus, alius celebris Monachus, atque Episcopus, in Ephraemi Syri vitâ, narrat virum quemdam, quum è longinquâ regione domum rediret, in magno periculo fuisse versatum, eo quod omnes viae Barbararum nationum exercitibus erant praeclusae, at, quum invocasset nomine Ephraemum, dixissetque, *Sancte Ephraeme, adjuva me,* evasisse periculum, metuque mortis abjecto, praeter spem, ad suos rediisse incolumem. In fine hujus Orationis, sequentem in modum Ephraemum Gregorius compellat: *Tu, autem, ô Ephraem, divino, jam, adsistens altari, & Principi vitae & sanctissimae Trinitati sacrificia afferens, unà cum Angelis, omnium nostrûm esto memor, veniamque peccatorum nostrorum nobis impetra, ut aeternâ regni coelestis felicitate aliquando fruamur.* Idem, Oratione in laudem *Theodori*, Martyris, A. C. 381 conscriptâ, ipsius potentiam, populique consuetudinem, hisce verbis describit. *Hic Martyr,* inquit, *anno proximè elapso, saevam illam tempestatem sedavit, horrendumque illud, cum ferocibus atque crudelibus Scythis, bellum repressit.* —— *Si cui permittatur, ut pulverem auferat, quo coopertum est monumentum, in quo sancti Martyris corpus quiescit, pulvis ille pro dono accipitur, colligiturque, servandus, ut res ingentis pretii. Ipsas, quippe, reliquias tangere, si qua tam prospera unquam fortuna*

eveniat; quantus is sit favor, & qualis non, nisi impensissimis precibus, impetrandus, probè abnuat, qui impetrarunt. Etenim, instar florentis adhuc viventisque corporis, illud, qui id conspiciunt, amplectuntur, oculis, os, aures, aliaque sensûs organa omnia, illi adplicantis, ac, deinde, amore in eum pleni (a), *lachrymas in Martyrem, quasi integrum adhuc, sibique vivum ipsis exhibentem, fusis, preces ei, atque supplicationes, offerunt, ut pro se advocatus intercedat, tam precantis, ut administrum Dei, invocantes, ut dona, quandocumque velit, accipientem.* Denique, hac precatione finem Orationi imponit Gregorius: *O Theodore, plurimis indigemus bonis, intercede pro patriâ tuâ, & supplica communi Regi ac Domino. Patria, enim, Martyris, est locus ubi passus est, atque ipsius sunt cives, fratres, & consanguinei, qui ipsum possident, defendunt, exornant, atque colunt. Mala extimescimus, pericula imminentia sentimus. Non procul absunt impii Scythae, ad bellum nobis inferendum parati. Ut miles, pro nobis pugna; ut Martyr, adpprime pro conservis tuis atere. Pacem implora, ut ne publici hi cessent conventus, ne furiosus atque impius Barbarus in templa atque altaria desaeviat, ne profanus ac scelestus res sacras conculcet. Beneficium, à te acceptum, agnoscimus, quod salvi atque intacti hactenus fuimus conservati; ut in futurum periculis simus liberi, precamur. Quod si, verò, majori supplicatione ac deprecatione opus fuerit, fratrum tuorum, Martyrum, chorum convoca, atque omnibus junctus, simul pro nobis deprecare. Placent Deum Justi multorum preces, veniamque peccatorum multitudini populoque procurent. Exhortare Petrum, excita Paulum, nec non Joannem, devotum illum ac dilectum discipulum, ut solliciti sint de Ecclesiis, quas condiderunt, quarum causâ catenis fuere vincti, pro quibus pericula mortesque perpessi sunt, ut ne caput adversus nos attollat cultus idolorum, ut, spinarum instar, in vineto nascantur haereses, ne crescens lolium, triticum suffocet, ne ulla, fungaedeum veri terit asper, petra sit adversus nos, verbique vim foecundam, radicis expertem* faciat,

(a) *With affection.*

faciat; verùm, virtute (a) *precum, & tuarum & tuorum sodalium, ô vir praeclare, atque inter Martyres excellens, Christianorum respublica frumenti plenus ager evadat.* Idem, adhuc, Nyssenus, Oratione funebri in obitum *Meletii*, Episcopi Antiocheni, eodem anno 381, Constantinopoli habita, coram coetu Episcoporum, qui, ex omni Oriente, ad secundum Concilium Oecumenicum convenerant, ita de Meletio loquitur: *Sponsus*, inquit, *non à nobis ablatus est: in medio nostrûm consistit, quamvis ipsum non videamus. sacerdos est in intimis locis, ac coram apud Deum supplicat, pro nobis & peccatis populi.* Non erat haec figura loquendi oratoria, sed ex verâ animi sententiâ sic loquebatur Gregorius, ut ex iis, quae supra ex eo, de Ephraemo & Theodoro, citavimus, intelligere est. Cumque coram Concilio Constantinopolitano haec verba faceret, discere hinc licet, inquit *Baronius* (b), professum esse ipsum, quod integrum Concilium, ac, cum eo, tota illarum regionum Ecclesia, credebat, nempe, Sanctos in coelo preces pro nobis Deo offerre.

Ephraem Syrus, celebris itidem Monachus, Basilii aequalis, qui & eodem, quo hic, anno decessit, in fine Encomii, sive Orationis in laudem Basilii, tunc recèns mortui, hunc in modum ipsum invocat: *Deum supplica pro me, homine miserrimo, ac revoca* (c) *me adventatione tuâ, ô pater, tu, qui fortis es, ora pro me infirmo, tu, qui diligens es, pro negligente, tu, qui hilaris, pro torpido, tu, qui sapiens, pro insipiente, tu, qui tibi omnium virtutum thesaurum collegeris, dux esto mihi, omnis boni operis experti.* In principio Encomii quadraginta Martyrum, per idem tempus ab ipso conscripti, ita eos compellat: *Opitulamini, ergo, mihi, ô sancti, supplicatione vestrâ, vestrisque precibus, ô dilecti, ut Christus, suâ gratiâ, linguam meam dirigat loquuturam, &c.* Ex post-

Ephraemo Syro,

(a) *Poner.* (b) Ad annum 381. Sect. 41. (c) *Revoc.*

postea, factâ mentione de unius, è quadraginta hisce Martyribus, matre, Orationem hac precatione concludit: *Te, ô sancta, fidelis, ac beata mulier, obsecro, pro me Sanctos precaris, dicasque; supplicate, vos, qui in Christo triumphatis, pro pertenui ac misero Ephraemo, ut misericordiam inveniat, Christique gratiâ fruatur.* Atque iterum, secundâ Oratione de laudibus sanctorum Martyrum Christi, hac ipsos ratione alloquitur. *Obsecramus vos, ô Martyres sanctissimi, supplicate pro nobis, miseris peccatoribus, negligentiae squalore immundis, Dominum, ut divinam suam nobis gratiam infundere velit.* Denique, postea, prope ejusdem Orationis finem. *Jam, vos, sanctissimi homines, atque illustres Dei Martyres, me, miserum peccatorem, precibus vestris adjuvate, ut terribili illâ horâ, quâ omnium cordium secreta manifesta fient, misericordiam consequar. Ego vobis hodie, ô sanctissimi Christi Martyres, velut mutilis atque imperitus sui pincernae traditi, quippe, filiis ac fratribus vestrae fidei, poculum eximii vini vestrae indutiae, parave ipse eximiam vestrae victoriae, omnigenis repletam dapibus, mensam. Omni mentis affectu ac desiderio Deo operam, ut patres vestri, fratresque, familiam vestram, atque consanguineos, qui mensam quotidie frequentant, recreatis. Ecce, enim cantant, atque, exsultantes & laetitiâ perfusi, Dei gloriam celebrant, qui virtutes vestras coronavit, positis, in sacratissima vestra capita, coronis immortalibus, atque coelestibus; illi, praeter modum gavisi, circum sacras, martyriorumque vestrorum, reliquias consistunt, felicitatem à vobis requirentes* (a), *ac medicinam cum corpori, tum animo, auferre cupientes. Vos bonis, ergo, discipuli, fidique ministri benigni Domini nostri ac Servatoris, hos omnes fortunate* (b), *& me, quoque, infirmum licet atque debilem, qui, vestris meritis & supplicatione vires adeptus, hymnum in vestram laudem ac gloriam, coram sanctis vestris reliquiis, cecini. Quapropter vos obsecro, coram divinae Maje-*
sta-

(a) *Wishing for a blessing.* (b) *Bestow a blessing on them all.*

ftatus folio, pro me, Ephraemo, vili ac miserabili peccatore, consistite, ut, vestris precibus, salutem consequi merear, ac vobiscum sempiterna frui felicitate, per gratiam, ac benignitatem, ac misericordiam Domini nostri & Servatoris Jesu Christi, cui, cum Patre & Spiritu Sancto, sit laus, honor & gloria, in sempiternum. Amen.

Ex iis, quae è Basilio, utroque Gregorio, & Ephraemo citavimus, intelligere est, Sanctorum cultum, inter Monachos, eorumque admiratores, in Aegypto, Phoenicia, Syria & Cappadocia, jam ante annum 378 fuisse institutum ratumque, quum, eo anno, Basilius atque Ephraem fuit mortui. Non multò, hisce, posterior fuit Chrysostomus. Is Antiochiae docuit, quamdiu ferè Theodosius M imperavit, multaeque, in ipsius Orationibus sacris, ad hujusmodi superstitionem adhortationes occurrunt. Videre hoc licet in fine Orationum in laudem *S. Julian*, *S. Pelagiae*, Martyris *Ignatii*, Martyrum Aegyptiorum, *de Fato & Providentia*, in honorem Martyrum in genere, *S. Berenices ac S. Prosdoces*, *Juventini* & *Maximi*, in nomen *Caemeterii*, *&c.* Ita, Oratione de Berenice & Prosdoce. *Fortasse*, inquit, *non exiguo amore in has Martyres accensi estis, hoc igitur ardore procidamus ante ipsarum reliquias, loculos, queis inclusae sunt, amplectamur Martyrum, quippe, loculi, magna virtute pollent, scilicet, ut Martyrum ossa potentia valent. Neque hujus tantùm die festi, verùm aliis quoque diebus, animo ad ipsas applicemus, ipsas invocemus atque obsecremus, ut nostras patronas esse velint. Pollent, enim, virtute atque efficacia, non modo dum in vivis sunt, verùm etiam post mortem; multòque magis post mortem, quàm ante. Nunc, quippe, notas, vel stigmata, gerunt Christi, cumque ea ostendunt, omnia à Rege possunt obtinere. Quandoquidem, ergo, tantùm efficacitatis habent, tanque ingens, cum eo, ipsis amicitia intercedit, nos, etiam, ubi continenti earum cultu, atque assiduè eas revisendo* (a), *familiaritatem ipsarum fueri-*

Ex Chrysostomo.

(a) *By continual attendance and perpetual visitation of them.*

fuerimus nacti, ipsorum ope, divinam misericordiam obtinere possumus.

Tandem ea infecta & Constantinopolis.

Libera erat, ab hisce superstitionibus, Constantinopolis, donec, A. C. 379, illuc veniret Gregorius Nazianzenus; paucis, verò, annis, iisdem quoque studiis accensa est. Narrat Ruffinus (*a*), Theodosium Imperatorem, quum bellum in Eugenium tyrannum adornaret, (quod fecit anno 394,) cum Sacerdotibus populoque omnia loca, in quibus preces publicè dici solebant, circumiisse, cilicio prostratum jacuisse ante thecas, quibus Martyrum atque Apostolorum reliquiae continebantur, atque *auxilium implorasse, Sanctorum advocatione* Addit Sozomenus, Imperatorem, quum ad septimum miliare Constantinopoli, adversùs Eugenium exercitum duxisset, templum, à se, Joanni Baptistae aedificatum, introisse, *Baptistamque sibi auxiliatorem* (*b*) *invocasse* (*c*) Hinc Chrysostomus (*d*) *Qui purpurâ*, inquit, *vestitur, haec sepulcra amplexurus accedit, ac, positâ tantisper dignitate, consistit, supplicans Sanctis, ut pro se intercedant apud Deum Atque ille, qui diademate coronatus incedit, tentoriorum fabricatorem, ac piscatorem, ut patronos, preces offert.* Atque alibi (*e*) *Concurrunt*, inquit, *civitates ad Martyrum sepulcra, eorumque amore populus accensus est*

Postmodum vectitatae sunt hae superstitiones.

Haec, tamen, consuetudo, reliquias, ad miracula edenda, ex uno loco ad alium mittendi, eóque pietatem gentium, erga Sanctos vitâ cassos, eorumque reliquias, accendendi, nec non, invocandi ipsorum animas, religionem instituendi, tantùm ad medium imperii Theodosii M. tem-

(*a*) Hist. Eccl. L. 2. c. 33.
(*b*) [συμμαχον]
(*c*) Libr. VII c. 24.
(*d*) Hom. 66. ad populum, circa finem & Hom 8. 27 in Matth. Hom. 41, 43 in Gen Hom. 5. in 1 Thess.
(*e*) Exposit in Psalm. 114. sub finem.

tempus duravit; tunc, enim, is eam prohibuit hoc edicto: *Humatum corpus nemo ad alterum locum transferat; nemo Martyrem distrahat, nemo mercetur. Habeant, verò, in potestate, si quolibet in loco Sanctorum est aliquis conditus, pro ejus veneratione, quod Martyrium vocandum sit, addant quod voluerint fabricarum. Dat. IV. Kal. Mart. Constantinopoli, Honorio, nob. puero, & Euodio Coss. A. C. 386.* Post haec, agros viasque publicas altaribus replebant, in honorem erectis Martyrum, quos per somnia ac visa sibi innotuisse prae se ferebant. Atque haec occasio exstitit, A. C. 398, quinto Concilio Carthaginensi, decimum quartum condendi Canonem, qui ita habet: *Item placuit, ut altaria, quae passim, per agros aut vias, tanquam memoriae Martyrum, constituuntur, in quibus nullum corpus aut reliquiae Martyrum conditae probantur, ab Episcopis, qui illis locis praesunt, si fieri potest, evertantur. Sin, autem, hoc, propter tumultus populares, non sinitur, plebes tamen admoneantur, ne illa loca frequentent, ut, qui rectè sapiunt, nullâ, ibi, superstitione devincti teneantur. Et omnino nulla memoria Martyrum probabiliter acceptetur, nisi aut ibi corpus, aut aliquae certè reliquiae sint, aut ubi origo alicujus habitationis, vel possessionis, vel passionis, fidelissimâ origine traditur. Nam, quae per somnia, & per inanes quasi revelationes, quorumlibet hominum, ubique constituuntur altaria, omnimodè reprobentur.* Constituta fuerant haec altaria, ad invocandos Sanctos, Martyresve, sub iis sepultos, vel qui sub iis sepulti ferebantur. Primò, itaque, templa, ubique locorum, repleurunt Martyrum reliquiis, sive veris sive falsis, ut in templis invocarentur; deinde agros, viasque publicas, altaribus, ut ubique preces ipsis fierent: & nova quidem haec religio à Monachis, per omne Graecorum Imperium, ante Theodosii M. in Eugenium expeditionem, atque, ut mihi videtur, ante illius edictum, quod supra citavi, A. C. 386, introducta est.

Quapropter ubique in viis publicis &c altaria Sanctis erecta.

Vetitum illud à Concilio Carthaginensi, A. C. 398.

Eadem superstitiones, brevi post per Occidentem sparsae.

Eadem religio, colendi *Mahuzzim*, citu, etiam, per Imperium Occidentis se diffudit. Daniel, autem, in hoc vaticinio, praecipue res, inter populos quartae, apud eum, bestiae corpore continentur, gestas, describit.

PRIMAE PARTIS FINIS.

OBSERVATIONES
A D
SANCTI JOANNIS APOCALYPSIN.

OBSER-

OBSERVATIONES
AD
SANCTI JOANNIS
APOCALYPSIN.

CAPUT PRIMUM.

Introductio: De tempore quo Apocalypsis conscripta est.

Apocalypsis non Domitiani, sed Neronis tempore scripta est.

IRenaeus auctor exstitit sententiae, quâ scripta statuebatur Apocalypsis imperante *Domitiano*, tum, vero, idem, alios etiam è sacris libris, serius quàm vulgò creduntur, scriptos affirmavit, ita ut post caeteros omnes Apocalypsin collocaret. Audierat fortassis à magistro suo *Polycarpo*, accepisse ipsum hunc librum a Joanne, eo circiter tempore, quo Domitianus occisus est, quin imo fieri potuit, ut ipse, tum temporis, Joannes, novam ejus libri velut editionem in publicum emiserit, unde collegerit postea Irenaeus, tùm recens eumdem conscriptum fuisse. Irenaeum secutus est Eusebius in *Chronica*, nec non in Historia Ecclesiasticâ, postmodum, autem, in *Demonstratione Evangelicâ* (*a*), proscriptionem, quâ in Patmon exulatum missus est Joannes, cum morte Petri ac Pauli conjungit. Hoc faciunt etiam Tertullianus (*b*), & *Pseudo-*

(*a*) Dem. Evang. Libr. 5.
(*b*) Vide *Pamelium* in notis ad Tertullianum de Praescriptionibus n. 215. & *Hieron.* L. 1. contra *Jovinianum* c. 27. Edit. *Erasmi.*

do-Prochorus, nec non primus, quisquis fuerit, auctor fabulae illius vetustissimae, quâ Joannes ferebatur, à Nerone in vas oleo ferventi plenum conjectus, ac, quum illaesus inde egressus esset, ab eodem in Patmon relegatus. Quamvis merum illud sit figmentum, attamen hoc primarum Ecclesiarum traditione nititur, Joannem in Patmon fuisse relegatum imperante Nerone. Epiphanius de Joannis Evangelio loquitur, ut temporibus Domitiani scripto, de Apocalypsi, autem, ut scriptâ etiam ante Neronem. *Arethas* (a), initio Commentarii sui, sententiam Irenaei ex Eusebio citat, non autem illam sequitur: postea, quippe, Apocalypsin, ante eversas Hierosolymas conscriptam fuisse, asserit, prioresque commentatores, sextum sigillum de eâ eversione exposuisse, testatur.

Testibus plerisque e veteribus

Cum priorum sacrae Scripturae, inter Christianos, Interpretum sententiâ, congruit traditio Ecclesiarum Syrarum, ad hunc usque diem servata, in Syriacae Versionis Apocalypseos titulo, qui ita se habet: *Revelatio, quae obtigit Joanni Evangelistae, à Deo, in insulâ Patmo, in quam relegatus erat ab Nerone Caesare.* Confirmatur eadem narratiunculâ, quam, è Clemente Alexandrino, aliisque vetustis auctoribus, in Historiâ Ecclesiasticâ, refert Eusebius (b), de quodam juvene, quem, aliquanto post quam e Patmo reversus esset, Joannes curae Episcopi, certae cujusdam urbis, demandavit. Hic, demandatum sibi educavit, docuit, denique baptismo inauguravit, tum, vero, curam remisit: quo facto, juvenis, quum in malos sodales incidisset, gradatim hos coepit imitari: primum comessari, ac dissolutis esse moribus, dein, male habere ac spoliare, quos noctu sibi obviam offenderet, tandem, adeo desperatis rebus esse, ut sodales ipsius, in manum latronum conversi, ducem sibi ipsum elegerint. Ex horum

Necnon Ecclesiis Syris,

Et Clem. Alex.

(a) Areth. c. 18. 19.
(b) Hist. Eccl. l. 3. c. 23. [Apud ipsum Clem. Alex. in libro qui inscribitur, τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος occurrit haec historia; §. 42. sive p. edit. in duodecimo, Oxon. 1683. 110. &c.]

rum dux, inquit Chrysostomus (a), per longum tempus mansit Joannes, denique, ad illam urbem reversus, auditis quae contigerant, consenso equo, huncce latronem petiit, qui quum, reverentiâ in veterem magistrum ductus, fugam capesseret, insequutus Apostolus, eum a pravâ vivendi ratione revocavit, Ecclesiaeque reddidit. Haec historia plures annos complectitur, exigitque ut potius brevi post Neronis, quàm post Domitiani mortem, è Patmo redusse Joannem statuamus, quum inter mortem Domitiani, ipsiusque Joannis, duo tantùm anni cum dimidio intercesserint, tum & hic senex adeo fuerit debilis (b), ut in Ecclesiam deportaretur, & ultra 90 annos natus cum moreretur, adeòque non credi possit, eâ aetate equo petiisse latronem (c).

Eadem, porro, etiam indè corroboratur sententia, quòd saepissime in Apocalypsi respiciatur ad Templum, Altare, Urbemque sanctam, ut etiam tum superstites, nec non ad gentes, brevi Urbem sanctam, atque atrium externus, pedibus conculcaturas. Confirmatur etiam stylo ipsius Apocalypseos, qui *Hebraismis*, prae ejusdem auctoris Euangelio, abundat. Exinde, enim, colligere est, illam conscriptam esse, quum recens e Judaeâ venisset Joannes, ubi linguae Syriacae adsuetus fuerat; non autem scripsisse eum Euangelium suum, nisi quum, diuturnâ consuetudine cum Graecis Asiaticis, maximam Hebraismorum partem dedidicisset. Confirmatur multis illis falsis fictisque *Apocalypsibus*, ut *Petri*, *Pauli*, *Thomae*, *Stephani*, *Eliae*, & *Cerinthi*, in imitationem verae hujus, conscriptis. Ut, enim, multorum, quae exstant, falsorum Euangeliorum, falsorum Actuum, falsorum Epistolarum conscribendarum, occasio exstiterant vera

Idem ex ipsâ Apocalypsi, ejusque stylo, confirmatur.

Nec non ex supposititiis Apocalypsibus, maxime Cerinthi.

(a) Ad Theodorum lapsum.
(b) Hieronym. in Epist. ad Gal. l. 3. c. 6.
(c) [Addit quidem Clericus, (quum videt Joannem, quum fugientem se latronem insequeretur, post eumque clamitaret ac vociferaretur, aetatis citum fuisse, verùm id omnino statuendum, etiam si multo fuerit junior quàm 90, vel 87, annorum, e. gr. 68.]

ra Evangelia, Actus, Epistolae, utque falsae Apocalypses multae exstatae, atque adscriptae Apostolis ac Profetis, argumento sunt, veram quamdam Apostolicamque tum exstitisse Apocalypsin, quae primis Christianis in ingenti honore fuerit: ita jure possumus statuere, jam mature (*a*) hanc veram scriptam fuisse, ut tempus, saeculo etiamnum Apostolico, superfit, quo tot spuriae conscribi potuerint postea, ac tamquam auctores earum praedicari Petrus, Paulus, Thomas, aliique, qui ante Joannem vitâ excessere. *Cajus*, Tertulliani aequalis (*b*), nos docet, Cerinthum, instar magni Apostoli, revelationes suas scripsisse, ac prae se tulisse, Angelorum ministerio sibi visa fuisse oblata, adferentem *millennium* voluptatum carnalium, Hierosolymis, post resurrectionem, vivendum, ita ut plane adpareat, Apocalypsin hujus in imitationem Joannis scriptam fuisse. Et hic, tamen, adeo maturé vixit (*c*), ut Apostolis sese Hierosolymis opposuerit, ipso anno primo Claudii, (vel paulo ante,) id est, viginti sex ante Neronis mortem annis; mortuus autem est idem (*d*) ante Joannem Apostolum.

Denique inde, quod in Epistolis Petri, & ad Hebraeos, ad Apocalypsin respici videatur.

Sufficere queant hae rationes, ut scriptae Apocalypseos tempus, ita ut feci, determinetur; attamen restat etiam alia, illis, qui res penitius considerare solent, firma videri apta, aliis non item. Hanc dabo, ac uniuscujusque judicio relinquam. Ad Apocalypsin in Epistolis Petri, nec non in ea quae ad Hebraeos scripta est, respici videtur, adeoque illa prius scripta quam hae. Ejusmodi in Epistolâ ad Hebraeos esse censeo ratiocinationes illas de Pontifice Maximo in Tabernaculo coelesti, qui Pontifex simul est & Rex, ut *Melchisedecus*, ut & illas de *verbo Dei*, cum acuto ancipitique gladio, *illas περὶ σαββατισμοῦ*, *sive de quiete millennii*, *de terrâ cujus finis est ad combustionem*, puta, per stagnum ignis, *de judicio atque igneâ indignatione*, *adversarios devoraturâ*, de *coelesti urbe*, *quae fundamenta habet*, *cujus Architectus atque Aedificator*

(*a*) *Early.*
(*b*) Apud Euseb. Eccl. Histor. l. 3. c. 28. Edit. *Valesii.*
(*c*) Epiphan. Haeres. 28.
(*d*) Hieron. adv. Lucif.

ficator est Deus, de *nube testium*; *monte Sione*, *Hierosolymis coelestibus*, *universali coetu*, *spiritibus justorum perfectorum*, scilicet per resurrectionem; denique, de *conquassatione coeli ac terrae*, *eorumque remotione*, *ut novi coeli*, *novae terrae*, *necnon regnum*, *quod concuti nequit*, *maneant*. In primâ Petri occurrunt haec: *Revelatio Jesu Christi* (a), quod bis vel ter repetitur, *sanguis Christi*, *ut agni praeordinati*, *ante jacta mundi fundamenta* (b), *spirituale aedificium* in coelis (c), *haereditas incorrupta*, *incontaminata*, & *non marcescens*, *quae in coelis conservatur*, *nobis*, *qui custodimur in salutem*, *paratam revelari tempore novissimo* (d), *Sacerdotium regale* (e), *Sacerdotium sanctum* (f), *Judicium quod à domo Dei incipit* (g), denique, *Ecclesia Babylone* (h). Et hi quidem re verâ obscuriores sunt respectus; altera autem ejusdem Epistola, à decimo nono versu primi capitis ad finem usque, perpetuus videtur ad Apocalypsin commentarius. Ibi, ad *Ecclesias Asiaticas* scribens, ad quas jussus fuit Joannes haec vaticinia mittere, ipsas dicit habere *firmiorem propheticum sermonem*, ad quem *ipsis attendendum*, *quasi lucem lucentem in caliginoso loco*, *donec dies elucescat*, & *lucifer oriatur in ipsorum cordibus*, id est, donec eum sermonem intelligere incipiant: *nulla enim*, inquit, *προφητεία γραφῆς*, *est privatae alicujus interpretationis*, *vaticinium*, *olim*, *non humanâ voluntate allatum est*, *verùm sancti Dei viri loquuti sunt*, *prout à Sancto Spiritu fuerunt acti*. Ipse Daniel profitetur, se sua ipsius non intellexisse vaticinia (i), adeoque Ecclesiis interpretatio, non ab ipsorum Prophetâ Joanne exspectanda, sed ipsarum erat, sensus oraculorum invenire. Haec summa est eorum, quae, in primo capite, dicit Petrus. Tum, in secundo, pergit, ut è *firmo hoc sermone Prophetico* describat, qui exsurgerent in Ecclesiâ *falsi Prophetae* (k), sive *falsi Doctores*, (quod collectivè in Apocalypsi enunciatur per

(a) 1 Petr. I. 7. 13. IV. 13. V. 1. (b) Apoc. XIII. 8. [1 Petr. I. 19. 20.] (c) Apoc. XXI. 1 Petr. II. 5. (d) 1 Petr. I. 4. 5. (e) [1 Petr. II. 9.] Apoc. I. 6. V. 10. (f) [1 Petr. II. 5.] Apoc. XX. 6. (g) [1 Petr. IV. 17.] Apoc. XX. 4. 12. (h) [1 Petr. V. 13.] Apoc. XVII. (i) Dan. VIII. 15. 16. 27. & XII. 8. 9. (k) 2 Petr. II. 1. &c.

per falsum illum Profetam) *qui introducerent sectas*, [ut vocantur,] *perditionis, etiam eum, qui emit eos, Dominum abnegantes*, quae nota est Antichristi. *Et multi*, inquit, *sequentur eorum luxurias* (*a*), qui degunt super terram (*b*), decipientur à falso Profetâ, vinoque scortationum Meretricis inebriabuntur, *per quos* (*c*) *via veritatis blasphemabitur*, Bestia, quippe, blasphemiarum plena (*d*). *Et in avaritia, fictis verbis, de vobis negotiabuntur*, hi, enim, mercatores in orbe terrarum, qui negotiantur cum Meretrice illâ magna, quorumque merces omnia pretiosa sunt, etiam corpora atque animae hominum (*e*): *quorum judicium — non cessat*, *& perditio* (*f*) *non dormitat*, verùm quam certissimè, die supremo, in eos subito irruet, ut quondam diluvium in mundum veterem, utque ignis ac sulphur in Sodomam & Gomorrham, quo tempore pii servabuntur e pernicie, ut *Lothus* (*g*), *novit*, enim, *Dominus, pios è tentatione eripere*, *iniquos*, *verò*, *in diem Judicii reservare cruciandos*, in stagno ignis, *magis, autem, eos, qui post carnem*, *in concupiscentiâ immunditiae*, *ambulant*, inebriati vino scortationum Meretricis (*h*), *qui contemnunt dominationem*, *nec blasphemare dignitates* (*i*) *verentur*, aperuit, enim, Bestia suum os adversus Deum (*k*), ad blasphemandum ejus nomen, ejusque tabernaculum, nec non illos, qui coelum incolunt. *Hi*, *velut irrationabiles brutaeque bestiae*, Bestia quae decem, & altera, quae duobus erat cornibus praedita, sive falsus Profeta, *factae in perniciem*, in lacu ignis, *blasphemant quae non intelligunt*. *voluptatem existimant commessari per diem*, — *ludum sibi facientes suas ipsorum seductiones*, *dum vobiscum* (*l*) *convivantur*, *oculos habentes plenos adulterae* (*m*). Regna, quippe, Bestiae, luxuriosè vivunt cum magnâ illa Meretrice, illus-

(*a*) Ἀσελγείαις in multis ex optimis MSS. (*b*) Apoc. XIII, 7. 11,
(*c*) Angl. *by reason of whom*, quorum causâ.
(*d*) Apoc. XIII. 5. 6. (*e*) Apoc. XVIII. 11, 13.
(*f*) Ibid. XIX. 20. (*g*) Apoc. XXI. 3 4.
(*h*) Apoc. IX. 21. & XVII. 2. (*i*) Angl. *Glories*.
(*k*) Ibid. XIII. 6. (*l*) Apoc. XVIII. 3. 7. 9.
(*m*) Μοιχαλίδος.

busque scortationum vino, gentes inebriantur. *Derelinquentes rectam viam, erraverunt, sequuti viam Balaam, filii Beor, qui mercedem iniquitatis amavit*, falsus Profeta, qui *Balacum* (a) docuit mittere scandalum coram filiis Israël. *Hi sunt*, non scaturigines aquae salientis, verùm *fontes sine aquâ*, non nubes Sanctorum, quales illae, in quibus duo Testes adscendunt, sed *nebulae turbinibus exagitatae*, &c. Ita hujus Epistolae auctor omne secundum Caput impendit, describendo proprietates Bestiarum ac falsi Profetae in Apocalypsi. Deinde, in tertio, pergit ipsorum perniciem plenius describere, ut & regnum futurum. Monet ille (b), quia in longum differendus esset adventus Christi, illusores illos dicturos: *ubi est promissio adventûs ejus?* Tum describit inopinatum diei Domini in illos adventum, *instar furis nocturni*, quae phrasis est, ut ita loquar, *Apocalyptica*, mentionem facit *millenarii*, sive *mille annorum*, *qui Dei tantum instar unius diei sint*; agit de *remotione veterum coelorum* terraeque, per conflagrationem in stagno ignis, deque nostrâ *exspectatione novorum coelorum, novaeque terrae, in quibus justitia habitet*.

Ulterior hujus argumenti confirmatio.

Considranti, ergo, Petrum & Joannem Judaeorum fuisse Apostolos, mihi quidem videtur, mansisse illos apud suas, in Judaea ac Syriâ, Ecclesias, usquedum genti ipsorum Romani bellum inferrent, hoc est, usque ad Neronis annum duodecimum, tum, maximam fugientis populi partem, in Asiam fuisse sequutos, atque inde Petrum, per Corinthum, Romam petiisse, porro, Imperium Romanum has Ecclesias hostes sibi censuisse, utpote Judaeos origine, adeóque, ne & illae in se insurgerent, ductores ipsarum in carcerem conjecisse, Joannem, [ex his unum,] in Patmon relegisse (c). Probabile etiam mihi videtur, illic conscriptam fuisse Apocalypsin, nec diu post Epistolam ad Hebraeos, & utram-

(a) Apoc. II. 14. (b) Vers. 3. &c.
(c) [Vix, imo fortè ne vix quidem, haec possunt admitti, propter ea quae habentur Apoc. I. 9. maximè haec verba: [illegible] [illegible]]

utramque Petri, ad has Ecclesias fuisse missas, habito respectu ad haec, ut quae peculiariter ad ipsas attinerent, vaticinia. Ex his, quippe, Epistolis adparet, conscriptas illas esse tempore universalis calamitatis atque oppressionis, quibus, ab idololatris, Christiani vexabantur, adeóque tùm, quum Romani bellum cum Judaeis gerebant, donec, enim, illud bellum inciperet, pax idololatris erat, aequè cum Christianis Judaeis, ac cum caeteris. Epistola ad Hebraeos, cum *Timothei* faciat mentionem, qui patet, cognatum ipsis eum fuisse, scripta ad ipsos fuerit necessè est, post quàm in Asiam fugissent; illic, enim, Episcopus erat Timotheus. Petrus quoque, ubi Romam vocat *Babylonem*, non tantùm ad respectu nominis hujus in Apocalypsi, verùm etiam ad bellum praesens, à Romanis Judaeis illatum, proximamque abductionem in exilium, ut quondam sub veteribus Babyloniis, ad facere videtur: cumque primam Epistolam inscribat *advenis per Pontum, Galatiam, Cappadociam, Asiam ac Bithyniam dispersis*, innuere videtur, advenas illos esse, recens bellis Romanis, per has regiones dispersos; hi, quippe, soli fuerunt, quorum illic Petro gerenda cura erat, advenae.

Sententiae Traditae, ex veteri historiâ illustratio.

Haec, quam tradidi, rerum descriptio, optimè cum veteri historiâ, rectè, atque ut oportet, expositâ, convenit. Etenim Justinus Martyr (*a*) & Irenaeus (*b*) auctores sunt, *Simonem Magum*, *Claudio* imperante, Romam venisse, ibique praestigias edidisse. Addit *Pseudo-Clemens*, tentâsse eum ille volare, ast, precaro Petro, fractâ cervice periisse. Undè Eusebius (*c*), sive potiùs ejusdem interpolator Hieronymus, memoriae tradidit, Petrum, secundo anno Claudii, Romam venisse. Cyrillus (*d*), verò, Hierosolymitanus, *Philastrius*, Sulpitius, Prosper, *Maximus Taurinensis*, *& Hegesippus junior*, hanc Petri victoriam ad tempora Neronis referunt. Sanè, anti-

(*a*) Apol. ad *Antoninum Pium*.
(*b*) Haeres. Lib. 1. c. 20. Vide etiam *Tertullianum*, Apol. c. 13.
(*c*) Euseb. Chron.
(*d*) Cyrill. Catech. 6. Philastr. de Haeres. cap. 30. Sulp. Hist. l. 2. Prosp. de promiss. dimid. temp. cap. 13. Max. Serm. 5. in Nat. Apost. Hegesipp. L. 3. c. 2.

antiquior fuit fecentra, Petrum, hoc Caesare imperante, Romam venisse, ut apud *Lactantium* (a) videre est. Chrysostomus (b) narrat, Apostolos longum tempus in Judaea mansisse, tum, a Judaeis pulsos, ad alias gentes sese contulisse. Evenit hic dispersus anno primo belli Judaici, quum Judaei, ut auctor est Josephus, ubique tumultuari ac violenter agere inciperent. Omnes quippe consentiunt, Apostolos simul ac semel omnes, in varias oras dispersos esse; & *Origenes* (c) quidem, ipsum tempus notavit, narrans, initio belli Judaici hanc Apostolorum discipulorumque Domini nostri, in varias gentes, disparationem contigisse, Thomam quidem in Parthiam, Andream in Scythiam, Joannem in Asiam, Petrum quoque, primum in Asiam, ubi dispersis Evangelium praedicavit, illinc autem in Italiam, venisse. *Dionysius Corinthius* (d) scribit, Petrum ex Asiâ, per Corinthum, Romam profectum, omnisque consentit antiquitas, Petrum Paulumque illic martyrium esse passos, sub finem imperii Neronis. Patet etiam, cum Timotheo, Marcum Romam petiisse (e). *Silvanus*, [de quo Petrus in Epistola primâ, (f)] Pauli fuit adjutor (g), atque ex iis, quorum ille, citato loco, mentionem facit, tamquam suorum sodalium, colligere est, Romae ipsum scripsisse, inter antiquos autem generatim convenit, in hac Epistolâ, nuncupatione *Babylonis*, Romam designâsse Auctorem. Altera ejusdem Epistola ad eosdem, ad quos prima, advenas conscripta est (h) quâ affirmatur, etiam Paulum, de iisdem rebus, ad ipsos scripsisse, nec-non in aliis ipsius Epistolis (i) Jam, sicut nulla Pauli ad hos advenas Epistola exstat, praeter eam quae *ad Hebraeos* inscribitur, ita in hac (k) fusè agi videmus, de omnibus iis quorum meminerat Petrus, ad quae illo etiam loco respicit. Speciatim illic occurrunt, *remotio veterum*

(a) Lactant. de mortib. Persec. c. 2. (b) Homilià 70. in Matth. c. XXII.
(c) Apud Euseb. Hist. Eccl. l. 3. c. 25. (d) Ibidem
(e) 2 Timoth. IV. 11. Colossf. IV 10. (f) 1 Petr. V. 12.
(g) Utr. ad Thess. I. 1. (h) 2. Petr. III. 1. (i) Ibid. vs. 15, 16.
(k) Hebr. X. 21. 22

rum caelorum ac terrae, constabilitio haereditatis immotae, cum exhortatione ad virtutem (*a*), quoniam impiis *Deus est ignis consumens* (*b*).

De Apocalypsen, auctoritate, & stylo.

Ita, determinato, quo tempore scripta sit Apocalypsis, non necesse est multa de illius veritate dicere, cum in tanto, primis Saeculis, honore ea fuerit, ut multi eam imitari sint conati, falsis editis Apocalypsibus, Apostolorum nominibus inscriptis, cum etiam ipsi, ut modò ostendi, Apostoli, eidem studendo operam dederint, ejusque phrasibus sint usi; quo factum, ut Epistolae ad Hebraeos stylus mysticus evaserit, magis quàm reliquarum Paulinarum, is, etiam, quo usus est in Euangelio Joannes, figuratus magis atque augustus stylo caeterorum sit Euangeliorum. Non in ullo, qui ante Apocalypsin scriptus sit, Novi Testamenti libro, Christum puto dici *Verbum*, sive *Sermonem Dei* (*c*), quapropter ea phrasis, ex illo vaticinio desumta mihi videtur, quod & de multis aliis, in hoc Euangelio, phrasibus judicandum censeo, quales hae: *Christum esse Lucem quae mundum illuminat* (*d*), *Agnum Dei qui tollit peccata mundi* (*e*), *Sponsum* (*f*), *eum qui testimonium perhibet* (*g*), *eum, qui è coelis descendit*, *Filium Dei*, &c (*h*). Justinus Martyr, qui, nondum triginta elapsis, à Joannis morte, annis, fidem Christianum amplexus est, disertè scribit (*i*), *certum quendam virum inter Christianos, cui nomen Joannes, unum è duodecim Apostolis Christi, in eâ, quae ipsi oblata fuit, Apocalypsi, praedixisse, credentes in Christum, mille annos acturos Hierosolymis.* Et, paulo ante, idem: *At ego*, inquit, *& quicumque sunt Christiani in omnibus rectè sentientes, credimus, & futuram esse resurrectionem carnis, & mille annorum vitam Hierosolymis, restauratis, ornatis, amplificatis.* Quod idem est ac si diceret, apud omnes, primi illius aevi, Christianos, hunc librum rece-

(*a*) Angl. Graec. (*b*) Hebr. XII. 25, 26, 28, 29. (*c*) Joan. I. 1-14.
(*d*) Ibid. vs. 9. VIII. 12. (*e*) Ibid. I. 29. 36. (*f*) Ibid. III. 29.
(*g*) Ibid. vs. 32. (*h*) Ibid. vs. 13.
(*i*) [Dialog. cum Tryphone. pagg. (editionis Colon. anni 1686) 308, 307.]

ceptum fuisse: omnibus, quippe, saeculis, quicumque millennium crediderant, Apocalypsin receperant, ut sententiae suae fundamentum: nec unum in contrarium exemplum novi. *Papias*, Episcopus Hierapolitanus, vir aevi Apostolici, atque unus ex ipsius Joannis discipulis, non tantum doctrinam de millennio docuit, verùm etiam Apocalypsin vindicavit (*a*), ut afflatu divino conscriptam. *Melito*, qui proxime a Justino Martyre floruit, commentarium (*b*) scripsit in hunc librum: atque hic, sanè, cum Episcopus esset Ecclesiae *Sardensis*, unius è septem, [ad quas liber missus est,] neque ignarus traditionis ipsarum, de illo, esse, neque ipsis imponere potuit. *Irenaeus*, Melitonis aequalis, multa in eamdem Apocalypsin scripsit, testaturque *numerum* 666 *in omnibus veteribus atque probatis apographis exstitisse, sibi qui etiam idem confirmatum fuisse, ab iis qui Joannem coram viderant*, procul dubio magistrum suum Polycarpum, ut unum ex his, innuens. Eodem tempore hunc librum vindicavit *Theophilus* (*c*), Episcopus Antiochenus, nec non, brevi post, Tertullianus, Clemens Alexandrinus, & Origenes, quorum aequalis, Hippolytus Martyr, Arabum Metropolita, commentarium in illum conscripsit (*d*). Hi omnes antiqui sunt viri, qui centum & viginti, à Joannis morte, annorum spatio floruerunt, maximaeque, in eorum temporum Ecclesiis, famae fuerunt. Paulo post, alium, in librum hunc, commentarium scripsit *Victorinus Pictaviensis*, floruit autem is imperante *Diocletiano*.

Frustra illi postmodùm ac dubium vocata.

Haec, profectò, sufficiunt ad probandum, quî jam primis Saeculis recepta fuerit Apocalypsis, eique studendo opera navata: neque ullus sane mihi N. T. occurrit liber, cujus tam validis, atque hujus, testimoniis auctoritas sit fulta, in quemve adeo maturè commentarii conscripti sint, atque in hunc. Legitur in hoc vaticinio (*e*): *Beatus is qui legit, iique qui audiunt verba hujus vaticinationis, ac servant quae in illa scripta*

(*a*) Areth. in Procemio Comment. in Apoc.
(*b*) Euseb. Hist. l. 4. cap. 26. Hieronymus.
(*c*) Euseb. Hist. Eccl. l. 4. c. 24. (*d*) Hieronymus. (*e*) Cap. I. 3.

scripta sunt. Hoc primorum Christianorum animos adeo accendit, ad tantum huic libro studendo operae impendendum, donec rei difficultas remittere eamdem suaderet, atque alios potiùs N. T. libros commentariis illustrare. Haec fata fuere Apocalypseos, usquedum ex malè intellectis, quae in illâ de millennio habebantur, praejudicium in ipsam sit obortum: quod *Dionysius*, quidem, *Alexandrinus*, animadverso, quanto opere barbarismis, hoc est Hebraismis, abundaret, eatenus auxit, ut multi Graecorum, quarto Saeculo, libri auctoritatem in dubium revocarint. Quum, vero, Latini, Graecorumque pars magna, semper Apocalypsin retinuerint, ac reliqui, non nisi praejudicii causâ, de illâ dubitaverint, nihil hoc contra ejus auctoritatem facit.

Apocalypsi aperiuntur, quae obsignare jussus erat Daniel.

Vaticinia haec vocantur *Revelatio*, respectu habito ad *Scripturam veritatis* (*a*), quam Daniel jussus erat *claudere & obsignare, usque ad tempus finis* (*b*). Obsignavit eam Daniel *usque ad tempus finis*, ac, donec illud tempus veniat, Agnus singulatim sigilla aperit: deinde, ambo Testes, ex apertis libri obsignati partibus, per longum tempus vaticinantur, in cilicio, ante quàm, nube vecti, in coelum adscendant.

Ita tamen, ut neutra vaticinia plenè intelligantur, ante quàm rerum finis adsit.

Quibus omnibus tantumdem significatur, atque haec Danielis & Joannis vaticinia, non antè quàm advenerit finis, intellectum iri: quosdam, vero, interea ex ipsis vaticinaturos, adflictâ ac lugubri conditione, atque hoc non nisi obscure, ita ut paucos tantum ad saniorem mentem sint reducturi. In ipso, autem, fine, eatenus illustrandum atque explicandum esse vaticinium, ut multi de ipsius veritate convincerentur. *Tum*, inquit Daniel, *plurimi pertransibunt, & multiplex erit scientia* (*c*). Oportet, enim, inter omnes gentes praedicari Euangelium, ante magnam illam oppressionem, rerumque finem. Fieri nequit, ut ex omnibus gentibus innumera sit palmifera illa turba, quae ex ingenti eâ oppressione evasura dicitur, nisi ejusmodi fiat per Euangeliû, ante quam haec contingant, praedicationem. Necesse est, lapidem priùs absque manibus ex rupe excindi, quàm in digitos

(*a*) Dan. X, 21. (*b*) Ibid., XII. 4. 9. (*c*) Dan. XII. 4.

tos imaginis incidere queat, ingensque mons evadere, ac terram replere (*a*). Necesse est, priùs Angelum per medium volare coelum, ferentem Evangelium sempiternum, ut omnibus illud gentibus annuntiet, quam cadat Babylon, suamque messem metat Filius hominis. Oportet duos illos Profetas priùs, nube vectos, in coelum adscendere, quam regna hujus mundi, regna Christi fiant. Haec igitur est hujus vaticinii pars, non intelligendam esse eam ante supremum mundi saeculum; adeóque, etiam, eò credibilior est ipsius veritas, quod nondum intelligatur. Sin, autem, supremum illud aevum, quo, nempe, haec explicanda sint, jam instet, ut è magnis eorum, qui hisce temporibus, proximéque elapsis, floruerunt, Interpretum successibus, colligendum videtur, majora nobis sunt incitamenta (*b*), eaque majori successûs verisimilitudine nixa, quàm fuerunt unquam, ad has res perscrutandas. Si jam universalis Evangelii praedicatio propinqua sit, ad nos, nostrosque posteros, haec verba pertinent praecipue: *In tempore finis, docti intelligent, nullus, autem, ex impiis intelliget* (*c*). *Beatus is qui legit, iique qui audiunt verba hujus vaticinii, & servant illa quae in eo scripta sunt* (*d*).

In eo stultitiae reos sese reddiderunt Interpretes, quod tempora & eventus, ex hoc vaticinio, praedicere adgressi sunt. Hac temeritate non se ipsos tantum ludibrio exposuere, verùm & ipsam in contemtum adduxere praedictionem. Longè alius fuit scopus Dei. Dedit ille haec, ut & ea, quae Vetus Testamentum continet vaticinia, non ut hominum curiositati indulgeret, aptos illos reddendo ad praevidenda futura; verùm ut haec, pòst quam contigissent, ex ipso eventu, homines interpretarentur, ipsiusque, adeo, Dei, non Interpretis, providentia, orbi terrarum pateret. Hae, cum, ratione eventus rerum, a multis indè saeculis praedictarum, argumento erit, quo convincantur homines, mundum Providentiâ regi. Sicut, enim, pauca atque

Vaticinia Deus non dedit, ut curiositatem nostram excitaret, verùm ut providentiam ejus, ex eventu, agnosceremus.

(*a*) [Vid. Dan. II. 34. 45.] (*b*) Angl. *Encouragement.*
(*c*) Dan. XII. 10. (*d*) Apoc. I. 3.

atque obscura, quae de primo Christi adventu exstabant vaticinia, ad Christianae religionis, quam omnes indè gentes corruperunt, introductionem tendebant, ita multa, eaque clara, quibus res, in altero adventu Christi peragendae praedicuntur, non solùm ad praedicendam tendunt, verum etiam ad efficiendam restitutionem atque instaurationem veritatis diu perditae, condendumque regnum *in quo habitet justitia.* Eventus, itaque, veritatem *Apocalypseos* probabit, atque haec, ita probata intellectaque, explicandis inserviet veteribus Profetis, omnesque, adeo, simul veram religionem reddent cognitam, eamdemque stabilient. Qui, enim, veteres intelligere avet Profetas, ab hoc libro incipiat necesse est, attamen tempus necdum advenit, quo plenè sint intelligendi, quoniam praecipua, quae in iis praedicitur, rerum conversio, nondum evenit. *Tempore vocis septimi Angeli, cum coeperit is tubâ canere, consummabitur mysterium Dei, sicut declaravit per servos suos Profetas:* ac tum *regna hujus mundi fient regna Domini nostri, Christique ejus: inque aeternum regnabit* (a). Tantum jam hujus vaticinii eventu comprobatum est, ut quicumque huic studio velint operam impendere, satis exemplorum Divinae Providentiae sint animadversuri: tum, verò, illustres rerum conversiones, ab omnibus sanctis Profetis praedictae, simul oculos hominum adtentos ad vaticinia expendenda reddent, ac plenam eorumdem interpretationem exhibebunt. Donec illud fiat, contentos esse nos oportet iis rebus interpretandis, quarum praedictiones jam eventum sunt sortitae.

Eventus, ergo, illa explicanda.

Inter proximè elapsi aevi Interpretes vix unus est, alicujus notae, qui non aliquid novi, scitu dignum, detexerit, unde jure colligere mihi videor, in eo esse Deum, ut haec mysteria referet. Aliorum successus me quoque ad haec expendenda impulit, qui, si quid sequuturis scriptoribus usui futurum egero, propositum fuero adsequutus.

(a) Apoc, X, 7, XI. 15.

CA-

CAPUT SECUNDUM.

De eâ, quae in Joannis Apocalypsi habetur, ratione (a) libri Legis Mosis, cultûsque divini in Templo

SCripta est Joannis Apocalypsis eodem stylo, eâdemque phrasi, ac Danielis vaticinia, idemque illius ad haec, qui horum inter se responsus est, adeo ut omnia simul unum tantùm perfectum vaticinium faciant. Eâdem, quoque, ut haec, ratione, illa duabus constat partibus, scilicet introductione, quâ propriè ipsum vaticinium continetur, ejusque interpretatione.

Apocalypseos eadem est ratio, quae vaticiniorum Danielis.

Vaticinium in septem continuas partes distinguitur, septem sigillorum ejus libri, quem obsignare, jussus fuerat Daniel, aperitione atque hinc *Apocalypsis*, sive *Revelatio*, *Jesu Christi* nuncupatur. Tempus, quod apertione septimi sigilli incipit, in octo minores, easdemque continuas, partes dividitur, silentio, nempe, quod in coelo fuit per semihoram, septemque buccinarum, unius post alteram, clangore. Ex his septima, canens, ad praelium ejus, qui magnus Dei Omnipotentis dies vocatur, tempora, concitat, quo *regna hujus mundi*, *regna Domini fiunt*, *Christique ipsius*, atque illi, qui terram vastabant, perduntur.

Vaticinii ipsius partes.

Interpretatio hisce verbis incipit. *Et apertum est in coelo Templum Dei, & conspecta est, in ipsius Templo, Arca Testamenti ipsius* (b) atque haec ad finem usque libri producitur (c). Templum est scena, quâ res futurae Joanni repraesen-

Ejus interpretatio incipit conspecto Templo Dei.

(a) Of the Relation, &c. (b) Cap. XI. 19.

(c) [S ...] Quae tamen inde, ad finem usque, sequuntur, non minùs obscura sunt quàm priora, nec minùs allegorica. Videntur potiùs sequi illa, quae, post jam praedicta, in orbe terrarum eventura erant. Dices finem rerum jam Cap XI. vs. 15 & 18 memorari. Verùm id non constat. Versu 15 verosimilius est, tempora Constantini M. notari, & ver-

Scena eo-rum quae Joannes viderat.

sentantur; visa, autem, in Templo, referuntur ad festum mensis septimi Judaeorum, quippe, festa, rerum futurarum typi fuerunt. Pascha respiciebat primum adventum Christi, festa, autem, mensis septimi, adventum ejus alterum. Cum, itaque, prior jam praeteriisset, ante quam hoc vaticinium Joanni obtingeret, ad septimi tantum mensis festa hic respicitur.

Conspectus Filii hominis, Cap. I. unde desumtus sit.

Primo hujus mensis die, mane, Pontifex Maximus accendebat (a) lucernas: ad hunc morem respiciens vaticinium, incipit repraesentatione cujusdam, instar *filii hominis*, vestibus Sacerdotis Magni induti, ambulantis quasi in medio septem candelabrorum aureorum, seu è regione medii ex illis, lucernas parantis, quae instar virgae, e septem stellis constantis, in ipsius manu adparebant. Et haec, quidem, lucernarum accensio perfecta est, missione septem Epistolarum ad Angelos, seu Episcopos, septem Ecclesiarum in Asia, qui, primis illis temporibus, Templum, seu Ecclesiam Catholicam, lumine suo illustrabant. Continent hae Epistolae monita adversus adpropinquantem apostasiam, adeoque ea tempora respiciunt, quibus haec fortiter incipiebat operari, ante quam, verò, praevaleret. Operari illa incepit jam Apostolorum temporibus, idque agendo perseveratura erat, donec *vir peccati palam fieret*. Operari incepit in discipulis *Simonis*, *Menandri*, *Carpocratis*, *Cerinthi*, aliorumque, id genus, hominum, qui Metaphysicae Philosophorum doctrinae, & Cabbalisticae Judaeae praecepta imbiberant, atque inde *Gnostici* adpellabantur. *Antichristos* eos vocat Joannes, dicens, suis temporibus *exstitisse multos Antichristos* (b). Hi, autem, quam ab Apostolis, eorumque discipulis erroris damnati fuerint, in nullum periculum Ecle-

verba vs. 18, mortuos judicatum iri tum temporis, proprie, de supremo judicio, accipe, necesse non est Judicantur, enim, mortui, cum mortuorum res vindicatur. Possint, etiam, improprie mortui intelligi. Certe, ea temporis respicit, hanc etiam illustratur, quod est proxime subsequitur Cap. XII repraesentatur.

(a) *Dressel.* (b) 1 *Epist.* II. 18.

-clesias adduxerunt, dum quatuor priora sigilla aperiuntur. Quae Joanni repraesentata sunt horum sigillorum apertione, ad civiles tantùm Imperii Romani, needum Christiani, res pertinent. Eò usque praevaluere traditiones Apostolicae, inque suâ puritate Ecclesiam conservavere: unde ejusdem res, non ante apertionem quinti sigilli, in hoc vaticinio, tractari incipiunt. Tum illa corrumpi coepit, admonitionibus que indigere, atque ideirco hisce Epistolis monetur, donec praevaleret apostasia, omnemque locum occuparet; quod ad septimi sigilli apertionem contigit. Itaque monita, quae septem hisce Epistolis continentur, Ecclesiae statum, temporibus aperti quinti sextique sigilli, spectant. Ad quinti apertionem, ab hypocritis Ecclesia purgatur, ingenti vexatione. Ad apertionem sexti, id quod obstabat, Romanum, scilicet, Imperium, catenus idololatricum, è medio tollitur. Ad septimi apertionem, *vir peccati* fit palàm. Atque ad haec tempora septem Epistolae referuntur.

Angeli Cap. I respondent Amarcholim apud Judaeos.

Septem Angeli, ad quos Epistolae hae scriptae sunt, respondent septem *Amarcholim*, qui fuere Sacerdotes & Praefecti Templi, quorumque omnium custodiae, claves portarum Templi, nec non thesaurorum, demandatae erant, queis etiam curatio omnium quae in Templo, incumbebat.

Explicatio Cap. IV

Post paratas lucernas, vidit Joannes (a) *aperiri januam Templi, ac voce, quasi buccinae*, evocabatur ad eam magni atrii portam, quae Orientem spectat, ut inde visa videret. Atque *ecce, thronus ponebatur*, nempe propitiatorium operculum, Arcae foederis impositum, quod Judaei colebant ut Dei thronum inter Cherubos (b). *Et qui illi throno insidit, adspectu erat instar lapidis Jaspidis & Sardinis*, id est, coloris olivarii, cujus, nempe, coloris sunt incolae Judaeae. *Et*, Sole tum in Oriente versante, *Iris erat circa thronum*, emblema gloriae. *Et circa thronum erant sedilia viginti quatuor*; respondentia nempe conclavibus totidem principum Sacerdotum, duodecim ad Meridiem, duodecim ad Septemtrionem

(a) Cap. IV. 1. &c. (b) Vide Exod. XXV. 2. Psal. XCIX. 1.

nem atrii Sacerdotum. *Et super sedilia viginti quatuor Seniores sedebant, albis vestibus amicti, inque eorum capitibus coronae;* repraesentantes principes viginti quatuor ordinum Sacerdotum, lineis vestimentis amictos. *Et ex throno procedebant fulgura, & tonitrua, & voces*, nempe, coruscae vibrationes flammarum in altari, matutini sacrificii tempore, tonantesque voces buccinas inflantium, canentiumque ad atrii Sacerdotum Orientalem portam; hae, quippe, cum inter Joannem essent & thronum, ipsi quasi è throno procedere visae sunt. *Et septem lucernae erant ardentes in Templo, ante thronum, quae sunt septem spiritus Dei*, sive Angeli septem Ecclesiarum, in principio hujus vaticinii repraesentati septem astris. *Et ante thronum erat mare vitreum, pellucidum, instar Crystalli*, mare aeneum, inter porticum Templi & altare, aquâ purâ plenum. *Et in medio sedis, & in circuitu sedis, erant quatuor Animalia, plena oculis antè & à tergo*: id est, unum Animal ante thronum, atque unum post, Joanni speciem praebentia, quasi in medio throni essent, unum, porro, à singulo ejusdem latere, in ipsius circuitu, multitudine suorum oculorum denotantia populum, qui in quatuor lateribus atrii sui stabat. *Et simile erat primum Animal leoni, & alterum vitulo, tertium erat facie humanâ, quartum simile aquilae volanti.* Populus Israëliticus, dum in desertis ageret, circum Tabernaculum castra metabatur (*a*), adeo, quidem, ut ab Oriente essent tres Tribus, sub vexillo *Judae*, ab Occidente tres Tribus, sub vexillo *Ephraimi*, à Meridie tres, sub vexillo *Rubenis*, à Septemtrione tres Tribus, sub vexillo *Danis*. Jam, verò, in vexillo Judae pictus erat Leo, in vexillo Ephraimi, Bos, in vexillo Rubenis, Vir, in vexillo Danis, picta erat Aquila, ut docent Judaei (*b*). Hinc composita fuere hieroglyphica *Cheruborum* & *Seraphorum*, ad populum Israëliticum

(*a*) Vid. Num. II.

(*b*) [Vide *J. Spencerum* de Legibus Hebraeorum, Libr. III. Cap. IV. Dissert. V. Sect. II. membro secundo (3) &, quem ille citat, Jos. Medum: nec non *J. Lightfootum*, Miscell. Cap. LIII. ex Chaldaeo paulo aliter haec referentem.]

tuum repraesentandum. *Cherubi* erat unum corpus at quatuor facies, facies, nempe, Leonis, Bovis, Hominis & Aquilae, ita positae, ut quatuor coeli plagas, singulae singulas, respicerent, non vertentes sium, ut est in viso Ezekielis (a). Quatuor, verò, Seraphis eaedem facies quatuor erant, verùm & quatuor corpora, singulis, nempe, corporibus singulae facies. Quatuor, itaque Animalia, de quibus hîc Joannes, quatuor sunt Seraphi, in quatuor lateribus atrii populi stantes: primum in latere ad Orientem, capite Leonino, alterum in latere ad Occidentem, capite Bovino, tertium in latere ad Meridiem, capite Humano, quartum in latere ad Septemtrionem, capite Aquilino: & omnia simul duodecim Tribus Israëlis significant, è quibus centum illi & quadraginta quatuor mille fuerunt obsignati (b). *Et singulis Animalibus erant sex alae*, singulis Tribubus binae, in universum viginti quatuor, quae viginti quatuor populi stationibus respondent. *Et pleni erant oculis intus*, sive sub alis ipsorum. *Nec quiescunt interdiu, nec noctu*, vel matutini & vespertini sacrificii temporibus, *dicentes, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Omnipotens, qui erat, & est, & venturus est.* Haec Animalia, ergo, Seraphi illi sunt, quos in visu, huic Apocalypsi simili, viderat Jesaia. In illo, quippe, etiam Dominus throno insidebat, in Templo, Seraphique, singuli sex alis praediti, clamabant, *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum* (c). *Cumque haec animalia gloriam & honorem reddunt, gratiasque agunt ei qui throno insidet, qui in omnia saecula vivit, viginti quatuor Seniores* in Templum introëunt, ibique *procidunt coram sedente in throno, eumque adorant qui in aeternum vivit, suasque, ante thronum, deponunt coronas, dicentes: Dignus es tu, ô Domine, qui gloriam, ac honorem, ac potentiam accipias: tu, quippe, creâsti omnia, & propter voluntatem tuam sunt ea, & creata sunt.* Quum matutinum vespertinumque sacrificium offerebatur, quamprimùm altari impositum sacrum erat, fundique incipiebat libamen, clangebant buccinae, terque, ex more (d), Levitae canebant singulis, etiam, qui-

(a) Ezech. I. 12. (b) Apoc. VII. 4. (c) Jesai. VI. 1-3. (d) By Cnrse.

quibus buccina clangebat vicibus, procidebat populus, Deumque adorabat. Ter, itaque, & hoc fiebat, adeoque, ut fuuuntur ille numerus, clamant, apud Joannem, Animalia, *Sanctus*, *Sanctus*, *Sanctus*. Porro, cantu finito, populus orabat stans, donec solennes ritus essent peracti. Interea Sacerdotes, Templum ingressi, procidebant coram eo, qui throno insidebat, eumque venerabantur.

Cap. V. Et vidit Joannes *in dextrâ insidentis throno, librum scriptum intus & à tergo, septem sigillis obsignatum;* eum, scilicet, quem Daniel fuerat jussus obsignare, quique hic repraesentatur profetico Legis libro, ad dextram partem Arcae reposito, quasi in dextrâ ejus qui throno insidet. Festa, quippe, & caeremoniae Legis, hoc libro populo praescriptae, eas adumbrabant res, quas Daniel praedixit, scripto, autem, *intus & foris*, vaticinia synchrona (a) respiciebat. *Et nemo inveniebatur dignus qui librum aperiret*, praeter Agnum Dei. *Atque, ecce, in medio throni & quatuor Animalium, & in medio Seniorum*, id est, ad basin altaris, *stabat Agnus, ut occisus fuerat*, sacrificium matutinum, *habens septem cornua*, quae sunt septem Ecclesiae, & *septem oculos, qui sunt septem spiritus Dei, per omnem terrarum orbem emissi.* *Et venit ille, & accepit librum è dextrâ insidentis throno: Et ubi librum accepisset, quatuor Animalia, & viginti quatuor Seniores procidebant coram Agno, singuli habentes citharas, & aureas phialas, odoribus plenas, quae sunt preces Sanctorum. Et canebant hymnum novum, dicentes: Tu dignus es librum accipere, ejusdemque sigilla aperire: tu enim occisus fuisti, ac nos Deo redemisti sanguine tuo, ex omni familiâ, & linguâ, & populo, & gente, fecistique nos, Deo nostro, Reges ac Sacerdotes, & nos regnabimus in terris.* Animalia, itaque, & Seniores, primaevos omnium gentium Christianos significant, atque horum cultus in suis Ecclesiis, formâ cultûs, Deo atque Agno in Templo exhibiti, hic repraesentatur: Deo, ob beneficium creationis omnium rerum, Agno, ob beneficium nostrae redemtionis, ipsius sanguine partae: Deo, ut throno insidenti, viventique in

(a) Synchrona.

in omnia saecula; Agno, ut super omnia evecto, mentis suae mortis. *Et audivi*, inquit Joannes, *vocem Angelorum multorum in circuitu throni, & Animalium & Seniorum: & erat numerus eorum decies millies decem millia, & millies mille; dicentium voce magnâ: Dignus est Agnus, qui occisus fuit, accipere potentiam, & divitias, & sapientiam, & virtutem, & honorem, & gloriam, & benedictionem. Et omnem creaturam, quae in coelo est, & in terrâ, & sub terrâ, & quae sunt in mari, & quaecumque in illis, audivi dicentes: Sedenti in throno & Agno sit benedictio, honor, gloria, & potestas in omnia saecula! Et quatuor Animalia dicebant, Amen! Et procidebant viginti quatuor Seniores, & adorabant eum qui in aeternum vivit.* Hic erat cultus Christianorum primis temporibus.

Mos erat Pontifici Maximo, septem proximos, ante septimi mensis jejunium, dies continuos, manere in Templo, libroque Legis studendo incumbere, ut ejus argumentum plene edoceretur ad solennis Expiationis peragendae diem, eo, enim, cultus omnis, qui varius erat ac difficilis (a), ab ipso solo erat administrandus; cujus cultus pars erat lectio ipsius Legis coram populo. Utque studium illud Pontificis promoveretur, a Synedrio quidam Sacerdotes constituti erant, qui, septem illis diebus, ipsi, in uno ex ipsius conclavibus in Templo, adessent, cumque ipso de Lege colloquerentur, eam coram ipso legerent, eumque monerent, ut legeret eam ipse, atque expenderet. Ad hos Pontificis actiones aperiendi ac legendi libri Legis, illis diebus septem, respicitur, ubi sigilla aperuisse dicitur Agnus. Considerare etiam ita rem nos oportet, septem illos dies singulos, incipere vespera quae eum praecedit: ordiebantur, enim, suos dies Judaei ab occasu Solis; adeoque solenne tempus jejunii incipere septimi diei mane.

Quo respiciat sigillorum singulorum apertio.

Itaque septimum sigillum die Expiationis apertum est, ac tum, quidem, *silentium fuit in caelo per semihoram. Et Angelus*, Pontifex Maximus, *stabat ad altare, thuribulum habens aureum; & datum est ipsi multum odorum, quos incenderet,* Dio-

Quorum respiciunt quae, aperto septimo sigillo, &

(a) *Levitico*

Joanne fuit visa.

Deoque offerret, cum precibus omnium Sanctorum, in aureo, quod ante thronum erat, altari (a) Mos erat, aliis diebus, ut aliquis Sacerdotum, è magno altari, ignem in argenteum thuribulum caperet, hôc autem, ut Pontifex Maximus idem faceret, aureoque thuribulo uteretur quo facto, quum à magno altari descendisset, odores, ab aliquo e Sacerdotibus, eos ferente, capiebat, cumque iis ad aureum altare accedebat. Hosce dum odores incenderet, Deoque offerret, populus, extra stans, silentio preces fundebat, quò respicit *silentium in coelo per semihoram.* Post quàm Pontifex altari odores imposuisset, thuribulum, cum parte eorum ardenti, manu portabat idem in sanctissimum Templi locum, ante Arcam. *Et adscendit fumus odorum, cum precibus Sanctorum, coram Deo, è manu Angeli.* Aliis diebus, certa odorum mensura constituta erat, quae in altari aureo accenderetur, hunc, autem, diei major copia designata erat, pro altari simul illo, & loco sanctissimo, qua de causâ hîc dicitur *multum odorum.* Post haec, *Angelus sumsit thuribulum, impleuitque illud igne, ex magno altari, conjecitque in terram,* id est, per manus Sacerdotum, qui ad mysticum ipsius corpus pertinent, misit eum in terram extra Templi pomoeria, ut combureretur ille hircus, qui forte Domino obtigerat. Et durante hoc, aliisque hoc comitantibus, sacrificiis, donec vespertinum sacrificium absolveretur, *erant voces, & tonitrua, & fulgura, & terrae motus* nempe, vox Pontificis Maximi, populo Legem praelegentis, aliaeque, insuper, voces, ac tonitrua, buccinarum, nempe, & hymnorum, qui in Templo, ad sacrificiorum oblationem canebantur, clangores, & fulgura, ex igne super altari flagrante.

Angeli buccinas inflantes, & plagas effundentes, quo respiciant

Peractis solennis Expiationis diei ritibus, septem Angeli suas singuli buccinas inflant, ut populus ad magna sacrificia, septem festi Tabernaculorum diebus propria, congregetur, eorumdemque sacrificiorum tempore, septem tonitrua suas voces edunt; quibus notantur cantus in Templo, hymnique Levitarum, clangore buccinarum mixti. denique septem An-

(a) Cap. VIII. 1, &c.

Angeli suas phialas irae effundunt, quae eorumdem sacrificiorum libamina respiciunt.

De obsignatione servorum Dei.

Postquam sex e septem sigillis aperta essent, ita loquitur Joannes: *Et post haec*, id est, post repraesentationes sigilli sexti, *quatuor Angelos vidi, stantes in quatuor angulis orbis terrarum, retinentes quatuor ventos terrarum, ne flaret ventus in terras, neque in mare, neque in ullam arborem. Et alium vidi Angelum, ascendentem ex Oriente, habentemque sigillum viventis Dei: & clamabat hic ad quatuor Angelos, quibus datum erat nocere terrae & mari, dicens: Neque terrae, neque mari, neque arboribus nocete, donec servos Dei nostri in fronte signaverimus* (a).

Respicere illa traditionem quandam Judaeorum.

Hac obsignatione respicitur ad Judaeorum traditionem, in die Expiationis omnem populum Israeliticum obsignari, in libris vitae ac mortis (b). Referunt, quippe, in suo Talmude, Judaei, in principio uniuscujusque anni, seu primo mensis *Tisri* die, qui mensis anni ecclesiastici apud illos est septimus, tres libros in Judicio divino aperiri, *librum vitae*, in quo eorum scribantur nomina qui perfecte justi sunt, *librum mortis*, in quo nomina eorum, qui sunt Athei, vel valde impii, denique, *librum quemdam tertium*, eorum, quorum judicium in diem Expiationis differtur, & quorum, ante illum diem, nomina in vitae vel mortis libro non sunt scripta. Decem primos hujus mensis dies vocant dies poenitentiae, iisque omnibus jejunia agunt, precanturque plurimum, & summo opere sunt religiosi, ut decimo die remittantur ipsorum peccata, scribanturque nomina in libro vitae, qui dies idcirco *dies Expiationis* dicitur. Atque hoc, quidem, die, dum e Synagoga domum revertuntur, mutuò sese his verbis salutant, *Deus creator in bonam te annum obsignet*. Etenim sibi persuadent, jam libros obsignari, judiciumque divinum, ad anni finem usque, immutatum manere. Idem designatur duobus hircis, quorum frontibus Pontifex Maximus quotannis, Expiationis die, duas

Nec non duos hircos, Dei

(a) Cap. VII. v. 1. &c.
(b) Buxtorf. in Synagogâ Judaicâ, c. 18. 21.

& Azazelis.

duas sortes imponebat, inscriptas *Deo & Azazeli*; sorte Dei denotante populum Dei nomine, in frontibus, obsignatum, sorte autem Azazelis, qui hircus in desertum mittebatur, eos qui signum nomenque Bestiae recipiunt, cumque magna Meretrice in desertum renduntur.

Obsignatio servorum Dei, tempore respondet visis post apertum sigillum septimum.

Quum itaque servi Dei Expiationis die obsignentur, opinari licet, hanc obsignationem tempore respondere (*a*), iis visis, quae Joanni, ad aperitionem septimi sigilli, oblata sunt; Agoumque, ubi sex e sigillis aperuisset, vidissetque ea, quae ad retrorsum spectantem sexu [solii] partem pertinebant visa, oculum in posticam partem septimi solii convertisse; ac tum vidisse [Joannem] *Angelos quatuor, retinentes quatuor ventos coeli, aliumque Angelum, ab Oriente adscendentem, cum sigillo Dei.* Puta, etiam, Angelos qui ventos retinebant, fuisse quatuor priores illorum septem, qui, cum septimum sigillum aperiretur, stantes coram Deo conspecti sunt (*b*); nec non, his ventos retinentibus, *silentium in coelo per semihoram fuisse*, porro, dum servi Dei obsignarentur, Angelum qui aureum thuribulum tenebat, ipsorum preces, cum odoribus, Deo obtulisse, in aureo altari, ac praelegisse Legem, denique, quam primum illi obsignati essent, ventos, ad primae buccinae clangorem, nocuisse terrae, ad clangorem secundae, mari, denotantibus his ventis bella, ad quae priores quatuor buccinae populos clangore suo excitabant. Etenim, ut priora quatuor sigilla, a tribus posterioribus distinguuntur, eo, quod illis apertis, singulatim conspiciebantur quatuor equitantes, versus totidem plagas coeli, ita & bella, ad quae priorum quatuor buccinarum sonus populos excitabat, ab illis, quibus tres posteriores inserviebant, distinguuntur, repraesentatione illorum, specie *quatuor ventorum*, horum autem, nomine *triplicis*, *ejusque ingentis*, *Vae*.

Visum Angelorum,

In quodam ex visis Ezekieli oblatis (*c*), instante jam abductione Judaeorum in exilium Babylonicum, conspecti sunt

(*a*) *Ir synchronol.* (*b*) Cap. VIII, 2,
(*c*) Ezek. IX, 2,

sunt *sex viri, arma ad eadem instructi*, & *septimus* (a), qui inter eos comparuit, *albis vestimentis lineis amictus*, *cum atramentario scriptoris ad ejus latus adpenso*, *per medium Hierosolymarum ire jubetur, signumque ponere in fronte virorum gementium & clamantium ob cuncta abominanda scelera quae in medio ipsarum fiunt*: deinde sex viri, instar Angelorum qui sex priores buccinas inflant, eos occidere jubentur qui non signati essent. Puta, itaque, centum & quadraginta quatuor illa millia obsignata esse, ut singuli à malis, sex priorum buccinarum clangorem insequuturis, illaesi maneant; porro, hos, longo temporis tractu, per praedicationem aeterni Euangelii, in *ingentem multitudinem crescere*, *quam nemo numerare valeret*, *ex omni gente*, & *familiâ*, & *populo*, & *linguâ*. Denique, ad clangorem septimae, ex magnâ vexatione venire, *palmas manibus gestantes*: regni hujus mundi, bello, ad quod ea buccina gentes excitat, *facta Dei, Christique ipsius*. Solennia, enim, magni *Hosannah*, septimo, sive ultimo, festi Tabernaculorum die, Judaeis celebrabantur; gestantibus manu palmas, clamantibusque *Hosannah!*

buccinâ clangentium, respondet visio Ezek. IX.

Post quàm sex è septem, de quibus diximus, Angeli, sex viris, apud Ezekielem, armis ad eadem instructis, respondentes, suas singuli buccinas inflarunt, Agnus, *potentis Angeli* formâ, *è coelo descendit*, *amictus nube*, *eratque iris supra caput ejus*, *facies que ejus instar Solis*, *pedes*, *verò*, *instar columnarum ex igne* (b): quâ formâ Christus, hujus vaticinii initio, adparuit. *Et erat in ipsius manu libellus apertus*, liber nempe, quem modo aperuerat, unicum, etenim, librum, ab eo qui throno insidet, acceperat, & solus dignus erat habitus qui hunc aperiret, inspiceretque. *Et dextro pede constituit super mare*, *sinistro autem super terram*, & *ingenti voce clamavit*, *veluti cum rugit leo*. Mos erat, die Expiationis consistere Pontificem Maximum loco editiori, in atrio populi, ad Orientem spectantem portam atrii Sacerdotalis, po-

De Angelo, nube amicto, ac iride caput coronato, &c.

(a) [Ita Newtonus. In Textu, vero, illa vox non additur. Attamen septimum fuisse non abs re censent Interpretes.]
(b) Cap. X. 1.

populoque Legem praelegere, dum juvenca, nec non hircus, qui forte Domino obtigerat, extra Templi pomoeria comburerentur. Licet, itaque, nobis, eum quasi illâ ratione stantem concipere, ut dexter ipsius pes Joanni videri potuerit, quasi mari vitreo innixus, sinister, autem, ipso Templi solo, deinde, ingenti voce clamantem, dum Legem, die Expiationis, praelegit. *Et post quàm clamâsset, septem tonitrua suas voces ediderunt.* Tonitrua sunt voces nubis, nubes, vero, significat multitudinem, atque haec fuerint Levitae, qui, quasi tonantibus vocibus, cantabant, ac musicis ludebant instrumentis, ad magna sacrificia, septem festi Tabernaculorum diebus, quibus temporibus etiam clangebant buccinae. Hae, quippe, clangebant, ac Levitae cantabant, alternatim, ad singula sacrificia. Vaticinium, itaque, de septem tonitrubus nihil aliud est, nisi vaticinii de septem buccinis, alià tantum formâ, repetitio. *Et Angelus, quem stantem vidi super mare & super terram, sustulit ad coelum manum, juravitque per eum qui in aeternum vivit*, *non amplius*, post septem tonitrua, *fore tempus, diebus, autem, vocis septimi Angeli, quum is clangere incipiet, mysterium Dei finitum iri, ut servis suis, Prophetis, revelavit.* Voces, ergo, tonitruum, ad finem usque rerum durant, iidemque voces buccinarum.

De libello Joanni comesum dato.

Et vox, quam audivi è coelo, pergit Joannes (a), *iterum ad me loquuta est, dixitque, vade, sume libellum &c. & accepi libellum è manu Angeli, & eum comedi, & in ore meo dulcis fuit tamquam mel, quamprimum autem eum comederam, amarus fuit mihi venter. Dixitque mihi, vaticinandum tibi est, denuo, coram multis populis, & gentibus, & linguis & Regibus.* Est haec introductio ad novum vaticinium, ad repetitionem vaticinii totius libri, eaque respicitur ad Ezekielem, comedentem volumen, sive librum, coram ipso evolutum, scriptumque intus & foris, plenum querimoniis & luctu & vae, dulcem tamen in ipsius ore. *Comedere ac bibere* significant adquirere & possidere, *comedere librum*, ergo, est, adflatum fieri

(a) Ibid. 10. 8 10.

fieri vaticinii quae illud continentur. Neque id simpliciter, verum extraordinaria, insolita, ac vegeta, adstatûs ratio, ejusmodi, qua integri libri argumentum Prosetieum percipitur. Significatur, ergo, hîc, vivida repetitio integri vaticinii, in modum interpretationis, nec, nisi jam primo vaticinio, de sigillis ac buccinis, ad finem perducto, incipit. Dulcis fuit, in Joannis ore, liber, adeóque non incipe amaro vaticinio de abductione amarâ Israëlis in Babylonium, ac tempore quo gentes idololatrae in exteriori atrio Templi assent, urbemque sanctam proculcarent, quo duo Testes, cilicio induti, vaticinarentur, terramque omnibus malis percuterent, ipsique dein a Bestia occiderentur verum, quam primum vaticinium de buccinis ad finem perductum est, incipit hic liber dulci *praedictione de Muliere illustri in coelo*, victoriaque Michaëlis à Dracone reportatâ, post haec, verò, amarus est in ventre Joannis, prolixâ, nempe, descriptione temporum magnae Apostasiae.

Quare in ore ipsius dulcis, in ventre amarus fuisse dicatur

Et stabat Angelus, super terram & mare, *dicens. Surge & metire Templum Dei, & altare, & qui in eo adorant* (a), id est, ipsorum atria, cum aedificiis super ea, scilicet atrium quadratum Templi, qui *locus separatus* adpellatur, atrium quadratum altaris, *Sacerdotum atrium* dictum, atrium, denique, eorum qui in Templo adorant, cui *non atri* nomen est *Atrium, autem, magnum, quod extra Templum est, mitte, neque metiaris illud, datum, enim, est gentibus, eaque sanctam civitatem proculcabunt, quadraginta duos menses* Haec dimensio similem Templi Solomonis dimensionem, ab Ezekiele factam, respicit. Ibi Templum integrum, non excluso atrio exteriori mensurabatur, ut innueretur posterioribus temporibus instaurandum fore, Hîc tantum ipsius Templi atrium & altaris, adorantesque in eo, ut significetur aedificatio Templi alterius, pro illis qui ex omnibus Israëlis Tribubus obsignati erant, Deumque, in interiori atrio sinceri, honestoque incocti, pectoris adorant Jubetur, autem, Joannes omittere, in suâ dimensione, externum atrium, sive externam speciem

De dimensione Templi, &c.

(a) Cap. XI. 1 &c.

dem ac formam religionis & regiminis ecclesiastici, quod illud Babylonis gentibus relictum sit. Etenim, illustris illa mulier in coelo, cujus feminis reliquum mandata Dei observabant, ac testimonium Jesu habebant, externâ specie eadem mansit post fugam in desertum, quando, sinceritate ac pietate relictâ, magna illa meretrix evasit. Castitatem amisit, externam, vero, faciem formamque retinuit. Porro, dum gentes sanctam civitatem proculcant, atque in externo adorant atrio, duo Testes, fortasse duobus pedibus Angeli, super terram & mare stantis repraesentati, adversus illas vaticinantur, eratque ipsis potestas, ut quondam Eliae & Mosi, perdendi suos hostes igne, qui ipsorum ex ore egrediebatur, & coelum claudendi, ne vaticinationis suae tempore cadat pluvia, & aquas in sanguinem convertendi, terramque omnimodo malo feriendi, quotiescunque libuerit, malis, nempe, quae significantur buccinae & phialae irae. Tandem occiduntur hi, ex morte resurgunt, adscenduntque, nube vecti, in coelum: quo facto, septima buccina diem Judicii clangore suo annunciat.

Sequentium contentio generalis.

Finito vaticinio, de integro adflatur, comesto libro, Joannes, ejusque interpretationem his verbis ordiur. *Et apertum est in coelo Templum Dei, & conspecta est in ipsius Templo Arca Testamenti* (a). Est Arcâ patet, hoc primum fuisse Templum, in secundo, enim, nulla Arca fuit. *Et facta sunt fulgura & voces, & tonitrua, & terraemotus, & grando magna.* Respondent haec bellis, quae in Imperio Romano gesta sunt, donec regnabant quatuor equites, ad priorum quatuor sigillorum apertionem, conspecti. *Et adparuit in coelo prodigium ingens, mulier amicta Sole.* In ipso vaticinio res Ecclesiae tractari incipiunt ad apertionem sigilli quinti, in interpretatione ibidem incipiunt, repraesentatione Ecclesiae sub figurâ mulieris in coelo: ubi ejus hostes ipsam persequuntur; hic, parturiens, doloribus premitur. Interpretatio producitur primum usque ad obsignationem servorum Dei, ac reliquorum notatione notâ Bestiae, inde, usque ad diem Judicii, messe

(a) Cap. XI. 19.

messe & vindemiâ repraesentatum. Tum retro adscendit, ad tempus aperitionis septimi *sigilli*, ac vaticinium de septem buccinis exponit per effusionem septem phialarum irae Angeli, qui has effundunt, *Templi Tabernaculi* egrediuntur, id est, Templo secundo, neque enim habebat Tabernaculum atrium exterius (a). Indè, iterum retro descendit, ad tempora dimensi Templi, atque altaris, quibus Gentes in externo atrio adorant, ac Bestia duos Testes in plateis urbis magnae occidit, quae omnia exponit per visum *Mulieris Bestiae insidentis, haustuque Sanctorum sanguine ebriae* (b). Indè, tandem, exponendo pergit, usque ad casum magnae urbis, diemque Judicii.

Phialae & buccinae eodem spectant.

Omne, itaque, vaticinium ejus, qui libro Legis repraesentatus fuerat libri, repetitur atque exponitur, visis, ea quae ad inflationem septimae buccinae pertinent, sequentibus, eo, autem, quo Templi Dei, in coelo aperti, species Joanni oblata est, incipientibus. Tantummodo res, quas septem tonitrua edidere, non descriptae fuerant, adeòque non exponuntur.

(a) [Obscurum hoc brevitate. Id vult, immo hic illud, quod illi mensor erat Joanni, Templum, hoc vero, Templum Tabernaculi vocari, quia in ejus dimensione, atrium exterius omissum est, quo, cum careret Tabernaculum, hoc simile id Templum fuit.]

(b) Cap. XVII. 4. 6

CAPUT

CAPUT TERTIUM

De eâ, quae, in Joannis praedictione habetur, vaticiniorum Danielis ratione, deque illius praedictionis subjecto.

Scenae propheticae partes

Omnis praedictionis sacrae scena, tribus primariis partibus constat: terris ultra Euphratem, duabus prioribus bestiis apud Danielem repraesentatis, Imperio Graecorum, cis Euphratem, quod denotatur Pardo & Hirco, denique, Imperio Latinorum, cis Graeciam, quod bestia decem cornibus praedita repraesentat. Atque ad has partes respiciunt phrases *tertiae partis terrarum*, *maris*, *fluviorum*, *arborum*, *navium*, *astrorum*, *Solis*, *Lunae* (a). Corpus quartae bestiae cis Graeciam colloco, quia tribus prioribus vita producta est, pôst quam jam ipsis imperium ademtum esset, adeóque ad quartae corpus non pertinent. Haec tantùm pedibus eas proculcavit.

Terra & mare quid in Apocalypsi significent

Terrae nomine ingentem continentem Asiae atque Africae Judaei intelligebant, in quam, scilicet, omnem ipsis terrâ patebat aditus: nomine, verò, insularum *maris*, ea significabant loca, in quae mari ipsis navigandum esset, omnem praecipuè Europam. Atque hinc, in hac praedictione, nomine *terrae marisque* significantur Graeci Latinique Imperii gentes.

Bestiarum tertia & quarta apud Danielem, cum Dracone & Bestiâ Apocalypseos

Tertia & quarta, apud Danielem, bestiae, eaedem sunt cum Dracone & Bestia decem cornibus praeditâ, apud Joannem, hoc autem discrimine: Joannes Dracone significat omne Romanum Imperium, donec integrum mansit, quia erat integrum quando hoc vaticinium edebatur; Bestiae, verò, nullam rationem habet, nisi ubi primum illud Imperium

(a) [Apocal. VIII. 7-12]

rium divisum est: inde Draconem pro Graecorum, Bestiam pro Romanorum Imperio ponit. Hinc Draconi ac Bestiae similia (*a*) sunt capita, similia (*b*) cornua. Ast illi tantùm in capitibus, huic tantùm in cornibus, coronae, quia Bestia ejusque cornua non imperârunt, nisi pòst quàm à Dracone separata erant: cumque Draco Bestiae thronum suum tradidisset, decem cornua Regum potestatem adepta sunt, eâdem horâ ac Bestia. Capita sunt septem Reges, continuâ ferie alter alteri succedentes. Ex iis quatuor fuere quatuor illi equites, ad quatuor priorum è septem sigillis apertionem conspecti. In postremâ parte eorum quae de sexto capite, vel sigillo, tamquam praesentia in visis, considerantur, haec legimus: *Quinque è septem Regibus ceciderunt, unus exsistit, alius nondum venit, & Bestia, quae erat, & non est*, cum, nempe, letali affecta sit vulnere, *ea est octavus, & est è septem*: pars itaque erat septimi, eodem tempore exsistens (*c*). Cornua eadem sunt, quae bestiae Danielis, supra descripta.

Quatuor equites, ad quatuor priorum sigillorum apertionem visos, rectè exposuit *Jo. Medus*, nisi quod potiùs, ea quae tertium attinent, usque ad finem imperii trium *Gordianorum & Philippi Arabis* produxerim, quum hi fuerint Reges ex Austro, quae, autem, ad quartum, inceperim à *Decii* imperio, atque extenderim ad imperium *Diocletiani*. Quartus, enim, eques, *pallido equo insidebat, eratque ipsi nomen Mors, & sequebatur eum infernus, dataque est ipsis potestas occidendi ad quartam terrae partem, ense, & fame, & pestilentiâ, & bestiis terrae* (*d*), vel exercitibus invadentium & rebellium. Et ejusmodi per omne hoc intervallum tempora fuere. Hactenus Imperium Romanum unâ, non interruptae nec divisae Monarchiae, formâ mansit, si rebelliones excipias, & ejusmodi repraesentatur quatuor equitibus. Diocletianus, autem, illud inter se & *Maximianum* divisit, A. C. 285, atque ita divisum mansit, usque ad victoriam quam de *Licinio* reporta-

Paschcomputo. Quinam hinc intelligitur.

Quatuor equites, sunt Imperatores Romani ad Diocletianum usque.

(a) Apoc. XII. & XIII. (b) Angl. Crowns. (c) Collateral.
(d) Apoc. VI. 8.

portavit Constantinus Magnus, A. C. 313, quâ, vexationibus Christianorum, ab idololatris, quas Diocletianus, Maximinianusque promoverant, quaeque ad quinti sigilli apertionem describuntur, finis est impositus. Illa, autem, Imperii divisio imperfecta erat, manentis, interim, sub uno eodemque Senatu. Eâdem, de qua diximus, Constantini de Licinio, idololatrâ, eôque Christianorum insectatore, victoriâ, idololatriae Imperii casus incipit, qui ad apertionem sexti sigilli depingitur: atque hujus aperti visa, citra imperium Juliani Apostatae pertingunt, cum hic falsos Deos coluerit Imperator, atque omne Romanum Imperium ei subjectum fuerit.

Ecclesiae Christianae res, à quinti sigilli apertione tractari incipiunt.

Ecclesiae Christianae res, ad quinti sigilli apertionem tractari incipiunt, ut supra notatum. Deinde ea repraesentatur specie *mulieris*, in Templo coeli, *Sole justitiae amictae*, *Lunamque*, ceremoniarum Judaicarum, *sub pedibus habentis*, *capitique impositam coronam duodecim astrorum* (a), quâ ad duodecim Apostolos, totidemque Tribus Israëlis respicitur. Haec, ubi è Templo in desertum fugit, reliquit illic *reliquias seminis sui*, *custodientes mandata Dei*, *& habentes testimonium Jesu Christi*; adeóque ante fugam suam repraesentavit primaevam Ecclesiam Dei, quamvis postea, *Oholae* instar, atque *Oholibae* (b), degenerârit. Diocletianaeae persequutionis tempore, *clamabat parturiens*, *& cruciabatur ut pareret*: in fine, verò, ejusdem persequutionis, victoriâ Constantini de Maxentio, A. C. 312 *peperit prolem masculam*, *prolem quae omnes gentes ferreâ virgâ erat rectura*, Imperium, nempe, Christianum. *Et raptus est ejus filius ad Deum & ad thronum ejus*, victoriâ Constantini de Licinio, A. C. 323. *Et mulier*, divisione Imperii Romani in Graecum & Latinum, *fugit*, à primo Templo, *in desertum*, Latinorum Imperium, sterile quod ad internum cultum Dei, ubi postea insidens reperitur Bestiae, septemque montibus, vocaturque *Urbs magna*, *quae dominatur in Reges terrae* (c) id est, in decem illos Reges, qui regna sua Bestiae tradiderunt.

De muliere fœtum enixâ.

De pugnâ

Antè, verò, quam fugeret mulier, bellum fuit in coelo, *Micha-*

(a) Cap. XII. 1. &c. (b) [Ezek. XXIII.] (c) Apoc. XVII. vs. ult.

Michaëlem inter & Draconem, id est, Christianam inter & antiquam idololatrarum religionem, ac *dejectus est in terram, Draco, vetus ille serpens, cui nomen Diabolus, & Satanas, qui universum orbem seducit, dejectique sunt, cum ipso, ejus Angeli.* Audivitque Joannes vocem in coelo, dicentem, *Nunc facta est salus, & virtus, & regnum, Dei nostri, & potestas Christi ejus: quippe dejectus est accusator nostrorum fratrum. —— Et vicerunt eum sanguine Agni, & verbo testimonii sui. Nec vitas suas dilexerunt usque ad mortem. Propterea laetamini coeli, & qui eos incolitis. Vae terrae & maris incolis*, id est, populis Imperii Graeci Latinique, *quippe ad vos descendit Diabolus, irâ aestuans, quia brevi tantum sibi tempus esse novit.*

Michaëlem inter & Draconem.

Videns, autem, Draco, se dejectum, throno Imperii Romani, & masculam mulieris prolem in eundem rapeam, *persequutus est mulierem, prolem masculam enixam; & huic*, divisione Romani Imperii, inter Urbem Romam & Constantinopolin, A. C. 330, *datae sunt duae alae aquilae magnae*, Romani Imperii symboli, *ut fugeret*, è primo Templo, *in desertum*, Arabiae, *in locum suum*, qui Babylone, mystico sensu ita dicto. *Et Serpens* (a), divisione ejusdem Imperii inter Constantini M. filios, A. C. 337, *misit aquam ex ore suo, tanquam flumen*, Imperium Occidentis, *post mulierem, ut faceret eam trahi à flumine. Terra, verò*, vel Imperium Graecum, *mulieri succurrit, aperitque suis faucibus, flumen absorbuit*, victoriâ Constantii de *Magnentio*, A. C. 353. Atque ita Bestia letaliter eusse vulnerata est. *Iratus, deinde, fuit mulieri Draco*, imperante Juliano Apostatâ, A. C. 361, &, novâ Imperii inter Valentinianum & Valentem divisione, A. C. 364, *abiit*, ab eâ, in Imperium Orientis, *bellum illaturus reliquis seminis ipsius*, quas fugiens illa post se reliquerat. Atque hac ratione Bestia è suo vulnere convaluit.

Draconis, in terram dejecti, in mulierem furor, &c. Bestiae vulnus, ejusdemque sanatio.

Proxi-

(a) [Quas deinde Serpenti, sive Draconi, adscribit, Romani, jam Christiani, Imperii sunt, itaque non idololatricum tantum Romanum Imperium Dracone intelligi velle Nostrum, (quod tamen supra velle videretur) liquet. Melius sibi constaret expositio, si ipsam superstitionem antiquam Draconis intelligi.]

Bestiae majoris, & alterius minoris exortus.

Proximâ Imperii divisione, quae, Gratianum inter & Theodosium, facta est A. C. 379, *Bestia*, decem capitibus praedita, *è mari surrexit*; *bestia*, autem, bicornis, *ex Terrâ*. Postremâ, denique, divisione ejusdem, inter Theodosii filios, A. C. 395, *suam*, *Draco*, *potentiam*, *suumque thronum & ingentem authoritatem*, *Bestiae dedit* (*a*). Ex potentiam, instar Regum, *eâdem horâ cum Bestiâ*, *decem cornua acceperunt*.

Mulieris, in tergo Bestiae, est gestat.

Tandem mulier in locum suum, Imperii politici, aequè, ac ecclesiastici locum, super Bestiae tergum (*b*), pervenit, *ubi alitur*, *tempus tempora & dimidium temporis*, *à facie Serpentis*, non in ipsius Imperio, sed aliquâ loci distantiâ semota. *Alitur* à mercatoribus terrae, tria tempora, sive annos tres, cum dimidio, sive 42 menses, vel 1260 dies: his, autem, in vaticiniis, dies pro annis ponuntur. Omni hoc tempore Bestia propriè egit, illa, vero, *ipsi insedit*, hoc est, in ipsum dominata est, nec non in Reges, *qui potentiam suam & robur*, id est, Regnum suum, *Bestiae tradiderunt*, & ebria erat illa sanguine Sanctorum.

Eadem Danieli, parvo quartae bestiae cornu, significabatur.

Omnibus hisce circumstantiis patet, eam esse undecimum cornu quartae, apud Danielem, bestiae, quod *torvo*, *magis quàm caetera*, *adspectu* regnavit, alterius, etiam, erat generis, quàm priora decem, *oculosque & os*, mulieris instar, *habebat*, & bellum *inferebat Sanctis*, *ipsisque superavit*, *& contrivit*, *& putavit quod posset mutare tempora*; *in cujus manus tradita illa sunt ad tempus tempora & dimidium temporis* (*c*). Perfectissimè inter se congruunt hae notae mulieris, & parvi cornu bestiae apud Danielem: ratione civilis dominii, illa bestiae ejus erat cornu, ratione dominii ecclesiastici, ipsi insidebat, specie mulieris, ejusque Ecclesia erat, & cum decem Regibus meretricem egit.

Bestia bicornis Ecclesiam Graecam

Altera bestia (*d*), quae *ex terrâ adscendit*, erat Ecclesia Imperii Graeci: namque *duo ipsi erant cornua*, *similia agni*, adeóque Ecclesia erat; *& loquebatur sicut Draco*, adeóque ejus

(*a*) Cap. XIII. v. (*b*) Apoc. XVII. 3. (*c*) Dan. VII. 18. vs. 25.
(*d*) Apoc. XIII. 12. &c.

ejusdem, cujus ille, religionis, *è terrâ*, autem, *adscendit*, adeòque in illius regno. Eadem etiam vocatur Falsus Profeta, qui, coram priori Bestiâ, prodigia edebat, queis illius notâ insignitos, imaginemque adorantes, decepit. Cum Draco à muliere abusset, reliquiis seminis ipsius bellum illaturus, haec bestia, terrâ egressa, illi, hoc in bello, auxilio fuit, *effecitque ut terra, & ejus incolae*, auctoritatem *Bestiae prioris, cujus mortiferum vulnus sanatum erat, venerarentur, facerentque illi simulacrum*, id est, hominum, ipsi, quod ad religionem, similium, corpus ipsi colligerent. *Erat, etiam, eidem potestas vitam conferendi*, atque auctoritatem, *illi simulacro*, ita ut *& loqui posset*, *& jubendo efficere ut omnes*, religionis causâ unitae hominum societates, sive corpora, *quae simulacri* auctoritatem *non adorarent*, mystico sensu *occiderentur*. *Et omnes homines adegit, ut acciperent in dextrâ manu, vel in fronte, notam, effecitque ut cui liberum esset emere nec vendere, nisi qui notam, vel numerum, Bestiae, vel numerum nominis ipsius, habebat*; reliquis omnibus communione Ecclesiae, a bestiâ bicorni, interdicto. Nota ejus est ✠✠✠, nomen ΛΑΤΕΙΝΟΣ, numerus, verò, nominis, 666.

Ita, ergo, Bestia, post quam mortiferum vulnus gladio ipsi esset inflictum, eaque inde convaluisset, consecrata est, quemadmodum idololatris mos erat suos Reges, post mortem, in Deorum numerum referre, ac divino honore prosequi, & ipsi positum est simulacrum, immo qui eam colerent, novis hisce sacris initiati, notâ vel nomine novi hujus Dei, vel nominis ejus numero accepto. Occisione omnium, qui ipsam, ejusque simulacrum ut colant, non possunt adigi, primum Templum, quod lumine suo illustrârant septem Ecclesiae (o), dirutum est, novumque, illum cultum detrectantibus, aedificatum: atque hujus, quidem, novi Templi atrium externum, sive externa Ecclesiae facies, *Gentibus* concessum, Bestiam ejusque simulacrum colentibus: dum illi qui hoc facere recusant, nomine Dei frontibus ipsorum im-

repraesentatur. Ejus dem gesta, in gratiam prioris

Bestiae majoris simulacrum, nota, nomen, numerus.

Ejusdem amplitudo; cultus eam recusantium occisio mystica, novi Templi illius aedificatio

(o) *Illuminated by the Lamps of the seven Churches.*

Hi sunt obsignati, & duo Testes

impofito, obfignantur, feque in atrium internum hujus novi Templi recipiunt. Hi funt centies quadragies & quater mille illi obfignati, ex duodecim Tribubus Israël (*a*), vocanturque *duo Testes* (*b*), utpote a duabus alis mulieris orti, dum in defertum illa fugeret, nec non duobus e feptem candelabris repraefentati. Confpiciuntur hi Joanni in fecundi Templi atrio interno, ftantes cum Agno in monte Sione (*c*), & quafi fuper mare vitreum. Hi funt *Sancti illi Altiffimi*, *exercitus coeli*, *fanctusque populus*, Danieli memorati, quos hic detritos fcribit, pedibusque proculcatos, ac deletos, pofremis temporibus, à cornibus parvis quartae, quam vidit, beftiae, atque Hirci.

Dum fanctam Urbem pedibus proculcant Gentes, *confert Deus duobus fuis Teftibus poteftatem*, *ut vaticinentur*, *mille ducentos & fexaginta dies*, *cilicio amicti*. Vocantur hi *duae oleae*, habita ratione duarum olearum, Zachariae, in vifo, confpectarum, quafi ad utramque partem aurei candelabri ftantium(*d*), ut inde lucernis oleum fuppetat. Oleae, autem, ex Pauli mente (*e*), Ecclefias repraefentant. Oleum, hi, lucernis fuppeditant, alendo Doctores. Iidem adpellantur *duo candelabra*, quae hoc in vaticinio Ecclefias fignificant, repraefentantur, enim, feptem Ecclefiae Afiaticae, feptem candelabris. Harum Ecclefiarum quinque vitiofae inventae funt, ipfisque comminationes factae, ni ad meliorem frugem redirent, duae reliquae vitiis carebant, adeóque ipfarum digna fuere candelabra, quae in novo Templo ponerentur. Fuere hae Ecclefiae *Smyrnenfis* & *Philadelphenfis*. Hae calamitatibus & perfequutionibus premebantur, & folis quidem, hisce, e feptem, ea erat conditio adeóque apta etiam erant ipfarum candelabra, eáque, è feptem, quidem, fola, ad Ecclefias, fecundi Templi temporibus, perfequutionibus preffas, repraefentandum. Duo Teftes novu Ecclefia non funt, pofteritas funt Ecclefiae primaevae, pofteritas duarum

Duo Testes, qui & oleae & candelabra, sunt Ecclesiae, maxime Smyrnensis & Philadelphensis.

(*a*) [Apoc VII 4-8.] (*b*) [Ibid. XI 3, &c.]
(*c*) [Ibid. XIV 1.] (*d*) Zach. IV 3.
(*e*) Rom. XI. 17 25.

rum mulieris alarum, adeóque aptissimè duobus è primaevis candelabris repraesentantur. Opinari, ergo, licet, cum primum Templum dirutum, novumque, iis qui in atrio interno Deum venerantur, aedificatum esset, duo e septem candelabris in novo hoc Templo posita fuisse.

Quamdiu aperiuntur quatuor priora sigilla, non considerantur Ecclesiae res. Tum, demum, ubi quintum aperitur, de iis agi incipit, ut supra observavimus. Ulterius de iisdem agitur ad apertionem sexti, septimum, autem, magnae apostasiae tempora complectitur. His de causis, Epistolarum ad septem Ecclesias missionem, ad quinti sextique sigillorum apertorum tempora refero. Ecclesiam quippe respiciunt, jam in clinatis ipsius rebus, ac monita adversus ingentem, quae tum adpropinquabat, defectionem, continent.

Epistolae ad 7 Ecclesias missae, tempora 5 & 6 sigillorum apertorum respiciunt.

Eusebius, cum jam ad Diocletiani tempora Ecclesiasticam Historiam deduxisset, his verbis Ecclesiae statum describit (a) *Qualem quantamque gloriam, simul, ac libertatem, doctrina verae, erga supremum Deum, pietatis à Christo primum hominibus annunciata, apud omnes Graecos pariter & Barbaros, ante persequutionem, nostrâ memoriâ excitatam, consequuta sit, nos certè pro meritis explicare non possumus. Argumento esse possit Imperatorum benignitas erga nostros, quibus regendas etiam Provincias committebant, omni sacrificandi metu eos liberantes, ob singularem, quâ in religionem nostram adfecti erant, benevolentiam.* Et paulo post. *Jam, verò, quis innumerabilem hominum, quotidie ad fidem Christi confugientium, turbam, quis numerum Ecclesiarum in singulis urbibus, quis illustres populorum concursus in aedibus sacris, cumulatè possit describere? Quo factum est, ut, priscis aedificiis jam non contenti, in singulis urbibus, spatiosas ab ipsis fundamentis extruerent ecclesias. Atque haec, progressu temporis increscentia, & quotidie in majus & melius proficiscentia, nec livor ullus atterere, nec malignitas Daemonis fascinare, nec hominum insidiae prohibere unquam potuerunt, quamdiu Omnipotentis Dei dextra populum suum, utpote tali di-*

Ecclesiae, ante Diocletianum, conditio, ex Eusebio descripta.

gnum

(a) [Libro VIII. Cap. 1. Interprete H. Valesio.]

gnum praesidio, tenet atque custodit. Sed cum, ex nimiâ libertate, in negligentiam ac desidiam prolapsi essemus; cum alter alteri invidere atque obtrectare coepisset, cum inter nos quasi bella intestina gereremus, verbis, tamquam armis quibusdam hastisque, nos mutuò vulnerantes, cum Antistites adversus Antistites, populi in populos collisi, jurgia ac tumultus agitarent, denique, cum fraus & simulatio ad summum malitiae culmen adolevisset: tum Divina ultio, levi brachio, ut solet, integro adhuc Ecclesiae statu, & fidelium turbis liberè convenientibus, sensim ac moderatè nos coepit animadvertere; orsâ primùm persecutione ab iis qui militabant. Cum, verò, sensu omni destituti, de placando Deo ne cogitaremus quidem, quin potiùs, instar impiorum quorumdam, res humanas nullâ providentiâ gubernari rati, alia quotidie crimina aliis adjiceremus: cum Pastores nostri, spretâ religionis regulâ, mutuis inter se contentionibus decertarent, nihil aliud quàm jurgia, minas, aemulationem, odia, ac mutuas inimicitias amplificare studentes, principatum, quasi tyrannidem quamdam, contentissimè vindicantes: tunc demum, juxta dictum Hieremiae, obscuravit Dominus, in irâ suâ, filiam Sion, & dejecit de coelo gloriam Israel, — *per Ecclesiarum, scilicet, subversionem, &c.* Hic status erat Ecclesiae, proximo, ante Ecclesiarum, initio persequutionis Diocletianaeae subversionem, tempore: & huic statui congruit prima è septem Epistolis, ad totidem Ecclesiarum Angelos, ea, scilicet, quae ad *Ephesinam* Ecclesiam missa est. *Habeo*, inquit ejus Ecclesiae Angelo Christus, *de te quòd expostulem, quòd caritatem tuam pristinam omiseris. Quamobrem, memento unde excideris, & ad meliorem frugem redi, & priora opera facito; alioquin brevi ad te veniam, tuumque candelabrum ex loco suo transmovebo, nisi ad meliorem frugem redieris. Hoc tamen habes, quòd odisti Nicolaitarum opera, quae & ego odi* (a). *Nicolaitae* sunt *Continentes*, quos supra (b) descripsimus, qui religionem in abstinentiâ a matrimonio ponebant, uxores, si quas habebant, repudiantes. Adpellantur hic *Nicolaitae*, à *Nicolao*, uno

Ex congruo Epistolarum prima, quae est ad Ecclesiam Ephesinam.

De Nicolaitis.

(a) *Apoc. II. 4. &c.*
(b) [Scilicet Part. I. cap. XIII. haud procul ab initio.]

uno è septem, primaevae Hierosolymitanae Ecclesiae, Diaconis (a), qui, cum formosa ipsi uxor esset, & quasi uxorius dissimularetur, illam repudiavit, eaque liberum fecit, ut, cui vellet, nuberet, dicens, oportere in carnis voluptatibus desuescamus, ipse, deinde, coelebs, vitam continentem egit, ut & ipsius liberi. *Continentes* postea doctrinam de *Aeonibus*, Spiritibusque masculis & foemininis, amplexi sunt, ab Ecclesiis autem vitati, ad quartum usque Saeculum. Laudatur hic Ecclesia Ephesina, quod ipsorum facta odio habebat.

Incepit Diocletianaea persequutio A. C. 302 duravitque in Orientis Imperio decem, in Occidentis, duos annos. Huic statui Ecclesiae altera Epistola, quae ad Ecclesiam Smyrnensem est, congruit. *Novi*, inquit Christus, *opera tua*, & *calamitatem & paupertem tuam*, (*sed dives es*,) *novi quoque eorum blasphemiam*, *qui se Judaeos esse dicunt*, *nec sunt*, *verum synagoga Satanae*. *Noli metuere quidquam eorum quae passurus es. Ecce, conjiciet è vobis quosdam Diabolus in carcerem*, *ut exploremini*; *feretisque decem dierum calamitatem. Esto fidelis ad mortem usque*, & *tibi coronam vitae dabo* (b). Decem dierum calamitas, nulli alii nisi Diocletianaeae persequutioni respondere potest, quum ea sola decennium duraverit. *Blasphemia eorum*, *qui se Judaeos esse dicunt*, *nec sunt*, *verum synagoga Satanae*, intelligo Nicolaitarum, qui falso Christianos se dicebant, idololatriam (c).

Diocletianeae persequutionis tempus in Epistola secunda.

De his etiam tertia Epistola Christus conqueritur, ut hominibus qui tenerent *doctrinam Balaami*, *qui olim Balacum docuit offendiculum objicere Israelitis*, *ut ex iis quae simulacris immolata*

De tertia Epistola.

(a) [*Actor.* VI. 5. De hac haeresi vide Eusebium Hist. Eccl. Libr. III. c. XXIX. & ad illud caput Valesii.]

(b) Apoc. II. 9. 10.

(c) [Quis, tempo, hos eosdem censet cum Encratitis, de quibus supra, I. c. c. 13. Aut Nicolaitarum haeresin, *ita quamquam* [illegible] *per brevissimum tempus stetisse*, & [illegible] *dicta quidem etiam exstinctam prorsus*, docet Eusebius. Nec continentiam à voluptatibus egisse, ut Encratitas, de quibus Lib. IV. c. 29, verum, praeter Nicolai mentem, voluptatibus indulsisse testatur.]

lata erant ederent, & *scortarentur* (a). Docuit, enim, *Mosabitas* ac *Madianitas Balaamus*, sollicitare atque invitare mulieribus Israelitas ad scortationem, utque, festis Deorum suorum, secum cibo uterentur (b). Jam, ergo, descendere incepit Draco ad terrae marisque incolas.

De quartâ. Etiam quarta Epistola de Nicolaitis Christus conqueritur, eosque designat nomine *mulieris Jezabel*, *quae sese vatem esse praedicat*, *ut doceat atque decipiat* Christi *servos*, *ut scortentur*, *atque idolis immolata vescantur* (c). Jam, itaque, mulier in desertum fugere incipiebat.

Tertia & quarta, nec non quinta, epistolae, quam temporis periodum respiciant. Constantini Magni imperium, ex quo Licinium subegerat, monarchia erat, eique subjectus integer orbis Romanus. Deinde, hic inter ipsius filios divisus est, verùm denuo in unum redactus à Constantio, victoriâ, quam de Magnentio reportavit. Ad res Ecclesiae, quales tribus hisce continuis temporis periodis fuere, tertia, quarta & quinta (d) e septem Epistolis, quae, nempe, ad Angelos Ecclesiarum Pergami, Thyatirae & *Sardium* sunt, aspicere videntur. Proximus Imperator fuit Julianus Apostata.

De Epistolâ sextâ. In sextâ Epistolâ, quae est ad Angelum Ecclesiae Philadelphensis, ita Christus loquitur (e): *Quoniam*, imperante idololatrâ Juliano, *quae patientiae sermonem conservasti*, *ego quoque te à tentationis horâ conservabo*, *quae*, fugâ mulieris in desertum, & bello à Dracone reliquiis seminis illius illato, & occisione omnium qui Bestiae imaginem adorare recusant, *ventura est omni terrarum orbi*, *ut tententur orbis incolae*, & fiat inter ipsos distinctio, hucce nomine Dei in frontibus signatis, illis nota Bestiae. *Qui vicerit*, *eum ego columnam faciam in Templo Dei mei*, *nec deinceps* inde *exibit*, *atque*, ipsius fronti, *nomen Dei mei inscribam*. Ita, ergo, Christianorum Philadelphensium quotquot vicerint, nomine Dei obsignantur, collocanturque in secundo Templo, nec egrediuntur ampliùs. Idem de Smyrnensi Ecclesiâ intelligendum,

(a) Apoc. II. 14. 15. (b) Numer. XXV. 2. 18. XXXI. 16.
(c) Apoc. II. 20. (d) Apoc. III. 1. &c. (e) Apoc. III. 10-12.

dum, quae & ipsa patientiae Dei sermonem conservavit, & fuit inculpata. Hae duae, ergo, Ecclesiae, cum suis posteris, sunt duae illae columnae, duo illa candelabra, duo illi Testes in secundo Templo.

De septimo. Post Julianum, ejusque successorem Jovianum, qui menses tantum quinque imperium tenuit, iterum hoc, Valentinianum inter & Valentem, divisum est. Ejus temporis respectu Ecclesia Catholica, in epistolâ ad Laodicensae Ecclesiae Angelum, quasi *tepida* reprehenditur (a), ipsique comminatur Christus, *se ipsam ex ore suo evomiturum*. Jactabat illa, *se divitem, bonisque ditatam esse, nec ullius indigere rei*, prospera nempe, fortunâ degens, quod ad statum externum, *neque sciebat se esse*, quod ad internam conditionem, *aerumnosam, & miseram, & pauperem, & caecam, & nudam*. Ea, itaque, *ex ore* Christi *evomitur*, ad apertionem septimi sigilli, atque hôc, primi Templi temporibus finis imponitur.

Res de quibus ad apertionem sexti sigilli, mortis Valentis Imp. finiuntur, vel initio Theodosii. Dimidia circiter pars Imperii Romani, Christianam Religionem amplexa est, dum Constantinus M. ejusque filii imperarent. Post quàm, verò, Julianus idolorum templa aperuisset, eorumque instaurasset cultum, Valentinianus ac Valens, quamdiu Imperii habenas tenuere, eundem tolerarunt, adeóque sigilli sexti vaticinium non omnino complementum sortitum est, ante Gratiani, ipsorum successoris, tempora. Mos erat Sacerdotibus Gentium, initio imperii uniuscujusque supremi Principis, ipsi dignitatem ac vestimenta Pontificis Maximi offerre. Hanc omnes, hactenus, receperant Imperatores, Gratianus, verò, repudiavit, idola dejecit, sacrificia fieri interdixit, eorumque reditus, nec non Sacerdotum annua & auctoritatem, sustulit. *Theodosius M.* hoc exemplum sequutus est, nec unquam postea vires recuperavit vetus religio, verum tam citò decrevit sectatorum ejus numerus, ut Prudentio, decem circiter annis post mortem Theodosii, *vix pauco ingenia* (b), & *pars hominum rarissima* (c), sint dicti. Itaque res, de quibus ad apertionem

(a) Apoc. III. 16, 17. (b) [Contra Symm. Lib. I. vû 575, 576.]
(c) [Ibid. 592.]

tionem sexti sigilli agitur, finiuntur morte Valentis, vel potius initio imperii Theodosii M, quem hic, decessoris Gratiani exemplum sequens, dignitatem Pontificis Maximi repudiavit. Romani, quippe, Valentiniano & Valente imperantibus, multùm Barbararum gentium incursionibus infestabantur. *Hoc tempore*, inquit Ammianus (a), *velut per universum orbem Romanum bellicum canentibus buccinis, excitae gentes saevissimae, limites, sibi proximos, persultabant. Gallias Rhaetiasque simul Alemanni populabantur: Sarmatae Pannonias & Quadi: Picti, Saxones, & Scoti, & Atacotti, Britannos aerumnis vexavere continuis. Austoriani, Mauricaeque aliae gentes Africam, solito acrius, incursabant. Thracias diripiebant praedatorii globi Gothorum. Persarum Rex manus Armeniis injectabat.* Dumque his hostibus pellendis intenti essent Imperatores, Hunni, Alani, & Gothi, duobus exercitibus, Danubium trajecerunt, Valentem praelio superarunt, atque interfecerunt, tantamque exercitûs Romani fecere stragem, ut dicat Ammianus (b): *Nec ulla annalibus, praeter Cannensem, ita ad internecionem res legitur gesta.* Hisce bellis non ante imperii Theodosiani initia, A. C. 379, & 380, undequaque finis factus est. Inde, autem, ad hujus Principis mortem, quae A. C. 395 contigit, Imperium pacatum mansit (c). Tam diu quatuor venti retenti sunt: tam diu silentium fuit in coelo: ac septimum sigillum apertum est, ubi hoc silentium incepit.

Jo. Medus laudatus. Sex priorum buccinarum vaticinium non multùm praeter scopum interpretatus est *Jo. Medus*: sin autem animadvertisset, vaticinium de effusione phialarum huc ad idem tempus respicere (d), ac illud de buccinarum cantu, plenior adhuc fuisset ipsius expositio.

Triplici voce significantur bella, ab Bellis, quae trium posteriorum buccinarum clangore annunciantur, singulis imponitur nomen *vae*, quò ab iis, ad quae priorum quatuor initio respici, distinguantur. Sacrificia quatuor prioribus, festi Tabernaculorum, diebus immolata,

(a) [Libro XXVI.] (b) [Libro XXXI.]
(c) [Vide, ad haec, Nostrum, Part. I. Cap. V.] (d) *Is synchronal.*

lata, ad quae convocatur populus quatuor priorum buccinarum clangore, in quibus etiam priores quatuor phialae irae effunduntur, strages, in quatuor ingentibus bellis, significant, atque haec bella quatuor ventis, è quatuor angulis terrarum, repraesentantur (a). Primus ex his erat Eurus, alter Zephyrus, tertius Auster, quartus Boreas, respectu urbis Romae, quae veteris Imperii Romani fuerat caput. Incubuere hae quatuor calamitates *tertiae parti Terrae, Maris, fluviorum, Solis, Lunae atque astrorum* (b), id est, Terrae, mari, fluviis, Soli, Lunae, astrisque, tertiae partis, integrae, horum Danielis ac Joannis vaticiniorum, scenae.

Calamitas Euri, ad primae buccinae clangorem, incubitura erat *Terrae* (c), id est, gentibus Imperii Graeci. Ita, mortuo Theodosio Magno, Gothi, Sarmatae, Hunni, *Isauri*, atque *Austoriani Mauri* invaserunt, miseréque devastarunt Graeciam, Thraciam, minorem Asiam, Armeniam, Syriam, Aegyptum, Lybiam, & Illyricum, idque decem vel duodecim continuos annos

Calamitas Zephyri, ad clangorem buccinae secundae, incubitura erat *Mari*, sive Imperio Occidentis, *immissus*, nempe, *ille ingenti monte, qui igne flagraret, illudque in sanguinem converteret* (d). Atque ita, anno 407, invadere illud Imperium coepere Visigothi, Vandali, Alani, Suevi, Burgundiones, Ostrogothi, Heruli, Quadi, Gepides, & his bellis factum, ut in decem regna diffringeretur, & misere vastaretur & ipsa Roma, mons ille ardens, obsessa est, & capta, ab Ostrogothis, initio harum aerumnarum (e).

Calamitate Austri, ad tertiae buccinae clangorem, futurum erat ut *ingens Astrum, ardens quasi esset lucerna, de coelo caderet, in fluvios & fontes aquarum*, in Imperium Occidentis, jam in varia regna divisum, eoque in *absinthium & sanguinem*

quae haec ... nomine à bellis, buccinarum clangore annunciatis, dicta significantur, quae 4 ventorum nomine veniunt.

Bella primo vento, Euro significata.

Alia, secundo vento repraesentata, seu Zephyro.

Mons ardens, Roma.

Alia bella tertio vento, Austro, denotata.

(a) [Apoc. VII. 1.] (b) [Ibid. VIII. 7-12] (c) Ibid. VIII. 7. (d) Vs. 8. (e) [Vide, ad haec omnia, Part. I. c. V.]

guinem converteret, ac redderet *amaros* (a). Ita, ergo, *Gensericus*, Vandalorum Alanorumque, in Hispaniâ, Rex, A. C. 427, Africam ingressus est, octoginta millium hominum exercitu, ibi Mauros invasit, Romanisque bellum intulit, tam illic, quam in Europae maritimis, per quinquaginta annos continuos, absque ullâ ferè intermissione, captâ, A. C. 431, *Hippone*, &, 439, *Carthagine*, quae Africae erat caput. Idem, A. C. 455, ingenti classe, atque exercitu ter centum millium Vandalorum Maurorumque, Italiam invasit, Romam, Neapolin, Capuam, plurimasque alias urbes, cepit ac diripuit, divitiis inde, cum flore populi, in Africam abductis: proximo, denique, anno, A. C. 456, omnem Africam ab Imperio Romano divulsit, pulsis omnibus prorsus Romanis. Dein Vandali insulas Mediterranei Maris invaserunt, atque occuparunt, Siciliam, Corsicam, *Ebusum*, *Majorcam*, *Minorcam*, aliasque, ac Ricimerus *Arthemium*, Imperatorem, Romae obsedit, urbem cepit, suisque diripiendam dedit militibus, A. C. 472. Circa idem tempus Visigothi Romanos Hispaniâ expulere. Jamque Imperator Occidentis, *ingens illud Astrum, quod de coelo deciderat, ardens quasi esset lucerna*, amissis, gradatim, hisce bellis, omnibus ferè suis ditionibus, uno anno ab Odoacro, Herulorum Rege, ipsum adorto, devictus est, A. C. 476. Post haec Mauri à Vandalis defecere, A. C. 477, variisque bellis eorum opes fregere, atque iis *Mauritaniam* eripuere. Duraruntque haec bella, donec Vandali a Belisario subigerentur, A. C. 534, usque Africa propemodum in solitudinem redacta est, teste Procopio (b), qui plus quam quinquagies centena hominum millia, in iis caesa esse computat. Quum primùm Vandali Africam invaderent, admodum frequens hominibus ea orbis terrarum pars erat, circiter septingentis Episcopatibus constans, adeóque pluribus, quam essent in omni Galliâ, Hispaniâ atque Italia simul: bellis,

Quantopere his devastata sit Africa.

(a) [Vid. vo. 11 non autem additur, *in sanguinem*.]
(b) [Hist. Arcan. in Historiâ Gothorum &c. à Grotio edit., p. 546.]

bellis, autem, Vandalos inter Romanosque, & Mauros, eo usque vastata est, ut dicat Procopius, miraculo fuisse proximum, si quis, iter faciens, hominem conspiceret (a).

Dum tertia phiala effunditur, audiuntur haec verba: *Justus es, Domine, ——— quia ita judicasti: fuderunt, quippe, sanguinem Sanctorum tuorum, Prophetarumque, & tu sanguinem ipsis potandum dedisti, digni enim sunt (b).* Quomodo Sanctorum sanguinem fuderint, ex sequenti edicto Honorii intelligere est, quod ut fieret, curarunt quatuor Episcopi, ad Imperatorem, ab Africanorum Episcoporum Concilio, quod Carthagine convenit 14 Junii A. C. 410, missi.

De tertiae phialae effusione huc pertinentia.

Impp. Honor. & Theod. A. A. Heracliano, Com. Africano.

Oracula penitus remota, quo ad ritus suos haereticae superstitionis obrepserant, sciant omnes sanctae legis inimici, plectendos se poenâ, & proscriptionis & sanguinis, si ultra convenire per publicum, execrandâ sceleris sui temeritate temptaverint. Datum 8. Kalend. Sept. Varano V. C. Cons. A. C. 410. Quod edictum, quinque annis post, sequenti communitum est.

Impp. Honor. & Theodos. A. A. Heracliano, Comiti Africano.

Sciant cuncti, qui ad ritus suos haeresis (c) superstitionibus obrepserant, sacrosanctae legis inimici, plectendos se poenâ, & proscriptionis & sanguinis, si ultra convenire per publicum exercendi sceleris sui temeritate temptaverint: nequâ vera divinaque reverentia contagione temeretur. Dat. 8. Kal. Septemb. Honorio X. & Theod. VI. A. A. Coss. A. C. 415.

Haec edicta, quum ad Africae Praesidem sint missa, ad solos Afros pertinebant. Jam ante haec multa, eaque severa, fuerant in *Donatistas*, non autem extensa ad poenam sanguinis usque. Hisce duobus primùm in horum, omniumque a receptis opinionibus dissentientium, conventus, expe-

(a) [*Loco citato.*] (b) *Apoc.* XVI. 5. 6.
(c) [*Malim videtur legi, haereticis.*]

capitis supplicium statutum est. *haereticorum*, quippe, nomine, in his edictis, omnes qui dissentirent denotantur (a), ut ex sequenti, adversus *Eutesium*, Episcopum Luciferanae Sectae addictum, liquet.

Impp. Arcad. & Honor. A. A. Aureliano, Proc. Africae.

Haereticorum vocabulo continentur, & latis adversus eos sanctionibus debent succumbere, qui, vel levi argumento, a judicio Catholicae religionis, & tramite, detecti fuerint deviare: ideoque experientia tua Eutesium haereticum esse cognoscat. Dat. 3. Non. Sept. Constantinop. Olybrio & Probino Coss. A. C. 395.

Theodericus, Gothorum Rex, in Occidentis imperium, inter nola militiae, a quarum ventis illatas, non reputandum.

Zeno, Graecus Imperator, Theodericum, Ostrogothorum Regem, sibi filium adoptavit, creavitque Magistrum Equitum, Patricium, & Constantinopolitanum Consulem, deinde ipsi, commendato Senatu populoque Romano, Imperium Occidentis dedit, eumque in Italiam, adversus Odoacrum, Herulorum Regem, misit. Mox Theodericus gentem suam in Italiam duxit, Odoacrum devicit, imperavitque inde Italiae, Siciliae, Rhaetiae, Norico, Dalmatiae, Liburniae, Istriae, parti Sueviae, Pannoniae ac Galliae, unde *Ennodius*, in Panegyrico ad hunc Regem, dicit, *ad hominem suum Romana regna remeasse.* Regnavit Theodericus ingenti prudentia, moderatione & felicitate, Romanos singulari benevolentia prosequutus est, suis ipsorum legibus eos rexit, ac formam regiminis, sub Senatu & Consulibus, instauravit, ipso Imperatoris vices obeunte, adpellatione, verò, non adsumta. *Ita*, inquit Procopius (b), *sibi parentibus praefuit, ut verè Imperatori conveniens decus nul-*

lum

(a) [In citatis, tamen, edictis, antiquae superstitionis sectatores unnia videntur. *Sculae*, quippe, *legis muneri*, vocantur, & *fenius exterminandum*, quod publice committerent, ut adscribitur. Ita autem de idololatria loqui solent Veteres. Itaque, in iis edictis de Christianis non agitur.]

(b) [Hist. Gothicae Libr. I. editionis Grotianae p. 142. summa paginae.]

lum ipsi abesset. Justitiae magnus et cultus, legumque diligens custodia, terras à vicinis barbaris servavit intactas, &c. Quapropter hujus Regis Imperium inter calamitates, à quatuor ventis illatas, non reputo.

Calamitate Boreae, ad quartae buccinae clangorem, futurum erat ut *Sol*, *Luna*, & *Stellae*, id est, Rex, Regnum, & Principes Imperii Occidentis, *obscurarentur*, & aliquantum temporis in tenebris manerent. Contigit, autem, ut Belisarius, subactis Vandalis, Italiam invaderet, A. C. 535, atque Ostrogothis in Dalmatiâ, Liburniâ, Venetiâ, Longobardiâ, Etruriâ, aliisque regionibus ad Septemtrionem Romae sitis, bellum inferret, quod viginti annos duravit. Hoc bello multae urbes captae fuerunt, receptaeque Mediolano è Romanis recepto, Ostrogothi omnes mares, puberes, impuberes, interfecere, quorum numerus, ex computatione Procopii (*a*), ad tricena millia redibat; foeminas, vero, captivas, ad socios suos, Burgundiones, misere. Ipsa, etiam, Roma, plùs semel capta ac recepta est, eòque incolarum numerus imminutus, veteris regiminis forma, quae sub Senatu fuerat, cessavit, nobiles fortunis omnibus eversi, omnisque Urbis gloria exstincta est. A. C. 552, post septemdecim annorum bellum, concidit Ostrogothorum regnum, attamen horum reliquiae, cum exercitu Germanorum, in auxilium evocato, tres quatuorve annos ulterius bellum continuarunt. Tum insequutum est bellum cum Herulis, qui, Anastasio teste, *perimebant cunctam Italiam*. Hoc excepit bellum cum Longobardis, omnium Barbarorum ferocissimis, quod coepit A. C. 568, ac triginta & octo continuos annos duravit, *facta tali clade*, inquit Anastasius, *qualem a saeculo nullus meminit*, finitum est tandem, *Sabiniano* Romano Pontifice, A. C. 605, pace cum Longobardis sancitâ. Tribus, ante quam bellum hoc fiimmeretur, annis, Gregorius M., tum temporis Romanus Episcopus, ita de eo loquutus est: *Qualiter, enim, & quotidianis gladiis*, &

Belli, ſono quae, vento quarto, Boreae, ſignificata.

(*a*) [Hist. Gothicae Lib. II. pag. editionis saepius citatae, 178.]

Dd

& quantis Langobardorum incursionibus, ecce, jam per triginta quinque annorum longitudinem, premimur, nullis explere vocibus suggestionis valemus. Idem, aliquâ ex Orationibus suis ad populum, ingentem Romanorum, per haec bella, imminutionem his verbis describit: *Ex illâ plebe innumerabili, quanti remanseritis, adspicitis, & tamen, adhuc quotidie, flagella urgent, repentini casus opprimunt, novae res, & improvisae clades, affligunt.* Aliâ Oratione hoc modo depingit populationes: *Destructae urbes, eversa sunt castra, depopulati agri, in solitudinem terra redacta est. Nullus in agris incola, pene nullus in urbibus habitator remansit. Et, tamen, ipsae parvae generis humani reliquiae, adhuc quotidie & sine cessatione, feriuntur, & finem non habent flagella coelestis Justitiae. Ipsam, autem, quae aliquando mundi Domina esse videbatur, qualis remansit Romam conspicimus; innumeris doloribus multipliciter attritam, desolatione civium, impressione hostium, frequentiâ ruinarum. ——— Ecce, jam de illâ omnes hujus saeculi potentes ablati sunt. ——— Ecce populi defecerunt. ——— Ubi enim Senatus? Ubi jam populus? Contabuerunt ossa, consumptae sunt carnes. Omnis, enim, saecularium dignitatum ordo extinctus est, & tamen ipsos nos paucos, qui remansimus, adhuc quotidie gladii, adhuc quotidie innumerae tribulationes premunt. ——— Vacua jam ardet Roma. Quid, autem, ista de hominibus dicimus? Cum ruinis crebrescentibus ipsa quoque destrui aedificia videmus. Postquam defecerunt homines, etiam parietes cadunt. Jam, ecce, desolata, ecce, contrita, ecce, gemitibus oppressa est, &c.* Haec omnia Gregorius, coram incolis Romae, testibus veritatis eorum, loquutus est. Ita calamitatibus quatuor ventorum concussum est Graecum, concidit, verò, Latinum Imperium, nec quidquam remansit Roma, praeter caput parvi Ducatûs, Ravennae, quae sedes erat Exarchorum, subjectum.

Bella, quintae buccinae clangore, Quinta buccina (a) ad ea bella clanxit, quae *Rex Austri*, ut Daniel adpellatur, fecit *in tempore finis, praeliando adversus Regem qui, quod sibi liberet, faciebat* (b). Incepit haec calamitas, *apertione putei abyssi*, quâ emissio falsae Religio-

(a) Apoc. IX. 1. (b) Dan. XI. 40.

ligionis denotatur, *fumo, quem puteus ille exhalavit* (a), significante multitudinem, quae illam religionem amplexa est, *locustis*, verò, *quae ex illo fumo prodierunt*, exercitus ex ea multitudine confitos. Apertus est iste puteus, ut inde fumus & locustae, in quatuor Monarchiarum regiones, vel quasdam ex iis, emitterentur. *Harum locustarum Rex* erat *Angelus abyssi*, supremus Praeses, aequè, in rebus quae ad religionem, ac iis quae ad regimen civile pertinebant, qualis fuit *Calipha* Saracenorum. Saepe, in *Arabiâ felici*, locustarum examina oriuntur, atque inde proximas gentes infestant: idonea, ergo, maxime illae sunt imago, ingentium exercituum Arabum, Romanos invadentium. Coeperunt hos illi invadere A. C. 634, ac regnare Damasci, A. C. 637. Condiderunt urbem *Bagdad* A. C. 766, imperitruntque Persidi, Syriae, Arabiae, Aegypto, Africae, atque Hispaniae. Postea, Africae imperio exuti sunt à *Mahadi*, A. C. 910, Mediae, Hircaniae, Chorasanae, omnique Persidis, à *Dailomitis*, annis à 927 ad 935, Mesopotamiae ac *Mesfarkenis*, à *Nasiruldaula*, A. C. 930, Syriae atque Aegypti, ab *Achsjido*, A. C. 935. Jamque admodum in angustias redactus Calipha, Bagdadi, A. C. 936, quidquid sibi reginimis politici erat reliquum, *Mahomedi*, qui *Rajeci* erat filius, *Vasiti* (b), in Chaldaea Regis, tradidit, eumque Imperatorum Imperatorem creavit. Mahomedes, autem, intra biennium, à Turcis urbe Bagdad pulsus est, quam indè, aliquando Turcae, aliquando Saraceni tenuere, donec *Togrul-beg*, qui & *Togra*, *Dogrusa*, *Tangrolipix* & *Sadoc* adpellatur, Chorasanam & Persidem subigeret, atque anno C. 1055, memoratam urbem Imperio suo adjiceret, Imperiique sedem statueret. Hujus successores, *Olub-Arslan* & *Melechschah*, regiones ad Euphratem subegerunt, eaeque provinciae, post mortem Melechschae, in regna Armeniae, Mesopotamiae, Syriae & Cappadociae abierunt. Integrum tempus, ergo, quo Caliphae Saracenorum politico imperio regnârunt, tam Damasci, quàm Bagdadi, ad trecentos redit annos, scilicet

puteus notata.

Apertione putei abyssi, ejus fumo, locustis & Angelo abyssi, quaenam significentur.

(a) Apoc. IX. 2. &c. (b) *Wasit.*

scilicet ab A. C. 637 ad 936, utroque in computatione incluso. Jam, vero, locustae, quinque tantum menses vivunt, adeoque, ut in allegoria decori ratio habeatur, hae locustae dicuntur *hominibus nocere per quinque menses*, (*a*), & *quinque menses* (*b*), quasi circiter quinque menses vixissent Damasci, ac denuo quinque Bagdadi, in integrum decem menses, sive trecentos dies, quorum singuli, stylo prophetico, sunt anni.

Bella, quibus sextae buccinae sonus infervit.

Sexta buccina ad ea bella resonuit, quae Rex, *Aquilonis* apud Danielem dictus, saepius memorato Regi, *qui ex sua voluntate agebat*, intulit. His bellis Aquilonis Rex, juxta Danielem, Graecorum Imperium subegit, nec non Judaeam, Aegyptum, Libyam & Aethiopiam (*c*). Atque hae regionibus, bello partis, Turcarum Imperium continetur, ut ex ejus finibus patet. Coeperunt haec bella A. C. 1258, quum quatuor Turcarum regna, ad Euphratem sita, (nempe Armeniae majoris, cujus caput erat urbs *Miyapharekin*, *Megarkin*, seu *Martyropolis*, Mesopotamiae, cujus caput *Mosul*, omnis Syriae, cujus caput *Aleppo*, & Cappadociae, cujus caput erat Iconium,) *Tartari*, *Halacu* duce, invaderent, atque inde, in Occidentales Asiae minoris partes, Turcae pellerentur, ubi Graecis hi bellum intulerunt, Imperiumque Turcicum, quod hodie viget, condere coeperunt. Ad sextae buccinae clangorem, *audivit* Joannes *ex quatuor altaris aurei cornibus, ante Deum positi, vocem, dicentem Angelo sexto, qui tubam habebat. Solve quatuor Angelos ad magnum flumen Euphratem colligatos. Itaque soluti sunt quatuor Angeli, qui in horam, & diem, & mensem, & annum, parati erant, ad hominum tertiam partem necandam* (*d*). Quatuor altaris aurei cornibus denotatur situs urbium, quae quatuor memoratorum regnorum erant capita, Miyapharekin, Mosul, Aleppo, & Iconium, quorum inter se situs, quadrati figuram describebat. Interfecerunt haec regna tertiam hominum partem, quum Grae-

(a) [Apoc. IX. 5.] (b) [V. 10.]
(c) [Vide Dan. XI. 40, 43. & Nostrum Part. I. Cap. XII ad finem.]
(d) Apoc. IX. 13. &c.

Graecorum Imperium debellârunt, ac Constantinopoli potita sunt, A. C. 1453, eique rei gerundae parata esse coeperunt, A. C. 1063, quum Olub-Arslan gentes ad Euphratem domare inciperet. Intervallum temporis appellatur *hora*, *& dies*, *& mensis*, *& annus*, sive 391 dies, quorum singuli, stylo prophetico, sunt anni. Prioribus triginta annis, Olub-Arslan & Melechschah gentes ad Euphratem debellârunt, atque omne illud, de quo diximus, Imperium tenuerunt Melechschah A. C. 1092 mortuus est, eique successit puerulus, quo facto, Imperium hoc in quatuor memorata regna fuit divisum.

F I N I S.

MONITUM.

Quum postremae harum Observationum paginae, aliter ab Auctore, in alio operis sui apographo, conscriptae fuerint, hic exhibemus quae in illo apographo sequuntur post ea, quae pag. 182 lineâ 15 occurrunt.

Agno, septem sigilla aperiente, ad Pontificem Maximum Judaeorum, Legem studentem, respicitur.

NEc quisquam dignus inveniebatur qui librum aperiret, donec Agnus Dei conspiceretur, Sacerdos Maximus, agno repraesentatus, ad altaris basin mactato, in sacrificium matutinum *Et accessit ille, & librum accepit è manu ejus, qui throno insidebat.* Summus, quippe, Judaeorum Pontifex, in mensis septimi festo, sanctissimum adytum ingressus, librum Legis è dextro Arcae latere tollebat, populo praelecturus quod ut ritè faceret, septem dies illi libro studendo impendebat, nempe quartum, quintum, sextum, septimum, octavum, nonum, ac decimum ejus festi, aderantque ipsi quidam è Sacerdotibus, qui hoc agentem audirent. Ad septem hosce dies respicitur, eo quod Agnus septem sigilla, unum post alterum, aperuisse describitur.

Solennis Expiationis ritus.

Decimo ejusdem mensis die (a), tener adhuc juvencus, in sacrificium, pro delictis Pontificis Maximi, immolabatur, caper, verò, eumdem in finem, pro populo nec non fortitio fiebat inter duos hircos, quâ determinaretur, quinam ex iis Deo cederet in sacrificium pro peccatis populi, alter, autem, vocabatur *Azazel*, id est, Hircus qui evasit. Praeterea, Pontifex Maximus, lineis vestimentis indutus, thuribulum, ardentibus carbonibus ex altari repletum, sumebat, manu

(a) Levit. XVI. 1. &c. & 29. vid. & Levit. IV.

nu suffimentis contusis plena, sanctissimumque locum, qui post velum erat, ingressus, suffimenta igni imponebat, ac juvenci sanguinem, digito, in operculum Arcae propitiatorium, atque ante illud, septies spargebat. Deinde, hircum, qui Deo, forte, in sacrificium, pro populi delictis, cesserat, mactabat; ejus sanguinem ferebat intra velum, eumdemque, etiam septies, digito, in atque ante illud operculum spargebat. Tum ad altare egrediebatur, quod & ipsum, septies, juvenci sanguine, totidemque vicibus sanguine hirci adspergebat. *Post haec, ambas manus viventis hirci capiti imponebat, omnesque super eo Israelitarum culpas, omnesque peccatorum noxas, confitebatur, in hirci caput eas congerens, quem, per hominem paratum, in desertum dimittebat: portabatque hircus ille, atque auferebat in terram non habitatam, omnes ipsorum noxas* (*a*). Haec dum a Summo Sacerdote, in loco sanctissimo atque ad altare, agerentur, cessavit quietus, ac silentio preces Deo offerebat populus. Tum Pontifex, locum sacrum ingressus, lineis ibi vestimentis depositis, alia induebat, quo facto, iterum egressus, juvencum caprumque, in sacrificium piaculare designatos, igne, in thuribulo ex altari desumto, comburendos, extra castra mittebat; denique populus, dum è Templo domum revertebantur, sibi dicebant mutuò, *Deus te in annum faustum obsignet!*

Horum omnium habita ratione, *quum septimum sigillum Agnus aperuisset, silentium fuit in coelo per spatium semihorae. Et consistit ad altare Angelus, manu tenens aureum thuribulum, & multum ipsi odorum datum est, quos, cum omnium Sanctorum precibus, in aureo altari, ante thronum posito, offerret. Adscenditque fumus suffimentorum, cum Sanctorum precibus, ex manu Angeli in conspectum Dei. Deinde sumsit Angelus thuribulum, quod igne, ex altari, replevit, inque terram dejecit*, puta, extra castra, ad offerendum, in holocaustum, caprum illum, qui, forte, Deo obtigerat. Quum, enim, Summus Sacerdos ipse *Christus* fuerit, juvencus omittitur (*b*). Ad hoc sacrificium

Qui omnes respiciuntur Apoc. VIII 1. 5. ξ silentio in coelo, &c.

fiebant

(*a*) Levit. XVI. 20. (*b*) [Vide Levit. XVI. 6 Hebr. VII. 27. 28.]

fiebant tonitrua & voces, hymnorum qui in Templo canebantur, *& fulgura*, ignis sacri, *& terrae motus*. Et hisce rebus tempore respondet (a) *obsignatio centenorum & quadraginta quatuor millium, ex omnibus Tribubus Israëlitarum, sigillo Dei ipsorum frontibus impresso*, dum reliqui ex illis notam Bestiae reciperent, ac mulier è Templo in desertum fugeret, in suum locum, qui est super illam Bestiam. Haec, enim, obsignatio, ac notae impressio, sortium, inter duos hircos, missione repraesentabatur, ac immolatione ejus, qui Deo obtigerat, in monte Sione, dimissione, verò, hirci *Azazeli* in desertum, populi peccatis onusti.

His rebus, et in tempore respondet obsignatio servorum Dei, & notatio cultorum Bestiae.

Ejusdem mensis decimo quinto, ac sex insequentibus diebus maxima sacrificia fiebant. Et ratione habita clangoris buccinarum, cantûsque hymnorum, quasi tonitrubus vocibus, atque effusione libaminum, in hisce sacrificiis, *septem buccinae inflantur*, *septemque tonitrua suas voces edunt*, ac *septem phialae irae effunduntur*. Hic, itaque, *septem buccinarum clangor*, *septem tonitruum voces*, *septem phialarum irae effusio*, sibi mutuo respondent (b), atque eamdem temporis, quod, aperto septimo sigillo, post *silentium in coelo*, sequitur, in septem, sibi mutuo, continua serie succedentes partes, divisionem respicit. Septem hujus festi dies, *Festum Tabernaculorum* nuncupabantur, perque eos dies Israëlitae in tentoriis degebant, manibus palmas gerentes. Huc spectat *palmigera multitudo*, post centenorum & quadraginta quatuor millium obsignationem conspecta, quae *ex magnâ illa calamitate emerserat*, triumphans ad praelium magni illius diei, quod septimae buccinae clangore annuntiatur. Visa, ergo, queis conspecta centena & quadraginta quatuor millia ac palmigera multitudo, ad septimae buccinae inflationem pertinent, adeóque & respondent temporibus septimi sigilli.

Festi Tabernaculorum ritus quidam, buccinarum clangore, & palmifera multitudine, hoc spectantur.

Buccinae, voces tonitruum, & phialae irae, sibi mutuo respondent.

Obsignatis illis centum & quadraginta quatuor millibus ex omnibus Tribubus Israëlitarum, reliquisque recipientibus notam Bestiae, eóque diruto priori Templo, jubetur Joannes *Tem-*

De dimensione Templi

(a) *In synchronal.* (b) *Ære synchronal.*

plum atque altare metiri, hoc est, ipsorum atria, & *adorantes illic* (*a*), nempe illos 144000, stantes in Sione monte, ac super mare vitreum. *Atrium*, verò, *quod extra Templum est*, scilicet atrium populi, *foras excludere*, neque illud *metiri*, *quoniam id gentibus concessum sit*, iis qui notam Bestiae recipiunt, eaeque *sanctam civitatem proculcabunt quadraginta & duos menses*, quodcumque, scilicet, temporis Bestia, sub muliere Babylone, partes suas agit (*b*). Insuper *duo Testes vaticinantur dies mille ducentos & sexaginta*, hoc est, per idem illud tempus omne, *cilicio amicti*. *His potestas est*, qualis Eliae fuit, *claudendi coelum, ne pluat*, ad primae buccinae clangoram, atque, instar Mosis, *aquas convertendi in sanguinem*, ad clangorem secundae, *terramque omnibus calamitatibus*, iis, nempe, quas buccinae annuntiant, *feriendi*, *quotiescumque libuerit*. Vaticinantur hi, dum Templum secundum aedificatur, ut quondam Haggaeus & Zacharias. Hi sunt *duae Oleae*, sive Ecclesiae, quae *lucernis oleum suppeditabant* (*c*). Hi sunt *duo candelabra*, sive Ecclesiae, *quae coram Deo orbis terrarum consistunt*. Quinque è septem Ecclesiis Asiaticis, illae scilicet, quae prosperâ fortunâ utebantur, vitiosae repertae sunt, easque exhortatus Christus, ut mores in melius mutent, comminaturque, *ni faciant*, *se ipsas de loco suo dimoturum*, *ex ore suo evomiturum*, *aut iris suo verbo puniturum* (*d*). Duae reliquae, Smyrnensis ac Philadelphensis, quae sub persequutione degebant, sub eâdem manent, secundum Templum illuminaturae. Pòst quàm primaeva Ecclesia Catholica, *mulieri in coelo* repraesentata, à Deo defecisset, inque duas corruptas Ecclesias, quae *Meretrice Babylonicâ*, & *bestiâ bicorni* denorantur, divisa esset, centies quadragies & quater mille illi, ex omnibus Israelitarum Tribubus, obsignati, facti sunt *duo Testes*, oppositi, nempe, duabus falsis Ecclesiis: atque hoc *Testium* nomen, semel ita impositum verae

novi, Jerusalem, &c.

De duobus Testibus, &c.

De septem Ecclesiis Asiaticis, earum denique vario conditione & fatis.

(*a*) Apoc. XI. 1. &c.
(*b*) Apoc. XVII.
(*c*) Zachar. IV. 3.
(*d*) [Apoc. II. 5. 16. III. 16.]

Ee

verae Ecclesiae Dei, remanet omnibus temporibus ac locis, ad finem usque vaticinii.

De Muliere Sole amicta, Dracone, &c.

In hujus vaticinii expositione, *mulier in coelo*, *Sole amicta* (a), ante quam in desertum fugiat, primaevam repraesentat Ecclesiam Catholicam, *septem lucernis*, quae *septem aureis candelabris* insunt, quaeque *septem Ecclesiae* sunt Asiaticae, illuminatam. Draco, idem Imperium, quod apud Danielem Hircus, tempore quo postremum ejus cornu regnavit, significat, integrum, nempe, Imperium Romanum, donec, in Graecum Latinumque Imperia, divisum esset; quamdiu, autem, illud discrimen stetit, solummodo Graecum, eo intelligitur. Bestia, verò, eadem est, quae Bestia apud Danielem quarta, Imperium nempe Latinorum. Antè quam Romanum Imperium in Graecum ac Latinum divisum esset, Draconis corpore Bestia continetur, ex quo antem ea divisio contigit, solùm illa est Imperium Latinum. Hinc Draconi & Bestiae eadem sunt capita, eademque cornua, Draconi, autem, in capitibus, Bestiae in cornibus coronae. Cornua sunt decem regna, in quae Bestia divisa est, quamprimùm à Dracone separata fuerat, ut supra ostendimus (b). Capita sunt septem, altera alteri continuâ serie succedentes dynastiae, sive partes, in quas Romanum Imperium, ad septem sigillorum apertionem, dividitur.

De eadem quae Bestia, Apoc. XIII

Paraphrastica capitis XII expositio.

Priùs quam mulier in desertum fugeret, *gravida* Imperio Christiano, *clamabat parturiens*, in decennali persequutione, quâ Diocletianus ipsam vexavit, *& cruciabatur ut pareret*: *stetitque ante eam Draco*, idololatricum Romanorum Imperium, *ut, quamprimùm illa filium peperisset, ipse illum devoraret*. *Et peperit prolem masculam*, *qui tandem omnes gentes ferreo sceptro erat recturus*: *qui*, *ejus filius*, *raptus est ad Deum*, *ejusque solium*, in Templo, victoriâ, quam Constantinus M. de Maxentio reportavit. *Fugitque mulier*, è Templo, *in desertum* Arabiae, Babylonem, *ubi locum habebat*, divitiarum, honoris ac dominii super tergum Bestiae, *paratum à Deo*, *ut illic alatur* duo

(a) Apoc. XII. 1, &c. (b) Part. I, Capp. V, VI.

dies mille ducentos & sexaginta. Et bellum fuit in coelo, idololatras inter, quos dux Maximinus, ac novum Imperium Christianum, *dejectusque est Draco ille magnus, qui totum orbem decipit*, idololatriae veteris genius, dejectus est, inquam, ille, è throno, *in terram. Eum, illi, Agni sanguine, suoque testimonii sermone, vicerunt, nec vitas suas, ad mortem usque, dilexerunt*.

Cum, verò, in terram se dejectum Draco animadverteret, mulierem persequutus est, quae marem pepererat enixa, novâ in ipsam persequutione, sub Licinio, excitatâ. *Mulieri*, autem, conditâ, ac Romae aequatâ, Constantinopoli, *datae sunt duae alae ingentis aquilae, ut in solitudinem, in locum suum*, qui super Bestiae dorsum est (a), *avolaret, ubi alitur tempus, tempora, & dimidium temporis, extra conspectum Serpentis. Dein, Serpens*, mortuo Constantino M., *aquam, fluminis instar, ore suo emisit*, Imperium, nempe, Occidentis, sub Constantino juniore & Constante, *post mulierem, quò eam flumine trahi faceret, verum Terra*, gentes Asiaticae, jam Constantinopoli subjectae, *mulieri succurrit*, ac, debellato Imperio Occidentis, cui jam praeerat Magnentius, *hausit flumen quod ore suo ejecerat Draco. Et iratus fuit Draco mulieri, ivitque bellum illatum reliquis seminis ipsius, observantibus Dei praecepta, habentibusque testimonium Jesu Christi, qui*, eo in bello, *ex omnibus Israëlitarum Tribubus obsignati sunt* (b), cumque Agno in monte Sione manserunt, centum & quadraginta quatuor millia numero, quorum fronti nomen patris sui erat inscriptum.

Nec non caput XIII.

Postquam Terra flumen illud hausisset, bellumque reliquis seminis mulieris illaturus Draco abiisset, *in arenâ Maris* Joannes *stetit, viditque Bestiam è Mari adscendentem, habentem capita septem, ac cornua decem. Similis erat ea Bestia Pardo, pedes, verò, ejus, tanquam pedes Ursi, os, quasi os Leonis* (c). Nominat hîc Joannes, ex ordine, quatuor Bestias quas Daniel viderat, ea quam ipse hîc describit Bestia, loco

(a) Apoc. XVII. 3. (b) Ibid VII 4-8. (c) Cap. XIII 1, &c.

eo quartae Bestiae apud Danielem positâ, quò pateat easdem esse. *Deditque huic Bestiae, Draco suam potestatem, & sedem, & auctoritatem* magnam, abdicato Imperio Occidentis, ubique rejecto *Unum, autem, ex ipsius capitibus*, sextum nempe, *quasi mortifero adfectum fuit vulnere*, ense, scilicet, Terrae, hausto ab hac flumine aquarum, quae ex ore suo Draco emiserat, *sed letiferum ipsius vulnus sanatum est*, nova Imperii, Valentinianum inter & Valentem, divisione, A C 364 Vidit Joannes Bestiam illam ex Mari adscendentem, divisione Imperii inter Gratianum & Theodosium factâ, A. C. 379 Bestiae suam potestatem dedit Draco, sedemque, & magnam auctoritatem, moriente Theodosio, quum hic filio suo, Honorio, Imperium Occidentis dedit. Quo facto, numquam postea in unum duo illa Imperia conjuncta fuere; Occidentale, autem, protinus in decem regna divisum est, ut supra à nobis dictum (a), atque haec regna tandem religione junxit suis, sub mulier, cumque eâ regnant *quadraginta & duos menses*

Vf 11. &c. *Item vidi*, pergit Joannes, *aliam bestiam è Terrâ adscendentem* Quum, Draconem fugiens, mulier in regnum Bestiae se reciperet, ejusque Ecclesia evaderet, è Terra adscendit altera haec bestia, Draconis Ecclesiam repraesentatura *Fuerunt*, quippe, *huic cornua duo*, *Agni similia*, cujusmodi fuere Alexandriae atque Antiochiae Episcopatus *& loquatus est ut Draco*, in rebus quae ad religionem effecitque ut Terra, sive gentes e quibus Draconis Imperium constabat, *primam Bestiam*, *cujus mortiferum vulnus sanatum erat*, *veneraretur*, id est, ejusdem, cujus ille, essent religionis. *Magna, etiam, ostenta facit, ita ut & ignem de coelo ad terram descendere*, *in hominum conspectu*, id est, iis communione interdicit qui ab eâ, in religionis negotio, differunt, ea, namque, interdicta denuntiantes, accensam facem deorsum rotantes mittere solebant Porro, *jussit iis qui Terram incolunt*, *simulacrum Bestiae facerent*, *quae ense fuerat vulnerata*, *ac revixit*, id est, Concilium cogerent hominum, ejusdem, cum hac Bestiâ, religio-

(a) [Capp. V. & VI. Partis Primae.]

ligionis. *Et datum est ipsi potestas spiritu donandi Bestiae simulacrum, ita ut loqueretur, & efficeret ut quicunque non venerarentur simulacrum Bestiae, morte plecterentur*, scil. mysticâ, Ecclesiarum ipsorum dissolutione. *Atque eò adigebat omnes, parvos juxta ac magnos, divites ac pauperes, liberos ac servos, ut notam in dextrâ manu vel fronti reciperent, neve cui emere liceret, aut vendere, nisi qui notam, vel nomen, haberet Bestiae, vel nominis ejus numerum*, id est notam ☩, vel nomen ΛΑΤΕΙΝΟΣ, vel numerum hujus χξϛ, 666. Reliquis omnibus communione interdictum.

Ulterior Bestiae & mulieris conspectus.

Post quàm septem Angeli, septem phialas irae effuderant, omniaque illuc spectantia in tempore praesenti desconspexerat Joannes, revocatur hic a septimae phialae ad sexti sigilli tempora, ut mulierem, ejusque Bestiam, intueatur, quae septimi sigilli temporibus regnaturae erant. Quod ad extrema temporis sigilli sexti, tum ut praesentis considerata, Angelus Joanni dicit: *Bestia, quam vidisti, erat, & non est, eque abysso adscensura est, & in perniciem abitura* (a). Erat, nempe, Constante ac Magnentio imperantibus, donec Constantius Magnentium vinceret, Imperiumque Occidentis, Orientis Imperio denuo jungeret. *Non est*, dum ea conjuncta manent; *adscendet*, autem, *ex abysso*, sive Mari, sequenti Imperii divisione. Porro dicit Angelus: *Hic est mens, quae praestat sapientiâ: septem capita septem sunt montes, quibus mulier insidet*, Roma, scilicet, septem in collibus fuit condita, atque indè *Urbs septicollis* dicta. *Septem quoque*, ita pergit, *Reges sunt: quinque ceciderunt, unus est, alius nondum venit; cumque venerit, brevi tempore manere eum oportet. Et Bestia quae fuit & non est, ea est octavus, & è septem est, inque perniciem abit*. *Quinque ceciderunt*, jam elapsis priorum quinque sigillorum temporibus; *unus est*, tempore sexti sigilli, hic instar praesentis considerato; *alius nondum venit*, *quando, autem, venerit*, quod ad septimi sigilli apertionem contingere, *brevi tempore eum oportet manere*: denique, *Bestia quae fuit & non est, ipsa octavus est*, per Imperii Romani in duo,

Quo sensu illa fuerit, non sit, &c.

Quo sensu ejus capita intelligenda.

(a) Apoc. XVII. 8. &c.

duo, simul subsistentia (a), Imperia divisionem, *& e septem est*, quippe septimi pars media, *& in perniciem abitura*. Plerumque haec verba *quinque ceciderunt, unus est, alius nondum venit*, ab Interpretibus ad Apostoli Joannis tempora, quum haec ipsi obtigit Apocalypsis, referuntur. Animadvertere, autem, oportet, de multis rebus hoc in vaticinio, quasi praesentibus agi, quae, quum contigit haec Apocalypsis, nondum praesentes erant, ejusmodi, autem, erant futurae, temporis sequitur respectu, in visis, Joanni oblatis, quasi jam praesens esset, considerati. Ita, ubi ad septimae phialae irae effusionem, dicitur *Babylon magna Deo venisse in mentem, ut det ei poculum vini ab irae suae iracundiae* (b), non hoc Joannis Apostoli tempora, sed ea, quibus septima irae phiala effundetur, spectat. Ita etiam ubi dicitur *Cecidit, cecidit magna Babylon* (c), item, *immitte falcem tuam & mete, nam tibi venit hora metendi* (d), nec non, *venit tempus mortuorum, quo judicentur* (e), iterumque, *vidi mortuos, magnos & pusillos, stantes in conspectu Dei* (f) non respiciunt haec tempora Joannis, sed tempora postrema, in visis considerata quasi jam adessent. Similiter haec verba *quinque ceciderunt, unus est, alius nondum venit, & Bestia quae fuit, & non est, ea octava est*, non ad illud, quo Joannes vixit, saeculum sunt referenda, verum illud, tempus spectant, quo esse vulneranda erat Bestia, ostenduntque vulnus illud sexto ejus capiti infligendum fore: neque omnino, fin eo referantur verba, docemur in quo ex suis capitibus Bestia vulnerata fuerit. Tandem sequitur (g) *Decem, quae vidisti, cornua, decem Reges sunt, qui regnum nondum sunt adepti, sed potestatem ut Reges, eâdem horâ quâ Bestia, adipiscentur. Hi eundem animum habent*, omnes, quippe, ejusdem sunt religionis, cujus est meretrix, *suamque vires ac potestatem Bestiae tradent. Hi cum Agno bellum gerent*, ad septimae buccinae clangorem, *eosque vincet Agnus: Etenim Dominus est Dominorum*,

Commu- nis eorum explicatio rej citur.

Futura, in visis, quasi jam praesentia considerata.

Ad finem perducitur caput decimum septimum XVII.

(a) Coliteral (b) Apoc. XVI 19. (c) Cap. XVIII 2.
(d) Cap. XIV 15. (e) Cap. XI 18. (f) Cap. XX 12.
(g) Cap. XVII. 12, &c

eum, & *Rex Regum*, *quique cum illo sunt*, *vocati sunt*, *electique ac fideles. Quas autem*, (*mihi inquit*,) *aquas vidisti*, *ubi Meretrix sedet*, *populi sunt*, & *hominum turbae*, & *gentes*, & *linguae*, Bestiam ejus facientes. *Item*, *decem cornua*, *quae super Bestiam vidisti*, *ea Meretricem odio prosequentur*, *eamque desertam ac nudam reddent*, *atque ejus carnem comedent*, & *ipsam igne comburent*, ad finem dierum illorum mille ducentorum & sexaginta. *Illis*, *enim*, *Deus eam mentem dedit*, *ut ejus sententiam exsequantur*, *eodemque animo agant ac regnum suum Bestiae tradant*, *donec quae dixit Deus*, *prorsus sint perfecta. Mulier*, *verò*, *quam vidisti*, *urbs illa magna est*, *quae Regibus Terrae imperat*, sive urbs magna *Latinorum*, quae in decem Reges illos imperium, ad eorum usque dierum finem, exercet.

FINIS.

DEO GLORIA'

INDEX

INDEX AUCTORUM,

Qui in his Observationibus, vel in Notis, Citantur vel Laudantur

Fri-

Ff

Poeta

I N D E X

Locorum Utriusque Testamenti, nec non Librorum Apocryphorum, quae, in his Observationibus, vel explicantur, vel ita citantur, ut plerumque illis lux aliqua indè adfulgeat.

Ff 2 II. SA-

INDEX

DA

LUCAE.

JOANNIS.

ACTORUM.

ROMAN.

GA-

LOC. SCRIPT.

XI.

IN-

I N D E X

Rerum & Verborum, prae caeteris memorabilium, in his Observationibus, & ad eas Notis.

A.

 Ecclesiae

INDEX RERUM

Felix,

F.

Hirca-

I. J.

L.

Sal-

S.

Sue-

T

V

ADDENDA NOTIS.

Ad pag. 48. [Quum Noster Senatum populumque & Principatum Romanum inter decem cornua, Cap. VI non memoraverit, Imperiique veteris Romani reliquias jam in regno Ravennae statuerit, manifestum est, hominem aliquid passum fuisse Virum Summum cum haec scriberet.]

Ad pag. 139. *lineâ ante penultimam sectis* [Iterat Newtonus, cujus memoriae non recte obrectitum esse sequens locus Athanasii (in fine Praefationis ad Vitam Antonii) videtur. [illegible] [illegible] Frequenter & quasi ipse novi, (saepe, enim, illum vidi,) & quae didiceri ab eo possui, qui non parum temporis ipsum sequutus est, & aquam manibus adfudit, vestras benevolentiae scribere diligenter studui.]

ERRA-

ERRATA

Typographica, aliaque paucula, hoc modo emendanda.

Pag. 2. *l. ult. post* reductus est, *adde* Bethelem. 4. *in notis*, J. 2. XVIII. 1 *p.* 16. *l. ante penult.* 3 Constantinopolim 17 *l.* 18 Stiliconi 18. *l.* 13. quae invaderet 29 *penult. in notis*, Arbocichent. 31 *antepenult. in notis*, pusillum *post* voluimus. 32 *l.* 28. 37 *l.* 10 & 39. *l.* 14. Bachanus, & 30. *in not.* Bacherium. 46. *penult.* Zenona. 52 *in not.* Libro 13. *in ult. ulc. dele* et 103 *l.* 11. *in notis*, *post* tremore, *adde* Cap. XII 3 &c. *l.* 37 *ibid.* Joan XIV 31 *pag.* 104. *l.* 3. *in not.* Joan XI 25. 26. *p.* 109 *l.* 4. *in not.* 51 57. *p.* 113 *l.* 21 *post* uno, *adde* dia. 128 *l.* 11 *lege* Regem constituit, Demetrio; interea, &c. 132. *ante penult.* 6. *pro* (hedaram, *r. post* currentium. 133. *in marg. l.* 10. cum ex *parte post*, Imparium Graecam. 138. *l.* 4. *in marg.* hoc 154. *l.* 1. *in notis*, Chrysostomum. 160. *l.* 19 *pro* introrcedunt, *repone* patronos agent 105 *in marg.* priorum hominum. 208. *l.* 2 *in not.* exferendum 212. *l.* 23 illud tempus. *In Indice Latinum S. 8 ad Luc.* III. 2. *lege* *p.* 118 *Caeterum ubique legendum* exercitus; *pro* exercitius, & exercere, *pro* excercere.